

Ο ΔΙΩΓΜΟΣ
ΤΟΥ
Θ. ΚΑ. Ι. ΡΗ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1500

ΜΙΑ ΓΕΩΠΟΝΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ
ΗΛΙΚΙΑΣ 22.000 ΧΡΟΝΩΝ!

‘Ο Λώτ συνεννρίσκε-
ται με την πρώτη κό-
ρη του. ‘Η δεύτερη
περιμένει τή σειρά
της. (Έργο τοῦ Τζ.
Σήγκαλ).

Πορνογραφικά στοιχεία στην Π. Διαθήκη

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνο: 3223957, 9841655.
Τηλεομοιότητα: 3314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):
<http://www.davlos.gr>
Ηλεκτρονική Αλληλογραφία:
davlos@otenet.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (και Σάββατο).

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία - Ατελιέ:
PRESS LINE
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ.: 5221792.
Εκτυώσεις:
Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ
Βιβλιοδεσία:
Κ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΟΣ

- Τιμή αντίτυπου: 1.500 δρχ.
- Δωδεκάμηνη συνδρομή: 14.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 20.000 δρχ.
- Φοιτητών: 10.000 δρχ.
- Εξωτερικού: 65 δολλ. ΗΠΑ.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται
αυτόματως μετά την λήξη του
12μήνου. Διακοπή της συνδρομής
γίνεται μόνον κατόπιν
τηλεφωνήματος του ενδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά εμβάσματα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση
κειμένων του «Δ», με την προϋ-
πόθεση ότι θα αναφέρεται ρητώς
η πηγή τους.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 11920:

Ελλάδα - Φύση και Ελλάδα-Γλώσσα

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 11922:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΟΔ. ΠΑΤΕΡΑΚΗΣ, Α. ΡΩΜΑΝΙΔΗΣ, Δρ. Ε. ΧΑ-ΙΤΙΔΗΣ, Η.
ΠΕΛΛΑΝΙΩΤΗΣ, «ΘΡΑΚΟΜΑΚΕΔΩΝ», Ε. ΠΑΠΑΜΑΤ-
ΘΑΙΑΚΗΣ, ΜΑΤΑ ΚΑΤΣΙΠΗ.

ΣΕΛΙΣ 11928:

Απόστολος του Νέου Μεσαίωνα

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 11929:

Οί Όλυμπιακοί Αγώνες του 2004:

Μοναδική ευκαιρία εξαγνισμού τους

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 11937:

Η πορνογραφία στην Παλαιά Διαθήκη

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΕΞΗΣ

ΣΕΛΙΣ 11949:

Χειρόγραφο αρχαίου Έλληνα αστρονόμου

βρέθηκε σε πανεπιστήμιο της Ινδίας

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 11957:

Ξένες επεμβάσεις και πράκτορες Έλληνες

οί «μοχλοί» του Έθνικού Διχασμού (Β')

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ

ΣΕΛΙΣ 11967:

Μία γεωπονική οδήγία 22.000 ετών

ΔΙΟΝ. Γ. ΚΑΛΑΜΠΑΛΙΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 11967:

Πότε έζησε ο Ήσιόδος;

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΡΙΑΚΟΥ

ΣΕΛΙΣ 11975:

Τα στοιχεία που άποσιωπά ο Αφροκεντρισμός

Μ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ - ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 11983:

Η εξόντωση του Θεοφίλου Καΐρη

ΑΚΕΣΑΣ

ΣΕΛΙΣ 11985:

Οί αρχαίες τραγωδίες είναι μοναδικά έργα;

ΜΑΡΙΑ ΣΤΟΥΠΗ

ΣΕΛΙΣ 11986:

Το «θρακόσιτο» του Υμηττού

Ν.Κ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 11989:

Κράμα άμάθειας και μισελληνισμού

ΓΕΡ. ΚΑΖΑΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 11991:

Η άπιστία προς την αλήθεια

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛΕΞΕΛΛΗΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ. 11935 • Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ: σελ. 11946 • Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΠΑΤΩΡΩΝ ΗΜΩΝ: σελ. 11947 • ΕΘΝΙΚΑ: σελ. 11955 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΤΑ: σελ. 11965 • Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 11974 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 11991.

ΤΟΜΟΣ ΙΖ' • ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 193 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1998

Ἑλλάδα-Φύση καὶ Ἑλλάδα-Γλῶσσα

Ἐκτὸς τῆς παγκόσμιας πανίσχυρης σημερινῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἑλλάδος-«Πλανητάρχη» (βλ. «Δαυλόν», τ. 192), ὑπάρχει καὶ ἡ Ἑλλάς μὲ τὴν στενὴ ἔννοια, τὴν γεωγραφικὴ καὶ κρατικὴ. Πόσο πιὸ ἑλληνικὸ εἶναι πράγματι τὸ κράτος πὸν ὀνομάζεται τώρα «Ἑλλάς» ἀπὸ ἓνα οἰοδῆποτε ἄλλο κράτος τοῦ σημερινοῦ Κόσμου;

Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ σημερινὴ Ἑλλάς δὲν παρουσιάζει τίποτε ἀπὸ ἄποψη οἰκονομική, πολιτική, ἰδεολογική, ὀργανωτική, διοικητικὴ κ.λπ., πὸν νὰ τὴν κάνη ἑλληνικώτερη π.χ. ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, τὴν Ἀμερικὴ, τὴν Ρωσία, τὴν Βουλγαρία κ.λπ. Τοῦτο εἶναι ἐξῶφθαλμο καὶ αὐταπόδεικτο σ' ὅποιονδῆποτε στοιχειωδῶς παρακολουθεῖ τὴν παγκόσμια δημόσια καὶ ἰδιωτικὴ ζωή. Ὅμως δύο στοιχεῖα τοῦ κράτους Ἑλλάς εἶναι πράγματι μοναδικῶς ἑλληνικά:

Τὸ πρῶτο στοιχεῖο εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἑλλάς (μαζὺ μὲ τὴν Κύπρο) εἶναι τὸ μόνον κράτος τοῦ Κόσμου, πὸν ἔχει ἐπίσημη γλῶσσα του τὴν Ἑλληνική. (Ἀντιπαρερχόμεθα ἐδῶ τὸ τρισάθλιο φαινόμενο, ὅτι τὸ ἴδιο αὐτὸ κράτος μὲ νόμους του διώκει, φθείρει καὶ ἀκρωτηριάζει τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Γραφή).

Τὸ δεύτερο στοιχεῖο, πὸν κάνει τὸ σημερινὸ κράτος Ἑλλάς ἑλληνικώτερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα κράτη τοῦ Κόσμου, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι γεωγραφικὰ καλύπτει (πάντως ὄχι πλήρως) τὸν χῶρο ὅπου γεννήθηκε, ἀναπτύχθηκε καὶ ἀνδρώθηκε ὁ Ἑλληνικὸς τρόπος θεωρήσεως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Κόσμου, ἡ Ἑλληνικότητα, ἡ μοναδικὴ καὶ γνήσια αὐτὴ μητέρα τοῦ σημερινοῦ Παγκόσμιου Πολιτισμοῦ. Πράγματι καὶ ἡ πανάρχαια κοιτίδα γλῶσσας καὶ πολιτισμοῦ (Ὀλυμπος, Δελφοί, Δωδώνη, Μυκῆναι, Ὀλυμπία, Κυκλάδες, Κρήτη, Αἴγιον) καὶ ἡ ἀναγέννηση τῆς Κλασσικῆς Ἑποχῆς (Ἀθῆναι, Σπάρτη, Θῆβαι, Δῖον) εἶχαν ὡς γεωγραφικὸ ἐπίκεντρό τους (ἐν πολλοῖς) τόπους, οἱ ὅποιοι συμπεριλαμβάνονται μέσα στὰ ἐδάφη τοῦ σημερινοῦ κράτους Ἑλλάς.

* * *

Πόση ἱστορικὴ, πολιτικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀξία ἔχουν πράγματι τὰ δύο αὐτὰ ἑλληνικά στοιχεῖα τοῦ κράτους μας, ἡ μοναδικὴ γλῶσσα του καὶ ἡ μοναδικὴ φύση του; Κατηγορηματικὰ καὶ χωρὶς κανένα ἐνδοιασμό ἀπαντοῦμε: **Μέγιστη.** Ὁ πολιτισμὸς εἶναι γέννημα τῆς

γλώσσας· καὶ ἡ γλῶσσα εἶναι γέννημα τῆς φύσεως. Ἡ μοναδικὴ Ἑλληνικὴ Φύση ἦταν ἡ μήτρα πὺν ἐκνοφόρησε τὴν μοναδικὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσα. Καὶ ἡ μοναδικὴ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι ἡ μητέρα-τροφὸς ὅλων τῶν γλωσσῶν.

Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφιβάλλῃ γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια τῆς ἰσότητος Γλῶσσα=Πολιτισμός. (Ὁ «Δαυλὸς» στὰ 16 χρόνια πὺν κυκλοφορεῖ ἔχει προσκομίσει συντριπτικὲς ἀποδείξεις τῆς ἰσότητος αὐτῆς εὗρισκόμενες στὴν διάθεση παντὸς ἐνδιαφερομένου). Ὅπως καὶ κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι ὁλόκληρος ὁ σημερινὸς Παγκόσμιος Πολιτισμὸς (Επιστήμη, Θεωρία, Λογικὴ, Μαθηματικά, Τεχνολογία, Φιλοσοφία, Δημοκρατία...) ἐπήγασε καὶ ἀπέρρευσσε μόνον ἀπὸ τὴν πνευματικὴν πηγὴ, πὺν ὀνομάζεται Ἑλληνικότητα.

* * *

Τίθεται ἓνα κρισιμώτατο ζητούμενο:

Ποιὸς εἶναι ὁ ρόλος τῶν κατοίκων τῶν Ἀγίων αὐτῶν Τόπων τῆς ἀνθρωπότητος (διότι ὁ ἐλληνικὸς χῶρος εἶναι οἱ πραγματικοὶ «Ἅγιοι Τόποι»), πὺν ὀνομάζονται Ἑλληνικὸ Κράτος· καὶ –ἀπὸ ἄλλῃ σκοπιᾶ– ποιά μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ στάση τῶν ἐκτὸς Ἑλληνικοῦ Κράτους κατοικούντων ἀνθρώπων, ἐκείνων πὺν ὀφείλουν τὸ γεγονὸς τοῦ ἐξανθρωπισμοῦ τοὺς ἀποκλειστικὰ σ' ὅ,τι ἔλαβαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικότητα;

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς προεδρίας του ὁ «πλανητάρχης» Γεώργιος Μποὺς εἶχε δηλώσει ἐπὶ λέξει σὲ μία ἐπίσκεψή του στὴν Ἀθήνα: **«Ἐγγυῶμαι προσωπικὰ τὴν ἱερότητα τῶν ἐλληνικῶν συνόρων»**. Χωρὶς κίνδυνον παρεξηγήσεως –ἡ πλήρης ἀποστασιοποίηση τοῦ «Δαυλοῦ» ἀπὸ ὅλες ἀνεξαιρέτως τὶς ἐξουσιαστικὲς ἐστίες δυνάμεως εἶναι πασίγνωστη– λέμε: **Ναί, ἡ ἱερότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους**, αὐτὸ εἶναι τὸ ἓνα ζητούμενο. Καὶ προσθέτομε καὶ τὸ δεύτερο: **Ἡ ἱερότητα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας**. Ἐὰν ἡ ἱερότητα τῶν δύο αὐτῶν γιγαντιαίων ἀξιῶν ἐξασφαλισθῇ (ἀπὸ ἐμᾶς, τοὺς κατοίκους τοῦ κράτους αὐτοῦ, τοὺς ἔχοντες ὡς μητρικὴ μας γλῶσσα τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὁλόκληρη τὴν ὑπόλοιπη ἀνθρωπότητα, τὴν ὀφείλουσα τὰ πάντα στὴν πνευματικὴ καρποφορία τῆς Ἑλληνικῆς Φύσεως καὶ τὸν πολιτιστικὸ πακτωλὸ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας), τότε καὶ τὸ μέλλον καὶ ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρωπίνου εἵδους θὰ εἶναι ἐξασφαλισμένα.

Δ.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

“Εως πότε θα άνεχώμεθα τόν άνθελληνισμό τής Π. Διαθήκης;

Κύριε διευθυντά,

Τά έρωτήματα πού έπιθυμώ διά τών στηλών του «Δαυλού» νά άπευθύνω πρòς πάσαν κατεύθυνσιν άφορòν συγκεκριμένα ιστορικά γεγονòτα και για τούτο θά έπιθυμούσα, όσο τò δυνατόν σαφέστερες άπαντήσεις νά λάδω, με γνώμονα ότι άποτελòν έρωτήματα πληθòρας σκεπτομένων Έλλήνων.

Καί, για νά γίνω σαφέστερος, ώρισμένα μέρη του περιεχομένου τής «*Παλαιάς Διαθήκης*» (βιβλίου πού θεωρείται μέρος τής ορθοδόξου όμολογίας και διά τούτο «*θεόπνευστον*») μου προκαλòν εύλογες άπορίες, συγκρουόμενα με την Έθνική μου ιδιότητα ως Έλληνας. Καί πιò συγκεκριμένα στην γνωστή ιστορία τής Έσθήρ, πού μάλιστα προβάλλεται συχνά άπό έλληνικούς τηλεοπτικούς διαύλους κατά την Μεγάλη Έβδομάδα, συμβαίνουν τά άκόλουθα: Κάποιος Έβραίος όνόματι Μαρδοχαΐος, χρησιμοποιώντας την άνηψιά του όνόματι Έσθήρ ως δέλεαρ για τόν Πέρση βασιλιά, καταφέρνει τελικώς νά έξοντώσει τόν μέχρι τότε Έλληνα-Μακεδόνα πρωθυπουργò τής Περσικής Αυτοκρατορίας όνόματι Άμμάν, νά καταλάβει την πρωθυπουργία και έν τέλει νά στρέψει τò Περσικόν Κράτος σέ πόλεμο κατά τής Ελλάδος, τοποθετώντας μάλιστα και τόν (γνωστό μας άπό τούς Περσικούς Πολέμους) Έβραίο στρατηγò Μαρδόνιο έπικεφαλής του στρατεύματος. Κατά ποίαν λογικήν έγώ πρέπει νά είμαι με τò μέρος του Μαρδοχαΐου και όχι του Άμμάν; Δηλαδή, όταν δεκάδες αίωνων άργότερα, τόν καιρό τής Έθνεγερσίας, ó Έβραίος ύπουργός Νέσσελροντ άντεμάχeto τόν Έλληνα Καποδίστρια στην αύλή του Τσάρου, προσπαθώντας νά στρέψει την Ρωσική πολιτική κατά τών επαναστατημένων Έλλήνων και ύπέρ τών Τούρκων, έγώ πρέπει νά ύποστηρίξω τόν Νέσσελροντ;

Και κάτι άκόμη: Έχει άποδειχθί ιστο-

ρικά, ότι οί Φιλισταίοι ήσαν Έλληνες-Κρήτες, οί όποιοι έμεγαλòργησαν πολιτιστικώς στην καθ' ήμās Άνατολή διά τής Πενταπόλεως (Γάζα κ.λπ.), χαρίζοντας μάλιστα και τò όνομά τους στην συγκεκριμένη, ταλαίπωρη μέχρι σήμερα, περιοχή («*Παλαιστίνη*»). Κατά ποίαν λογικήν και έδω, στίς διαμάχες τών Φιλισταίων Έλλήνων με τούς Έβραίους, έγώ θά πρέπει νά θεωρώ τόν άγώνα τών Έβραίων εναντίον τους ως έργο «*θεάρεστον*» και νά ύποστηρίξω στην γνωστή μονομαχία τόν Έβραίο Δαβίδ κι όχι τόν Έλληνα Γολιάθ; Δηλαδή, έν σήμερα στην περιοχή του Κανκάσου ύπάρξει άνοικτη σύγκρουσις μεταξύ Έλληνοποντίων και (ας πòυμε) τών Άζερμπαϊτζανών, έγώ θά πρέπει νά πάρω τò μέρος τών Άζερμπαϊτζανών;

Είμαι δέβαιος, ότι ó έκπρόσωπος τής Ίεράς Συνόδου κ. Ίωάννης Χατζηφώτης (παρά τò ότι σέ συνέντευξή του σέ ήμερήσια άθηναϊκή έφημερίδα και στο έρώτημα «Έλληνας ή Ρωμός;» άπήντησε «*Ρωμός*», σπεύδοντας νά διευκρινίσει «*δηλαδή όρθόδοξος Έλληνας*»), έν τόν ρωτήσω, πώς γίνεται νά θεωρούμε έργο «*άγίου*» (του Άθανασίου συγκεκριμένα) κείμενο πού τιτλοφορείται «*Κατά Έλλήνων*», θά σπεύσει νά ξεκαθαρίσει, ότι ή λέξις «*Έλληνες*» δέν άφορā στην φυλή τών Έλλήνων αλλά στους... «*είδωολάτρες*». Για την οικονομία τής συζήτησης, έστω, θά τò δεχθώ. Δύσκολα όμως θά μπορέσει νά με πείσει, πώς, όταν ó προφήτης Ζαχαρίας (τής «*Παλαιάς Διαθήκης*» δεδαίως) λέγει «*και έξεγερώ τά τέκνα σου, Σιών, επί τά τέκνα τών Έλλήνων*», έδω ó όρος «*Έλληνες*» δέν έχει καθαρά έθνικο-φυλετικό αλλά... θρησκοθεολογικό περιεχόμενο και χαρακτήρα. Ούτε και θά μπορέσει νά με πείσει, ότι ή Παλαιοδιαθηκική προτροπή «*και έξολοθρεύσω Κρήτας*» ή ή επίσης Παλαιοδιαθηκική προσδοκία «*νά γίνη ή Κρήτη σάνη προδάτων*» άφορā στην θρησκευτική πίστη τών κατοίκων της

κι ὄχι στὴν γενοκτονικὴ ἐθνικὴ τους ἐξό-
ντωση.

Κατόπιν λοιπὸν τούτων παρακαλῶ καὶ ἐπιθυμῶ διακαῶς νὰ μοῦ ἀπαντήσετε, ἂν τὸ νὰ ἐξακολουθοῦμε ὡς λαὸς νὰ θεωροῦμε τὴν «*Παλαιὰ Διαθήκη*» ὡς «ἱερὸ» καὶ «θεο-όπνευστο» κείμενο, δὲν συνιστᾷ ψυχολογικῶς ὁμαδικὸ –ἐθνικοῦ ἐπιπέδου– μαζο-χισμό καὶ ἐθνικο-πολιτικῶς (ἀκόμη χειρότερα δηλαδὴ) ἀπροκάλυπτη διάπραξη τοῦ ἐγκλήματος τῆς ἐσχάτης προδοσίας; Καὶ δὲν συνιστᾷ ἀντίφαση (τοῦλάχιστον), ἓνα ἐλληνικὸ ἴδρυμα ὅπως εἶναι ἡ «Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος», τὸ ὁποῖο ἐπιμένει νὰ προ-

βάλλῃ τὸν ἑαυτὸ του διαρκῶς ὡς προ-μαχῶνα τοῦ Ἑθνους, νὰ διαπράττῃ ἓνα τοι-αύτης βαρύτητος ἐγκλημα, ἐπιμένοντας νὰ μὴν ἀποδᾶλλῃ ἀπὸ τὰ κείμενά του ἓνα τοι-ούτου μεγέθους ἀνθελληνικὸ ἔργο, ὅπως ἀποδεδειγμένα πλέον εἶναι ἡ «*Παλαιὰ Διαθήκη*»;

Ὁ κ. Χατζηφώτης μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ ἐκπροσώπου τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τί ἔχει νὰ πῇ γι' αὐτό;

Μετὰ τιμῆς
Ὅδυσσεὺς Πατεράκης
Ἡράκλειον Κρήτης

Χρῆμα καὶ ψεῦδος στοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους

Κύριε διευθυντά,

Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας μὲ τὴν παρού-σα ἐπιστολή, νὰ σὰς γνωστοποιήσω δύο ἐμπειρίες ποὺ ἀπεκόμισα κατὰ τὴν πρό-σφατη ἐπίσκεψή μου στὸ Ἀρχαῖον Θεά-τρον τῆς Ἐπιδαύρου.

Ἡ πρώτη ψυχρολουσία ἐτελέσθη στὴν εἴσοδο τοῦ Θεάτρου, ὅταν ζητήθηκε ἀπὸ τὴν τετραμελὴ συντροφιά μας ἀντίτιμο εἰσι-τηρίου ἑξὶ χιλιάδων δραχμῶν (1.500 ἔκα-στος). Ἡ πρώτη ἀντίδρασή μας ἦταν ὁ αἰφνιδιασμός ὡς πρὸς τὸ ποσόν, ποὺ μᾶς φάνηκε ἐξωφρενικό. Παρατηρήσαμε, ὅτι ἡμεδαποὶ καὶ ἄλλοδαποὶ πληρώναν τὸ αὐτὸ ἀντίτιμο.

Δεύτερη ψυχρολουσία ἀπὸ τὴν ἀνάγνω-ση ἐνὸς βιβλίου πωλουμένου στὸ Θεάτρο καὶ ἀναφερομένου στὶς Μυκήνες· Ἐπίδau-ρο-Τίρυνθα-Ναύπλιο τοῦ κ. Νίκου Παπα-χατζῆ, ἀρχαιολόγου, ἐκδόσεις «Κλειώ», ὅπου (σελίδες 15, 16) γίνεται μνεῖα στὴν προσέλευση τῶν Ἑλληνικῶν φύλων καὶ δὴ τῶν Πελασγῶν ἀναφέρονται ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Οἱ Πελασγοί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀρχίζουν οἱ μῦθοι, ἦταν λαὸς Ἰνδοευρω-παϊκός, συγγενὴς τῶν Ἑλλήνων, μὲ τοὺς ὁποίους ἀργότερα συγχωνεύθηκαν...».

Θὰ ἤθελα νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς ἀπαντες τοὺς ὑπευθύνους (Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρε-σία - Ἀρμόδια Ἐφορῖα Ἀρχαιοτήτων - Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ) καὶ νὰ τοὺς προ-τρέψω ὡς ἁπλὸς Ἕλλην πολίτης νὰ δώσουν μίαν ἀπάντηση σὲ δύο καίρια ἐρωτήματα:

Πρῶτον: Ἐὰν αἰσχύνονται ἢ ὄχι, ὅταν ἀπαιτοῦν ἀπὸ Ἑλλήνες καὶ ἄλλοδαποὺς τὸ ἴδιο καὶ μάλιστα ὑψηλὸ ἀντίτιμο εἰσιτηρί-

ου γιὰ τὴν εἴσοδο στοὺς χώρους τῶν ἀρχαί-ων μνημείων μας (ὅσων θρίσκονται ὑπὸ κρατικὴ συντήρηση καὶ ἐκμετάλλευση του-ριστικὴ – μέγα θέμα καὶ αὐτό, ὄχι ὅμως τοῦ παρόντος), ὅταν δηλαδὴ πληρώνουμε, γιὰ νὰ ἀπολαύσουμε τὴν δικιά μας ἀρχαία κληρονομιά. Δηλαδὴ πληρώνουμε, γιὰ νὰ δοῦμε τὰ ἀνεπανάληπτα ἐπιτεύγματα τῶν δικῶν μας ἀδιαμφισβήτητων προγόνων; Δὲν θὰ μπορούσε τοῦλάχιστον τὸ ἀντίτιμο τοῦ εἰσιτηρίου νὰ εἶναι μικρότερο ἀπ' αὐτὸ τῶν ἄλλοδαπῶν, ἂν δὲν εἶναι δυνατὸν ἡ εἴσοδος νὰ εἶναι τελείως δωρεάν; Καὶ ὕστε-ρα ζητᾶμε ἀπ' τοὺς Ἕλληνες νὰ γνωρίζουν τὴν ἀρχαία μας ἱστορία καὶ κληρονομιά, ὅταν γιὰ μία ἀπλὴ ἐπίσκεψη σὲ ἀρχαιολο-γικὸ χώρο μία τετραμελὴς οἰκογένεια χρει-άζεται 6.000 δραχμές;

Δεύτερον: Ἐὰν ἔχουν ἐλέγξει, τί εἶδους βιβλία ἢ ἄλλα βοηθήματα πωλοῦνται –καὶ τί ἀναγράφουν αὐτὰ– στὰ κατὰ τόπους «πε-ρίπτερα» τῶν ἀρχαίων μνημείων μας.

Ἐν κατακλείδι προσωπικῶς θεωρῶ ἀνάλ-γητη καὶ «ἐπισκευαστικὴ», γιὰ νὰ μὴν πῶ ἐσκεμμένη, τὴν ὅλη τακτικὴ τῶν ὑπευθύ-νων στὸν τομέα τοῦ Πολιτισμοῦ. Νὰ ὑπο-θέσω, ὅτι ἀληθεύουν οἱ ὑποψίες, ὅτι ἔχουν παρεισδύσει κάποιον «γνωστοί-ἄγνωστοι» μὲ ἀποστολὴ τὸν ἀποπροσανατολισμὸ καὶ τὴν παραπληροφόρηση στὸ θέμα τῆς ἱστο-ρικῆς ἀλήθειας, σὲ μία ἐποχὴ ποὺ ἔχουν κα-ταρρεῦσει ἀστηριχτοὶ δογματισμοὶ καὶ θε-ωρίες π.χ. Ἰνδοευρωπαϊσμός, Ἀφροκε-ντρισμός, Φοινικισμός κ.λπ.;

«Ἀπὸ τὴν ἱστορία μαθαίνουμε, πὼς τί-ποτε δὲν γίνεται τυχαῖα, ἀλλὰ ὅλα ἔχουν τίς

αἰτίες των».

(Πολύβιος)

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ὑπομονή σας.

Μετὰ τιμῆς

Ἀριστοτέλης Ρωμανίδης

Καλλιθέα

Ἡ δουλεία δὲν ἀποτελεῖ οὔτε σήμερα «ἀνάμνηση»

Κύριε διευθυντά,

Στὸ τευχὸς 190 τοῦ «Δαυλοῦ» (Ὁκτώβριος 1997) διάβασα τὴν ἐπιστολή τοῦ κ. Β. Γεωργιάδη (Ἀμπελόκηποι) μὲ τίτλο: «Ἡ κατάργηση τῆς δουλείας καὶ ἡ χειραφέτηση τῆς γυναίκας».

Βεβαίως σήμερα κανεὶς λογικὸς ἄνθρωπος δὲν πιστεύει στὰ σοδαρά, πὼς ἡ δουλεία εἶναι ἀνάμνηση. Ὅπως ἐπίσης κανεὶς δὲν πιστεύει στὰ σοδαρά ἐκτὸς τῶν πεπλανημένων καὶ τῶν ἐθελουφλούντων, ὅτι οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι, μὲν ὅσοι δῆσαν ἀπὸ τὸ σπῆλαιο, εἶχαν καὶ τοὺς δούλους τους καὶ πὼς πρέπει εἴτε μᾶς ἀρέσει εἴτε ὄχι νὰ παραδεχθῶμε, πὼς οἱ δούλοι ἐκτίσαν πόλεις, ὑδραγωγεῖα, πυραμίδες, Παρθενῶνες, στάδια κ.τ.λ., κ.τ.λ. Σαφῶς ὄχι. Τὸν Παρθενῶνα εἴτε μᾶς ἀρέσει εἴτε ὄχι τὸν ἐκτίσε ὁ Περικλῆς ὁ Ξανθίππου καὶ οὐδεὶς ἄλλος. Διότι, ἂν ὁ Περικλῆς δὲν συνελάμβανε τὴν ιδέα τῆς κατασκευῆς τοῦ Παρθενῶνος, τίποτα, μὰ σαφῶς τίποτα, δὲν θὰ ἐκτίζαν οἱ δούλοι [...].

Ἡ τοτεινὴ δουλεία ἦταν σίγουρα πιὸ καλὴ ἀπὸ τὴν σημερινὴ ὑποκριτικὴ δῆθεν ἐλευθερία. Θὰ ἀναφέρω ἓνα παράδειγμα. Κατὰ τὸ ἔτος 1962 ἀρχεται ἡ ἐξαγωγή Ἑλλήνων ἐργατῶν στὴν τότε Δυτικὴ Γερμανία. Ἐπειδὴ ἔζησαν ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια τὴν ταλαιπωρία τῶν συμπατριωτῶν μας καὶ τῶν ἄλλων λαῶν, θέλω νὰ διαβεβαιώσω, ὅτι σίγουρα ὁ κάθε δούλος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀκόμη καὶ οἱ εἰλωτες τῆς Σπάρτης, ἦσαν εὐτυχέστεροι τούτων τῶν «ἐλεύθερων» ἀνθρώπων. Μὴν ξεχνᾶτε, πὼς ὁ Θεμιστοκλῆς στὸν δούλο του τὸν Σίκιννο ἐνεπιστεύθη τὸ στρατηγικὸ του σχέδιο γιὰ τὴν διεξαγωγή τῆς ναυμαχίας στὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος. Καὶ στὸν ἴδιο δούλο εἶχε ἐμπιστευθῇ τὴν διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν του. Ἄς ἔλθῃ ὁ κ. Β. Γεωργιάδης καὶ ἂς πᾶξῃ ἀπὸ τὸ ἔτος 1962 μέχρι σήμερα καὶ ἂν ὁρῇ ἔστω μία γερμανικὴ οἰκογένεια, πού νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν τῆς σὲ ἓναν ξένο ἐργάτη ὀνομαζόμενο δῆθεν ἐλεύθερο, σὲ ἓναν «Gastarbeiter», ὅπως συνηθίζοταν νὰ λέγεται, τότε ἴσως συμφωνήσουμε μαζὺ του. Ἄν

ὄχι, ἂς μὴ σπιλῶνουμε τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδος μας μὲ τέτοιου εἶδους γενικά καὶ ἰσοπεδωτικά συμπεράσματα.

Κατὰ τὴν ὥρα τῆς μάχης κάθε Σπαρτιάτης εἶχε μέχρι καὶ ἑπτὰ δούλους ἀπὸ πίσω του, γιὰ νὰ τοῦ δύνουν τὰ ὄπλα. Ἐραγε δὲν μποροῦσαν αὐτοὶ οἱ ἑπτὰ δούλοι νὰ ξεκοιλιάσουν ἓναν Σπαρτιάτη; Γιατί δὲν τὸ κάνανε; Γιατί ἀπλούστατα οἱ ἄλλοι θὰ ἦσαν ἴσως χειρότεροι. Καὶ ἀπὸ αὐτὰ πού μᾶς εἶναι γνωστὰ συνάγεται, ὅτι παντοῦ ἐκτὸς Ἑλλάδος ἡ θέση τῶν δούλων ἦταν χειρότερη τῶν δούλων τῆς Ἑλλάδος. Τοῦλάχιστον στὴν Ἑλλάδα ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς εἶπε «*δίαίον ἐστὶ* (δουλεύειν)». Κι ἄλλοι λαοὶ εἶχαν δούλους. Οὐδεὶς ὅμως ἐμεγαλουργήσε, ὅπως οἱ Ἕλληνες. Οὐδεὶς ἄλλος λαὸς ἔχει νὰ μᾶς δείξῃ ἓναν Ἱππαρχο, ἓναν Ἐρατοσθένη ἢ Ἀρίσταρχο. Οὐδεὶς εἶναι σὲ θέση νὰ δείξῃ ἓναν Ἱπποκράτη ἢ Γαληνό· καὶ φυσικά οὐδεὶς μπορεῖ νὰ δείξῃ ἓναν Ὁρφέα, ἓνα Λίνο ἢ ἓνα Μουσαῖο· καὶ σίγουρα οὐδεὶς ἔχει ἓναν θεῖο Ὀμηρο. Ἀν γνωρίζω καλῶς, οὐδεὶς λαὸς μπορεῖ νὰ μᾶς δείξῃ ἓναν Κόδρο ἢ ἓναν Κωνσταντῖνο Κουκίδη τῆς 27.4.1941, γιὰ νὰ μείνουμε ἔτσι διαχρονικά στὴν Ἀττικὴ. Ἀφῆνω ὅλους τοὺς ἄλλους γίγαντες τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, γιὰ νὰ πῶ: Ὅλοι οἱ ἄλλοι λαοί, οἱ λεγόμενοι ἀνατολικοί, ἀπὸ τὴν Βαβυλώνα μέχρι τὴν Περσία καὶ τοὺς Φοίνικες «*τοὺς ἀποκαλούμενους ψεῦτες*» (Στράβων, «*Γεωγραφικά*»), ἀλλὰ καὶ οἱ μετέπειτα Ρωμαῖοι, Τοῦρκοι, Εὐρωπαῖοι τί προσέφεραν ἢ τί ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν; Ἀθλιότητες καὶ κρουνοὺς αἵματος, αὐτὰ καὶ τίποτε ἄλλο, ἂν ἐξαιρέσουμε τὴν ὑψηλὴ τεχνολογία καὶ τὴν ὑψηλὴ ἱατρικὴ τῶν βορειῶν. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ τεχνολογία ὁ ἄνθρωπος κατήντησε μοναχικὴ ταλαιπωρὴ μονάδα καὶ ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ ἱατρικὴ πλουτίζουν οἱ φαρμακοβιομηχανίες, καὶ τὰ νοσοκομεῖα εἶναι διαρκῶς γεμάτα.

Ὁ Ἕλληνας ὅμως ἦταν δημιουργικὸς, ἦταν Περικλῆς, ἔκτιζε Παρθενῶνες· κι ἔχουμε πολλοὺς Παρθενῶνες. Καὶ στὸ κάτω-κάτω Ἕλληνας εἶναι καὶ ὁ Ἀλκιδάμας,

ὁ ὁποῖος λέγει: «*Ἐλευθέρους ἀφήκε πάντας θεός, οὐδένα δοῦλον φύσις πεποίηκεν*» («Ρητορική» Α' 13 13736,72· ἢ σελίς 138, ἔκδοσις Ι. Ζαχαρόπουλος). Γι' αὐτὸ δὲν νομίζω, πὼς μία γενικὴ ἰσοπέδωση καὶ μία ψευδοελευθερία κάνουν τὴν δουλεία ἀνάμνηση. *Ὁχι, ἡ δουλεία ὑπάρχει σήμερα σὲ χειρότερη μορφή. Παρ' ὅλα ταῦτα μοῦ φαίνεται λογικώτερος ἕνας παραλληλισμὸς τῆς σοφῆς ρήσης τοῦ Σόλωνος, ὅταν ἐρωτήθηκε, «ποῖο πολιτικὸ σύστημα θεωρεῖ ὡς τὸ καλύτερο», καὶ ἀπήντησε: «Γιὰ ποιὸν λαὸ καὶ γιὰ ποιά ἐποχὴ ρωτᾶτε;» Σ' αὐτὸ τὸ μῆκος κύματος νομίζω, πὼς πρέπει νὰ σκεπτώμαστε καὶ νὰ συνηθίζουμε τοῦλάχιστον ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες νὰ λέμε τὰ σῦκα σῦκα καὶ τὴν σκάφη σκάφη ἢ ἀπλῶς νὰ λέμε τὰ πράγματα μὲ τ' ὄνομά τους.

Ἡ δουλεία δὲν εἶναι καθόλου ἀνάμνηση, ἀλλάξε ἀπλῶς, λέγω, τὴν μορφή της. Κι ἂν τότε ἦσουν «*δορυάλωτος*» καὶ σοῦ χάριζε ὁ ἄλλος τὴν ζωὴ σου μὲ ἀντάλλαγμα τὴν δουλεία, σήμερα εἶσαι μὲν δῆθεν ἐλεύθερος, ἀλλὰ ἔχεις, ἂν ὄχι ἀνοιχτὴ ξένη κατοχή, μία ἐσωτερικὴ κατοχή μὲ ἕναν πουλημένο δικό σου. *Ὅρα πολυεθνικὲς ἢ μεγαθήρια οἰκονομικά, ὅπου ἡ διαφθορά τῶν συνειδησέων, τῶν ἀξιῶν καὶ τῶν ἀρχῶν δὲν παίζουν ἀπολύτως κανένα ρόλο. *Ἔτσι ὁ Ἕλληνας ἔμεινε πάλι μόνος του νὰ ἀγωνίζεται, νὰ δη-

μιουργῇ καὶ νὰ κτίζῃ πρότυπα καὶ Παρθενῶνες.

Οἱ ἄλλοι; *Ε, οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὴν μάχη τοῦ Μαραθῶνος τὸ 490 π.Χ. μέχρι σήμερα τὸ μόνο ποὺ μποροῦν νὰ κάνουν, ὅπως δείχνει ἡ ἱστορία, εἶναι νὰ καταστρέφουν, νὰ κλέδουν, νὰ ληστεύουν, νὰ ἱεροσυλοῦν· κι ἂν μποροῦν, νὰ πλουτίζουν. Γι' αὐτὸ πιστεύω, πὼς ὄχι μόνο δὲν εἶναι ἀνάμνηση ἡ δουλεία, ἀλλὰ εἶναι ἀφέλεια καὶ μόνο ποὺ τὸ λέμε. *Απλῶς μὲ τέτοιες ἀφέλειες εὐνοοῦμε τὴν ἰσοπέδωση τῶν πάντων. Χείριστον ἐγκλημα.

Καὶ δύο λόγια γιὰ τὴν χειραφέτηση τῆς γυναίκας. Νομίζω, θὰ ταίριαζε καλύτερα στὴν σημερινή γυναῖκα νὰ τὴ λέγαμε «ἀδικοκλήνη καὶ ἐξευτελισμένη». Γιατί; Διότι κάνει ὅλα ὅσα ἔκανε καὶ πρῶτα, σὺν τὸ δωρο ποὺ φορτώθηκε, σὺν τὸ τοιγάρο, τὸ R-OH, τὸ ξενύχτι, τὴν ἀγωνία τῆς ἐργασίας· κι ὅλα αὐτά, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ πλουτίσουν μερικοὶ γρηγορώτερα κι εὐκολώτερα. Καὶ γιὰ νὰ καταστραφῇ τὸ θεμέλιο τῆς κοινωνίας: ἡ οἰκογένεια.

*Ὡ *Ἦρα καὶ *Ἀφροδίτη, συγχωρέστε με, ἂν αὐτὸ λέγεται χειραφέτηση. Φεύ!

Μετὰ τιμῆς
Δρ. **Ε. Χαϊτίδης**
Θεσσαλονίκη

᾽Οστᾶ παναρχαίων προγόνων μας στὴ διάθεση τῶν σκυλιῶν

Κύριε διευθυντά,

Ζώντας στὸ χωριὸ Πελλάνα στὰ δόρεια τοῦ νομοῦ Λακωνίας γίνομαι μάρτυρας ἀσέβειας ἀρχαιολόγων στὶς ἀνασκαφές ποὺ γίνονται στὸν προϊστορικὸ οἰκισμό καὶ τὴν ἀκρόπολη τῆς Πελλάνας. Συγκεκριμένα ἔχουν βρεθῇ μερικοὶ τάφοι μὲ ὀστᾶ παναρχαίων προγόνων μας, τὰ ὁποῖα, ἐνῷ ἔχουν ἔλθει στὸ φῶς ἀρκετὸ καιρὸ, ἀπὸ μεγάλη ἀδιαφορία τῶν ὑπευθύνων βρῖσκονται ἐκτεθειμένοι στὴ διάθεση κάθε εἵδους τετραπόδων, σκύλων, γάτων, τσακάλων κ.λπ. καὶ στὶς ἐκάστοτε καιρικὲς συνθήκες. Φαίνεται, πὼς τὰ ὀστᾶ δὲν συνοδεύονταν ἀπὸ χρυσᾶ ἢ ἄλλα «πολύτιμα» ἀντικείμενα, γιὰ νὰ τύχουν καλύτερης μεταχείρισης. *Αναρωτιέμαι δέ, ἂν θὰ ἤθελε ὁ ὑπεύθυνος τυμβωρύχος (ἀρχαιολόγος) νὰ τύχουν τῆς ἴδιας μεταχείρισης τὰ ὀστᾶ τῶν γονιῶν του ἢ ἀκόμα καὶ τὰ δικά του.

Μὲ ἐκτίμηση
Ἡλίας Πελλανιώτης
Ἀθήνα

Θρακολογούντες πού δὲν ἔχουν ἰδέαν περὶ Θράκης...

Κύριε διευθυντά,

Ἀνέγνωσα μὲ πολλή προσοχή τὴν ἐπιστολή τῆς κ. Μαρίας Κασίμη, ἡ ὁποία κατήγγειλε τὴν καθηγήτρια τοῦ Παντείου κ. Φραγκουδάκη γιὰ τὶς ἀπαράδεκτες στὴν κυριολεξία ἀπόψεις τῆς σχετικὰ μὲ τὴν διδασκαλία τῆς «Ἀπολογίας τοῦ Σωκράτους» σὲ μαθητὲς τῆς Γ' Γυμνασίου («Δαυλός», τεύχος 182, σ. 11112).

Θέλω μὲ τὴν σειρά μου νὰ καταγγείλω αὐτὴν τὴν «καθηγήτρια τοῦ Παντείου», ἡ ὁποία ξεσπάθωσε κατὰ τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας, πού τὴν ἀμείδει πλουσιοπάροχα. Προσκεκλημένη τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Πολιτικῆς Ἐπιστήμης μίλησε γιὰ τὰ τοῦ σεμιναρίου, τὸ ὁποῖον ἐπραγματοποιήθη τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1996 στὴν Ξάνθη μὲ πρωτοβουλία τῆς Εἰδικῆς Γραμματείας Διαπολιτισμικῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας (ναί, ὑπάρχει καὶ τέτοια!). Ἡ κ. Φραγκουδάκη εἶπε μεταξὺ ἄλλων, ὅτι χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος «μουνσουλμανική μειονότητα» καὶ ὅχι «τουρκική», διότι «αὐτὸ μᾶς ἐπιβάλλει τὸ κράτος». Σὲ ἐρώτηση δὲ κάποιου γιὰ τὸ «πῶς μποροῦν νὰ διδάσκουν σὲ μειονοτικά σχολεῖα δάσκαλοι πού μισοῦν τὴν μειονότητα καὶ ἐπιθυμοῦν τὴν ἐξαφάνισή της;», ἀπήντησε ἡ κ. «καθηγήτρια» φυσικώτατα: «Μά, ἀγαπητέ μου, ξεχνάτε, ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ ἐπίσημη πολιτικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους μέχρι προσφάτως;». Ποιὸν καλύτερο προπαγανδιστὴ θὰ βρῇ τὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τῆς γείτονος χώρας;

Φυσικὰ τὸ πρᾶγμα εἶχε (εὐτυχῶς!) συνέ-

χεια. Ὁ πρύτανης τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης εὐαισθητοποιήθηκε στὴν κατάφωρη αὐτὴ πρόκληση καὶ μὲ τὸ ἀρ. πρωτ. Α 3258/20-1-97 ἐγγράφῳ τοῦ ἐξήτησε ἀπὸ τὴν πανεπιστημιακὴ κοινότητα τοῦ ἀκριτικοῦ πανεπιστημίου, τὴν Γενικὴ Γραμματεία Περιφερείας Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, τοὺς Νομάρχες τῶν νομῶν τῆς Θράκης καθὼς καὶ τὸν Τύπο τῶν τριῶν ἀκριτικῶν νομῶν ν' ἀντιδράσουν.

Δυστυχῶς συχνὰ-πυκνὰ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι οὔτε κἂν ξέρουν πρὸς τὰ ποῦ πέφτει ἡ Θράκη, καταπιάνονται μὲ εὐαίσθητα ἐθνικὰ θέματα καὶ τὰ λεγόμενα καὶ τὰ γραφόμενά τους εἶναι πιστοποίηση τῆς παχυλῆς τους ἀμάθειας. Ἡ καταγγελία μου γιὰ τὴν ἐν λόγω «καθηγήτρια» ἴσως νὰ μὴ προκαλῇ ἔκπληξη στοὺς καλοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ», δεδομένου ὅτι τὸ Πάντειο Πανεπιστήμιο τείνει νὰ μεταβληθῇ (ἂν δὲν εἶναι ἤδη) σὲ συνονθύλευμα ἀνελληνίστων, ἀκατανοήτων καὶ ὑπερνευρωτικῶν «πανεπιστημιακῶν» (ἀμφισβητούμενων προσόντων), οἱ ὁποῖοι τείνουν ν' ἀγκαλιάζουν προσατετευτικά τὸν κάθε «καταπιεσμένο», «ψυχοπαθῆ», «μειονοτικό», μὲ λίγα λόγια τὸν καθένα πού «διεκδικεῖ» τὸ δικαίωμα σὲ μία «ρῶς» διαφορὰ. Τί χρωστᾷ ὅμως ὁ κατημένος ὁ φορολογούμενος Ἑλληνας, νὰ πληρῶνῃ αὐτοὺς πού δίδουν ἀπλόχερα ἐπιχειρήματα στὸν ἐχθρό;

Μετὰ τιμῆς
Θρακομακεδῶν
Ξάνθη

Ἡ σιωπὴ τῆς ἐπίσημης ἀρχαιολογίας γιὰ τὴν Κέρο

Κύριε διευθυντά,

Ἀπὸ τότε πού ἀνεκάλυψα τὸν «Δαυλό», τὸν διαβάζω ἀνελλιπῶς, καὶ θέλω νὰ εὐχαριστήσω ἐσᾶς καὶ τοὺς συνεργάτες σας γιὰ τὶς ὑπηρεσίες, πού προσφέρετε στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ὑπόθεση τῆς ἀλήθειας.

Τὸ περασμένο καλοκαίρι καὶ μὲ τὴν

εὐκαιρία τῶν διακοπῶν μου στὴ Νάξο καὶ τὴν Ἀμοργὸ τὸ ἐνδιαφέρον μου τράβηξε τὸ μικρὸ νησὶ Κέρος ἢ Κάρος, ἀπ' ὅπου προέρχονται ἐξαίρετα δείγματα τοῦ Πρωτοκυκλαδικοῦ πολιτισμοῦ. Δυστυχῶς τὰ ἐξεικεμένα γι' αὐτὸ τὸ θέμα διδλία εἶναι πολὺ λίγα καὶ ἀκόμα λιγότερα ὅσα ἀναφέρονται

στήν Κέρο.

Πέρα ἀπ' τὸ ἀνακριδὲς καὶ ἀπαράδεκτο, ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῶν Κυκλάδων προ-έρχονταν ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ ἐποίκισαν τὰ νησιὰ αὐτὰ (ἂν εἶναι δυνατόν, νὰ ἀφήσῃ κάποιος τὴν ἔφορη γῆ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γιὰ νὰ κατοικήσῃ σὲ ἓνα μικρὸ καὶ ἄγονο νησιὸς ὅπως ἡ Κέρος!), οἱ μόνες πληροφορίες ποὺ μπόρεσα νὰ ἀντλήσω γιὰ τὴν Κέρο εἶναι οἱ κάτωθι:

α) Ὅτι ἀρχικὰ ἐκεῖ ἐπιστεύετο, ὅτι γεννήθηκε ὁ Ἀπόλλων καὶ ὅτι ἀργότερα ἡ λατρεία του μεταφέρθηκε στὴν Δῆλο.

β) Ὅτι τὸ νησιὸς θὰ πρέπει νὰ ἦταν πα-νελλήνιο ἱερὸ κατὰ τὴν πρωτοκυκλαδικὴ ἐποχή, ἕως ὅτου τὴν θέσῃ του πάρη ἡ Δῆλος.

Θὰ ἤθελα, ἐὰν εἶναι δυνατόν, κάποιος συνεργάτης τοῦ «Δαυλοῦ» νὰ ἀπαντήσῃ στὰ ἐρωτήματά μου:

1) Ποιά εἶναι ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος Κέρος.

2) Τὸ νησιὸς ἦταν μόνον ἱερὸ ἢ ὑπῆρχαν καὶ

οἰκισμοὶ σ' αὐτό; (Γιατὶ κάπου διάβασα, ὅτι μόνον ταφές γίνονταν στὴν Κέρο).

3) Τί ἀνασκαφικὲς ἐνέργειες ἔχουν γίνεῖ στὸ νησιὸς καὶ τί ἀνακαλύφθηκε (οἰκισμοί; νεκροταφεῖα; ἱερά;).

Τέλος, ἂν εἶναι δυνατόν, νὰ δημοσιεύατε κάποιο χάρτη τῆς Κέρου μὲ τὶς ἀρχαιολογικὲς τῆς θέσεις (στὸ ἐμπόριο δὲν κυκλοφορεῖ τίποτα) καὶ κάποιες φωτογραφίες ἀπὸ τὸ νησιὸς ἢ τὶς ἀνασκαφές, γιὰ νὰ ἔχουμε κάποια ὀπτική εἰκόνα αὐτῆς τῆς τόσο σημαντικῆς νήσου.

Εἶναι πραγματικὰ ἀπαράδεκτο γιὰ ἓνα τόσο σημαντικὸ στὴν ἀρχαιότητα νησιὸς νὰ μὴ μπορῇ σήμερα νὰ διαδάσῃ κανεὶς τίποτα πέρα ἀπὸ δύο γραμμὲς στὰ περισσότερα συγγράμματα, χωρὶς χάρτες καὶ φωτογραφίες φυσικά.

Μετά τιμῆς

Ἑμμανουὴλ Παπαματθαίου

Διευθυντὴς, Σητεία Κρήτης

Σημείωση «Δ»:

Λεπτομερειακὴ καὶ ἐντελὼς πρωτότυπη ἔρευνα γιὰ τὴν Κέρο, ποὺ ἀπαντᾷ σ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα τοῦ ἐπιστολογράφου, δημοσιεύθηκε στὸν «Δαυλὸς», τεύχος 162, Ἰούνιος 1995, σσ. 9674-9680.

«Ἐξ Ἀνατολῶν τὸ φῶς» καὶ στὴν «ἐθνικὴ» τηλεόραση

Κύριε διευθυντά,

Στὸ αὐτοαποκαλούμενο «Νέο Ἐθνικὸ Κανάλι» (ΕΤ 2) τὸ Σάββατο 25-10-97 καὶ ὥρα 13.00 παρακολούθησα τὴν παρουσίαση (σὲ ἐπανάληψη) «ντοκυμανταῖρ» μὲ τίτλο «Οἱ ἀρχαῖοι πολιτισμοὶ ζωντανεῦν» καὶ εἰδικότερα τὸ τμήμα ποὺ ἔχει θέμα τὸν Μινωικὸ πολιτισμό. Τὰ σχόλια ἦταν ἀπὸ μετάφραση κειμένου, ποὺ δὲν πρόλαβα νὰ ἀκούσω τὸν συντάκτη του (ἂν ἀναφέρθηκε ἢ προέλευσὶς του). Μεταξὺ αὐτῶν ποὺ ἀναφέρθηκαν εἶναι ἐπὶ λέξει καὶ τὰ παρακάτω:

1) «Δυστυχῶς οὔτε ἡ Γραμμικὴ γραφὴ Α οὔτε ἡ Γραμμικὴ γραφὴ Β ἔχουν ἀποκρυ-

πτογραφηθῇ».

2) «Εἶναι καταφανὲς ἡ ἐπίδραση τῆς Αἰγύπτου στὴ χρήση τῶν χρωμάτων».

Ἐπειδὴ εἶναι γνωστὴ ἡ τακτικὴ τῶν «ἐθνικῶν» καναλιῶν, «νέων» καὶ παλαιῶν, περιμένω ἴσως κάποιο δικό σας σχόλιο.

Κλείνω τὸ σημείωμά μου ἐκφράζοντας εὐχὴ γιὰ τὴν εὐδόωση τῶν στόχων τοῦ «Δαυλοῦ», ποὺ συνταντίζονται μὲ τοὺς πόθους κάθε γνήσιου Ἑλλήνα.

Μὲ τιμὴ

Μάτα Κατσιπὴ

Ἀνοιξὴ Ἀττικῆς

᾽Απόστολοι τοῦ Νέου Μεσαίωνα

Πλαί στὸν Φράνσις Φουκουγιάμα πὺν ὑποδεικνύει τὸ «τέλος τῆς Ἱστορίας», στὸν Σαμουήλ Χάντιγκτον πὺν «προβλέπει» «σύγκρουση πολιτισμῶν», στὸ πρότυπο τοῦ «πολυπολιτισμικοῦ» ἀνθρώπου πὺν ἀδιαλείπτως προπαγανδίζεται ἐρχεται ἡ ἀπροκάλυπτη πλέον ἐπίθεση τῆς ἐξουσιαστικῆς βαρβαρότητας κατὰ τοῦ Πολιτισμοῦ, πὺν ἀποτελεῖ καὶ ἐπίθεση κατὰ τῆς Ἀνθρωπότητος καὶ τῆς Ἱστορίας: «Ἡ διασταύρωση τῶν φυλῶν, μόνη λύση γιὰ τὴν εἰρήνην», διακηρύσσει τὸ μέλος τῆς Παγκόσμιας Ἀκαδημίας Πολιτισμοῦ (:), ὁ Γάλλος (:) «διανοούμενος» Ζὰκ Λὲ Γκὼφ («Ἐλευθεροτυπία» 4/9/97). Καὶ ἀποκαλύπτει (σὲ πρόσφατη συνέντευξή του στὴν Ἰσπανικὴ ἐφημερίδα «Ἐλ Παῖς»): «πρέπει νὰ προετοιμάσονται οἱ λαοὶ καὶ οἱ δυνάστες γιὰ τὴν μοναδικὴν λύση, πὺν μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν εἰρήνη καὶ τὴν δικαιοσύνη, πὺν δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν λύση τῶν διασταυρώσεων μεταξὺ τῶν φυλῶν».

Νὰ λοιπὸν πὺν οἱ ὑποτιθέμενοι πολέμοι τοῦ γερμανικοῦ Ναζισμοῦ ξεπροβάλλουν στὸ τέλος τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα μὲ ἀδίστακτες χιτλερικὲς μεθοδεύσεις. Μόνον πὺν τώρα ἀντὶ γιὰ τὴν «φυλετικὴ καθαρότητα» τῆς Ἀρίας φυλῆς ἐπιδιώκουν τὴν δημιουργίαν ἑνὸς μείγματος ἐκφυλισμένου τύπου ἀνθρώπου, ἑνὸς «πολυπολιτισμικοῦ ὑβριδίου»· τοῦ καταλληλοτέρου ὡς ὑποχείριου τῆς Παγκόσμιας Ἐξουσίας. Ἡ «Βιολογία» ἐπανερχεται στὸ προσκήνιο ἀπὸ τοὺς δῆθεν δεινοὺς πολέμους τῆς, ἀπὸ ἐκείνους ἀκριβῶς πὺν παθιασμένα ὑπεστήριζαν τὴν «βιολογικὴ ἰσότητα» τῶν ἀνθρώπων πάνω ἀπὸ κάθε πολιτιστικὴ διαφοροποίηση. Οἱ ἀφοριστὲς τῶν θεωριῶν τοῦ Γκομπινώ καὶ τοῦ Τσάμπερλαιν ἀποδείχθηκαν οἱ πλέον ἔνθερμοι θιασῶτες τους, θέλοντας νὰ μετατρέψουν τὴν ἀνθρωπότητα σὲ κτηνιατρικὸ ἐργαστήριον παραγωγῆς «δελτιωμένης ράτσας», σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ ἀγελάδες ἢ πρόβατα.

Ὅμως τὰ δηλητηριώδη βέλη τους στρέφονται κυρίως κατὰ τῆς Λευκῆς φυλῆς καὶ τῆς Γηραιᾶς Ἡπείρου, ἡ ὁποία παρὰ τὰ προβλήματα τῆς κατορθώνει νὰ ἀφομοιώσῃ τὰ ἀφροασιατικὰ μεταναστευτικὰ ρεύματα καὶ νὰ διατηρῇ τὴν ἑλληνικὴ τῆς παράδοση καὶ τὴν φυλετικὴ τῆς ὁμοιογένεια σὲ ἀρκετὰ μεγάλο βαθμό. Παύοντας τὴν Λευκὴ φυλὴ –διὰ τῆς ἐπιμειξίας– καταργοῦν ταυτόχρονα καὶ τὴν παράδοσή της. Ὁ χωρὶς φυλετικὸ πλέον προσδιορισμὸ ἀνθρώπος θὰ ἀσπασθῇ μὲ εὐκολία τὸν Ἀφροανατολισμὸ στὸ ἐπίπεδο τῆς ἱστορικῆς του συνείδησης, τὸν «πολυπολιτισμὸ» στὸ ἐπίπεδο τῆς κοινωνίας καὶ τὴν ἄκριτη ὑποταγὴ («εἰρήνη») στὸ ἐπίπεδο τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς πολιτικῆς. Οἱ φασίζοντες αὐτοὶ ἐπιτήδειοι τῆς διεθνοῦς προπαγάνδας ἀγνοοῦν τὴν Ἱστορίαν ἢ ἀδυνατοῦν νὰ τὴν κυττάξουν κατὰ μάτην; Ἀγνοοῦν δηλαδή, ὅτι τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνες ξεκίνησε τὸ «ξήλωμα» τῶν σκιάχτρων τοῦ Δογματισμοῦ καὶ τοῦ Παραλόγου, τὸ ὁποῖο ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς νόησης ἀρχίζει νὰ περνᾷ καὶ στὸν χώρον τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτικῆς, καὶ ὅτι ἡ δύναμις τῆς Ἑλληνικότητος ἀρχίζει σταδιακὰ πλέον νὰ χαράσσει τὴν πορεία τοῦ πολιτισμοῦ;

Ὁ «Δανλὸς» θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἀποκαλύπτῃ ὅλες ἐκεῖνες τὶς μεθοδεύσεις, πὺν στοχεύουν στὸν πνευματικὸ διασυρμὸ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ στὴν προσπάθεια ἐγκαθίδρυσης ἑνὸς Νέου Μεσαίωνος.

Σημείωση: Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ «ἀκαδημαϊκὸς» ἔγραψε τὰ βιβλία «Οἱ διανοούμενοι στὸν Μεσαίωνα» καὶ «Ὁ πολιτισμὸς τῆς Μεσαιωνικῆς Δύσης», «συμβάλλοντας οὐσιαστικὰ στὴν ἐπινεξέταση καὶ ἀναδάμηση τῆς σημασίας τοῦ Μεσαίωνα»... («Ἐλευθεροτυπία» 4/9/97).

Παν. Α. Κουβαλάκης

Οί 'Ολυμπιακοί 'Αγῶνες τοῦ 2004: Μοναδική εὐκαιρία ἐξαγνισμού τους

Μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀνάθεση στὴν πόλιν τῶν 'Αθηνῶν τῆς διεξαγωγῆς τῆς 'Ολυμπιάδας τοῦ 2004 ἐπανῆλθε καὶ πάλιν στὸ προσκήνιο ἡ ἀναζήτηση τοῦ αὐθεντικοῦ νοήματος τῶν 'Ολυμπιακῶν 'Αγῶνων, ἡ κατανόηση τοῦ ἠθικοῦ καὶ ἰδεολογικοῦ περιεχομένου, ἐκείνου ποὺ ἀποκαλοῦμε 'Ολυμπιακὴ 'Ιδέα, 'Ολυμπιακὸ Πνεῦμα. Οἱ περισσότεροι σήμερον σπεύδουν νὰ μιλήσουν γιὰ «ἐκφυλισμὸ» τοῦ 'Ολυμπιακοῦ Πνεύματος καὶ κάποιοι ἄλλοι κάνουν λόγο γιὰ «ἀναγκαία προσαρμογὴ» στὶς νέες καταστάσεις καὶ ἀντιλήψεις τοῦ σύγχρονου κόσμου. Ὡστόσο ὅλες αὐτὲς οἱ ἀπόψεις φαίνεται νὰ ἀπέχουν κατὰ πολὺ τῆς ἀλήθειας, διότι ἀπορρέουν ἀπὸ ἡμιτελεῖς ἢ λανθασμένες θέσεις περὶ ἀρχαιοελληνικοῦ κόσμου καὶ κατ' ἐπέκτασιν ὀδηγοῦν σὲ ἐσφαλμένες ἐκτιμήσεις τῆς ἰδέας τοῦ 'Ολυμπισμού, τὴν ὁποία αὐτὸς ὁ κόσμος συνέλαβε καὶ πραγμάτωσε πάρα πολὺ νωρὶς, κατὰ τὴν αὐγὴ τοῦ πολιτισμοῦ του.

Εἶναι λογικὰ καὶ ἱστορικὰ ἀδύνατον νὰ προσεγγίσουμε καὶ νὰ κατανόησουμε τὴν 'Ολυμπιακὴ 'Ιδέα, ὅταν παραγνωρίζουμε δύο καίρια σημεῖα τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, τὰ ὁποῖα καὶ θὰ ἀναπτύξουμε παρακάτω:

Α. Τὰ γνήσια νοήματα καὶ οἱ πρωταρχικὲς σημασίες τῆς 'Ολυμπιακῆς 'Ιδέας εἶναι στενὰ συνυφασμένα μὲ τὴν μακρινὴν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία ἰδρύθηκαν οἱ 'Ολυμπιακοὶ 'Αγῶνες, καὶ σ' αὐτὴν ἐμπεριέχεται ἡ αἰτία καὶ ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ἰδρυσῆς τους. Ἡ ἐποχὴ αὕτῃ ἀναμφισβήτητα ταυτίζεται μὲ τὴν ἐποχὴ τοῦ βασιλέως Διός.

Β. Ἡ 'Ολυμπιακὴ 'Ιδέα ἀποτελεῖ γέννημα καὶ ἀναπόσπαστο μέρος τῆς εὐρύτερης ἐλληνικῆς θεώρησης τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Κόσμου, καθὼς καὶ τῶν ἀξιῶν ποὺ πηγάζουν ἀπὸ αὐτήν.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (3,74) ἀναφέρει, ὅτι «ὁ δεῦτερος Ἡρακλῆς ἦταν ἓνας ἐκ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων τῆς Κρήτης... ποὺ ἰδρύσε τοὺς 'Ολυμπιακοὺς ἀγῶνες». Ὁ Ἰδαῖος Ἡρακλῆς λοιπὸν φέρεται ὡς ὁ ἰδρυτὴς τῶν 'Ολυμπιακῶν ἀγῶνων. Τὴν πληροφορίαν αὕτη μεταφέρει καὶ ὁ Πανσανίας («Ἡλειακά» α,7): «Οἱ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι, οἱ ὁποῖοι ὠνομάζοντο καὶ Κουρῆτες, εἶχαν ἔλθει ἀπὸ τὸ ὄρος Ἰδη

τῆς Κρήτης καὶ ἦσαν πέντε, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Παιωναῖος, ὁ Ἐπιμήδης, ὁ Ἰάσιος καὶ ὁ Ἰδας. Εἰς τὸν Ἰδαῖον Ἡρακλῆ ἀνήκει ἡ δόξα, διότι πρῶτος αὐτὸς καθιέρωσε τὸν τότε ἀγῶνα καὶ τὸν ὠνόμασε Ὀλύμπια καὶ καθώρισε νὰ γίνεται κάθε πέμπτον χρόνον, ἐπειδὴ πέντε ἦσαν αὐτὸς μὲ τοὺς ἀδελφούς του». Οἱ Κούρητες σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση προφύλαξαν τὸν Δία, ὅταν ἦταν βρέφος, ἀπὸ τὸν πατέρα του Κρόνον, ὁ ὁποῖος σκότωνε τὰ παιδιά του, ἀφοῦ κατὰ τὸν χρησμὸ «ὑπὸ παιδὸς ἰδίου τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθήσεσθαι»: «οἱ δὲ Κούρητες ἔνοπλοι ἐν τῷ ἄντρῳ τὸ βρέφος φυλάσσοντες τοῖς δόρασι τὰς ἀσπίδας συνέκρουον, ἵνα μὴ τῆς τοῦ παιδὸς φωνῆς ὁ Κρόνος ἀκούσῃ...» (Απολλόδωρος, Α, 1, 6-7). Οἱ φύλακες καὶ παιδαγωγοὶ λοιπὸν τοῦ Διὸς ξεκινοῦν τὴν τέλεση ἀγώνων στὴν Ὀλυμπία. Ὅμως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ζεὺς, ὅταν ἐνηλικιωθῇ, θὰ ἀγωνισθῇ στὸ ἀγώνισμα τῆς πάλης μὲ ἀντίπαλο τὸν Κρόνον, τὸν ὁποῖον νικᾷ· καὶ μὲ τὴν νίκη του αὕτῃ ἀναλαμβάνει καὶ συμβολικὰ τὴν ἡγεσία καὶ στὴν συνέχεια ἀγωνοθετεῖ τὰ ἀθλήματα: «Δία δὲ μὲν ἐνταῦθα παλαῖσαι καὶ αὐτῷ Κρόνῳ περὶ τῆς ἀρχῆς... ἀγωνοθετῆσαί φασιν αὐτόν...» (Παυσανίας, «Ἡλιακά» Α', 7). Ἡ ἀνάληψη τῆς Ἀρχῆς ἀπὸ τὸν Δία ἔμελλε νὰ ὀδηγήσῃ στὸν πρῶτο ἀνθρώπινο πολιτισμὸ, ὁ ὁποῖος ἔλαβε παγκόσμιες διαστάσεις.

Ὁ πολιτισμὸς τοῦ Διὸς διεκόπη διαίως ἀπὸ παγκόσμιες γεωλογικὲς ἀνακατατάξεις, αὐτὲς ποὺ στὸν αἰγαιακὸ χῶρο κατεγράφησαν ἀπ' τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ὡς ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνος. Τὴν δόξα τοῦ βασιλέως Διὸς κράτησαν τὰ ἱερατεῖα τῶν διασωθέντων μαντείων, καὶ ἡ προφορικὴ λαϊκὴ παράδοση τὸν «θεοποίησε». Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸν λόγο μετὰ τὸν κατακλυσμὸ ἐκεῖνοι ποὺ ἔσπευσαν νὰ ἀναβιώσουν ἱστορικὰ τὸ χαμένο μεγαλεῖο, δὲν ἦταν δυνατόν νὰ ἀδιαφορήσουν γιὰ τὸν μῦθο τῆς Ὀλυμπίας: τὴν πάλῃ μεταξὺ Κρόνου-Διὸς γιὰ τὴν ἀνάληψη τῆς Ἀρχῆς. Ὁ Πέλοψ (παπποῦς τοῦ Ἀγαμέμνονος) ὀργανώνει καὶ τελεῖ μὲ τὸν πλέον λαμπρὸ τρόπο τὰ Ὀλύμπια πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς: «Πέλοψ δὲ ὕστερον γενεᾷ μάλιστα μετὰ Ἐνδυμῖωνα τὸν ἀγῶνα τῷ Ὀλυμπίῳ Διὶ ἐποίησεν ἀξιολογώτατα ἀνθρώπων τῶν πρὸ αὐτοῦ» (Παυσανίας, «Ἡλιακά», 8,2). Καὶ δὲν θὰ μπορούσε νὰ μὴν τιμηθῇ ἐκεῖνος ποὺ «ἐπῆλθεν ἅπασαν τὴν οἰκουμένην εὐεργετῶν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων» (Διόδωρος Σικελιώτης, 3,61,4), ποὺ θέσπισε τὸν Νόμο, τὴν Δικαιοσύνη καὶ τὴν Πολιτική: «τοὺς μὲν ληστὰς καὶ ἀσεβεῖς ἀναιροῦντα, τὴν δ' ἰσότητά καὶ δημοκρατίαν εἰσηγούμενον...» (Δ. Σι-

κελιώτης 5,71,2). Ἡ εὐεργεσία του ἐπὶ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε: «*παρεχόμενον ἐαυτὸν πᾶσιν ἐπιεικῇ καὶ φιλόανθρωπον, ὥστε ὑπὸ τοῦ πλήθους Πατέρα προσαγορευθῆναι*» (Δ. Σικελιώτης, 3,61,4). Καὶ τιμήθηκε σ' ὅλα τὰ μήκη καὶ πλάτη τῆς γῆς: Εἶναι ὁ Jupiter (Ζεὺς Πατὴρ) τῶν Λατίνων, ὁ Odin (= Δίας) τῶν Σκανδιναυῶν, ὁ Dyaus Pitar (Δίας Πατέρας) τῶν Ἰνδῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ κύρια θεότητα ὅλων σχεδὸν τῶν ἀρχαίων λαῶν καθρεφτίζει τὸν βασιλέα Δία. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες λοιπόν, ποὺ θεσπίστηκαν μετὰ τὸν Κατακλυσμό, ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς εἰς ἀνάμνηση καὶ ὡς νοσταλγία τῆς Παγκοσμίου Πολιτείας του. Καὶ ἐτελοῦντο στὴν Ὀλυμπία, διότι ἐκεῖ κατὰ τὴν παράδοση ὁ Ζεὺς ἀνέλαβε τὴν Ἀρχὴ ἀπὸ τὸν Κρόνο.

Τὸ τελετουργικὸ περιλάμβανε κυρίως ἀθλητικούς ἀγῶνες, διότι στὸ ἄθλημα τῆς πάλης ὁ Ζεὺς κατέβαλε τὸν Κρόνο. Αὐτὴ φαίνεται νὰ ἦταν ἡ πρώτη σημασία τοῦ Ὀλυμπισμοῦ. Κατὰ τοὺς Κλασσικούς χρόνους σ' αὐτὴν τὴν πρώτη σημασία ἔρχεται νὰ προστεθῇ καὶ τὸ Ἀθλητικὸ Ἰδεῶδες, προῖον τῆς φιλοσοφικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀναζήτησης τοῦ Τέλειου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Ἡ ἀσκήση τοῦ σώματος (γυμναστική) θεωρήθηκε ἀπὸ τὸν Πλάτωνα ὡς «*θεόσδοτος*» (ὅπως καὶ ἡ Μουσική): «*μία σωτηρία πρὸς ἄμφω, μήτε τὴν ψυχὴν ἄνευ σώματος κινεῖν, μήτε τὸ σῶμα ἄνευ ψυχῆς, ἵνα ἀμνημονέω γίγνησθον ἰσορρόπῳ καὶ ὑγιῇ*» («*Τίμαιος*»).

Ἐπίσης ἓνα σημαντικὸ στοιχεῖο, ποὺ πρέπει νὰ σημειωθῇ, εἶναι ὅτι στὴν Κλασσικὴ Ἑλλάδα καὶ στὸ ἰδεολογικὸ-πολιτικὸ πεδίο ὑποχωρεῖ ἡ ἰδέα τῆς Οἰκουμενικότητας, ἡ ὁποία χαρακτήριζε τὴν ἐποχὴ τοῦ Διὸς καὶ ἐμπεριείχετο στὸ βαθύτερο νόημα τῶν πρώτων Ὀλυμπιάδων, καὶ ἀντιθέτως ἐνδυναμώνει ἡ ἰδέα τοῦ Πανελληνισμοῦ. Στους Ὀλυμπιακοὺς τῆς Κλασσικῆς ἐποχῆς συμμετεῖχαν ἀθλητὲς καὶ ἀπὸ ἐκτὸς Ἑλλάδος περιοχές, ὑπὸ τὴν αὐστηρὴ ὁμως προϋπόθεση νὰ εἶναι Ἕλληνες. Τὴν ἰδέα τῆς Οἰκουμενικότητας θὰ ἐπαναφέρῃ (ἀδόξως γιὰ πολλοὺς) ὁ Ἀλέξανδρος.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ τέλους τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδέας γίνεται μὲ τὴν κατάρκτηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου ἀπ' τοὺς Ρωμαίους. Ὁχι μόνο ξεχάστηκαν τὰ βαθύτερα νοήματά της, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ Ἀθλητικὸ Πνεῦμα (ἄμιλλα, ἑτεροσεβασμός, ἐντιμότητα, ἀγωνιστικότητα, ἀφιλοκέρδεια) παραμερίστηκε, γιὰ νὰ πάρουν τὴν θέση του ἡ δωροδοκία, ἡ ἐπιδειξιομανία, ἡ σκοπιμοθηρία καὶ τὸ θέαμα. Πλήρης

ἐκφυλισμός τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδέας συνετελέσθη μὲ τὴν διοργάνωση τῶν «Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων» στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας ἀπὸ τὸ 44 μ.Χ. Ἐκεῖ ἐδόθη καὶ ἡ εὐκαιρία στὸ «ἀνατολίτικο δαιμόνιο» (ἐμπόριο, ἐπαιτεία) νὰ ἐπισκιασθῇ τὰ ἀγωνίσματα. Ἡ χαριστική βολή, ὡς γνωστόν, ἐδόθη ἀπὸ τὸν «Μέγα» Θεοδόσιο τὸ 394 μ.Χ.

Ὁ Δ. Λάμπρου στὸ ἔργο του «Ἀναζήτηση» (σελ. 207, «Δαυλὸς» 1981) ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «*Αὐτὸ ποὺ ἀπεδείχθη στὴν ἀρχαιότητα, ὅτι δηλαδὴ τὸ Ὀλυμπιακὸ Πνεῦμα ἀποκεκομμένο ἀπὸ τὸν ὁμφάλιο λῶρο του, τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα, εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑπάρξῃ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ λειτουργία τοῦ Ὀλυμπιακοῦ θεσμοῦ μέσα στὰ πλαίσια ἄλλων πολιτισμῶν καὶ ἄλλων κοσμοθεωριῶν δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ὁδηγήσῃ στὴν ἐκπόρνευση καὶ τὸν ἐκβαρβαρισμὸ του, ἐπιβεβαιώθηκε στὴ σύγχρονη ἐποχὴ, ἀπὸ τότε ποὺ ὠρισμένοι φωτισμένοι ἄνθρωποι, Ἕλληνες πνευματικά, ἐπεδίωξαν καὶ πέτυχαν τὴν ἀναδίδωση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων*». Ἀλλὰ καὶ ὁ φερόμενος ὡς ἀναβιωτὴς τῶν Ἀγώνων Γάλλος βαρὼνος Πιερ ντὲ Κουμπερτέν ἔλεγε τὸ 1921: «*ὁ ἀθλητισμὸς κινδυνεύει, γιατί ὁ ὁργανωτὴς τείνει νὰ συντρίψῃ τὸν ἀθλητὴ, μὲ μόνον σκοπὸ νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ καταπλήξῃ τὸν θεατὴ*» (Ν. Νησιώτη, «Ὀλυμπισμὸς καὶ ἀνθρωπισμὸς», 1979, Ἀθῆναι).

Ποιά σχέση ἔχουν λοιπὸν οἱ σύγχρονοι Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ Ἰδέα τοῦ Ὀλυμπισμοῦ; Φυσικὰ καμμία. Οὔτε στὴν Ὀλυμπία τελοῦνται οὔτε πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς καὶ τῆς Παγκόσμιας Πολιτείας του εἶναι ἀφιερωμένοι, ἀλλὰ οὐδεμία σχέση ἔχουν καὶ μὲ τὸν Πανελληνισμό. Στὴν οὐσία τὸ Ὀλυμπιακὸ Ἰδεῶδες ἔχει συρρικνωθῇ καὶ ταυτισθῇ μὲ τὸ Ἀθλητικὸ Ἰδεῶδες. Καὶ ὅταν μιλοῦμε γιὰ ἐκβαρβαρισμὸ καὶ ἐκφυλισμὸ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Πνεύματος, ἐννοοῦμε τὴν ἐκπόρνευση τοῦ Ἀθλητικοῦ Ἰδεώδους καὶ ὄχι τὸν παραμερισμὸ τοῦ Διὸς ἢ τῶν Ἑλλήνων. Καὶ πράγματι τὰ ἀθλητικά ἰδανικά ἔχουν χάσει τὸ αὐθεντικὸ τους περιεχόμενο.

Θὰ μπορούσε μία ὁποιαδήποτε παγκόσμια πολιτιστικὴ ἐκδήλωση νὰ σταθῇ ἔξω ἀπὸ τὸ «κλίμα» τοῦ καιροῦ τῆς; Ἀσφαλῶς ὄχι. Κυρίαρχο ἰδεολογικὸ στοιχεῖο τῆς σημερινῆς ἐποχῆς εἶναι ὁ οἰκονομισμός, ὁ ὁποῖος δρᾷ καταλυτικὰ γιὰ τὴν Ἰδέα τοῦ Ἀθλητισμοῦ: Οἱ σύγχρονοι Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες ἀποτελοῦν περιουσία τῆς Δ.Ο.Ε. (Διεθνῆς Ὀλυμπιακῆς Επιτροπῆς). Στὸ προοίμιο τῆς σύμβασης ποὺ ὑπογράφει κάθε διοργανώτρια πόλη ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «(Παράγραφος Α΄) Ἡ Δ.Ο.Ε. προΐσταται τοῦ Ὀλυμπιακοῦ

Κινήματος καὶ οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες εἶναι ἀποκλειστικὴ ἰδιοκτησίᾳ τῆς Δ.Ο.Ε., ἡ ὁποία κατέχει ὅλα τὰ δικαιώματα σχετιζόμενα μὲ αὐτά, εἰδικότερα, καὶ χωρὶς περιορισμούς, τὰ δικαιώματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν ὀργάνωση, τὴν ἐκμετάλλευση, τὴ ραδιοτηλεοπτικὴ κάλυψη καὶ ἀναπαραγωγὴ ἀπὸ κάθε μέσο». Τὸ ἐμπόρευμα δηλαδή «Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες», πὺν εἶναι ἰδιοκτησίᾳ τῆς κάστας τῶν «Ἀθανάτων», κατακλύζει κάθε τέσσερα χρόνια τὴν ἀγορὰ τοῦ παγκοσμίου θεάματος ἐπιφέροντας μεγάλα κέρδη στοὺς ἰδιοκτῆτες του. (Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἐμπόρευμα «Ὀλυμπιάδες» ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἐμπορεύματος «Ἑλλάδα», τὸ ὁποῖο καπηλεύονται, πωλοῦν καὶ μεταπωλοῦν ἀνηλεεῖς καὶ ἀδίστακτοι ἔμποροι καὶ ἐμποράκοι, καθὼς βρίσκεται σὲ ἰδιαίτερη ἄνθηση σήμερα).

Ὁ κυριότερος φορέας τῶν ἀθλητικῶν ἀξιῶν εἶναι ἡ προσωπικότητα τοῦ ἀθλητῆ, ἡ ὁποία σήμερα εἶναι ἀνύπαρκτη. Ὁ ἀθλητὴς ἀποτελεῖ κατὰ κύριο λόγο ἓνα ἀπλὸ διαφημιστικὸ ἐξάρτημα μεγάλων ἐταιρειῶν. Εἶναι αὐτός, πὺν νοιάζεται γιὰ τὸν γρήγορο πλουτισμό του. Γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ πετύχῃ αὐτὸν τὸν στόχο, θὰ πρέπει νὰ κἀνῃ πρωταθλητισμό, νὰ εἶναι ἐπαγγελματίας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ τὸ 1971 ἡ Δ.Ο.Ε. ἀπεφάσισε νὰ ἀπαλείψῃ τὸν ὄρο «ἐρασιτεχνῆς» ἀπὸ τὴν Ὀλυμπιακὴ Χάρτα, δεχόμενη ὅτι οἱ ἀθλητὲς θὰ πρέπει νὰ ἀμείβωνται, καὶ ἀπὸ τὸ 1988 ἐπετράπη ἡ συμμετοχὴ στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἐπαγγελματιῶν ἀθλητῶν, ὅπως στὸ τέννις καὶ στὸ ποδόσφαιρο. Ὁ «κλάδος ἐλαίας» ἀντικατεστάθη μὲ τὸν «κλάδον χρυσοῦ». Ὁ πρωταθλητισμὸς ὅμως εἶναι ἀρκετὰ δύσκολο καὶ ἐπίπονο ἐπίτευγμα. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπιστρατεύεται ἡ ἐπιστήμη τῆς Βιοχημείας: Χιλιάδες ἀθλητὲς σήμερα σ' ὅλα σχεδὸν τὰ ἀθλήματα καταπίνουν τεράστιες ποσότητες ἀπὸ ποικιλία χημικῶν παρασκευασμάτων, πὺν ἐπιφέρουν αὔξηση τῆς σωματικῆς ἐπίδοσης καὶ τῆς μυϊκῆς δύνάμης, μὲ δυσάρεστες ἐπιπτώσεις στὴν ψυχικὴ καὶ σωματικὴ λειτουργία. Ἀπὸ τὸ 1960 μέχρι τὸ 1976 καταχωρίσθηκαν 30 θανατηφόρα κρούσματα ἀθλητῶν (δὲς Χρ. Μότσια, «Σίτιους, Ἄλτιους, Φόρτιους», Ἀθήνα, 1984).

Ὡστόσο τὸ Ἀθλητικὸ Ἰδεῶδες δὲν πέθανε. Ἐπιβιώνει καὶ κερδίζει ἔδαφος καθημερινά: Ὅλο καὶ περισσότεροι ἄνθρωποι στρέφονται «ἐρασιτεχνικά» πρὸς τὴν ἄθληση καὶ κυρίως μεγάλα τμήματα τῆς νεολαίας, μακρυνὰ ὅμως ἀπ' τὴς «Ὀλυμπιάδες» καὶ τὸν πρωταθλητισμό.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες ἀποτελοῦν γνήσιο τέκνο τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἀναμφισβήτητα. Ἡ ἔστω καὶ κατ' ὄνομα ἀναβίωσή τους στὰ νεώτερα χρόνια ἀποτελεῖ ἓνα ἀξιοσημείωτο γεγονός, τὸ ὁποῖο δὲν θὰ πρέπει νὰ παραβλέψουμε ἢ νὰ ἀφορίσουμε ἐπιπόλαια. Μήπως τὰ ἄλλα γεννήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (φιλοσοφία, ἐπιστήμη, δημοκρατία κ.ἄ.), ἂν καὶ παντοδύναμα, βρίσκονται σήμερα σὲ σωστότερο δρόμο; Εἶναι δυνατόν ὅμως νὰ προσλάβουν τὴν παλαιὰ τους αἴγλη καὶ σημασία, ὅταν εἶναι δέσμια τῆς παρούσας πνευματικῆς κατάστασης καὶ ὑποχείρια ἐξουσιαστών; Κι ὅμως εἶναι δυνατόν, μὲ μία προϋπόθεση: νὰ ἀναδειχθῇ ἰδεολογικά ὁ θρίαμβος τῆς Ἑλλάδος στὸν Σύγχρονο Κόσμο, ἀφοῦ ὅ,τι συνιστᾷ σήμερα τὸν Παγκόσμιο Πολιτισμὸ εἶναι ἀποκλειστικὰ γέννημα τῆς Ἑλλάδος. Νὰ ἀναδειχθῇ καὶ νὰ τιμηθῇ ἡ Ἑλλάδα. Καὶ οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες εἶναι τὸ καταλληλότερο πεδίο ἀπόδοσης αὐτῆς τῆς τιμῆς. Νὰ τιμηθῇ ὁ Ζεὺς ἀπ' τοὺς λαοὺς τῆς Οἰκουμένης, γιατί ὑπῆρξε ὁ πρῶτος παγκόσμιος ἡγέτης τους, ὁ πρῶτος πὺν τοὺς μετέφερε τὴν σπῖθα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ὅχι μόνον ὁ Ζεὺς, γιατί τὰ γεννήματα τῆς Ἑλλάδος δὲν σταμάτησαν σ' αὐτὸν καὶ στοὺς διαδόχους του. Νὰ τιμηθοῦν οἱ Ἱωνες φιλόσοφοι, πὺν θεμελίωσαν τὴν ἀνθρώπινη σκέψη στὶς βάσεις τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου, νὰ τιμηθῇ τὸ Κλασσικὸ «Θαῦμα»· νὰ τιμηθῇ ἡ Ἑλλάδα σ' ὅλη της τὴν ἱκμάδα, τὴν προσφορά, τὸ μεγαλεῖο της.

Ἡ διοργάνωση τῆς Ὀλυμπιάδας τοῦ 2004 ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν εἶναι μία πρόκληση. Ὅχι βεβαίως γιὰ τοὺς ἐπίσημους διοργανωτές, οἱ ὁποῖοι ἔχουν κιόλας ὑπογράψει καὶ συμφωνήσει τὰ καθέκαστα. Ἡ πρόκληση ἀφορᾷ στοὺς Ἕλληνες, στοὺς ἀνὰ τὸν κόσμον Ἕλληνες. Στὸ χρονικὸ διάστημα πὺν μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸ 2004 πρέπει νὰ ἐνταθοῦν οἱ προσπάθειες, πὺν ἀποβλέπουν στὴν ἀπόκτηση τῆς ἀληθινῆς Ἱστορικῆς Συνείδησης τῆς ἀνθρωπότητας, πὺν δὲν εἶναι ἄλλη ἀπ' τὴν Ἑλλάδα. Ἄν ἡ ἀνθρωπότητα κοινωνήσῃ μὲ τὸ παρελθόν της, ἔστω ἀρχικῶς ἀμυδρά, τότε θὰ ἔχῃ γίνῃ τὸ πρῶτο βῆμα πρὸς τὴν ἱστορικὴ της ἴαση. Καὶ ἡ Ὀλυμπιάδα τοῦ 2004 θὰ ἔχῃ τιμήσῃ τὴν πνευματικὴ της μήτρα: τὴν Ἑλλάδα.

Παν. Α. Κουβαλάκης

ια. Ἀναξαγόρας

Ὁ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος πρῶτος ἐξ ὅλων ἔθεσε τὴν θεωρίαν ὑπεράνω τῆς πράξεως καὶ τὸν νοῦν ὑπεράνω τῆς ὕλης, ὀνομάζοντάς τον κοσμοποιητὴν καὶ διακοσμητὴν τῶν πάντων: «**ὄντων γὰρ ὁμοῦ πάντων νοῦς ἐπελθὼν διεκόσμησεν**» (ἀπόσπ. 42). Ὁ νοῦς, πὺν εἶναι ὁλος σοφία καὶ δύναμι, ὑποκαθιστᾷ τὸν ἡσιόδειον ἢ **Ἐρωτα**, πὺν «**αὐτὰρ ἔπειτα**» τοῦ Χάους ἐγένετο, «**κάλλιστος**» καὶ «**πανίσχυρος**» ἢ τὴν Ἀθηνᾶ, πὺν γεννήθηκε πάνοπλος ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ Διός.

Ὁ νοῦς ἀποτελεῖ τὸ περιέχον τοῦ «**ὁμοῦ παντός**» κοσμογονικοῦ μείγματος, εἶναι δὲ χωρισμένος ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα «**χρήματα**», ἀφοῦ «**μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑαυτοῦ ἐστίν**» (ἀπόσπ. 12). Ἐπειδὴ τὸν χαρακτηρίζει ἡ λεπτότης καὶ ἡ καθαρότης, μπορεῖ νὰ εἰσχωρῇ καὶ νὰ ἐπενεργῇ ἐφ' ὅλων τῶν φυσικῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα χάριν αὐτοῦ ζωογονοῦνται. ἔχοντας αὐτὸ κατὰ νοῦν ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, πὺς «**τοῦ γὰρ νοῦ ἐνέργεια ζωή**».

Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀποτελεῖ μῶριον τοῦ κοσμικοῦ νοός, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἰκανότητά του νὰ γνωρίζῃ μίαν γνώσιν, πὺν ἰσοδυναμεῖ μὲ ἐνέργεια καὶ δραστηριότητα, ἀφοῦ τὸ κάθε τι πὺν θεᾶται γίνεται πράξις πάραντα. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Ξενοφάνης ἐναρμονίζεται μὲ τὸν Ὅμηρο (ὅ,τι σκέπτεται ἡ Ἀθηνᾶ πραγματοποιεῖται ἀμέσως), τὸν Παρμενίδη («**λεῦσσε δ' ὅμως ἀπεόντα νόῳ παρεόντα θεδαίως**») ἀλλὰ καὶ τὸν Σωκράτη, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο «ἡ ἀρετὴ εἶναι γνώσις», ἄρα καὶ ἡ γνώσις εἶναι ἀρετή.

Τὸ κοσμικὸ σύστημα τοῦ Κλαζομένιου ἀποτελεῖ τροποποίησιν τοῦ Παρμενιδικοῦ. Τὸ «**εὖν**» τοῦ Ἐλεάτου ἐξασφαλίζει, ὡς γνωστόν, τὴν συνέχειά του στὸν χωροχρόνο χάριν τῆς ἀκινήσιας, τῆς συμπάγειας καὶ τῆς ἀδιαιρετότητάς του. Κατὰ τὸν Ἀναξαγόρα τὸ «**ὁμοῦ πᾶν**» μπορεῖ νὰ τμηθῇ καὶ νὰ λάβῃ κίνησιν, χωρὶς νὰ διασαλευθῇ ἡ συνέχειά του.

Στὴν ἀρχὴ λοιπὸν ὅλα τὰ «**χρήματα**» ἦσαν μαζί, ἐπειδὴ ὁ ἄπειρος ἀῆρ καὶ ὁ ἄπειρος αἰθὴρ τὰ συγκατοῦσαν συμπεσμένα. Μέσα στὸ «**ὁμοῦ πᾶν**» ἦσαν συσσωρευμένα ὅλα τὰ «**σπέσματα**» (ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην ἔννοια) ὅλων τῶν πραγμάτων, ὅλα τὰ χρώματα, σχήματα καὶ ὁσμές. Κάποτε ὁ νοῦς ἔδωσε τὴν πρώτην «**περιχώρησιν**» (τὸ «**μῖγκ μπάγκ**» τῶν σημερινῶν κοσμολόγων), μίαν κίνησιν πὺν ὅλο δυναμώνει καὶ ἀπλώνεται παντοῦ. Ὁ χρόνος καὶ ὁ χώρος, ὅπου ἐμφανίσθηκε ἡ πρώτη αὐτὴ περιχώρησις, δὲν προσδιορίζονται. ἅπαξ ὅμως καὶ ἄρχισε, δὲν πρόκειται νὰ σταματήσῃ ποτέ. Ὁ Ἀναξαγόρας ἔκρινε δικαιολογημένο τὸ αἶτημα τοῦ Παρμενίδη, νὰ δοθῇ μίαν ἐξήγησιν στὴν κίνησιν καὶ ὡς τοιαύτην πρότεινε τὸν νοῦν. Τοιοῦτοτρόπως διαχωρίζονται κινητικὸν αἶτιον καὶ κινουμένη μᾶζα, ἕνα ἐπίτευγμα γιὰ τὸ ὁποῖο ἀπέσπασε ὁ φιλόσοφος τοὺς ἐπαίνους τοῦ Σταγειρίτου. Τὸ ἀναξαγόρειον «**γίγνεσθαι**» δὲν ἔχει τέλος, ὅπως εἴπαμε, πράγμα πὺν σημαίνει, ὅτι ὁ κόσμος οὔτε «**ἀπτεται μέτρα**» οὔτε «**ἀποσθέννυται μέτρα**» (Ἡράκλειτος), τὰ δὲ ὄντα παύουν νὰ «**δίδουν δίκην καὶ τίσιν κατὰ τὴν τοῦ χρόνου τάξιν**» (Ἀναξίμανδρος). Οὐδεμία ἐπιστροφή τῶν ὄντων στὴν ἀρχικὴ πηγὴ ὑφίσταται, καὶ ἡ κοσμοποιητικὴ διαδικασία εἶναι ὁλάνοικτη στὸ διηνεκὲς μέλλον.

Μέσα στὸ «**ὁμοῦ πᾶν**», ἀρχέγονον μείγμα, ἐμπεριέχονται ἐνέργεια – καὶ ὅχι δυναμίς ὅπως «**οἱ ἄπειροι οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς κόσμοι**» τοῦ Ἀναξίμανδρου – ἄπειρα μικροσκοπικὰ σωματίδια, τὰ ὁποῖα παρὰ τὴν σμικρότητά τους ἀποτελοῦν

ἐπίσης μείγματα. Δὲν πρόκειται λοιπὸν γιὰ ἄτομες ὀντότητες σὰν ἐκεῖνες τοῦ Δημοκρίτου, οὔτε καὶ γιὰ μηδαμινῆς ποσότητος σωματίδια σὰν ἐκεῖνα τοῦ Ζήνωνος. Τὰ ἀπειροστικά αὐτὰ σωματίδια εἶναι «ἴσα ἀεί», σύγκεινται «πάντα ἐκ πάντων» καὶ «ὥσπερ ἀρχὴν εἶναι καὶ νῦν ὁμοῦ πάντα», πράγμα πὺν σημαίνει, ὅτι ἀποκλείεται ὁποιαδήποτε ἀπομόνωσις ὄντος τινός, ἀκόμη κι ἂν πρόκειται περὶ ἐργαστηριακῆς ἐξετάσεως, ἀφοῦ: «οὐ κεχώριστα ἀλλήλων τὰ ἐν τῷ ἐνὶ κόσμῳ οὐδὲ ἀποκέκοπται πελέκει οὔτε τὸ θερμὸν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ οὔτε τὸ ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ» (ἀπόσπ. 8).

Τέμνοντας ὁ Ἀναξαγόρας τὸ μείγμα σὲ ἀπειροστικὲς ἀσυνέχειες, πὺν ἀναπτύσσονται συνεχῶς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς κάθε σωματιδίου, ἐπιτυγχάνει, ὥστε οἱ συνεχεῖς αὐτὲς ἀσυνέχειες νὰ συνέχωνται τελικὰ μέσα στοὺς κόλπους τοῦ ὅλου μείγματος. Ἔτσι διατηρεῖται καὶ ἡ συνέχεια τοῦ «ὁμοῦ παντός» σύμφωνα μὲ τὸ δεῦτερο αἶτημα τοῦ Παρμενίδου.

Τὰ ἀπειροστικά σωματίδια, πὺν ἐμπεριέχονται ἐνεργεῖα στὸ ὀλίκο μείγμα, κινούμενα διαρκῶς, δημιουργοῦν σχέσεις καὶ συμμείγνυνται (πάντα ἐκ πάντων) καὶ διακρίνονται ἀλλήλοις ἀνάλογα πρὸς τὰ ὑπερτεροῦντα ἐν αὐτοῖς στοιχεῖα. Δὲν ὑπάρχουν σταθερὲς ἀναλογίαις μείξεως τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ συμβαίνουν ποικίλες καὶ ἀτέρμονες ἐναλλαγές, συνδυασμοὶ καὶ συνθέσεις «χροῖων καὶ ἡδονῶν». «Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων ἐντῷ σύμπαντι χρὴ δοκεῖν ἐνεῖναι πάντα τὰ χρήματα» (ἀπόσπ. 4). Δεδομένου ὅτι ὁ κόσμος ὁρίζεται σὲ συνεχὲς «γίγνεσθαι», τὰ ὄντα γεννιοῦνται καὶ φθείρονται διαρκῶς. Ἐπειδὴ τώρα τὰ «πάντα σύγκεινται ἐκ πάντων», εἶναι δυνατόν τὰ πάντα νὰ γεννηθοῦν ἐκ πάντων μόνο ἐκ τοῦ μηδενός εἶν' ἀδύνατον νὰ προέλθῃ κάτι. Δὲν εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ προέλθῃ ἡ σάρκα ἐκ μὴ σαρκὸς καὶ ἡ θριξ ἐκ τῆς μὴ τριχός· ἡ σάρκα καὶ ἡ τριχὰ ὅπως κι ὅλα τὰ ἄλλα προέρχονται ἀπὸ τὰ ἴδια στοιχεῖα, πὺν ἐμπεριέχονται στίς τροφές πὺν λαμβάνομε.

Ὁ Ἀναξαγόρας ὑπῆρξε σπονδαῖος φυσικὸς ἐπιστήμων. Γνώριζε, ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι πύρινη μᾶζα κι ὅτι ἡ Σελήνη λαμβάνει τὸ φῶς τῆς ἀπὸ τὸν ἥλιο. Εἶχε ἐρμηνεύσει ἀπολύτως ἐπιστημονικὰ τὰ πλεῖστα μετεωρολογικὰ φαινόμενα ἀλλὰ καὶ τίς ἐκλείψεις ἡλίου καὶ Σελήνης. Ἦταν πεπεισμένος, ὅτι στὸ σύμπαν ὑπάρχουν κι ἄλλοι κόσμοι σὰν τὸν δικό μας, πὺν ἔχουν τὸν ἥλιο, τ' ἀστέρια καὶ τοὺς γαλαξίες τους, ἔστω κι ἂν κάτι τέτοιο τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ τὸ ἀποδείξῃ.

Γνωσιολογικὰ ὁ Ἀναξαγόρας δὲν διαφέρει ἀπὸ τοὺς λοιποὺς συναδέλφους του τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος. Ἡ (ἀληθινὴ) «φύσις πὺν κρύπτεσθαι φιλεῖ» τοῦ Ἡρακλείτου, ἡ «ἐν θυτῷ ἀλήθεια» τοῦ Δημοκρίτου, οἱ δόξεις τοῦ Παρμενίδου καὶ τοῦ Ἀλκμαίωνος ὁρίζουν σύμφωνα τὸν φιλόσοφο, πὺν γνωρίζει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος «ἐξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας τῶν αἰσθήσεων του ἀδυνατεῖ νὰ διακρίνῃ τὸ ἀληθές». Ὅ,τι δύναται εἶναι, νὰ συμπεραίνῃ περὶ τῶν ὄντων ἐκ τῶν φαινομένων, ἀφοῦ «ὄψις γὰρ τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα». Ἐκεῖ ὅπου ὁ Ἀναξαγόρας εἶναι θαυμαστός, εἶναι, ὅταν κἀνῃ λόγο περὶ τῶν χειρῶν καὶ τοῦ ὁλόου τους στὴν ἐν γένει πολιτιστικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρώπου, κάτι πὺν δὲν πέρασε ἀπαρατήρητο ἀπ' τὸν Κάντ: «Ὁ Ἀναξαγόρας ἰσχυρίζεται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι νουνεχέστερος τῶν ἄλλων ζώων, ἐπειδὴ ἔχει χεῖρα» (Ἀριστοτέλης). Ἡ χρῆσις τῶν χειρῶν κατὰ τὸν φιλόσοφο ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στὴν ἀνάπτυξιν τῆς νοητικῆς λειτουργίας, τῆς ἐφευρετικότητος καὶ τῆς δημιουργίας πολιτισμοῦ.

Σαράντος Πάν

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΙΞΗΣ

Ἡ πορνογραφία καὶ τὸ ἀνήθικο στὰ κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Στὴν ἐποχή μας ἀλλὰ καὶ παλαιότερα, μὲ μεγαλύτερη ὅμως δυστυχῶς διάδοση σήμερα, κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους ἐντυπα καὶ κάθε εἶδους ὕλικό πορνογραφικοῦ χαρακτηῖρος, ποὺ σκοπὸ ἔχουν τὴν ἐμπορία, καπήλευση καὶ διαστροφή μιᾶς φυσικώτατης ἔκφρασης τῶν ἀνθρωπίνων λειτουργιῶν καὶ συναισθημάτων, τοῦ ἔρωτα. Στὸν ἀντίποδα τῶν πορνογραφικῶν κειμένων βρίσκονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προάγουν τὸ πνεῦμα καὶ ἐξυψώνουν γενικώτερα τὸν ἀνθρώπο πάνω ἀπὸ τὸν ρόλο τοῦ ζωώδους καὶ μόνο χαρακτηῖρος του. Ἀνάμεσα στὰ τελευταῖα μποροῦμε νὰ καταχωρίσουμε καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἢ ἱερὰ γενικῶς κείμενα.

Ἱερὰ κείμενα στὴν Ἑλλάδα σήμερα θεωροῦνται τὰ κείμενα τῆς «*Παλαιᾶς Διαθήκης*» καὶ τῆς «*Καينῆς*». Τί εἶναι ὅμως πραγματικὰ ἡ «*Παλαιὰ Διαθήκη*»; Πῶς αὐτὸ τὸ βιβλίον παρεισέφρυνε ὡς «ἱερὸ κείμενο» τοῦ Ἑλληνισμοῦ; Καὶ τέλος, τὸ σημαντικώτερο, ποιές σκοπιμότητες ἐξυπηρετεῖ αὐτὸ τὸ ἀνάγνωσμα; Ἔσπερ εἶτο ποτὲ κατὰ τὴν πορεία τοῦ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες τὸ Ἑλληνικὸ ἔθνος σπουδαίων ἰδικῶν του κειμένων φιλοσοφικῶν, θρησκευτικῶν, ἐπιστημονικῶν, λογοτεχνικῶν ἢ ἰδικῶν του ἡρώων καὶ προγόνων, γιὰ νὰ ἀναγκασθῇ νὰ καταφύγῃ στὸν «ἐξωτερικὸ δανεισμὸ» καί, φεῦ!, ποιᾶς ἀλήθεια ποιότητος «δάνεια»; Καὶ γιὰ νὰ ἔλθουμε κατ' εὐθείαν στὸ ζητούμενο: Εἶναι πορνογραφικὸ ἀνάγνωσμα ἢ «*Π.Δ.*»;

Γιὰ νὰ μιλήσουμε ἀνοικτὰ καὶ ξεκάθαρα, ἢ μᾶλλον «καλύτερα», ἃς ἀφήσουμε νὰ μιλήσῃ ἀπὸ μόνο του τὸ «ἱερὸ» «μας» βιβλίον:

Ἕνα λεξιλογικὸ ἀπάνθισμα ἀπὸ τὴν «Παλαιὰ Διαθήκη»

Εἰσέρχομαι: (Ἐδῶ) ἔρχομαι σὲ στενὴ σεξουαλική σχέση μὲ κάποιον.

Γένεσις	στ' 4	εἰσῆλθον εἰς τὰς θυγατέρας
	ιδ' 11	ὅτε ἐπλησίαζε νὰ εἰσέλθῃ
	ιστ' 2	εἷσελθε λοιπὸν πρὸς τὴν δούλην
	ιστ' 4	Καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὴν Ἄγαρ
	ιθ' 31	διὰ νὰ εἰσέλθῃ πρὸς ἡμᾶς
	κθ' 21	δός μοι τὴν γυναῖκα μου... ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτήν
	κθ' 23	καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν Ἰακώβ
	κθ' 30	καὶ εἰσῆλθε πρὸς Ραχὴς
	λ' 3	εἶπε δὲ Ραχὴς τῷ Ἰακώβ· ἰδοὺ ἡ παιδίσκη μου Βαλλὰ· εἷσελθε πρὸς αὐτήν

	λ' 4	καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰακώβ
	λ' 16	πρὸς ἐμὲ θέλεις εἰσέλθει
	λη' 2	καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν
	λη' 8	Εἵσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα
	λη' 9	Ὅτε εἰσῆρχετο πρὸς τὴν γυναῖκα
	λη' 16	ἔασόν με εἰσελθεῖν πρὸς σε
	λη' 16	διὰ νὰ εἰσέλθῃς πρὸς ἐμέ;
	λη' 18	καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν
Κριταὶ	ιστ' 1	καὶ εἶδεν ἐκεῖ γυναῖκα πόρνην καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν
Ρουθ	δ' 13	καὶ ἔλαβε Βοὸς τὴν Ρουθ καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν
Α' Χρονικῶν	β' 21	καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθεν Ἑσρὼν πρὸς τὴν θυγατέρα Μαχίρ
	ζ' 23	εἰσῆλθε πρὸς τὴν γυναῖκα
Ἰεζεκιήλ	κγ' 44	καὶ οὗτοι εἰσῆρχοντο πρὸς αὐτήν, καθὼς εἰσέρχονται πρὸς γυναῖκα πόρνην οὕτως εἰσῆρχοντο πρὸς τὴν Ὁολὰ καὶ πρὸς τὴν Ὁολισὰ (καὶ ἄλλα πολλὰ)

Γνωρίζω: (Ἐδῶ) κάνω γνωριμίαν ἐκ σαρκικῆς μείξεως.

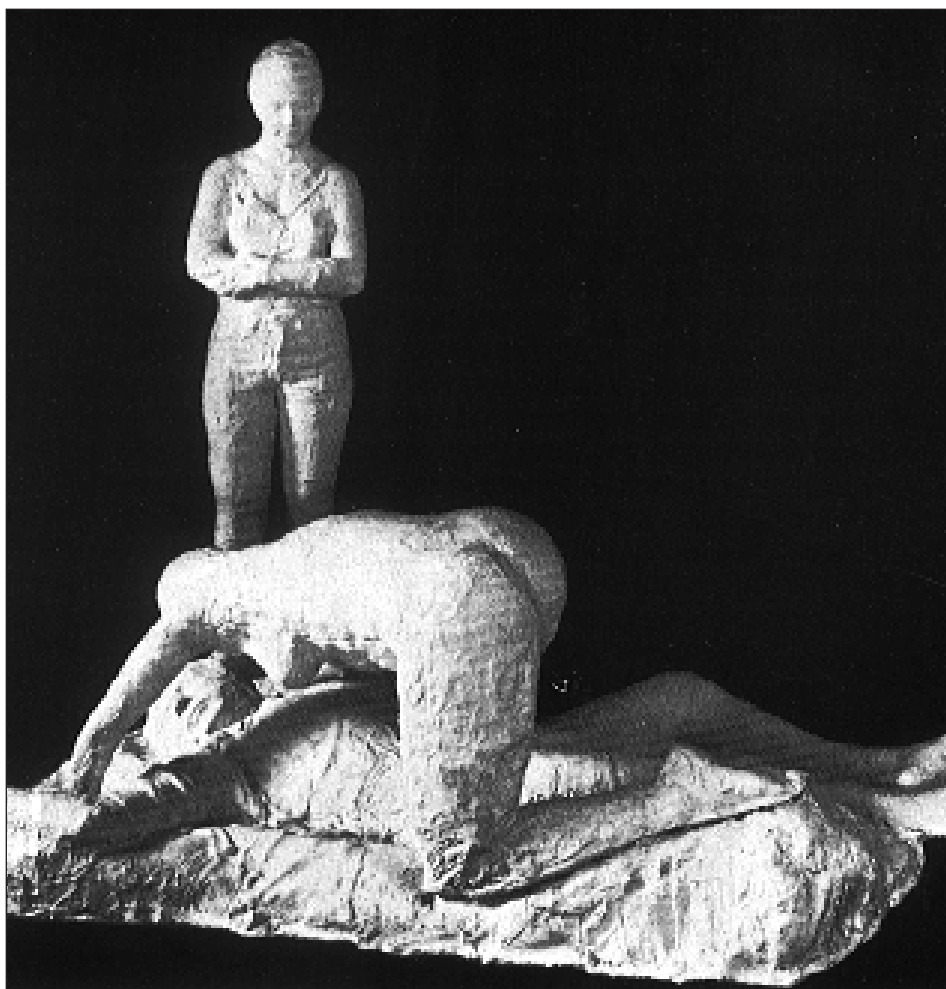
Γένεσις	δ' 1	Ἀδὰμ δὲ ἔγνω Εὐὰν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν Κάιν
	δ' 17	Καὶ ἔγνω Κάιν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν Ἐνῶχ
	δ' 25	Ἔγνω δὲ Ἀδὰμ Εὐὰν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱόν
	θ' 8	εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες, αἱ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα
	θ' 5	ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα γνωρίσωμεν αὐτοὺς (καὶ ἄλλα πολλὰ)

Πορνεύομαι: Συνουσιάζομαι ἐπ' ἀμοιβῇ.

Γέν.	λη' 24	ἡ νύμφη σου ἐπορνεύθη
Ἡσαΐας	κγ' 17	θέλει πορνεύεσθαι
Ἰεζ.	ιστ' 15	καὶ ἐπορνεύθης
	κγ' 19	ὅτε ἐπορνεύετο ἐν γῇ Αἰγύπτῳ
	κγ' 30	ἐπορνεύθης κατόπιν τῶν ἐθνῶν

Πορνεία: Συνουσία ἐπ' ἀμοιβῇ.

Γέν.	λη' 27	εἶναι ἔγκυος ἐκ πορνείας
Λευϊτικόν	ιθ' 29	ὁ τόπος πέση εἰς πορνείαν
	κ' 5	αὐτόν εἰς τὴν πορνείαν
	κ' 9	ἐὰν βεβηλωθῇ διὰ πορνείας
Ἀριθμοὶ	ιδ' 33	τὴν ποινὴν τῆς πορνείας
Ἱερειῖας	γ' 9	τὴν διαφήμεσιν τῆς πορνείας
Ἰεζ.	ιστ' 15	ἐξέχεας τὴν πορνείαν σου
	ιστ' 26	ἐπολλαπλασίασας τὴν πορνείαν
	ιστ' 33	πανταχόθεν ἐπὶ τῇ πορνείᾳ
	ιστ' 34	διὰ νὰ πράξῃ πορνείαν
Ὡσηέ	α' 2	εἰς σεαυτὸν γυναῖκα πορνείας

«Ο μύθος του Λώτ»: Έργο του Τζβόρτζ Σήγκαλ. Ο Λώτ συννευρίζεται με την πρώτη κόρη του, ενώ η δεύτερη περιμένει. Ως γνωστόν, ο Λώτ σύμφωνα με λεπτομερή περιγραφή της «Παλαιάς Διαθήκης» κατέστησε έγκυους και τις δύο κόρες του.

	α' 2	καὶ τέκνα πορνείας
	δ' 11	πορνεία καὶ οἶνος καὶ μέθη
	δ' 12	τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας
	δ' 18	ἐδόθησαν εἰς τὴν πορνείαν
	στ' 10	ἐκεῖ εἶναι ἡ πορνεία
Μιχαίας	α' 7	ἀπὸ μισθοῦ πορνείας
	α' 7	εἰς μισθὸν πορνείας (καὶ ἄλλα πολλά)

Πορνεύω: Ἔχω σεξουαλικὴς σχέσεις ἐπ' ἀμοιβῇ.

Ἔξοδος	λδ' 15	ὅταν πορνεύωσιν κατόπιν
Λευϊτικόν	ιζ' 7	ὁποίων αὐτοὶ πορνέουσιν
Ἀριθμ.	κε' 1	ὁ λαὸς νὰ πορνεύῃ
Δευτερονόμιον	κβ' 21	πορνέουσα τὸν οἶκον
Κριταὶ	27	καὶ ἐπόρνευσεν πᾶς Ἰσραὴλ
	ιθ' 22	ἐπόρνευσεν ἡ παλλακὴ
Ψαλμοὶ	ρστ' 39	καὶ ἐπόρνευσαν
Ἱερ.	γ' 1	σὺ ἐπόρνευσας
	γ' 6	καὶ ἐπόρνευσεν ἐκεῖ
	γ' 8	ἐπόρνευσε καὶ αὐτὴ
Ὡσηέ	ε' 5	μήτηρ αὐτῶν ἐπόρνευσεν
	δ' 10	θέλουσι πορνέει καὶ δὲν θέλουσι
	δ' 12	καὶ ἐπόρνευσαν
	δ' 13	θέλουσι πορνέυσει
	δ' 15	Ἐὰν σὺ, Ἰσραήλ, πορνεύῃς
	ε' 3	διότι τώρα πορνέεις, Ἐφραὶμ

Πόρνη: Ἡ γυναῖκα ποὺ παραδίδεται πρὸς συνουσίαν ἐπ' ἀμοιβῇ.

Γέν.	λδ' 31	μεταχειρισθῶσιν τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν ὡς πόρνην
	λδ' 15	ἐνόμισεν αὐτὴν πόρνην
	λη' 21	Ποῦ εἶναι ἡ πόρνη;
	λη' 22	δὲν ἐστάθη ἐδῶ πόρνη
Λευϊτ.	ιθ' 29	καθιστῶν αὐτὴν πόρνην
	κα' 7	Γυναῖκα πόρνην
	κα' 14	ἡ πόρνην
Δευτ.	κγ' 18	φέρει πληρωμὴν πόρνῃς
Ἱησοῦς Ναυῆ	ε' 1	οἰκίαν γυναικὸς πόρνῃς
	στ' 25	εἰς τὴν Ραὰβ τὴν πόρνην
Παροιμίαι	στ' 26	αἰτίας γυναικὸς πόρνῃς
	κγ' 27	ἡ πόρνη εἶναι λάκκος βαθύς
Ἡσ.	α' 21	ὡς ἄσμα τῆς πόρνῃς
	κγ' 16	πόρνη λελησμονημένη
Ἱερ.	γ' 3	εἶχες τὸ μέτωπον τῆς πόρνῃς
	ε' 7	συνεσωρεύοντο εἰς οἶκον πόρνῃς
Ἱεζ.	ιστ' 31	δὲν ἐστάθῃς ὡς πόρνη
	ιστ' 35	ἄκουσον, πόρνη

κγ' 44 εἰσέρχοντο πρὸς αὐτή, καθὼς εἰσέρχονται
 πρὸς γυναῖκα πόρνην
 Ἰωήλ γ' 3 ἔδωκαν παιδίον διὰ πόρνην
 Ἀμώς ζ' 17 θέλει εἶσθαι πόρνη
 Ναούμ γ' 4 τῆς θελητικῆς πόρνης.

Πορνικόν: Τὸ ἀνῆκον εἰς πόρνην.

Παρ. ζ' 10 γυνὴ ἔχουσα σχῆμα πορνικόν
 Ἰεζ. ιστ' 24 εἰς σεαυτὴν οἶκημα πορνικόν
 ιστ' 31 ἔκτισας τὸ πορνικὸν οἶκημα

Πορνεῖαι: Τὰ ἔργα τῆς πόρνῃς.

Β' Βασιλειῶν θ' 22 πληθύνονται αἱ πορνεῖαι
 Β' Χρονικῶν κα' 13 κατὰ τὰς πορνείας
 Ἰερ. γ' 2 τὴν γῆν μὲ τὰς πορνείας
 Ἰεζ. ιστ' 22 καὶ ταῖς πορνείαις σου
 ιστ' 34 γυναικῶν ἐν ταῖς πορνείαις
 ιστ' 36 ἐξεσκεπάσθη ἐν ταῖς πορνείαις
 κγ' 7 καὶ ἔπραξε τὰς πορνείας
 κγ' 11 ἐν ταῖς πορνείαις αὐτῆς
 κγ' 11 ὑπὲρ τὰς πορνείας
 κγ' 14 εἰς τὰς ἑαυτῆς πορνείας
 κγ' 18 ἀπεκάλυψε τὰς πορνείας
 κγ' 19 ἐπλήθυνε τὰς πορνείας αὐτῆς
 κγ' 29 καὶ αἱ πορνεῖαι σου
 κγ' 35 καὶ τὰς πορνείας σου
 κγ' 43 τὴν κάμνουσι πορνείας
 μγ' 7 μὲ τὰς πορνείας αὐτῶν
 μγ' 9 ἀπ' ἐμοῦ τὰς πορνείας
 Ναούμ γ' 4 τοῦ πλήθους τῶν πορνειῶν

Πορνοστάσιον: Τὸ πορνεῖον, τὸ χαμαιτυπεῖον.

Ἰεζ. ιστ' 24 εἰς σεαυτὴν πορνοστάσιον
 ιστ' 25 ὑποδόμησας τὸ πορνοστάσιον
 ιστ' 31 ἔκαμες τὸ πορνοστάσιόν σου

Συνουσιάζομαι: Ἐρχομαι εἰς σαρκικὴν μεξίν.

Λευϊτ. ιη' 20 δὲν θέλεις συνουσιασθῇ
 ιη' 22 δὲν θέλεις συνουσιασθῇ
 ιη' 23 οὐδὲ θέλεις συνουσιασθῇ μετ' οὐδενὸς κτήνους
 κ' 15 καὶ ἐάν τις συνουσιασθῇ μετὰ κτήνους

Σπέρμα: (Ἐδῶ) τὸ κατὰ τὴν συνουσίαν ἐκχεόμενον ἔκκριμα τοῦ ἀνδρός.

Γέν. ζ' 3 νὰ διατηρήσης σπέρμα
 ιε' 3 δὲν ἔδωκας εἰς ἐμὲ σπέρμα
 ιστ' 10 σφόδρα τὸ σπέρμα σου
 ιθ' 32 ἃς ἀναστήσωμεν σπέρμα
 λη' 8 ἀνάστησον σπέρμα
 Λευϊτ. ιε' 16 ἐξέλθει σπέρμα συνουσίας

- ιε' 17 εἶσθαι σπέρμα συνουσίας
 ιε' 18 ἐν σπέρματι συνουσίας
 ιε' 32 ἐξέρχεται τὸ σπέρμα συνουσίας
 (καὶ ἄλλα πολλά)

Ρεῦσις: (Ἐδῶ) ἐκσπερμάτισις ἢ τὰ ἔμμηνα τῆς γυναικός.

- Λευϊτ. ιε' 2 εἰάν τις ἄνθρωπος ἔχει ρεῦσιν
 ιε' 2 διὰ τὴν ρεῦσιν αὐτοῦ εἶναι
 ιε' 3 αὐτοῦ ἐν τῇ ρεύσει αὐτοῦ
 ιε' 3 αὐτοῦ ρέῃ τὴν ρεῦσιν αὐτοῦ
 ιε' 3 παύσῃ ἀπὸ τῆς ρεύσεως αὐτοῦ
 ιε' 4 κοιμηθῇ ὁ ἔχων ρεῦσιν
 ιε' 6 ἐκάθισεν ὁ ἔχων τὴν ρεῦσιν
 ιε' 7 τὸ σῶμα τοῦ ἔχοντος τὴν ρεῦσιν
 ιε' 8 εἰάν ὁ ἔχων τὴν ρεῦσιν πτύσῃ
 ιε' 9 ἢ θελε καθίσει ὁ ἔχων τὴν ρεῦσιν
 ιε' 11 ἐγγίσει ὁ ἔχων τὴν ρεῦσιν
 ιε' 12 ἢ θελεν ἐγγίσει ὁ ἔχων τὴν ρεῦσιν
 ιε' 13 ἀφοῦ ὁ ἔχων τὴν ρεῦσιν
 ιε' 13 ἀπὸ τῆς ρεύσεως αὐτοῦ
 ιε' 15 διὰ τὴν ρεῦσιν αὐτοῦ
 ιε' 19 εἰάν ἡ γυνὴ ἔχει ρεῦσιν
 ιε' 19 ἡ δὲ ρεῦσις αὐτῆς ἐν τῷ σώματι
 ιε' 25 καὶ εἰάν τις γυνὴ ἔχει ρεῦσιν
 ιε' 25 ἢ εἰάν ἔχει ρεῦσιν ἐπέκεινα
 ιε' 26 ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ρεύσεως
 ιε' 28 καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ρεύσεως
 ιε' 30 διὰ τὴν ρεῦσιν τῆς ἀκαθαρσίας
 ιε' 32 ὁ νόμος περὶ τοῦ ἔχοντος ρεῦσιν
 ιε' 33 περὶ τοῦ ἔχοντος τὴν ρεῦσιν
 κδ' 4 ἢ ἔχει ρεῦσιν
 κδ' 4 ἔγινε ρεῦσις σπέρματος
 Ἰεζ. κγ' 20 καὶ ἡ ρεῦσις αὐτῶν
 κγ' 20 ρεῦσις ἵππων

Βιάζομαι: (Ἐδῶ) ἐξαναγκάζομαι εἰς συνουσίαν διὰ τῆς βίας.

- Ἑσθῆρ ζ' 8 θέλει ἔτι καὶ τὴν βασίλισσαν νὰ διάσῃ ἔμπροσθέν μου
 Ἡσαΐας ιγ' 16 Αἱ οἰκίαι αὐτῶν θέλουσιν λεηλατηθῇ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν
 θέλουσι διασθῇ

Ζαχαρίας ιδ' 2 καὶ αἱ γυναῖκες θέλουσι διασθῇ

Βατεύομαι: (Ἐπὶ σεξουαλικῆς ἐπαφῆς τῶν ζώων).

- Λευϊτ. ιη' 23 Οὐδὲ γυνὴ θέλει σταθῇ ἔμπροσθεν κτήνους διὰ νὰ βατευθῇ
 ιθ' 19 Δὲν θέλεις κάμει τὰ κτήνη σου νὰ βατεύωνται με ἐτεροειδῇ
 κ' 16 Καὶ ἡ γυνὴ ἥτις πλησιάσῃ εἰς οἶονδῆποτε κτήνος διὰ νὰ βατευθῇ

Μοιχεύω, μοιχός, μοιχαλὶς:

- Λευϊτ. κ' 10 ἄνθρωπος ὅστις μοιχεύσῃ

	κ' 10	ὅστις μοιχεύσῃ τὴν γυναῖκα
Παρ.	στ' 32	ὅμως μοιχεύει μὲ γυναῖκα
Ἰερ.	γ' 9	ἐμοίχευσε μετὰ τῶν λίθων
	ε' 8	τότε ἐμοίχενον
	ζ' 9	φονεύετε καὶ μοιχεύετε
	κγ' 14	μοιχεύουσι καὶ περιπατοῦσιν
	κθ' 23	καὶ ἐμοίχενον τὰς γυναῖκας
Ἰεζ.	κγ' 37	ὅτι ἐμοιχεύοντο
	κγ' 37	καὶ ἐμοιχεύοντο
ᾠσηέ	δ' 13	νύμφαι σας θέλουνσι μοιχεύσει
Ψαλμοὶ	ν' 18	καὶ μετὰ τῶν μοιχῶν εἶναι
Ἰερ.	θ' 2	πάντες εἶναι μοιχοὶ
	κγ' 10	ἢ γῇ εἶναι πλήρης μοιχῶν
Ἰωβ	κδ' 15	ὀφθαλμοὶ ὁμοίως τοῦ μοιχοῦ
Ἡσ.	νζ' 3	σπέρμα μοιχοῦ καὶ πόρνης
Παρ.	στ' 26	Ἡ δὲ μοιχαλὶς θηρεύει
	λ' 20	Ἡ ὁδὸς τῆς μοιχαλίδος γυναικὸς
Ἰεζ.	ιστ' 32	ὥς γυνὴ μοιχαλὶς
ᾠσ.	γ' 1	εἶναι μοιχαλὶς
Κρύφια: Οἱ ὄρχεις.		
Δευτερ.	κγ'	ὁ ἔχων τὰ κρύφια αὐτοῦ τεθλασμένα ἢ ἀποκεκομμένα δὲν
		θέλει εἰσελθεῖ εἰς τὴν συναγωγὴν τοῦ Κυρίου
	κε' 11	καὶ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα αὐτῆς πιάσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν κρυφίων αὐτοῦ
Ἀσχημοσύνη: (Ἐδῶ) τὰ σεξουαλικά ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου.		
Λευϊτ.	ιη' 6	Οὐδείς ἄνθρωπος θέλει πλησιάσει εἰς οὐδένα συγγενῇ αὐτοῦ
		κατὰ σάρκα, διὰ τὸ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ
	ιη' 7	Ἀσχημοσύνην πατρὸς
	ιη' 7	Ἀσχημοσύνην μητρὸς
	ιη' 7	ἀποκαλύψει τὴν ἀσχημοσύνην
	ιη' 8	ἀσχημοσύνην γυναικὸς
	ιη' 8	εἶναι ἀσχημοσύνη τοῦ πατρὸς
	ιη' 9	ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελφῆς σου
	ιη' 9	τούτων τὴν ἀσχημοσύνην
	ιη' 10	ἀσχημοσύνην θυγατρὸς
	ιη' 10	ἰδική σου ἢ ἀσχημοσύνη
	ιη' 15	ἀσχημοσύνην νύμφης σου
	ιη' 16	ἀσχημοσύνην γυναικὸς
	ιη' 16	ἀσχημοσύνην τοῦ ἀδελφοῦ σου
	κ' 20	τὴν ἀσχημοσύνην τοῦ θεοῦ
		(καὶ ἄλλα πολλὰ)
Κόπρος: (Ἐδῶ) τὰ περιττώματα τοῦ ἀνθρώπου.		
Ἐξοδ.	κθ' 14	καὶ τὴν κόπρον αὐτοῦ θέλεις
Λευϊτ.	α' 16	μετὰ τῆς κόπρου αὐτοῦ

- δ' 11 ἐντόσθια αὐτοῦ καὶ τὴν κόπρον
 ἡ' 17 καὶ τὴν κόπρον αὐτοῦ ἔκασεν
 ιστ' 27 καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν
 Ἀριθμ. ιθ' 5 μετὰ τῆς κόπρου αὐτῆς
 Κριτ. γ' 22 αὐτοῦ καὶ ἐξῆλθε κόπρος
 Β' Βασ. ιη' 27 διὰ νὰ φάγωσι τὴν κόπρον
 Ἰωβ κ' 7 ὡς ἡ κόπρος αὐτοῦ
 Ἡσ. λστ' 12 πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς καθημένους ἐπὶ τοῦ τείχους, διὰ νὰ
 φάγωσι τὴν κόπρον αὐτῶν καὶ νὰ πῶσι τὸ οὖρον αὐτῶν μὲ σᾶς
 Ἰεζ. δ' 12 καὶ θέλεις τρώγει αὐτοὺς ὡς κριθῖνους ἐγκρυφίας, καὶ θέλεις
 ψήνει αὐτοὺς μὲ κόπρον ἐξερχομένην ἀπὸ ἀνθρώπου

Οὐρῶν: Ἀποβάλλω τὰ οὐρά διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ.

- Α' Σαμουήλ κε' 22 αὐτοῦ οὐροῦντα εἰς τοῖχον
 κε' 34 δὲν ἤθελε μείνει εἰς τὸν Νάβας ἕως τῆς αὐγῆς οὐρῶν εἰς τοῖχον
 Α' Βασιλ. ιδ' 10 θέλω ἐξολοθρεύσει τοῦ Ἰεροβοάμ τὸν οὐροῦντα εἰς τὸν τοῖχον
 Β' Βασιλ. θ' 8 θέλω ἀφανίσει ἐκ τοῦ Ἀχαάβ τὸν οὐροῦντα εἰς τὸν τοῖχον

Κοπρῶν: Κοπρόλακκος

- Ἑσδρας στ' 11 ἃς γείνη διὰ τοῦτο κοπρῶν
 Β' Βασιλ. ι' 27 ἔκαμον αὐτὸν κοπρῶνα
 Ἡσ. κε' 10 διὰ τὸν κοπρῶνα
 Δανιήλ β' 5 θέλουσι γίνει κοπρῶνες
 γ' 29 θέλουσι γίνει κοπρῶνες

Σοδομίτης: Ὁ ἔχων τὸ ἐλάττωμα τῆς σοδαμίας.

- Α' Βασιλ. ιδ' 24 γῆ καὶ σοδομίται
 ιε' 12 ἐκ τῆς γῆς τοὺς σοδομίτας
 κβ' 47 τὸ ὑπόλοιπον τῶν σοδομιτῶν
 Β' Βασιλ. κγ' 7 τοὺς οἴκους τῶν σοδομιτῶν

Κίναιδος: Ἄνδρας ποὺ ὑφίσταται συνουσίαν ἀπὸ ἄνδρα

- Δευτερ. κγ' 17 οὐδὲ θέλει εἶσθαι κίναιδος

Αἱμορροῖδες: Κιρσώδεις ὄγκοι περὶ τοῦ δακτύλου τοῦ πρωκτοῦ.

- Δευτ. κη' 27 σὲ πατάξει μὲ αἱμορροῖδας
 Α' Σαμουήλ ε' 6 ἐπάταξεν μὲ αἱμορροῖδας
 ε' 9 καὶ ἐξερύναν αἱμορροῖδες
 ε' 12 ἐκτυπήθησαν ἀπὸ αἱμορροῖδας
 στ' 4 πέντε αἱμορροῖδες χρυσαῖ
 στ' 5 κάμει ὁμοιώματα τῶν αἱμορροῖδων
 στ' 17 Αὗται δὲ ἦσαν αἱ αἱμορροῖδες

Γονόρροιος: Ὁ πάσχων ἐκ γονορροίας (βλεννορροίας).

- Ἀριθμ. ε' 2 καὶ πάντα γονόρροιον
 Β' Σαμουήλ γ' 29 γονόρροιος ἢ λεπρὸς

Γυναικεῖα: Ἡ ἔμμηνος ρύσις τῶν γυναικῶν.

- Γένεσις ιη' 11 νὰ γίνωνται τὰ γυναικεῖα
 λα' 35 ἐπειδὴ ἔχω τὰ γυναικεῖα
 Λευϊτ. ιβ' 2 διὰ τὰ γυναικεῖα αὐτῆς

	ιε' 24	καὶ ἔλθωσι τὰ γυναικεῖα αὐτῆς
	κ' 18	γυναικὸς ἐχούσης τὰ γυναικεῖα
Γυμνόνομαι: (Ἐδῶ) ἀποκαλύπτω τὰ σεξουαλικά μου ὄργανα.		
Γεν.	θ' 21	καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῇ σκηνῇ
Β' Σαμ.	στ' 20	ὅστις ἐγυμνώθη σήμερον
Ψαλμοὶ	στ' 5	ἐγυμνώθησαν· ἐκοιμήθησαν
Ἦσ.	κδ' 3	ὁλοκλήρως θέλει γυμνωθῇ
	λβ' 11	Ἐκδύθητε καὶ γυμνώθητε
Ἱερ.	κ' 12	ἐλευθερώνετε τὸν γεγυμνωμένον
Θρῆνοι	δ' 21	καὶ θέλεις γυμνωθῇ
Ναοὺμ	β' 7	θέλει γυμνωθῇ
Σοφον.	β' 14	διότι θέλει γυμνωθῇ

Ὅλα τὰ παραπάνω εἶναι γλωσσικά δείγματα μόνο τῶν πορνογραφικοῦ καὶ σεξουαλικοῦ χαρακτηρὰ (ποὺ ἀγγίζει τὰ ὅρια τῆς διαστροφῆς πολλές φορές) ἀποσπασμάτων, ποὺ ἐμπεριέχονται στὸ βιβλίο τῆς «*Παλαιᾶς Διαθήκης*». Ὅλα τὰ παραπάνω θεωροῦνται ὡς «ἱερὰ» ἀποσπάσματα, ἀφοῦ ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ὅλου, δηλαδὴ τοῦ «ἱεροῦ» βιβλίου τῆς «*Παλαιᾶς Διαθήκης*». Τὸ παράδοξο ἀκόμα εἶναι, ὅτι αὐτὸ τὸ βιβλίο, ποὺ περιέχει αὐτὰ τὰ ἀποσπάσματα, εἶναι βιβλίο ποὺ εἰσέρχεται στοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἀναγιγνώσκεται καθημερινὰ ὡς «θεόπνευστο». Καὶ τὸ ἐρώτημα εἶναι: Βρίσκεται καὶ ἀνιχνεύεται ἡ ἱερότης στὰ *κόπρανα*, στὰ *οὖρα* ποὺ πίνονται ἀπὸ ἀνθρώπους, στοὺς *σοδομισμούς*, στὶς λεπτομερεῖς περιγραφές τῶν σεξουαλικῶν πράξεων, στὴν *πορνεία*, ποὺ καθοσιώνεται πολλαχοῦ τῆς «*Π.Δ.*», στὰ *πορνοστάσια*, στὴν *ρεῦσι*, στὴν *γονόρροια*, στὸ *σπέρμα*, στὴν *συνουσία*, στοὺς *διασμούς*, στὶς *κτηνοθασίες* καὶ ὅλα τὰ ἄλλα συναφῆ, ὅπως αὐτὰ παρουσιάζονται στὸ «ἱερὸ» αὐτὸ βιβλίο; Γνωρίζουν οἱ γονεῖς, ὅταν δίνουν αὐτὸ τὸ βιβλίο ἢ συχοὶ στὰ ἀνήλικα παιδιὰ τους, μὲ ποιές σεξουαλικές διαστροφές καὶ πορνογραφικὲς περιγραφὲς φέρνουν τὰ ἐλληνόπουλα σὲ ἐπαφή;

Ἄς ἀφήσουμε τὰ δικά μας τὰ παιδιὰ νὰ μεγαλώσουν μὲ τὰ δικά μας Ἑλληνικὰ ἰδανικά, ὅπως οἱ πρόγονοί μας, τώρα αἰῶνες, ἔκαναν, δείχνοντας τὸν δρόμο πάνω στὸν ὁποῖο πάτησαν καὶ πατοῦν ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοὶ τῆς ὑψηλίου. Τὸν δρόμο τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἔρευνας, τῆς ἐλευθερίας, τῆς φιλοσοφίας, τῆς προόδου.

Καὶ οἱ κοπρῶνες ἂς μείνουν γιὰ ὅσους ἐπιλέγουν νὰ κατοικοῦν σὲ αὐτοῦς.

[Σὲ προσεχὲς τεῦχος: Περιστατικὰ σέξ, πορνείας, διαστροφῆς, αἱμομειξίας, μαστροπίας, κιναιδισμού, κτηνοθασίας κ.λπ., ὅπως λεπτομερῶς περιγράφονται στὴν «*Π.Δ.*».]

Μὴ βλασφημεῖτε τὸ πορνό

Ὡχ! μᾶς πήρανε χαμπάρι καὶ μᾶς ξεφωνίζον δημόσια... Καταραμένη ἱστορία, καταραμένη σκέψις... Καταραμένη ἐλευθερία! Ἀκοῦς ἐκεῖ, νὰ πάη νὰ διδάξῃ σὲ σεμινάριο τῶν δασκάλων στὴ Χίο αὐτὴ ἡ ἀπίθανη Μ. Τζάννη, ὅτι «ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι τὸ μεγαλύτερο πορνογράφημα, πὺν γράφτηκε ποτέ»... Καὶ τί σὲ νοιάζει ἐσένα, κυρά μου, ἂν ὁ Λὼτ γκάστρωσε τὶς δύο κόρες του; Τί σὲ νοιάζει, ἂν ὁ Ἀδραὰμ παντρεύτηκε τὴν ἀδελφή του καὶ τὴν ἔκανε πάσσα στὸν Φαραὼ καὶ τὸν Ἀδιμέλεχ γιὰ μερικὰ κοπάδια πρόβατα; Τί σὲ νοιάζει, πὺν στὸ κρεβάτι τοῦ ἐσχάτο γηγενοῦ χριστοῦ βασιλέα Δαβὶδ δάλανε τὴν δεκατετράχρονη Σουλαμίτιδα νὰ τὸν «ξεσταίνη»; Ἀσε πὺν μοῦ γκρέμισε αὐτὸ τὸ καλὸ μου παιδί τὸν Ἅγιο Μέγα Κωνσταντῖνο. Λὲς καὶ εἶναι κακό, πὺν ἔδωσε λίγη χαρὰ στὴν Ἁγία χήρα μαμά του Ἑλένη... Καὶ πὺν σκότωσε τὴν γυναικα του, τὰ παιδιά του καὶ 29 συγγενεῖς του, καλὰ ἔκανε. Δικὴ του ἦταν ἡ οἰκογένεια. Ἀλλὰ ξέρω ἐγὼ τί τὴν πείραξε τὴν καθηγήτρια. Τὴν πείραξε τὸ ὅτι ἔψησε στὴν σχάρα αὐτοὺς πὺν εἶχαν καταληφθῇ ἀπὸ τὴν «ἱερὰν νόσον τῶν Ἑλλήνων». Αὐτὸ τὴν πείραξε. Ἀλλὰ δὲν παίρνει τὰ μοῦτρα της νὰ ξαναπάη στὴ Χίο; Στὴ γωνία τῆς τὴν ἔχει στημένη ὁ ἅγιος μητροπολίτης τοῦ νησιοῦ. Τὴν προειδοποίησε, ὅτι θὰ γίνουν μεγάλα ἐπεισόδια. Τί περίμενε, ὅτι θὰ μπλεκόταν μαζί της σὲ συζήτησι γιὰ τὴν ἀλήθεια ἢ ὄχι τῶν λόγων της; Πρίτς! Ἀλλους θρέφει ἡ κουδέντα. Γιὰ μένα ἰσχύει τό: ὅπου δὲν πίπτει λόγος, πίπτει ράβδος. Μ' αὐτὸ κυδέρνησα τόσα χρόνια· μ' αὐτὸ καὶ τὸ «πίστενε καὶ μὴ ἐρεῦνα». Κι ἂν κάποιοι καταραμένοι δὲν εἶχαν φέρεῖ ξανὰ στὴν ἐπιφάνεια τὸν ἀναθεματισμένο Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ, ἔτσι θὰ συνέχιζα νὰ ἐξουσιάζω ἀκόμα. Ἀχ! γιατί νὰ μὴ μπορῶ νὰ στήσω ἀκόμη τὶς θεῖες πυρές; Ὅπως ἔθρεφε τὸν Δία ἡ κνίσσα τῶν ψημένων ζῶων, ἔτσι κι ἐμένα μὲ θρέφει ἡ κνίσσα τῶν ἀπίστων Ἑλλήνων...

Ἀλλὰ δὲν φταίει αὐτὴ. Αὐτὰ τὰ ζῶα οἱ δικοί μου φταῖνε, πὺν διέσωσαν ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ θρίσκουν μερικοὶ μερικοὶ καὶ μᾶς τὰ πετοῦν στὰ μοῦτρα. Τόσα κάψανε... Ἀλλὰ ποιὸς πίστενε τότε, ὅτι μετὰ ἀπὸ τόσους διωγμοὺς αὐτοὶ οἱ βρωμοέλληνες θὰ ξανασήκωναν κεφάλι; Γι' αὐτὸ πίσω στοὺς ἁγίους καιροὺς ἐκείνους. Κι ἂς μὴν περιμένουν νὰ γίνῃ τὸ θέμα παράθυρο στὶς εἰδήσεις ἢ νὰ γίνῃ καμμία εἰδικὴ ἐκπομπή. Κορόιδο δὲν εἶμαι, νὰ προκαλέσω κουδέντα. Κάτι τέτοια ἐγὼ τὰ μασάω, τὰ καταλίνω. Καὶ τὴν κυρία καθηγήτρια γραμμὴ γιὰ τὴν ἀπόλυσιν. Ἐτσι, ὅπως κάναμε τότε, πὺν ἀπαγορευόταν στοὺς ἱερονοσοῦντες Ἕλληνες νὰ καταλαμβάνουν δημόσιες θέσεις. Γιὰ πειθαρχικὰ συμβούλια εἵμαστε τώρα; Νὰ πέσουν με πάνω σὲ τίποτα κριτὲς κατὰ συνείδησιν καὶ κατὰ ἱστορικὴν ἀλήθειαν; Δὲν σφάξανε. Ἀπόλυσιν κατ' εὐθεΐαν. Γιατί ἄλλο νομίζετε, ὅτι ὑπέβαλε τὴν ἐρώτησίν του ὁ βουλευτὴς Χίου κ. Βαρύνους Θανάσης; Ἐκτὸς κι ἂν τὴν δικάσουν ὁ μητροπολίτης τοῦ νησιοῦ Διονύσιος καὶ ὁ κύριος βουλευτὴς. Τέτοιες ἐπιτροπὲς πειθαρχικὲς ἔκανα πάντα κι ἔτσι ἔκρινα. Γιατί, ἂν δὲν τὸ εἶχα κάνει αὐτό, ἀπὸ καιρὸ θὰ μὲ εἶχε πάρει τὸ

Σάρωθρον

λθ. Ἡσαΐας

Ἡσαΐας, ὁ χορευταρᾶς. Μέγας προπάτοράς «μας» καὶ δέδαια «προφήτης» «μας». Οἱ προφῆτες, βλέπετε, τότε στήν χώρα τῶν περιουσιῶν ἦταν, ὅπως εἶναι σήμερα στήν Ἑλλάδα οἱ πρόεδροι. Φώναζες στοὺς δρόμους τῆς Ἱερουσαλήμ, «προφήτη», καὶ γυρνάγανε καμμιὰ εἰκοσαριά. Ὑποῖται ἦταν τότε τὰ πράγματα. Βέδαια εἶχαμε καὶ τοὺς πρωτοκλασσάτους, γιατί δὲν μπορεῖ νὰ εἴμαστε ὅλοι ἴσα καὶ ὅμοια, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους φιγουνράρει καὶ ὁ θαυμαστός μας προφήτης-προπάτορας, ὁ Ἡσαΐας ὁ νταχιρντί, σὲ μετάφραση ὁ ὀρχηστής, πὸν κοσμεῖ μὲ τὴν παρουσία του τὸ ἱερό μας διδῶ.

Καὶ μᾶς διηγεῖται πολλὰ ὁ προπάτοράς μας. Μᾶς μιλάει γιὰ μία ἐποχή, πὸν ὁ Γιαχδέ, ὁ δικός μας ὁ θεός, τὰ εἶχε τσουνγκρισμένα μὲ τοὺς ἐκλεκτούς του. Καὶ ξεσπάει: «Πῶς ἡ πιστὴ πόλις κατεστάθη πόρνη!» (Ἡσαΐας α' 21). Κῦττα νὰ δῆς, προχωρημένη διαπίστωση ὁ Γιαχδέ. Καὶ συνεχίζει μὲ τὴν γνωστὴ πιά σὲ ὅλους μας καταστροφολογία: «Εἴσελθε εἰς τὸν θρόνον καὶ κρύφθητι εἰς τὸ χῶμα, διὰ τὸν φόβον τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς μεγαλειότητος αὐτοῦ. Οἱ ὑπερήφανοι ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀνθρώπου θέλουσι ταπεινωθῇ, καὶ ἡ ἔπαρσις τῶν ἀνθρώπων θέλει ὑποκύνει. Μόνος δὲ ὁ Κύριος θέλει ὑψωθῇ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Διότι ἡμέρα Κυρίου τῶν δυνάμεων θέλει ἐπέλθῃ ἐπὶ πάντα ἀλαζόνα καὶ ὑπερήφανον, καὶ ἐπὶ πάντα ὑψωμένον. Καὶ θέλει ταπεινωθῇ. Καὶ ἐπὶ πάσας τὰς κέδρους τοῦ Αἰδάνου, τὰς ὑψηλὰς καὶ ἐπηρμένας, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς δοῦς τῆς Βασάν, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὑψωμένα βουνά, καὶ ἐπὶ πάντα πύργον ὑψηλόν, καὶ ἐπὶ πᾶν τεῖχος περιπεφραγμένον, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πλοῖα τῆς Θαρσεῖς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἡδονικά θεάματα. Καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἀνθρώπου θέλει ὑποκύνει. Καὶ ἡ ἔπαρσις τῶν ἀνθρώπων θέλει ταπεινωθῇ. Μόνον δὲ ὁ Κύριος θέλει ὑψωθῇ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Καὶ τὰ εἰδωλα θέλουσιν ὀλοκλήρως καταστραφῇ. Καὶ αὐτοὶ θέλουσιν εἰσελθεῖν εἰς τὰ σπήλαια τῶν βράχων καὶ εἰς τὰς τρύπας τῆς γῆς. Διὰ τὸν φόβον τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς μεγαλειότητος αὐτοῦ. Ὅταν ἐγερθῇ, διὰ νὰ κλονίσῃ τὴν γῆν» (Ἡσαΐας θ' 10-21).

Εἶναι πράγματι φοβερὸ τὸ τί ἀπωθημένα ἔχει αὐτὸς ὁ Θεός. Φαντασθῆτε δέ, ἂν ἓνας θεὸς φέρεται ἔτσι, τί θὰ πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἄνθρωποι, πὸν ἐφαρμόζουν τὸν λόγο του. Ἀφήστε, πὸν τώρα τελευταῖα ὅλο καὶ περισσότερο μοῦ περνάει ἀπ' τὸ μυαλό μου ἡ ὑποψία, ὅτι ὁ Γιαχδέ δὲν πρέπει νὰ ἦταν καὶ κανένας γίγαντας. Γιατί ἀλλιῶς δὲν ἐξηγεῖται αὐτὸς ὁ παροξυσμός, πὸν ἔχει μὲ τὰ ὕψη. Θὰ κόψω καὶ τὰ ὄρη, θὰ κόψω καὶ τοὺς πύργους, νὰ καὶ τὰ ψηλὰ τὰ δέντρα, θὰ ὑποκύνῃ τὸ ὕψος τοῦ ἀνθρώπου. Μᾶλλον ἀπωθημένα εἶχε ὁ Γιαχδεδούλης κατὰ τὸν συμπατριώτη του τὸν Φρόνντ. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐπέτρεψε ποτὲ στοὺς περιουσίους νὰ ἀνακαλύψουν τὴν καλαθόσφαιρα. Γιατί, ὡς γνωστόν,

ὅλα τὰ ἄλλα τὰ εἶχαν ἀνακαλύψει. Τάπας λοιπὸν μᾶς προέκνυψε ὁ Παντοδύναμος. Γι' αὐτὸ ὅσο ἤμασταν κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωση, θγαίναμε κι ἐμεῖς τάπες. Ὑἱὸς ἔλα ντὲ ὅμως, ποὺ τώρα δὲν τοῦ περνάει καὶ ὄλο καὶ ξεπετάγονται τὰ ντερέκια παντοῦ.

Καὶ παρακάτω τὰ δάξει μὲ τίς γυναῖκες, ὅπως μᾶς διασφύζει ὁ σεβαστός μας ὁ προπάτορας: «Καὶ λέγει Κύριος, ἐπειδὴ αἱ θυγατέρες τῆς Σιών ὑπερηφανεύθησαν, καὶ περιπατοῦσι μὲ ὑψωμένον τράχηλον, καὶ μὲ ὄμματα ἄσεμνα, περιπατοῦσαι τρυφηλά, καὶ τρίζουσαι μὲ τοὺς πόδας αὐτῶν, διὰ τοῦτο ὁ Κύριος θέλει φалаκρώσει τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς τῶν θυγατέρων τῆς Σιών» (Ἡσαΐας γ' 16-17). Νὰ καὶ μισογυνὴς ὁ ζουμπᾶς. Καὶ ἐχθρὸς τῶν κομμωτηρίων. Πάει, ἔσθθσαν τὰ κομμωτήρια, ἂν ἐπιβάλλῃ ὁ Γιαχβὲ τὸν νόμο του. Φαλακρὲς θὰ τίς ἀφήσῃ ὅλες ὅσες περπατοῦν μὲ ὑψωμένο τράχηλο, ἔχουν ἄσεμνα μάτια, περπατοῦν τρυφηλά καὶ φορᾶνε τακούνια, ποὺ τρίζουν. Χαθήκατε, κακόμοιρες. Ἡ ἐκδίκηση τοῦ Γιαχβὲ θὰ εἶναι τρομερὴ γιὰ τὸ ἔγκλημά σας.

Καὶ ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ θὰ σᾶς ξεβρακώσῃ κιόλας: «Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ Κύριος θέλει ἀφαιρέσει τὴν δόξαν τῶν τριζόντων στολισμῶν, καὶ τὰ ἐμπλόκια, καὶ τοὺς μνηίσκους, τὰ περιδέθραια, καὶ τὰ βραχιόλια, καὶ τὰς καλύπτρας, τοὺς κεκρυφάλους, καὶ τὰς περισκελίδας, καὶ τὰ κεφαλόδεσμα, καὶ τὰς μυροθήκας, καὶ τὰ ἐνώτια, τὰ δακτυλίδια, καὶ τὰ ἔρῳνα, τὰς ποικίλας στολὰς, καὶ τὰ ἐπενδύματα, καὶ τὰ περικαλύμματα, καὶ τὰ θυλάκια, τὰ κάτοπτρα, καὶ τὰ λεπτὰ λινά, καὶ τὰς μίτρας, καὶ τὰ θέριστρα. Καὶ ἀντὶ τῆς γλυκείας ὁσμῆς θέλει εἶσθαι δυσοδία· καὶ ἀντὶ ζώνης σχοινίον· καὶ ἀντὶ καλλικομίας φαλάκρωμα· καὶ ἀντὶ ἐπιστομαχίου περιζῶμα σάκκινον. Ἡλιόκανυμα ἀντὶ ὠραιότητος» (Ἡσαΐας γ' 18-24). Σὰν σακκιά ἀπὸ πατάτες θὰ εἶναι οἱ γυναῖκες τὴν ἐποχὴ τῆς ὀργῆς τοῦ Γιαχβὲ. Ἀλλὰ βέβαια αὐτὰ εἶναι συμβολικά, ὅπως ἔχουμε ἐπανειλημμένα τονίσει. Καὶ οἱ λεπτομέρειες τὸ ἴδιο. Μὴν ξεχάσει κάποια λεπτομέρεια. Καὶ κυρίως οἱ γυναῖκες αὐτὲς κατὰ τὸν Γιαχβὲ θὰ βρωμοκοπᾶνε. Μέγας εἶσαι Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Καὶ σκεφθῆτε, πρᾶγματι κάποια στιγμή νὰ ἔρθῃ...

Αὐτὰ τὰ σημεῖα βέβαια, ὅπου ὁ μισογυνισμὸς θεμελιούται ὡς ἱερὰ θέσις καὶ καθιεροῦται, δὲν συγκινοῦν τίς ὅποιες φεμινιστικὲς ὁργανώσεις. Δὲν ἔχω δὴ νὰ γράφεται ἓνα βιβλίον γιὰ τὸν μισογυνισμό τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποὺ ἐπιπροσθέτως, ὅπως ἀναφέραμε, θεωρεῖται καὶ ἱερός, ἀφοῦ ἐκφράζει ἀπόψεις τοῦ ἰδρυτῆ τῆς θρησκείας τοῦ Ἰσραήλ. Ὑἱὸς μισογυνισμὸς ἀπροκάλυπτο καὶ παρόντα σὲ πάμπολλα ἐδάφια τοῦ ἱεροῦ μας βιβλίου. Εἶναι καὶ αὐτὸ μήπως συμβολικό; Ὑἱὸς κάνη κάποιος τὴν ἀρχὴ καὶ ἄς μαζέψῃ τὰ ἀποσπάσματα τοῦ αἵσχους. Εἶναι καιρός.

Ἀλλὰ μὲ τὸν προπάτορά μας αὐτὸν θὰ ἀσχοληθοῦμε καὶ τὴν ἄλλη φορὰ.

Ὁ Ἀπόγονος

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΥ Β. ΣΠΑΝΔΑΓΟΥ

Χειρόγραφο ἀρχαίου Ἑλληνοσ ἀστρονόμου βρέθηκε στὴν Ἰνδία

Ὁ κ. Β. Σπανδάγος (δεξιὰ) συνομιλεῖ μετὸν συνεργάτη τοῦ «Δ» κ. Μ. Μαμανέα.

ΠΛΗΘΩΡΑ
ΑΣΤΕΡΟ-
ΣΚΟΠΕΙΩΝ
ΥΠΗΡΧΑΝ
Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ
ΑΠΟ ΤΑ
ΠΑΝΑΡΧΑΙΑ
ΧΡΟΝΙΑ

ΤΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ

Ὁ μαθηματικὸς καὶ ἐξαίρετος ἐρευνητὴς τῶν ἀρχαιοελληνικῶν θετικῶν ἐπιστημῶν κ. **Βαγγέλης Σπανδάγος**, μετὰ θαυμάσιες ἐκδόσεις σχετικῆς μετὰ μαθηματικὰ στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα, πολλὰς ἀπὸ τίς ὁποῖες ἔχουν παρουσιασθῇ στὸν «Δαυλό», προκάλεσε πρόσφατα τὸ παγκόσμιο ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον, ὅταν ἀνεκοίνωσε, ὅτι ἀνεκάλυψε στὴν Ἰνδία χειρόγραφο τοῦ 9ου αἰῶνα μ.Χ., γραμμένον στὴν Ἀραβικὴ, ποὺ εἶναι ἔργο τοῦ σπουδαίου ἀρχαίου Ἑλληνοσ μαθηματικοῦ, ἀστρονόμου καὶ μετεωρολόγου Διογένους τοῦ Ἀπολλωνιάτου, ὁ ὁποῖος ἐργάσθηκε κυρίως στὸ περίφημο ἀστεροσκοπεῖο τῆς Ἀπολλωνίας στὴν Κρήτη καὶ προσέδωκε στὴν χαρτογράφηση

τῆς Οὐρανίου σφαίρας, ἀλλὰ καὶ σὲ μετεωρολογικὲς παρατηρήσεις ἐπὶ ἐπιστημονικῆς βάσεως. Τὸ χειρόγραφο ποὺ ἀνεκαλύφθη στὴν Ἰνδία ἐπιβεβαιώνει τὴν διεξαγωγὴ τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν ἀπὸ τὸν Διογένη καὶ ἐλπίζεται, ὅτι, ὅταν ἀναγνωσθῇ πλήρως –δεδομένου ὅτι ἔχει ὑποστῇ φθορὰς ἀπὸ τὴν πολυκαιρία–, θὰ ἀποκαλυφθοῦν καὶ ἄλλα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐντυπωσιακὴ ἀνάπτυξη τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Στὴν συνέντευξη ποὺ ἀκολουθεῖ ὁ κ. Β. Σπ. παρέχει λεπτομέρειες ἐπὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ θέματος.

Μ.Μ.: *Πρόσφατα, κ. Σπανδάγο, προέβητε σὲ μία σοβαρὴ ἀνακοίνωση, ποὺ ἀφωροῦσε στὴν ὑπαρξη καὶ λειτουργία ἐνὸς ἀγνώστου ἕως τώρα ἀστεροσκοπείου στὴν Ἀπολωνία τῆς Κρήτης κατὰ τὸν 5ο π.Χ. αἰῶνα. Πῶς ἔχει τὸ ἱστορικὸ τῆς ἐρευνάς σας;*

Β.Σ.: Ἐπειδὴ ἀσχολοῦμαι μὲ τὴν ἐρευνα ποὺ ἀφορᾷ στοὺς θετικούς ἐπιστήμονες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, ψάχνοντας τὴν σχετικὴ βιβλιογραφία βρῆκα, ὅτι ὁ ἀείμνηστος Εὐάγγελος Σταμάτης, τοῦ ὁποίου ἡ μεγάλῃ προσφορὰ στὴν ἐρευνα τῶν ἀρχαίων μαθηματικῶν μας εἶναι δεδομένη καὶ ἀναμφισβήτητη, ἔγραψε κάπου, ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας πολλὰ ἔργα θετικῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας διεσώθησαν, καθὼς εἶχαν μεταφρασθῇ στὴν ἀρχαία Ἀραβικὴ καὶ διατηρήθηκαν σὲ βιβλιοθήκες τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου. Μεταξὺ τῶν ἔργων αὐτῶν κατὰ τίς ἴδιες πληροφορίες ἓνα κείμενο τοῦ μεγάλου μαθηματικοῦ τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων Μενελάου ἴσως νὰ ὑπῆρχε στὴν πόλη Πάτνα τῆς Βορείου Ἰνδίας. Ὅταν τὸ διάβασα, παραξενεύτηκα, καθὼς ὑπῆρχε μὲν ἡ ἔνδειξη, ἀλλὰ γιὰ τόσα χρόνια δὲν εἶχε ἐνδιαφεροθῇ κανεὶς. Ἀπευθύνθηκα λοιπὸν στὴν Πρεσβεία τῆς Ἰνδίας, ζήτησα μερικὰ τηλέφωνα, τηλεφώνησα, ἔγραψα ἐπιστολές, ἀλλὰ οὐδεὶς ἀπάντησε. Διεπίστωσα λοιπὸν, ὅτι αὐτοὶ ζητοῦσαν... «ἔλαιον» κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον. Ἀφοῦ λοιπὸν τοὺς ὑποσχέθηκα μερικὰ δολάρια, μοῦ ἀπάντησαν, ὅτι καὶ στὴ δική τους βιβλιοθήκη καὶ σ' αὐτὴν τοῦ Πανεπιστημίου ὑπῆρχαν πολλὰ ἀραβικὰ χειρόγραφα μὲ ἔργα Ἑλλήνων καὶ Ἀράβων ἀρχαίων καὶ μεταγενεστέρων. Δίνοντας λοιπὸν πάλι τὸ σχετικὸν «ἔλαιον», πληροφορήθηκα, ὅτι δὲν βρῆκαν μὲν ἔργα τοῦ Μενελάου ἀλλὰ κάποιου Διογένη. Ἐχοντας ἐγὼ ὑπ' ὄψιν ὅτι μοναδικὸς φυσικὸς φιλόσοφος μὲ τ' ὄνομα αὐτὸ ἦταν ὁ Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης ἀπὸ τὴν Ἀπολλωνία τῆς Κρήτης, ποὺ τώρα ὀνομάζεται Ἐλεύθερνα, ἐκδήλωσα ἐνδιαφέρον. Ζήτησα φωτοτυπία τοῦ χειρογράφου, ἔλαβα ὅμως τὴν ἀπάντηση, ὅτι αὐτὸ ἦταν ἀδύνατο γιὰ ἓνα χειρόγραφο τοῦ 9ου μ.Χ. αἰῶνος καὶ πῶς μόνο ἀντιγραφή ἦταν δυνατὸ νὰ γίνη. Ἡ ἀντιγραφή αὐτὴ ὠλοκληρώθηκε μέσα σὲ τέσσερις μῆνες, ὅποτε καὶ μοῦ ἀπέστειλαν τὸ ἀντίγραφο. Ἐδῶ πλέον βρῆκα δύο Ἀραβες, οἱ ὁποῖοι ἦταν σὲ θέση νὰ τὸ μεταφράσουν.

Χαρτογράφηση τῆς Οὐρανίου σφαίρας ἀπὸ τὸν Διογένη

Ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ χειρογράφου φαίνεται, ὅτι ὁ Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης ἔκανε παρατηρήσεις ἀπὸ «τὸ μακρόστενο βουνὸ τῆς Ἀπολλωνίας» προβαί-

νοντας σ' ένα είδος χαρτογραφήσεως τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἀναφέροντας μερικοὺς ἀστερισμούς. Ὅταν πῆγα κι ἐγὼ τὸ καλοκαίρι νὰ κάνω αὐτοψία στὸ παρατηρητήριο –μάλιστα ταλαιπωρήθηκα πολὺ, διότι μὲ μπέρδεψαν ἐκεῖ κάποιοι τοπικοὶ παράγοντες–, ξεναγήθηκα ἀπὸ τὸν πρόεδρο τῆς κοινότητος κ. Ζαχαράκη, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔδειξε τὸ κτίσμα, ποὺ ἀκόμα καὶ σήμερα ἀποκαλοῦν «Παρατηρητήριο». Ἐκεῖ μέτρησα τὸ γεωγραφικὸ μῆκος καὶ πλάτος καὶ διεπίστωσα, ὅτι ταυτίζεται μὲ τὴν οὐρανογράφηση, ποὺ εἶχε κάνει ὁ Διογένης. Ἄρα εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ Παρατηρητήριο. Ὡς γνωστόν, ἔτσι ἀποκαλοῦσαν τὰ ἀστεροσκοπεῖα στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Τὸ συγκεκριμένο εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα, καὶ μάλιστα ἐντοπίζεται στὸν κρητικὸ χῶρο. Τὰ ἄλλα δύο γνωστότερα εἶναι τοῦ Ἀναξιμάνδρου καὶ τοῦ Ἀναξιμένη ἀπὸ τὸν 5ο αἰῶνα π.Χ. Παράλληλα τὸ ἐν λόγω χειρόγραφο, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν πρόοδο τῆς ἐργασίας πάνω σ' αὐτό, ἀναφέρεται σὲ μία χαμένη μελέτη μετεωρολογικῆ καὶ ἀστρονομικῆ τοῦ Διογένη, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι τὸ πρῶτο ἔργο μετεωρολογίας καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀστρονομικά τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ Ἀστρονομία ἦταν ξεχωριστὴ ἐπιστήμη

Μ.Μ.: *Νὰ ἐπισημάνουμε ἐδῶ, ὅτι πρὸ μηνῶν βραβευθήκατε ἀπὸ τὸν Παγκόσμιον Σύνδεσμο Ἑρευνας Ἀρχαίων Πολιτισμῶν γιὰ τὴν ἀνακάλυψή σας, ἡ ἀξία τῆς ὁποίας θὰ εἶναι μεγάλη ἀναμφισβήτητα, ὅταν ἡ ἀξιολόγηση τοῦ χειρογράφου ὁλοκληρωθῇ.*

Β.Σ.: Ὅπωςδὴποτε, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ χειρόγραφο εἶναι πολὺ ἐφθαρμένο.

Μ.Μ.: *Αὐτὲς οἱ μαρτυρίες, κ. Σπανδάγο, κατὰ πόσον ἐπηρεάζουν τὴν εἰκόνα ποὺ ἔχει σχηματισθῇ γιὰ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀστρονομία;*

Β.Σ.: Δημιουργεῖται πλέον ἡ πεποίθηση, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ξεχωριστὴ ἐπιστήμη καὶ ὄχι γιὰ κάτι τὸ ἐμπειρικόν. Διότι, ὅταν γίνεται μία συστηματικὴ χαρτογράφηση ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένο σημεῖο, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἐπιστημονικά πλέον οἱ Ἕλληνες ἐρευνοῦσαν τὸν οὐρανό. Δὲν κυττοῦσαν τοὺς ἀστέρες μὲ δέος, ὥστε ν' ἀπονέμουν λατρεῖα στὰ διάφορα οὐράνια σώματα.

Ἀστρονομικὲς ἐρευνες ἀπὸ τὴν Ὀμηρικὴ ἐποχὴ

Μ.Μ.: *Σ' ἓνα τμῆμα τοῦ κειμένου, ποὺ ἔχει ἤδη μεταφρασθῇ καὶ ἔχουμε πρὸ ὀφθαλμῶν, διαβάζουμε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ ἑξῆς: «Ὁ Διογένης ἀπὸ τὴν Ἀπολλωνία, ποὺ ἀπαρίθμησε καὶ ταξινόμησε τ' ἄστρα ἀφήνοντας πρῶτος αὐτὸς κληρονομία στοὺς ἀνθρώπους τὸν οὐρανὸ ὁλόκληρο [...] ἔγραψε αὐτὸ τὸ βιβλίον ποὺ διαδίδεις». Ἀς μείνουμε λίγο στὴ φραστικὴ ἐπισήμανση «πρῶτος αὐτός». Νὰ ὑποθέσουμε, ὅτι πράγματι εἶναι πρωτοπόρος στὴν ἐρευνα τοῦ οὐρανοῦ ἢ ὅτι τὸ πρωτεῖο του εἶναι κάτι τὸ σχετικό;*

Β.Σ.: Εἶναι μία ἐνδειξη. Προβληματίστηκα κι ἐγὼ πάνω σ' αὐτό, ἀλλὰ ἕως τώρα δὲν ἔχω σαφὴ εἰκόνα. Μιλᾶμε ὅμως γιὰ τὸν 5ο π.Χ. αἰῶνα. Ἴσως νὰ ὑπῆρχαν κι ἄλλοι πρὶν ἀπὸ τὸν Διογένη. Ἀς μὴν ξεχνᾶμε τοὺς Ὀρφικοὺς Ὕμνους.

Μ.Μ.: *Επομένως δικαιολογημένα γίνεται λόγος γιὰ «προεπιστημονικὸ στάδιο» τῆς Ἀστρονομίας;*

Β.Σ.: Βεβαίως. Χαρακτηριστικά νὰ σᾶς ἀναφέρω ἓνα πρόσωπο πολὺ ἀδικημένο ἱστορικά, τὸ ὁποῖο μίλησε γιὰ ἀστρονομικά δεδομένα. Πρόκειται γιὰ τὸν Παλαμήδη, γιὸ τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Κλυμένης, πὺν ἔλαβε μέρος καὶ στὸν Τρωικὸ πόλεμο. Ὁ Ὅμηρος ὥστόσο δὲν τὸν ἀναφέρει πολὺ. Γιὰ ποιὸ λόγο; Διότι ὁ Παλαμήδης κατὰ τὸ δέκατο ἔτος τοῦ πολέμου κατηγορήθηκε ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεύα γιὰ προδοσίαν. Οἱ Ἀχαιοὶ ἐπέισθησαν γιὰ τὴν κατηγορίαν βάσει τῶν πλαστῶν ἀποδείξεων τοῦ Ὀδυσσεύα καὶ τὸν θανάτωσαν. Ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ ἀποτελεῖ μελανὸ σημεῖο τῆς Τρωικῆς ἐκστρατείας καί, ὅπως ἦταν φυσικόν, ὁ Ὅμηρος προτίμησε νὰ τὸ ἀποσιωπήσῃ. Πέρα ἀπ' αὐτὰ ὁ Παλαμήδης εἶχε ἐπινοήσῃ τὸν ἄδανα, τὸ πρῶτο ὑπολογιστικὸ ὄργανο, εἶχε κάνει οὐράνιες παρατηρήσεις ἐπίσης. Ὑπῆρχαν δὲ καὶ χαρακτηριστικὲς παροιμιώδεις ἐκφράσεις ὅπως «Παλαμήδους ἐξεύρημα», «Παλαμήδους σοφώτερος», «Παλαμήδειον βούλευμα» κ.ἄ.

Μ.Μ.: Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ἀστρονομικά στοιχεῖα στὴ συγγραφὴ του;

Β.Σ.: Naί, ἀρκετὰ· καὶ ὄχι μόνον αὐτός. Ἐδῶ στὸ διδλίο μας «Οἱ Ἀστρονόμοι τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας» σᾶς παρουσιάζουμε ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἀστρονομικά ὄργανα καὶ τοὺς «μυθικοὺς» ἀστρονόμους ὅπως ὁ Κένταυρος Χείρων, ὁ ὁποῖος εἶχε κάνει καὶ αὐτὸς χαρτογράφηση τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ Ἀτλας, ὁ Ὀρφέας καὶ οἱ Ὀρφικοὶ καὶ φυσικά ὁ Ὅμηρος, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ τὴν Γῆ ἐπίπεδον καὶ κάνει λόγο γιὰ πολλοὺς ἀστέρες ὅπως γιὰ τὸν Αὐγερινὸ καὶ τὸν Ἑσπερο – τοὺς ὁποῖους διαχωρίζει, ἐνῶ ταυτίζονται –, τὶς Πλειάδες, τὸν Ὠρίωνα, τὴ Μ. Ἀρκτο, τὸν Σείριο, τὸν Ἀρκτοῦρο, τὸν Βώτη κ.ἄ.

Οἱ Ἀνατολικοὶ λαοὶ δὲν ἀνέπτυξαν ἐπιστήμην

Μ.Μ.: Ποιά ἦταν ἡ χειροπιαστὴ σημασία τῆς Ἀστρονομίας γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες, κ. Σπανδάγο; Τί προσέφερε δηλαδὴ ἡ ἐπιστήμην τῶν ἀστρῶν στὸν κόσμο;

Β.Σ.: Καίτοι δὲν εἶμαι φιλόλογος, θὰ σᾶς ἀπαντήσω ἀπλῶς, ὅτι «πάντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει», ὅπως ἔλεγε ὁ Ἀριστοτέλης. Θέλουν ὅλοι δηλαδὴ νὰ γνωρίζουν πρῶτιστα τὴν προέλευσίν τους. Αὐτὴ ἦταν ἡ αἰτία πὺν ἔσπρωξε τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν Ἐπιστήμην τοῦ Οὐρανοῦ. Ἀπὸ περιέργεια δηλαδὴ καὶ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον, σὲ ἀντίθεσιν μὲ ἄλλους λαοὺς ὅπως οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Ἀσσύριοι κ.ο.κ., τοὺς ὁποῖους θέλουν νὰ «πλασάρουν» ὡς ἀστρονόμους, ἐνῶ αὐτοὶ κατὰ τὴ γνώμην μου δὲν εἶχαν ποτὲ ἀσχοληθῇ ἐπιστημονικά μὲ τὴν ἀστρονομίαν, ἀλλὰ ἀπέδιδαν λατρεῖαν καὶ διάφορα ἄλλα στοὺς ἀστέρες.

Μ.Μ.: Ὁ Ἕλληνας λοιπὸν εἶναι ὁ μόνος πὺν στρέφει τὸ πρόσωπό του στὸ στερέωμα, γιὰ νὰ κατανοήσῃ τὴν θέσιν του στὸ σύμπαν;

Β.Σ.: Naί, κάτω ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τοῦ οὐρανοῦ λογικὸ ἦταν νὰ «ὑποβάλλεται». Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ἄλλως τε, ὅτι καὶ ὁ ὅρος «κόσμος», πὺν σημαίνει «κόσμημα», προήλθε ἀπὸ τοὺς Πυθαγορείους.

Πλήθος ἀστεροσκοπεῖων στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα

Μ.Μ.: Ἄς ἐπανέλθουμε στὸ κυρίως θέμα. Τί ἱστορικὲς μαρτυρίες ὑπάρχουν

*Τμήμα τοῦ «Παρατηρητηρίου» (= Ἀστεροσκοπείου) τῆς Ἀρχαίας Ἐλεύθερας
ἢ Ἀπολλωνίας στήν Κρήτη, ὅπως ἐν μέρει σῶζεται σήμερα.*

για τὴν ᾽Ελεύθερα ὡς ἀστικό κι ἐπιστημονικό κέντρο;

Β.Σ.: Εὐτυχῶς σήμερα ὀνομάζεται καί πάλι «Ἀρχαία ᾽Ελεύθερα». Πρέπει νὰ ἦταν ἓνα σημαντικώτατο ἐπιστημονικό κέντρο τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα. Ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος τὴν ταυτίζει μὲ τὴν ᾽Απολλωνία τῆς Κρήτης, ἄποψη ποὺ εἶναι καί ἡ σωστή. Μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ ὑπῆρχαν ἄλλες ἑκατὸ πόλεις περίπου. Ἡ συγκεκριμένη ἀπέχει 16 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο καὶ παρουσιάζεται μὲ διάφορα ὀνόματα ὅπως ᾽Ελευθέρα, ᾽Ελευθέρα, ᾽Ελεύθερα, ᾽Ελεύθερα, καὶ ἀκόμη παλαιότερα Σάντρα, ᾽Αωρος (ἀπὸ τὴ νύμφη ᾽Αώρα) καὶ ᾽Απολλωνία ἀπὸ τὸν πολιοῦχο τῆς ᾽Απόλλωνα. Τὸ ὄνομα ᾽Ελεύθερα, ποὺ ἐπεκράτησε, ὀφείλεται σ' ἓνα ἀπὸ τοὺς Κουρήτες, τὸν ᾽Ελευθερέα ἢ ἀπὸ τὸ ἐπίθετο τῆς Δήμητρος ᾽Ελευθοῦς. Ἀπὸ τὴν πόλη αὐτὴ κατήγοντο ὁ πανάρχαιος ποιητὴς Λίνος, ὁ λυρικός ποιητὴς Ἀμήτωρ, ὁ γλύπτης Τιμοχάρης καὶ ὁ φυσικός φιλόσοφος Διογένης, ποὺ ἦταν ἐπίσης ἀστρονόμος, ἰατρός καὶ ἀπὸ τοὺς πρῶτους ποὺ διετύπωσαν τὴν ἀρχὴ τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης. Ἀπὸ τὶς πρόσφατες ἀνασκαφές, ποὺ ἔκανε τὸ Πανεπιστήμιο Κρήτης καὶ πιὸ συγκεκριμένα ὁ καθηγητὴς κ. Θέμελης, ἦρθαν στὸ φῶς ἓνα ὕδραγωγεῖο, λαξευμένο μάλιστα στὸν βράχο κι ὄχι κτιστό, καθὼς καὶ ἐρείπια πόλεως.

Μ.Μ.: Πέρα ἀπ' αὐτὸ τῆς ᾽Απολλωνίας τὰ ὑπόλοιπα ἀστεροσκοπεῖα τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου ποῦ ἐντοπίζονται, κ. Σπανδάγο;

Β.Σ.: Ἦταν κατ' ἀρχὰς τὸ παρατηρητήριό τῆς Ἀστυπάλαιας, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιοῦνταν κατὰ τὴ Μινωικὴ ἐποχὴ γιὰ τὴν χαρτογράφηση τοῦ Οὐρανοῦ. Προσοχὴ ὅμως: Τὸ παρατηρητήριό αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται ἀπὸ κανέναν ἀρχαῖο συγγραφέα. Ὁ ἐντοπισμὸς του ἐγινε ὅμως ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γλασκώβης Μάικλ Ὁδεντεν τὸ 1965 ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐρευνᾶς του σχετικὰ μὲ τὶς παρατηρήσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γιὰ τὸν σχηματισμὸ τῶν ἀστερισμῶν. Αὐτὸ τὸ ἀναφέρει ὁ καθηγητὴς Σ. Πλακίδης στὸ βιβλίο του «*Ἡ ὀνοματολογία καὶ τ' ἀξιοπαρατήρητα τῶν ἀστερισμῶν*». Ἔχουμε κατόπιν τὸ παρατηρητήριό τοῦ Ἀναξαγόρου στὴν κορυφὴ τοῦ μικρασιατικοῦ βουνοῦ Μίμαντος (ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Χίο), ὅπως ἀναφέρει ὁ Φλάβιος Φιλόστρατος, τὸ παρατηρητήριό τοῦ Ἀναξιμάνδρου στὴν κορυφὴ τοῦ Ταῦγέτου. Γράφει σχετικὰ ὁ Κικέρων. Ἐπίσης τὸ παρατηρητήριό τοῦ Εὐδόξου στὴν Κνίδο. Τὸ ἀναφέρει ὁ Στράβων καὶ ἀποτελεῖ τὸ παλαιότερο τῶν κλασσικῶν χρόνων. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν «*ἐνδοξὸν Εὐδόξον*», ὅπως τὸν ἀποκαλοῦσαν, παρατηρήσεις ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος ἔκανε καὶ ὁ Ποσειδώνιος δύο αἰῶνες ἀργότερα. Ὑπῆρχαν ἐπίσης τὸ παρατηρητήριό τοῦ Μέτωνος στὸν Κολωνό, τοῦ Καλλίπου στὴν Κύζικο, τοῦ Λυκαδηττοῦ στὴν Ἀθήνα, τὰ μετεωρολογικὰ παρατηρητήρια τοῦ ὄρους Λεπετύμνου στὴ Μήθυμνα τῆς Λέσβου καὶ τοῦ ὄρους Ἰδη στὴν Τρωάδα, γιὰ τὰ ὁποῖα γράφει ὁ Θεόφραστος. Τὸ παρατηρητήριό ἐπίσης τοῦ Μουσείου τῆς Ἀλεξανδρείας, ποὺ τὸ ἱδρυσε ὁ Πτολεμαῖος ὁ Β' ὁ Φιλάδελφος καὶ αὐτὸ τοῦ Πτολεμαίου στὴν Κάνωβο τῆς Αἰγύπτου καὶ τέλος τὸ παρατηρητήριό τῆς Ρόδου, ποὺ ἱδρυσε ὁ Ἰππαρχος καὶ τὸ ἀναφέρει ὁ Πτολεμαῖος.

Μ.Μ.: Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ.

Μάριος Μαρμενέας

‘Ο Δίας, τὸ Ἀλφάβητο καὶ ἡ «μὴ εἰδική»

Ὑπάρχει κάποια κυρία ὀνόματι Γλυκατζή-Ἀρβελέρ, ἡ ὁποία ἐδῶ καὶ ἀρκετὰ χρόνια ἔχει, φαίνεται, ἀναλάβει ἢ τῆς ἔχουν ἀναθέσει τὸ «κομπυράιτ» τῆς ἔγκριτης γνώμης, τῆς αὐθεντίας σὲ θέματα Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἢ καὶ ἐνίοτε τὴν ἐκπροσώπηση ἀκόμα τῆς χώρας μας σὲ συνέδρια καὶ ἄλλα γεγονότα πολιτιστικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Πρόσφατα ἔπεσε στὰ χέρια μου καὶ ἓνα διβλίο μὲ τίτλο «Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Εὐρώπης» (σὲ ἄψογο μονοτονικό), πὺν θέμα εἶχε μία συζήτηση στρογγυλῆς τραπέζης μὲ ἀφορμὴ τὰ θραβεῖα «Γυναῖκες τῆς Εὐρώπης». Ἀφοῦ προλογίζει ἡ κυρία Μαριάννα Βαρδινογιάννη, ἔρχεται ἡ κυρία Ἀρβελέρ μὲ τὸν τίτλο τῆς πρωτάνεως καὶ προέδρου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εὐρώπης ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Βρεταννικῆς Ἀκαδημίας, γιὰ νὰ πῇ στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ διβλίου τὰ ἐξῆς καταπληκτικὰ μεταξὺ ἄλλων:

«Ἔτσι σὰν θρυλικὴ πραγματικότητα τείνουν σήμερα οἱ ἐρευνητὲς νὰ ἀναλύουν τὸν μῦθο τῆς ἀρπαγῆς τῆς Εὐρώπης. Ἀναμφισβήτητα τὸ περιεχόμενόν του σχετίζεται μὲ τὴν ἀπαρχὴ τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς γῆς, τῆς ἡπείρου πὺν πῆρε τὸ ὄνομα τῆς ὁμορφῆς Φοίνισσας πριγκιποπούλας. Ὁ μῦθος δέδαια θέλει τὴν Εὐρώπην νύμφη θεϊκή, πὺν τόλμησε τὴν ἀποκοτιὰ νὰ χαριεντιστῇ μὲ τὸν ταυρόμορφο Δία. Ὁ χρυσόξανθος ταῦρος (λευκὸ τὸν λέει μία παραλλαγὴ τοῦ μύθου) πλησίασε τὴν Εὐρώπην στὰ μακρινὰ ἀκρογιάλια τῆς πατρίδας της (τῆς ἀσιατικῆς Φοινίκης), τὴν ξεχώρισε ἀπὸ τίς συνομήλικες φίλες στὸ παιχνίδι καὶ φουριόζος, καλπάζοντας πάνω ἀπὸ θάλασσεσ καὶ πελάγη, τὴν ἔφερε γιὰ πάντα πιά στὴν δικὴν του πατρίδα, στὴν Κρήτη, πὺν τὸ ἄντρο της ἔκρυψε τὸν νεογέννητο Δία ἀπὸ τὴν μῆνιν τοῦ Κρόνου. Φανερό λοιπόν, παρόλο κρυμμένο, τὸ νόημα τοῦ μύθου, πὺν φέρνει ἀντιμέτωπο ἓναν Ἑλληνα θεὸ μὲ τὸν φοινικικὸ κόσμον. Ἴσως ἡ ἀρπαγὴ αὕτη νὰ μνημονεύη μὲ τὸν τρόπο της μία πρώτη ἑλληνικὴ νίκη κατὰ τῆς Ἀσίας, καὶ πάλι μὲ πλάγια μέσα νὰ ὑπογραμμίξῃ, ὅτι οἱ Ἕλληνες πῆραν ἔτσι (κατέκτησαν καὶ ἄρπαξαν) τὸ καλύτερο δείγμα τοῦ Φοινικικοῦ Πολιτισμοῦ! Ἴσως θὰ ’ταν πολὺν ὑπερβολικὸ νὰ συνδέσω καὶ νὰ θυμίσω ἐδῶ τὴν ἱστορικὰ ἀποδεδειγμένη φοινικικὴ καταγωγὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου...».

Εὔγε, κυρία Ἀρβελέρ. Ἴσως ἦρθε ἡ ὥρα νὰ σᾶς στήσουμε κι ἐσᾶς μνημεῖο, καὶ μᾶλλον στὴν Θεσσαλονίκη, ἐκεῖ κοντὰ στὸ πρόσφατα ἀνεγερθὲν πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀλοκαυτώματος. Καὶ δὲν ὑπονοοῦμε δέδαια κάποια σχέση τῆς κυρίας μὲ τέτοια κέντρα, ἀπλῶς λέμε, ὅτι θὰ ὑπάρχῃ ὡς ἐκεῖ κοντὰ, μιᾶς καὶ κάναμε τὴν ἀρχὴν ἀφ’ ἐνός, καὶ ἀφ’ ἑτέρου λόγῳ τοῦ βυζαντινοῦ παρελθόντος τῆς κυρίας Ἀρβελέρ. [Καὶ νὰ μὴν ξεχάσουμε, σὲ κάποια γωνία, μιᾶς καὶ ἀρχίσουμε, ὅπως εἴπαμε, νὰ δάλουμε καὶ τὸ ἐκλεκτὸ τέκνον τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας, τὸν ἀξιότιμο καθηγητὴ κύριο Ι. Σακελλαράκη. Βέδαια τίποτα δὲν ἀποκλείει, ἂν ὁ κύριος καθηγητὴς ἔγραφε τὸν μῦθο τῆς Εὐρώπης, νὰ εὔρισκε καὶ καμμιά ἀνθρωποθυσία ἐνδιάμεσα, ἔτσι γιὰ νὰ ἔχῃ καὶ δράκο τὸ παραμῦθι. Γι’ αὐτὸ εὔγε, κυρία Ἀρβελέρ. Ἄν μὴ τι ἄλλο, τὴν γλυτώσαμε τὴν ἀνθρωποθυσία τῆς

Εὐρώπης].

Καὶ ἡ κυρία Ἀρβελέρ συνεχίζει τὴν εἰσήγησή της, τώρα πιά μὲ θέμα «Ὁ μύθος τῆς ἀρπαγῆς τῆς Εὐρώπης – εἰσαγωγικὲς παρατηρήσεις»:

«Κατὰ τὸν ὅρισμό τοῦ Paul Valery Εὐρωπαῖος εἶναι αὐτὸς ποὺ ἔχει δεχτεῖ τὸν ἀρχαιοελληνικὸ ὀρθολογισμό ὡς τρόπο σκέψης, τὴν χριστιανο-ιουδαϊκὴ πνευματικότητα ὡς τρόπο ψυχῆς καὶ ψυχικῆς ἀνάτασης καὶ τὴ ρωμαϊκὴ ὁργανωτικὴ νομοθεσία ὡς τρόπο διοίκησης καὶ διαχείρισης ζωῆς».

Δηλαδή, σὰν νὰ λέμε, τζατζίκι μὲ κέτσας καὶ ὀλίγο ταραμαῖ. Δὲν εἴχαμε καταλάβει τὴν πνευματικότητα τοῦ Λὼτ καὶ τοῦ Αὐνάν, καὶ τοὺς εἴχαμε παρεξηγήσει τοὺς ἀνθρώπους. Εὗγε καὶ στὸν Παῦλο τὸν Βαλερύ, ποὺ μᾶς ἄνοιξε τὰ μάτια.

Καὶ συνεχίζει παρακάτω ἡ κυρία Ἀρβελέρ: «Δὲν εἶμαι καθόλου εἰδική, ὅπως ξέρετε, γιὰ τὴν ἀρπαγὴ τῆς Εὐρώπης». Καὶ ἄλλου στὴν ἴδια εἰσήγηση: «Ὁ πειρασμός μου εἶναι νὰ πῶ λίγα λόγια γιὰ τὴν Εὐρώπη, ὅπως τὴν ἐννοοῦμε σήμερα, μιὰ καὶ δὲν εἶμαι εἰδική γιὰ τὸ θέμα τοῦ μύθου “Εὐρώπη”». Καὶ παρακάτω: «Εὐχαριστῶ θερμὰ τὴν φίλη Μαριάννα Βαρδινογιάννη, ποὺ τὴν ὁργάνωσε καὶ μὲ προσκάλεσε χωρὶς νὰ εἶμαι εἰδική». “Ἄν εἶναι δυνατόν, κυρία Ἀρβελέρ. Ἐσεῖς δὲν εἴστε εἰδική; Μὰ τόσο ὠραῖα ποὺ μᾶς τὰ εἶπατε. Τοῦ χρόνου νὰ φέρετε καὶ τοὺς φίλους σας. Εἰδικώτατη εἴσαστε. Ἰδίως ἐκεῖ ποὺ δὲν σηκώνετε καὶ κονθέντα καὶ τὸ θεωρεῖτε καὶ «ὑπερβολικὸ νὰ συνδέσω καὶ νὰ θυμίσω ἐδῶ τὴν ἱστορικὰ ἀποδεδειγμένη φοινικικὴ καταγωγὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφάβητου...».

Καὶ πολὺ καλὰ ἱστορικὰ πληροφορημένη μάλιστα, ὅπως παρακάτω, ποὺ ἀναφέρετε: «Καὶ τὰ κατορθώματα, τὰ ἀρχαιοελληνικά, εἶναι κατορθώματα ὅχι μόνο Ἑλληνικά, ἀλλὰ τοῦ πολιτισμένου κόσμου, τῆς Εὐρώπης δηλαδή. Καὶ φέρνω πάντοτε σὰν ἀπόδειξη τὸ ἐρώτημα ποὺ ἔβαλαν στὰ σχολεῖα στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ σὲ μαθητὲς, ὅταν τοὺς ζήτησαν νὰ ἀναφέρουν τίς μεγαλύτερες νίκες τὸν βρεταννικοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ –εἴμαστε στὰ χρόνια τῆς Βικτωρίας– οἱ περισσότεροι Ἕλληνες μαθητὲς ἀνέφεραν τρεῖς πρῶτες νίκες: Μαραθῶνα, Σαλαμίνα, Θερμοπύλες». Τώρα μᾶς τελείωσε κυρία Ἀρβελέρ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι αἰσθανόμεθα ἔθνικα ὑπερήφανοι. Ἑλλάς - Ἑλλήνων - Ἑδρωπαίων. Τώρα ἐξηγοῦνται καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πρόσφατων ἀνασκαφῶν στὶς Θερμοπύλες καὶ τὸν Μαραθῶνα, ὅπου ἀνάμεσα στοὺς σκελετοὺς τῶν Ἑλλήνων βρῆκαν καὶ κάμποσους σκελετοὺς ἀπὸ ἀνθρωποειδῆ, τὸ μυστικὸ ὄπλο τῶν Ἑλλήνων, ποὺ πετώντας ἀπὸ κλαρὶ σὲ κλαρὶ κτύπαγαν τοὺς Ἀσιάτες ἀπὸ ψηλά. Ἔτσι νίκησαμε τοὺς βαρβάρους μὲ τὴν συνδρομὴ τῶν Ἑδρωπαίων. Ὅσο γιὰ τὸν βρεταννικὸ αὐτοκρατορικὸ στρατὸ τοῦ Μαραθῶνος, τῆς Σαλαμίνας καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, ἃς μείνῃ ἀσχολίαστο. Ἀπλῶς κάποιοι ἱστορικοὶ μελετητὲς ἀνέφεραν, πὼς ἀνάμεσα στοὺς Πέρσες ἐθεάθησαν καὶ μονάδες τῶν Ἑδ-Ἑδς.

Τὸ θέμα δέδαια δὲν ἐξαντλεῖται ἐδῶ. Γι’ αὐτὸ καὶ στὸ ἐπόμενο θὰ ἐπιστρέψουμε, γιὰ νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν τακτικὴ τοῦ θανάσιμου ἐναγκαλισμοῦ: Γιὰ τὸ πὼς θέλουν νὰ πνίξουν τὴν Ἑλληνικότητα δῆθεν στὸ ὄνομά της. Εἰς ἀναμονήν.

Νέμεσις

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ

Ξένες επεμβάσεις και Έλληνες πράκτορες οί κύριοι μοχλοί του Έθνικοῦ Διχασμοῦ (Β')

ΛΕΠΤΟΜΕΡΩΣ ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗ Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1917

Όσες απορίες γεννᾷ ἡ ἀπόρριψις τῶν προτάσεων Γούναρη ἀπὸ τὴν Ἀντάντ (βλ. «Δαυλόν», τ. Δεκεμβρίου), ἄλλες τόσες γεννᾷ καὶ ἡ ἐμμονή της στὶς παραχωρήσεις πρὸς τὴν Βουλγαρία τὸν Μάιον καὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1915. Ἦταν ἤδη γνωστὸ τὸ σύμφωνο φιλίας Γερμανίας καὶ Βουλγαρίας ἀπὸ τὶς 12 Ἰανουαρίου τοῦ ἴδιου ἔτους. Προσεδόντων πρᾶγματι οἱ δυνάμεις τῆς Ἀντάντ τὴν προσέγκυσιν τῆς Βουλγαρίας στὸ πλευρὸ τους; Θὰ ἦσαν ἀφελεῖς. Μὲ τὴν πολιτικὴν τους ὁμως κατώρθωσαν νὰ μεταβάλουν τὸ λαϊκὸ φρόνημα ὑπέρ τους. Στὴν «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν» γράφεται: «Οἱ προσφορὲς τῶν Συμμάχων στὴ Βουλγαρία εἰς δάρος τῆς Ἑλλάδος ἔδωσαν στὸν ἀντιβενιζελικὸ τύπο καὶ τὴ γερμανικὴ προπαγάνδα τὰ ὅπλα ἀκριβῶς ποὺ χρειάζονταν. Πραγματικὰ ἡ πολιτικὴ τῶν Συμμάχων στὰ Βαλκάνια καὶ ἰδιαίτερα τὸ ζήτημα τῆς Καβάλας συνετέλεσαν περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴ γερμανικὴ καὶ τὴν οὐδετερόφιλη προπαγάνδα στὴ στροφή τῆς κοινῆς γνώμης στὴν Ἑλλάδα ἐναντίον τους. Τέτοια ἦταν ἡ ἀναταραχὴ στὸ ἐσωτερικόν, ὥστε νὰ ἀνησυχοῦν τώρα οἱ Σύμμαχοι γιὰ τὴ θέσιν τοῦ Βενιζέλου, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἐκλογές τῆς 31ης Μαΐου τοῦ ἔδωσαν ἀνετη πλειοψηφία». Δυσθυμία ὁμως ἐναντίον τῆς Ἀντάντ ἔφερε καὶ ἓνα ἄλλο γεγονός. Μὲ τὴν εἰσοδὸν τῆς Τουρκίας στὸν πόλεμο οἱ δυνάμεις τῶν Ἀγγλογάλλων ἐχρησιμοποίησαν ὡς δάσεις τους τὰ νησιὰ Ἰμβρο, Τένεδο, Λήμνο καὶ Λέσβο. Μὲ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐπιχειρήσεων στὴν Καλλίπολη ἐγίνε κανονικὴ κατάληψις τῶν νησιῶν χωρὶς διαμαρτυρία καὶ μὲ κυβέρνησιν Γούναρη. Μὲ ἄλλα λόγια οἱ ἀντιβενιζελικοὶ εἶχαν δεῖξει εὐμενὴ οὐδετερότητα ἀπέναντι τῶν δυνάμεων τῆς Ἀντάντ.

ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΣΤΗΝ ANTANT. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ λαϊκὴ ὁμοψυχία δὲν εἶχε διαρραγῇ ὀριστικά. Ραγδαῖες ἐξελίξεις συμβαίνουν τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1915. Στὶς 8 τοῦ μηνὸς ἡ Βουλγαρία ἀποφασίζει νὰ προχωρήσῃ σὲ μερικὴ ἐπιστράτευσιν. Τὴν ἐπομένη Βενιζέλος καὶ βασιλεὺς συναντῶνται καὶ ἀποφασίζουν νὰ κηρύξῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς μερικὴ ἐπιστράτευσιν. Ὅμως οἱ προσανατολισμοὶ τους εἶναι διαφορετικοί. Ὁ Βενιζέλος θέλει μέσῳ τῆς ἐπιστρατεύσεως νὰ ἐξέλθῃ στὸν πόλεμο· ἐνῷ ὁ Κωνσταντῖνος τὴν θέλει γιὰ διασφάλισιν τῆς οὐδετερότητος. Μάλιστα προτείνει στὸν Βενιζέλο νὰ βολιδοσκοπήσῃ τίς δυνάμεις τῆς Ἀντάντ, ἐὰν ἦσαν διατεθειμένους νὰ ἀποστείλουν 150.000 ἄνδρες, ὥστε ἡ ἄμυνα τῆς Ἑλλάδος νὰ καταστῇ ἀποτελεσματικὴ. Κι ἐδῶ εἶναι ἓνα λεπτὸ σημεῖο πρὸς ἐξέτασιν. Ὁ Στ. Πρωταῖος στὰ προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεως τῶν πρακτικῶν τῆς Δίκης τῶν Ἑξὶ γράφει: «Ὁ Βενιζέλος ἀκούγοντας τὴν ἄποψιν αὐτὴ τοῦ Κωνσταντίνου, τὸν ρώτησε, ἂν συμφωνεῖ νὰ κάνει τίς ἀπαραίτητες βολιδοσκοπήσεις στὶς ἀνταντικὲς κυβερνήσεις γιὰ τὸ θέμα αὐτό, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος δέχθηκε. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ὁ Βενιζέλος κάλεσε τοὺς πρέσβεις τῆς Ἀντάντ καὶ τοὺς μίλησε σχετικὰ. Σύγχρονα ὁμως πῆγανε στὸ παλάτι ὁ Δούσμανης καὶ ὁ

Στρέιτ καὶ μεταπείσανε τὸν βασιλιᾶ. Ὁ Κωνσταντῖνος ἔστειλε ἀμέσως στὸν Βενιζέλο τὸν Μερκάτη, γιὰ νὰ τοῦ πεῖ νὰ μὴν κάνει τὸ διάδημα στὴν Ἀντάντ. Ὁ Βενιζέλος ἀπάντησε, ὅτι τὸ διάδημα ἔγινε πιά, ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν εἶχε πραγματοποιηθεῖ, θὰ τὸ πραγματοποιοῦσε καὶ παρὰ τὴ γνώμη τοῦ βασιλιᾶ σὰν ὑπεύθυνος κυβερνήτης». Βλέπουμε, ὅτι ὁ Βενιζέλος ἔδειξε μία δυναμική, ποὺ δὲν εἶχε δείξει, ὅταν πρὶν 9 μῆνες εἶχε παραιτηθῇ, οὔτε θὰ τὴν ἔδειχνε ὀλίγες ἡμέρες μετὰ μὲ τὴν δευτέραν παραίτησίν του. Ἡ δὲ νέα διάσταση μεταξύ τους περιστράφη γύρω ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴ βοήθεια, ποὺ θὰ παρείχε ἢ δὲν θὰ παρείχε ἡ Ἑλλάς πρὸς τὴν Σερβία, σὲ περίπτωσιν ποὺ ἡ Βουλγαρία ἐξεδήλωνε ἐπίθεσιν (κάτι ποὺ ἐφάνταζε σίγουρο) ἐναντίον της.

Ὁ Βενιζέλος ὑπεστήριζε, ὅτι ἡ Ἑλλάς ὑπεχρεοῦτο νὰ συνδράμῃ στρατιωτικὰ τὴν Σερβία λόγῳ τῆς ὑπάρχουσας διμεροῦς συνθήκης. Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ ἡ κυβερνήσις, ὅτι ἡ συνθήκη ἴσχυε μόνον διὰ πολεμικὰς συγκρούσεις μεταξύ τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν ἄρα μὲ τὴν γενίκευσιν τοῦ πολέμου ἡ Ἑλλάς οὐδεμία ὑποχρέωσιν εἶχε. Καὶ τὰ δύο μέρη εἶχαν ἄδικο. Ἡ συνθήκη μὲ τὴν Σερβία προέβλεπε ἀλληλοὑποστήριξιν ἀπ' ὅποιο κράτος καὶ ἐὰν ἐξεδηλοῦτο ἐπίθεσις ἐναντίον τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο. Δηλαδή ἡ Ἑλλάς ἔπρεπε νὰ εἶχε στείλῃ στρατὸ στὴν Σερβία, γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ ἐπίθεσις τῶν Αὐστριακῶν. Καὶ πρῶτος ὁ Βενιζέλος εἶχε διαρρήξῃ τὴν συνθήκη, ποὺ σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου δὲν ἴσχυε πλέον. Τὸ πρόβλημα ἐτίθετο στὸ ἐὰν ἡ χώρα θὰ ἐξήρχετο στὸν πόλεμον ἢ θὰ ἐτηροῦσε οὐδέτερη στάσιν. Ἡ οὐδέτερη στάσις ἦταν φανερό, ὅτι συνέπιπτε μὲ τὰ γερμανικὰ συμφέροντα. Ὅμως τὸ ἴδιο τὰ εὐνοοῦσε καὶ ἡ οὐδετερότης τῆς Ρουμανίας. Ἦταν ἀδύνατον νὰ προβάλλουν οὐσιαστικὴ ἄμυνα ἀπὸ μόνες τὴν Σερβία καὶ Ἑλλάς χωρὶς τὴν συμμετοχὴν τῆς Ρουμανίας καὶ ἰκανὴ στρατιωτικὴ παρουσία τῶν δυνάμεων τῆς Ἀντάντ στὸ βαλκανικὸ μέτωπο. Οἱ ἐλληνικὲς δυνάμεις θὰ διελύοντο, ὅπως συνέδῃ μὲ αὐτὲς τῆς Σερβίας. Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Βενιζέλου, ὅτι ἦταν ἀδιάφορη ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος, διότι τελικὰ ἡ συμμετοχὴ της στὸν πόλεμον στὸ πλευρὸ τῶν μελλοντικῶν νικητῶν θὰ τῆς ἀπέφερε ὀφέλη, φαντάζει τυχοδιωκτικὸς. Ἄλλως τε οὔτε οἱ σύμμαχοι εἶχαν ἐνιαίᾳ πολιτικὴ γιὰ τὰ Βαλκάνια. Ἡ Βρεταννία μάλιστα ἐπρότεινε νὰ ἀποχωρήσουν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν περιοχὴ οἱ δυνάμεις τους, διότι τὰ σχέδιά τους εἶχαν ἀποτύχει. Τὸ «βέτο» τῆς Ρωσίας γιὰ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος σὲ ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῆς Τουρκίας ἴσχυε ἀκόμη. Τὰ δὲ ρωσσικὰ συμφέροντα, ὅσο κι ἂν ἀκούγεται περίεργο, συνέπιπταν μὲ τὰ γερμανικὰ. Τὰ Στενά, παρ' ὅλο ποὺ εἶχαν παραχωρηθῇ ἐγγράφως στὴν Ρωσίαν, αὐτὴ δὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ τὰ προσαρτήσῃ, ἐὰν δὲν τὰ κατελάμβαναν δικά της στρατεύματα. Ὅμως οἱ ἐπιχειρήσεις στὸ ἀνατολικὸ μέτωπον ἔβαιναν κακῶς. Οἱ δυνάμεις της εἶχαν ἡττηθῇ καὶ ἡμύνοντο στὸ ἔδαφός της. Ὁ φόβος της δὲ ὅτι, ἐὰν οἱ Ἀγγλογάλλοι ἔφθαναν πρῶτοι στὰ Στενά, αὐτὰ θὰ ἐτίθεντο ὑπὸ διεθνὴ ἔλεγχον, ὅπως καὶ ἔγινε, τοὺς ἔκανε νὰ ἐπιδιώκουν συμμαχικὴ ἀποτυχία στὸ βαλκανικὸ μέτωπον. Ἡ δὲ οὐδετερόφιλη στάσις τοῦ Κωνσταντίνου μάλλον στίς ρωσσικὰς πιέσεις πρέπει νὰ ὀφείλεται· διότι σ' ἀνταπόδοσιν ὁ Τσάρος μὲ τὶς ἔντονες ἀντιρρήσεις του ἐματαίωσε τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Κωνσταντίνου. Ἐπρεπε νὰ περιορισθοῦν οἱ ἐξουσίαι του ἀπὸ τὴν ἀστικὴν ἐπανάστασιν τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1917, γιὰ νὰ τὴν ἐπιτύχουν οἱ ἄλλοι σύμμαχοι. Νὰ σημειωθῇ, ὅτι οὔτε ἡ Ἰταλία ἠνύνει τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος σὲ ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῆς Τουρκίας, γιατί αὐτὸ προεδίκαζε ἐμπόδια στίς βλέψεις της γιὰ τὰ ἔδαφά της Μικρᾶς Ἀσίας.

ΟΙ ΑΓΓΛΟΓΑΛΛΟΙ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Ἡ δύναμις ποὺ ἐπείγετο γιὰ τὴν κατάλη-

ψιν τῆς Τουρκίας, διότι οἱ ἐπιχειρήσεις τῆς διεξεδίκουν τὸ 60% τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀπὸ διομολογήσεις, ποὺ εἶχαν ἀρχίσει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Λουδοβίκων, ἦταν ἡ Γαλλία. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ καὶ γιὰ νὰ ἐκδιασθοῦν οἱ ἐξελίξεις, οἱ Γάλλοι ἀπεβίδωσαν τὶς πρώτες δυνάμεις τους στὴν Θεσσαλονίκη στὶς 19 Σεπτεμβρίου. Ὁ Γάλλος πρέσβης εἰδοποιεῖ τὴν ἐλληνικὴ κυβέρνησιν μετὰ τὴν ἀποβίβασιν τοῦ στρατοῦ τῆς. Στὴν ὥμῃ αὐτὴ παραβιάσιν τῆς οὐδετερότητος τῆς χώρας ἡ κυβέρνησις Βενιζέλου περιορίζεται σὲ φραστικὴ μόνον διαμαρτυρία. Στὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς στὶς 21 Σεπτεμβρίου λέει μεταξὺ ἄλλων ὁ πρωθυπουργός: «*Εἶναι περιττὸν ἵσως νὰ προσθέσω, ὅτι πέραν τῆς διαμαρτυρίας ταύτης ἡ Κυβέρνησις δὲν προτίθεται νὰ λάβῃ ὕλικά μέτρα πρὸς παρεμπόδισιν τῆς διαβάσεως τῶν ἀγγλογαλλικῶν στρατευμάτων, σπενδόντων εἰς ἐπικουρίαν τῶν συμμάχων ἡμῶν Σέρβων, ἀπειλουμένων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων*». Καὶ αὐτὰ τὰ «ὕλικά μέτρα» μετὰ τὸ Διεθνὲς Δίκαιο ἦσαν ὁ ἀφοπλισμὸς καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν γαλλικῶν δυνάμεων. Ὅμως οὐδεμία ἐλληνικὴ κυβέρνησις θὰ ἐτολμοῦσε νὰ πράξῃ κάτι τέτοιο. Ἀλλὰ οὔτε οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Βρεταννοὶ (δυνάμεις τους ἀπεβιδώσθησαν στὴν συνέχεια) εἶχαν σκοπὸ νὰ βοηθήσουν στρατιωτικὰ τὴν Σερβία. Ἄλλως τε ἐνεπλάκησαν στὶς ἐπιχειρήσεις, ἀφοῦ ἡ Σερβία εἶχε καταληφθῇ ἀπ' ἄκρῃ σ' ἄκρῃ. Οἱ μόνες ἐνέργειες τῶν Ἀγγλογάλλων ἦταν νὰ στερεώσουν τὴν κατοχὴν τους στὴν Μακεδονία.

Στὶς 22 Σεπτεμβρίου ἀρχίζει μία μαραθῶνια συνεδρίασις στὴν Βουλὴ, ποὺ τελειώνει στὶς 5 τὸ πρωὶ τῆς 23ης μὲ ἔγκρισιν τοῦ σώματος γιὰ τὴν παροχὴν βοήθειας στὴν Σερβία. Χαρακτηριστικὸ εἶναι, ὅτι ἐναντίον ψηφίζουν καὶ οἱ ἀγγλόφιλοι ἀντιβενιζελικοὶ δουλευτὲς καθὼς καὶ οἱ ἀποστάτες (50 περίπου) τῆς κυβερνητικῆς παρατάξεως. Τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας, στὴν ἀκρόασιν τοῦ Βενιζέλου ἀπὸ τὸν βασιλέα, ὁ τελευταῖος διεφώνησε μετὰ τὴν ψηφισθεῖσα ἀπὸ τὴν Βουλὴ πολιτικὴν καὶ ὁ πρωθυπουργὸς ὑπέβαλε τὴν παραίτησιν τῆς κυβερνήσεως. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐσηματοδότησε καὶ τὴν εὐθύνη τοῦ βασιλέως, τὴν ἀνάμειξίν του στὰ πολιτικὰ δρώμενα. Μετέτρεψε τὸν ρόλον του ἀπὸ αὐτὸν τοῦ ἀνεύθυνου ἀρχοντος σὲ αὐτὸν τοῦ μοχλοῦ τῶν ἐξελίξεων ἐξ αἰτίας εἴτε τῆς ἐπιρροῆς τῆς συζύγου του Σοφίας εἴτε τῆς μητέρας του Ὀλγας εἴτε διότι ἐθεώρησε χρέος του τὴν σωτηρίαν τοῦ τόπου. Κι ἔτσι σὲ λίγες ἡμέρες (28 Σεπτεμβρίου) ἐνεφανίσθη στὴν Βουλὴ ἡ νέα κυβέρνησις μετὰ πρόεδρο τὸν ἀγγλόφιλο Ἀλ. Ζαῖμη. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς κυβερνήσεως αὐτῆς ἐσημειώθησαν μαζικὲς ἀποβάσεις τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων· ἐνῶ ὠλοκληρώθηκε ἡ ἐπιστράτευσις.

Στὴν οὐσία ἡ κυβέρνησις Ζαῖμη εἴτε ἐξ ἀνάγκης εἴτε ἐκ θελήσεως ἠκολούθησε εὐμενῇ πρὸς τὴν Ἀντάντ οὐδετερότητα. Τὴν ἴδια πολιτικὴν ἠκολούθησαν καὶ οἱ μετέπειτα κυβερνήσεις μέχρι τὸ 1917. Ὁ Βενιζέλος, παρ' ὅλο ποὺ κατήγγειλε τὴν «*βασιλικὴν*» κυβέρνησιν, ἐν τούτοις δὲν τὴν ἔρριξε, γιὰ νὰ προκηρυχθοῦν ἐκλογές. Τὸν λόγον τὸν ἀναλύει ὁ Γ. Λεονταρίτης. Γράφει μεταξὺ ἄλλων: «*Οἱ Βενιζελικοὶ βρέθηκαν πρὸ διλήμματος: ἢ νὰ ἀποδεχθοῦν τὴν πολιτικὴν τῆς κυβερνήσεως ἢ νὰ τὴν καταψηφίσουν, προκαλῶντας ἔτσι τὴ διάλυση τῆς Βουλῆς καὶ προκήρυξιν νέων ἐκλογῶν. Μὲ ἄλλα λόγια ἀντιμετώπιζαν παρόμοιο διλήμμα μετ' ἐκεῖνο στὴν περίπτωση τῆς πρώτης παραίτησεως τοῦ Βενιζέλου. Ἡ κατάσταση ὅμως εἶχε ἀλλάξῃ ριζικὰ ἀπὸ τότε καὶ ὑπῆρχαν σοδαρεῖς ἀμφιβολίες γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν*». («*Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*» τῆς «*Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν*», τόμ. ΙΕ', σελ. 30). Στὴν ἴδια σελίδα ὁ συγγραφέας μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ὁπαδοὶ τοῦ Βενιζέλου ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς συμμάχους νὰ κάνουν μίαν ναυτικὴν ἐπίδειξιν, νὰ ἀποκλείσουν τὸν Πειραιᾶ καὶ νὰ ἐξαναγκάσουν τὸν Κωνσταντῖνον σὲ παραίτησιν. Ἐτέθη δηλαδή πο-

λιτειακὸ ζήτημα, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν πιθανότητες ἐπιτυχίας, ἀφοῦ ὁ θρόνος ἦταν ἐρριζωμένος σὰν θεσμὸς στὴν λαϊκὴ συνείδησιν. Ἀντίθετα διέερηξαν ὀριστικά τὸν λαὸ σὲ δύο πόλους, τοὺς βενιζελικούς καὶ τοὺς βασιλικούς.

Ἡ κυβέρνησις Ζαῖμη δὲν ἐμακροημέρευσε. Στὶς 25 Ὀκτωβρίου ἐνεφανίσθη στὴν Βουλὴ ἡ κυβέρνησις Στ. Σκουλούδη. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Σερβία ἔχει διαλυθῇ. Ὅμως τὸ λαϊκὸ φρόνημα δὲν εἶχε διχασθῇ ἀρκετά. Αὐτὸ τὸ ἀπέδειξε ἡ ἐπίσκεψις στὰς Ἀθήνας τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ ἄνευ χαρτοφυλακίου Ντενὶς Κοσσέν. Τοῦ ἐπεφυλάχθη παλλαϊκὴ ὑποδοχὴ ἐνθουσιώδης, μὲ συνθήματα: «Ζήτω ὁ μέγας φιλλέλην», «Ζήτω ἡ Γαλλία». Ἐψάλλαν τὴν «Μασσαλιώτιδα» καὶ ἀκούστηκαν καὶ ζητωκραυγὲς ὑπὲρ τοῦ Βενιζέλου. Ἡ δὲ ἐκθεσις τοῦ Γάλλου πολιτικοῦ προέτεινε τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Κωνσταντίνου, προκειμένου νὰ ἐξυπηρετηθοῦν τὰ συμμαχικὰ συμφέροντα. Παράλληλα στὴν Μακεδονία ὁ ἀρχηγὸς τῶν δυνάμεων τῆς Ἀντάντ, στρατηγὸς Μωρίς Σαράιγ, προέβη σὲ δυναμικὰς ἐνέργειες, ποὺ κατέλυσαν τὴν ἐθνικὴ κυριαρχία. Κι ἐνῷ συνέβαιναν αὐτά, ὁ Βενιζέλος δηλώνει ἀποχὴ ἀπὸ τὶς ἐκλογές, ποὺ εἶχαν προκηρυχθῇ γιὰ τὶς 6 Δεκεμβρίου. Ὅπως εἶδαμε, ὁ Βενιζέλος διακατείχετο ἀπὸ τὸν φόβο, ὅτι θὰ ἔχανε τὶς ἐκλογές. Καὶ ὅμως ὄχι μόνον δὲν ἦταν σίγουρο αὐτὸ, ἀλλὰ οἱ ἐνδείξεις ἦσαν, ὅτι μᾶλλον θὰ τὶς ἐκέρδιζε. Ἄλλως τε κατόπιν ἐορτῆς τὸ αὐτὸ ὑπεστήριξε καὶ ὁ ἴδιος, θεωρῶντας τὴν κυβέρνησιν ἀντισυνταγματικὴν. Βέβαια σὲ ἀνάλογη περίπτωσιν, ὅταν στὶς ἐκλογές τοῦ 1920 ὅλα ἔδειχναν, ὅτι θὰ ἔχανε τὶς ἐκλογές, ὁ Βενιζέλος ὄχι μόνον συμμετείχε, ἀλλὰ τὶς προεκίρηξε ὁ ἴδιος. Κοινὸς παρονομαστὴς καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ἦταν νὰ παραμείνῃ ἀλώβητος ὁ Βενιζέλος ἀπὸ τὰ τραγικὰ γεγονότα, ποὺ ἠκολούθησαν τὶς δύο ἐκλογές.

ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΕΤΟΣ 1916. Ὅπως ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὶς ἐκλογές τοῦ 1910 τῶν Θεοτόκη καὶ Ράλλη ἐδράωσε τὸν Βενιζέλο, ἔτσι καὶ ἡ ἀποχὴ τοῦ Βενιζέλου ἀπὸ τὶς ἐκλογές τοῦ 1915 ἐστερέωσε τὸν Γούναρη, ποὺ ἦταν ὁ θριαμβευτὴς. Σὲ σύνολο 335 βουλευτῶν ὁ Γούναρης ἐξέλεξε 256. Πρωθυπουργὸς ὅμως δὲν ἀνέλαβε ὁ ἴδιος. Τὰ ὅσα ἠκολούθησαν τὰ ἐφόρτωσαν στοὺς ὤμους τοῦ ὑπέργηρου Στ. Σκουλούδη. Ἡ ἐπιλογὴ του δὲν ἦταν τυχαία. Πολλοὶ λένε, ὅτι ἦταν ὑποχείριον τῆς βασιλίσσας Σοφίας. Ὅμως ὁ Σκουλούδης ἦταν αὐτὸς ποὺ ἐπροστάτευσε καὶ ἀνέδειξε τὸν μεγαλέμπορον καὶ μεγαλοπαραγωγὸ ὀπλων Β. Ζαχάρωφ. Ἐνα πρόσωπο ποὺ ἐστάθη πάντα στὸ παρασκήνιο, ἐκπρόσωπος αὐτοῦ ποὺ ὀνομάζουμε ὑπερεξουσία. Οὔτε ἡ καταγωγὴ του οὔτε τὸ ὄνομά του εἶναι σίγουρα. Ἐνας βιογράφος του, ὁ Ἀγγλὸς Ρ. Λέδινσον, καταλήγει, ὅτι γεννήθηκε στὰ Μοῦγλα τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ δὲ πλήρες ὄνομα ἦταν Ζαχαρίας Βασιλείου (πατρώνυμο) Ζαχαρίου. Ἐμεινε ὅμως γνωστὸς σὰν Βασ. Ζαχάρωφ ἢ σὲρ Μπάζιλ Ζαχάρωφ. Τυχοδιώκτης ἐξεκίνησε τὴν σταδιοδρομίαν του μὲ ὑπεξαίρεσιν σὲ βάρος θείου του. Στὴν δίκη ποὺ ἔγινε στὸ Λονδίνο κατώρθωσε νὰ ἀθωωθῇ. Ἐκτοτε μετήλλαξε τ' ὄνομά του σὲ Μπάζιλ Ζαχάρωφ. Μετὰ τὸ Λονδίνο ὁ Ζαχάρωφ ἦλθε στὴν Ἀθήνα. Ὅλοι τὸν ἀπέφευγαν σὰν ἀλήτη καὶ ἀπατεῶνα. Μόνον ὁ Στ. Σκουλούδης τοῦ παρέσχε προστασίαν. Τελικὰ μὲ τὴν μεσολάβησίν του ὁ Ζαχάρωφ ὀρίζεται ἀντιπρόσωπος γιὰ τὰ Βαλκάνια τοῦ ἐργοστασίου ὀπλων Νόρντενφελδ. Ἀπὸ τότε (περίπου τὸ 1876) ἡ ἄνοδος του εἶναι ραγδαία. Τοῦ ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ βαρωνέττου στὴν Βρετανία, ἐξ οὗ καὶ τὸ «σέρ Μπάζιλ», καὶ στὴν Γαλλία ὁ Μεγαλόσταυρος τῆς Λεγεώνας τῆς Τιμῆς. Κατηύθυνε, ὅπως κατηγορήθηκε ἀπὸ ἐφημερίδες, τὴν πολιτικὴν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Βρετανίας, ἰδιαίτερα δὲ ὅτι «ἔσερνε ἀπὸ τὴν μύτη» τοὺς Λούδ Τζώρτζ καὶ Κλεμανσώ. Φίλος στενὸς τοῦ Βενιζέλου καὶ θερμὸς ὑποστηρικτὴς τῆς Μικρασιατικῆς

Ἐκστρατείας. Στὸς τέλος δὲ τῆς ζωῆς του, σ' ἀνταπόδοσιν τῶν ὑπηρεσιῶν του ἴσως, τοῦ παρεχωρήθη ἡ ἐκμετάλλευσίς τοῦ «καζίνο» τοῦ Μόντε Κάρλο. Ἀρὰ ὁ Σκουλούδης ἦταν πιὸ πιθανὸν νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸν πολυπράγμονα προστατευόμενόν του παρὰ ἀπὸ τὴν βασιλίτσα Σοφία. Ὑλλως τε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Σκουλούδης στὶς ἐπιχειρήσεις του μὲ Ἀγγλοὺς καὶ Γάλλους συνειργάζετο.

ΟΡΓΙΑΖΟΥΝ ΟΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ. Τὴν ἔκρυθμὴ κατάστασιν στὴν Ἑλλάδα ἐπέτειναν οἱ ἐνέργειες τῶν ξένων πρακτόρων. Εἶναι μία σελίδα ντροπῆς στὴν νεώτερη ἑλληνικὴ ἱστορία. Ὅχι μόνον μάρκα ἀλλὰ καὶ λίρες καὶ φράγκα καὶ λιρέττες ἔρρευσαν ἄφθονα. Στὴν ἄλωσιν τῶν συνειδήσεων συμμετεῖχαν ὅλοι. Ὁ Σπ. Μαρκεζίνης γράφει στὴν «Πολιτικὴν Ἱστορίαν τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος»: «Ὁ γράφων τοῦλάχιστον δὲν γνωρίζει περίπτωσιν ὡς τὴν ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ *Compton MacKenzie* εἰς τὰς “Ἀναμνήσεις” του, καθ’ ἣν εἰδοποιήθη ἐπὶ κυδερνήσεως Σκουλούδη νὰ κατονομάσῃ τοὺς πράκτορες καὶ τοὺς πληροφοριοδότης του, ἵνα μὴ ἐνοχλῶνται οὗτοι ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀστυνομίας» (ἐκδοσίς «Βίπερ», τόμ. 11, σελ. 29). Ὁ δὲ Πάγκαλος ἔγραψε, ὅτι τὴν μία ἡμέρα ἡ ἔφημερίς «Ἐμπρός» ἐδημοσίευσεν πύρινα ἄρθρα ὑπὲρ τῆς Ἀντάντ, τὴν δὲ ἐπομένη ὑπὲρ τοῦ Ἀξονος. Ἀνάλογα ἀπὸ ποιὸν ἐξηγοράζετο. Ἐγγράφα ἐπὶ ἐγγράφων ἐχαλκεύθησαν ἐκείνῃ τὴν ἐποχὴν, προκειμένου νὰ καθοδηγήσουν τὶς ἐξελίξεις. Καὶ φυσικὰ πολλοὶ θὰ ἔδωσαν ψευδεῖς πληροφορίες (ἄρεστὲς ὅμως στὸν χρηματοδότη), γιὰ νὰ ἀποσπάσουν περισσότερα χρήματα. Τέτοια ἦταν ἡ κατάστασις, ὥστε σήμερα εἶναι προτιμώτερο γιὰ ἓνα ἐρευνητὴ νὰ τὰ ἀγνοήσῃ ἐντελῶς. Ὑλλως τε ὑπάρχουν τὰ γεγονότα, ποὺ ἔχουν τὴν δική τους δυναμικὴ καὶ ἡ ἄλλη-λουχία τους μᾶς ὁδηγεῖ σὲ ἀσφαλῆ συμπεράσματα.

Καὶ τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα εἶναι, ὅτι ὅ,τι ἡκολούθησε ἦταν πρόφαισις, γιὰ νὰ διαλυθῇ ἡ Ἑλλάς. Στὶς 29 Δεκεμβρίου τοῦ 1915 συμμαχικὸς στόλος κατέλαβε τὴν Κέρκυρα, ὅπου μετεφέρθησαν 120.000 Σέρβοι στρατιῶτες μετὰ τὴν συντριβὴν τους ἀπὸ τὶς Κεντρικὰς Δυνάμεις. Γελοία ἦταν ἡ ἀφορμὴ τῆς καταλήψεως τῆς Κέρκυρας καὶ τῆς κατάφωρης παραδιάσεως τῆς οὐδετερότητος. Ἰδιαιτέρα δὲ τὴν οὐδετερότητα τῶν Ἰονίων νησιῶν τὴν εἶχαν ἐπιβάλῃ οἱ προστάτιδες δυνάμεις (παρὰ τὶς ἑλληνικὰς ἀντιδράσεις) ὡς προϋπόθεσιν τῆς ἐνσωματώσεώς τους στὴν Ἑλλάδα. Οἱ Ἱταλοὶ εἶχαν ἀρνηθῇ νὰ δεχθοῦν τοὺς Σέρβους στὸ ἔδαφός τους ἀπὸ τὸν φόβον μεταδόσεως χολέρας καὶ γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν κατελήφθη ἡ Κέρκυρα. Καὶ παρὰ τὶς διαβεβαιώσεις τῶν συμμάχων ὅτι ἡ κατάληψις ἦτο προσωρινή, ἐκράτησε μέχρι τὸν Ἰούνιον τοῦ 1919, ἓνα χρόνον μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Γιὰ τὴν ἀσφαλῆ μεταφορὰ τῶν Σέρβων στρατιωτῶν στὴν Θεσσαλονίκην μὲ πλοῖα οἱ σύμμαχοι κατέλαβαν αὐθαίρετα καὶ τὸ Ἀργοστόλι. Ἀλλὰ οἱ αὐθαιρεσίαι τῶν δυνάμεων τῆς Ἀντάντ δὲν σταματοῦν ἐδῶ. Ὁ Σαράιγ κατέλαβε μὲ στρατιωτικὴν ἐνέργειαν τὸ φρούριον Καραμπουρνοῦ καὶ ἐξεδίωξε τὴν ἑλληνικὴν φρουρά. Συνέλαβε καὶ ἀπήλασε τοὺς πρέσβεις τῶν Κεντρικῶν Δυνάμεων καὶ προσέθῃ σὲ ἐξορισμοὺς Τούρκων καὶ Ἑλλήνων μὲ γελοῖες συκοφαντίαι περὶ γερμανοφίλων αἰσθημάτων τους. Οἱ ἐνέργειαι αὗτὲς τοῦ Σαράιγ ἐξώργισαν ἀκόμα καὶ τὸν ἀνταντόφιλον πρίγκηπα Νικόλαον, ποὺ ἐδήλωσε στὸν Γάλλο πρέσβυν Γκυγιμέν: «*Εἶσθε ἀδέξιοι, δάνανσοι ὅπως οἱ Γερμανοί· τοὺς σιχαίνομαι· δὲν ἀξίζετε περισσότερον ἀπὸ αὐτούς*».

Στὴν Χίο, χωρὶς ἐπίσημα νὰ ἔχη καταληφθῇ τὸ νησί, οἱ Γάλλοι ἐξώρισαν τοὺς προξένους τῶν Κεντρικῶν Δυνάμεων, ποὺ ὅμως ἦσαν Ἑλληγες, καθὼς καὶ ὑποπτους γιὰ φι-

λογερισμικά φρονήματα πολίτες. Στὴν συνέχεια καὶ μέχρι τοῦ πλήρους ἀποκλεισμοῦ οἱ σύμμαχοι καταλαμβάνουν τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου. Οἱ Ἴταλοι κατέλαβαν τὴν Β. Ἠπειρο, πού γιὰ μία ἀκόμη φορὰ χάνεται γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Σαράιγ κατέλαβε τὴν Κορυτσά κι ἐπέβαλε ἀποκλεισμό τῆς πόλεως μὲ τὴν γελοία δικαιολογία, ὅτι οἱ κάτοικοί της ἐπούλησαν ἀλεύρι σὲ ἐμπόρους τοῦ Μοναστηρίου, πού εἶχαν καταλάβει οἱ Βούλγαροι. Στὴν Θεσσαλονίκη ἐπιβάλλεται λογοκρισία. Μὲ τίς εὐλογίες τοῦ Σαράιγ ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1915 ὁ Ἀλ. Ζάννας, ὁ Περ. Ἀργυρόπουλος καὶ ὁ ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909 Παμίκος Ζυμβρακάκης ἐσχημάτισαν τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Προσεταιρίστηκαν ἀξιωματικούς πού ὑπηρετοῦσαν στὴν Μακεδονία καὶ ἐξήτησαν ἀπὸ τοὺς στρατηγούς Λ. Παρασκευόπουλο καὶ Ἐμ. Ζυμβρακάκη νὰ ἡγηθοῦν ἐπαναστατικῆς ὁργανώσεως. Καὶ θεαίως οἱ κινηματίες εἶχαν τὴν ἔγκρισιν καὶ τὴν ἐνθάρρυνσιν τοῦ Βενιζέλου. Ὅ,τι συνέβη 10 μῆνες μετὰ ἐσχεδιάσθη τότε. Γιὰ τὴν περίοδο αὕτη ἔχει γραφῆ: «*Ἡ ἀποχὴ (σ.σ. ἀπὸ τίς ἐκλογές) τοῦ Βενιζέλου, ἐνέργεια πού τὸν τοποθέτησε στὴν ἐξωκοινοβουλευτικὴ ἀντιπολίτευση, ἀποτελέσσει τὸ πρῶτο δῆμα πρὸς τὸ μελλοντικὸ του κίνημα. Συγκρατήθηκε ὅμως καὶ δὲν προχώρησε σὲ μία τέτοια λύση τὴν περίοδο αὕτη, κυρίως γιατί ἡ Ἀγγλία δὲν εἶχε διάθεση τότε νὰ δοθῇ ἕνα ἐπαναστατικὸ κίνημα. Παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ καταβολές τοῦ κινήματος τῆς Θεσσαλονίκης στο τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1916 μποροῦν νὰ ἀναχθοῦν στὰ τέλη Δεκεμβρίου (σ.σ. 1915)» («Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους» τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν», τόμος ΙΕ', σελ. 34). Ὅλα ἦσαν προδιαγεγραμμένα.*

Σ' αὐτὸ τὸ κλίμα ἐντάσσεται καὶ ἡ ἄνευ οὐσίας ἀπειλὴ τοῦ Σκουλούδη, ὅτι εἶχε τὴν πρόθεσιν διαφυλάσσοντας τὴν οὐδετερότητα, νὰ προβῇ στὸν ἀφοπλισμὸ τῶν συμμάχων καὶ τὸν περιορισμὸ τῶν στρατευμάτων τους σὲ στρατόπεδα. Καὶ αὐτὸ ἦταν ἡ ἀφορμὴ γιὰ τὴν περαιτέρω σκλήρυνσιν τῆς στάσεως τῆς Ἀντάντ. Δὲν πρόκειται νὰ μάθουμε ποτέ, ἂν, ὅταν ἐξέφραζε τὴν πρόθεσιν του ὁ Σκουλούδης, τὴν ἐπίστευε ἢ τὴν ἀνεκοίνωσε, γιὰ νὰ δώσῃ λαβὴν στοὺς συμμάχους νὰ ἐπέμβουν ἀκόμη πιὸ ὠμά. Στὴν φοβερὴ ὑποψία γιὰ «προδοκάτσια» συνηγορεῖ καὶ τὸ πιὸ κάτω ἀπόσπασμα ἀπὸ συνέντευξιν τοῦ Κωνσταντίνου πρὸς τὸν Γάλλο δημοσιογράφου Ζυλ Ρατώ: «*Κυττάξτε με, ἔχω ὕψος ψεύστου ἢ προδότου; Καὶ ὅταν λέγω, ὅτι θὰ μείνω οὐδέτερος, διατὶ δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι φρονοῦν, ὅτι θὰ δώσω διαταγὰς εἰς τὸν στρατὸν μου νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος; Οὔτε ἀνόητος εἶμαι οὔτε παράφρων καὶ γνωρίζω ἄριστα, ὅτι αἱ ἀκταὶ καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος εἶναι εἰς τὸ ἔλεος τῶν στόχων σας», (Σπ. Μαρκεζίνη, ἐνθ. ἀνωτ. σελ.33). Ὁ Κωνσταντῖνος ἔδωσε καὶ ἄλλες συνεντεύξεις σὲ ξένους δημοσιογράφους, ἀλλὰ, ὅπως σημειώνει ὁ Σπ. Μαρκεζίνης στὴν σελίδα 35: «*Ἐδωσεν εἰς τὸν γαλλικὸν τύπον τὴν πλέον εἰλικρινῇ ἀνακοίνωσιν, ἀλλὰ ἡ γαλλικὴ λογοκρισία ἀπηγόρευσε τὴν δημοσίευσίν της*».*

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ Δ' Σ.Σ. Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1916 ὁργανώθηκαν ὁμιλίες στελεχῶν τοῦ βενιζελικοῦ κόμματος, πού ὅλες κατέληξαν σὲ ἐπεισόδια. Παράλληλα ἔγιναν συλλαλητήρια ἐναντίον τῆς καταλήψεως τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὸν Σαράιγ. Ἐνῶ στὶς 15 Μαΐου ἔγινε συλλαλητήριον, στοῦ ὁποῖο συμμετεῖχαν Γάλλοι καὶ Σέρβοι στρατιῶτες καὶ μερικοὶ Ἕλληνες πολίτες, ἐναντίον τῆς ἐπιθέσεως τῶν δυνάμεων τοῦ Ἀξονος (τῆς Βουλγαρίας) στὴν Ἀν. Μακεδονία καὶ τῆς καταλήψεως τοῦ Ροῦπελ. Τὰ γεγονότα στοῦ μέτωπο τῆς Ἀν. Μακεδονίας δὲν εἶναι ἄσχετα πρὸς τὸν γενικώτερον σχεδιασμό. Τὸ ὅτι οἱ

δυνάμεις τοῦ Ἑξονοῦ θὰ ἐξεδήλωναν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς Μακεδονίας ἥταν κατὰ παραπάνω ἀπὸ σίγουρο. Καὶ ὁμοῦ τὴν ἀπώλειαν τῆς Ἁν. Μακεδονίας τὴν εἶχε προδιαγράψει ὁ Σαραίγ, ὅταν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1915 κατέστρεψε τὴν μεγάλη γέφυρα τοῦ Στρυμῶνος. Ἔτσι ἀπέκλεισε κάθε πιθανότητα σημαντικῆς ἐνισχύσεως τοῦ μετώπου σὲ περίπτωσιν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Καὶ τὰ γεγονότα στὸ Ἀνατολικὸ μέτωπο δὲν ἐξελίχθησαν, ὅπως θέλουν νὰ τὰ παρουσιάσουν. Κατ' ἀρχὰς τὸ ὄχυρὸ δὲν παρεδόθη ἀμαχητὶ μὲ ἐντολὴς Κωνσταντίνου, ὅπως λένε. Ὁ ταγματάρχης Μαυρουδῆς ἀπέκρουσε τὴν ἐπίθεσιν καὶ παρέδωσε τὸ ὄχυρὸ μόνον κατόπιν διαταγῆς ἐξ Ἀθηνῶν στίς 14 Μαΐου. Ποιὸς ὁμοῦ ἐδωσε τὴν ἐντολήν; Ὁ βασιλεὺς ἔλειπε στὴν Λάρισα γιὰ τὰ ἐγκαίρια τῆς νέας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Λάρισας-Θεσσαλονίκης. Ἀλλὰ περίεργη εἶναι καὶ ἡ στάσις τῶν Βουλγάρων παρὰ τὴν ὑποχώρησιν τῶν Ἑλλήνων δὲν προχωροῦν. Οἱ ἐχθροπραξίες θὰ ἐπαναληφθοῦν τὸν Αὐγούστου. Ἐν τῷ μεταξύ μὲ τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἐπιστρατευμένων (μὲ ἀπαίτησιν τῶν συμμάχων) οἱ μονάδες τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπεδυναμώθησαν ἀπελπιστικά. Οἱ ἀδύναμες δυνάμεις τῶν ἑλληνικῶν προφυλακῶν ὑπεχώρησαν πρὸς τίς ἑδρες τῶν μεραρχιῶν. Καὶ στίς 16 Αὐγούστου ἐξέσπασε τὸ κίνημα τῆς Ἑθνικῆς Ἀμύνης στὴν Θεσσαλονίκη. Τὸ κίνημα τῆς Ἀμύνης θὰ εἶχε πνιγῇ στὴν γέννησίν του ἀπὸ τοὺς νομιμόφρονες (ἥταν ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία), ἂν δὲν ἐπενέβαινε ὁ στρατὸς τοῦ Σαραίγ, ποὺ ἀπὸ τίς 21 Μαΐου εἶχε κηρύξει στρατιωτικὸν νόμον καὶ ἦταν ὁ ἀπόλυτος ἄρχοντας τῆς περιοχῆς. Διέταξε τὴν ἀπέλασιν στὴ Ν. Ἑλλάδα ὅλων τῶν νομιμοφρόνων ἀξιωματικῶν καὶ διέλυσε τὴν 11ην μεραρχίαν. Κατέσχε δὲ ἀκόμη καὶ τὸν ὀπλισμὸν τῆς.

Η ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ. Στὸ μέτωπο τῆς Ἁν. Μακεδονίας οἱ Βούλγαροι ἐξαπολύουν τὴν γενικὴν ἐπίθεσίν τους. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Δ' Σώματος Ζητᾶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν τὴν ἐπιστράτευσιν τοῦ ἐτοπίου πληθυσμοῦ, προκειμένου νὰ προβάλῃ σοβαρὴ ἀμυνα. Αἱ Ἀθῆναι τοῦ ἀρνοῦνται τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐπιστρατεύσεως. Καὶ τότε συνέβη ἄλλο γεγονός, ποὺ ἐνισχύει τὴν ἄποψιν, ὅτι ἡ Ἁν. Μακεδονία ἦταν προγραμματὴν ἀπὸ τοὺς συμμάχους. Οἱ πιστοὶ βενιζελικοὶ ἀξιωματικοὶ Χριστοδούλου καὶ Κονδύλης παρέσυσαν 3.500 ἀξιωματικούς καὶ ὀπλίτες καὶ ἐπέρασαν στὴν συμμαχοκρατούμενη Θάσο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διεκομίσθησαν στὴν Θεσσαλονίκη. Ἔτσι κατορθώθησαν δύο πράγματα: καὶ οἱ φιλοβενιζελικὲς δυνάμεις ἐνισχύθησαν στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ἀπεδυναμώθη τελείως τὸ Δ' Σῶμα. Στὸν διοικητὴ του πλέον δὲν ἔμενε ἄλλη λύσις παρὰ ἡ παραδοσίς του. Καὶ αὐτὸ ἔπραξε, ἐξασφαλίζοντας μίαν ἐντιμὴν παράδοσιν στοὺς Γερμανούς. Σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τῆς οἱ ἄνδρες διετήρησαν τὸν φορητὸ ὀπλισμὸν τους καὶ μετεφέρθησαν στὴν γερμανικὴ πόλιν Γκαϊρλιτς, ὅπου παρέμειναν μέχρι τὸ τέλος τοῦ πολέμου ὄχι ὡς αἰχμάλωτοι ἀλλὰ ὡς «φιλοξενούμενοι». Ἡ ἐντύπωσις ἀπὸ τὴν παράδοσιν τοῦ Δ' Σώματος Στρατοῦ ὑπῆρξε μεγάλη. Ἦταν ἡ ὀριστικὴ ρῆξις τῶν ἀντιπάλων στὸ ἐσωτερικὸ μέτωπο. Τὰ σχέδια τῶν μεγάλων εἶχαν πετύχει. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ καὶ ἡ Ρουμανία ἐξῆλθε στὸν πόλεμον στὸ πλευρὸ τῆς Ἀντάντ στίς 17 Αὐγούστου, μία ἡμέρα μετὰ τὸ κίνημα τῆς Ἑθνικῆς Ἀμύνης. Διότι, ἐάν ἡ Ρουμανία ἐξήρχετο στὸν πόλεμον ἓνα μῆνα ἐνωρίτερα, τότε ἡ ἀνατροπὴ τοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων στὰ Βαλκάνια αὐτόματα ἦρε κάθε πρόφασιν περὶ οὐδετερότητος τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἀνακήρυξις τοῦ κράτους τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἦταν ἡ φυσικὴ ροὴ τῶν πραγμάτων μέχρι τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τὴν ἐγκαθί-

δρυσιν τῆς κοινοβουλευτικῆς δικτατορίας ἀπὸ τὸν Βενιζέλο στὶς 13 Ἰουνίου 1917 (δὲς καὶ τὸ σχετικὸ ἄρθρο τοῦ Ἀκεσᾶ στὸν «Δαυλός», τ. 191, Νοέμβριος 1997). Ἐκεῖνο ποῦ ἐντυπωσιάζει εἶναι ἡ θαναυσότης τῶν βενιζελικῶν ὑπὸ τὶς εὐλογίες τῶν συμμάχων, γιὰ νὰ κάνουν τὸ χάσμα ἀγεφύρωτο. Μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς τριανδρίας (Βενιζέλος, Δαγκλῆς, Κουντουριώτης) στὴν Θεσσαλονίκη ἐκηρύχθη ἐπιστράτευσις, γιὰ νὰ ἐνισχυθοῦν τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα. Ὅπως ἦταν φυσικόν, αἱ Ἀθῆναι ἐξέδωσαν διάταγμα ἀρνήσεως τῶν πολιτῶν νὰ στρατευθοῦν. Οἱ ἐκτελέσεις τῶν ἀρνητῶν ἦσαν ἔκτοτε καθημερινὸ φαινόμενο, καὶ μάλιστα δημόσιες. Μανάδες ἐδασανίσθησαν ἄγρια ν' ἀποκαλύψουν, ποῦ εὐρίσκοντο οἱ φυγόστρατοι γιοὶ τους. Ἐνῶ στὴν Σάμο ἔκαψαν ζωντανὴ τὴν μητέρα τῶν ἀδελφῶν Γιαγιάδων, ποῦ εἶχαν καταφύγει στὸ δουνό καὶ τελικὰ ἡ ἀνταρσία τους κατεπνίγη στὸ αἷμα. Ὅ,τι ἐπεισόδια καὶ νὰ εἶχαν γίνεи μέχρι τότε μετὰ τῶν ἀντιμαχομένων, δὲν τὰ εἶχε σφραγίσει ὁ φόνος. Παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν γεγονότων ἡ κυδέρνησις (ὄχι μόνον μία) ἐδέχθη νὰ ἐξέλθουν στὸν πόλεμο, ἀλλὰ οἱ σύμμαχοι εἶχαν ἀποφασίσει τὴν διάλυσιν τῶν δυνάμεων τῆς καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Βενιζέλου.

Τότε ἐνεφανίσθη ἄλλος κίνδυνος· οἱ ἐξελίξεις στὰ μέτωπα τοῦ πολέμου ἐγείραν ἀποφασιστικὰ ὑπὲρ τῶν δυνάμεων τῆς Ἀντάντ. Ἡ σχέσις Βενιζέλου καὶ Ἀντάντ, μὲ τὴν σίγουρη νίκη τῆς, ἀνεξωπύρωσε τὶς ἐλπίδες τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὁραμάτων του. Ἦταν καταφανὴς ὁ φόδος, ἡ διασπασθεῖσα ὁμοφροσύνη νὰ ἐπανεύρῃ δίδον ἐπασυγκολλήσεως. Ὅμως ὁ Βενιζέλος δὲν τὸ ἐπέτρεψε. Μὲ προσωπικὲς του ἐντολές:

• Μὲ συνταγματικὸ πραξικόπημα διέλυσε τὴν Βουλὴ καὶ ἐπανάφερε τὴν Βουλὴ τῆς 29ης Ὀκτωβρίου 1915, ποῦ τὴν κατέστησε ἀναθεωρητικήν.

• Ἐφήρμοσε στρατιωτικὸν νόμον καὶ ἐψήφισε τὸν 755 νόμον περὶ δυσμενείας κατὰ τοῦ καθεστώτος.

• Ἐξεδίωξε τὸν ἀρχιεπίσκοπο καὶ πλῆθος μητροπολιτῶν.

• Ἀπελύθησαν 570 ἀνώτατοι, ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι δικαστικοὶ καθὼς καὶ 6.500 δημόσιοι ὑπάλληλοι.

• Τέλος μεγάλῃν ἔκτασιν ἔλαβαν οἱ διώξεις στὸν στρατό. Τὸ 40% τῶν ἀξιωματικῶν ἀπεστρατεύθη ἢ ἐτέθη σὲ διαθεσιμότητα. Ἐνῶ 600 ἑφεδρὸι ἀξιωματικοὶ ὑπεβιβάσθησαν σὲ στρατιῶτες.

Γιὰ τοὺς πολιτικούς του ἀντιπάλους καὶ γιὰ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς διωχθέντες τοὺς ἐπεφυλάχθη ἡ ἐξορία· ἐνῶ γιὰ ἄλλους διετάχθη ἡ φυλάκισίς τους, ἀπ' ὅπου ἐξῆλθαν μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν τῆς 1ης Νοεμβρίου τοῦ 1920. Ἔτσι ἡ ὅποια σπῆθα ἀναθερμάνσεως τῆς ὁμοφροσύνης ἔσθθη. Φοβούμενος δὲ τὶς ἀντιδράσεις ἀπηγόρευσε τὴν διενέργεια ἀναπληρωματικῶν ἐκλογῶν γιὰ τὶς χηρεύουσες ἑδρες τῶν ἐξορίστων καὶ φυλακισθέντων. Ὅσοι δὲ τῶν ἀντιπάλων του δουλευτὲς ἐτολμοῦσαν νὰ ἐκφράσουν τὶς ἀντιρρήσεις τους τοὺς ἐπερίμενε ὁ ξυλοδαρμός τους ἐντὸς τοῦ Κοινοβουλίου ἀπὸ τὸν Γύπαρη (εἶχε διορισθῇ φρούραρχος τῆς Βουλῆς) καὶ τοὺς χωροφύλακές του. Γιὰ τὶς αὐθαιρεσίες αὐτὲς ἐξανεστή ἀκόμα καὶ ὁ ἐκ τῆς τριανδρίας Δαγκλῆς. Ὁ δὲ ἀντιπρόεδρος τῆς κυβερνήσεως Ρέπουλης ἐθεώρησε τὶς διώξεις ὡς μία ἀπὸ τὶς κύριες αἰτίες γιὰ τὴν καταρτίσειν τοῦ Βενιζέλου στὶς ἐκλογὲς τοῦ 1920.

Ἔτσι λοιπὸν ἐπετεύχθη ὁ Ἐθνικὸς Διχασμός· προσχεδιασμένος ποῦ ὠδήγησε σὲ μία σειρὰ πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν παραλείψεων, ποῦ θὰ τὶς ἐξετάσουμε στὸ ἐπόμενο ἄρθρο.

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνοτήτων εἰς Μικρασίαν

Ἐπέστη πλέον ὁ καιρὸς τῆς ρυθμίσεως τῶν (ἀποτόκων τῶν ὅλως ἀδίκων «διευθετήσεων» τοῦ ἀείποτε, ἀπὸ τοῦ Ἰθον ἥδη αἰῶνος, ὑφισταμένου Ἀνατολικοῦ, ἡγουν τοῦ Μικρασιατικοῦ Ζητήματος) προβλημάτων ἐκ τῆς ἐθνικῆς ἀφυπνίσεως τῶν πενήντα (50) περίπου ἐθνοτήτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῶν αἰτουσῶν ἐθνικὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν ἀπὸ τῆν διεθνή κοινότητα. Διότι, ἐθισθέντες οἱ ἐλεύθεροι λαοὶ καὶ τὰ ἔθνη ν' ἀποκαλοῦν, ὡς μὴ ὠφείλον, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν «Τουρκίαν», διαπράττον ἀθελήτως ἀδικίαν εἰς βάρος τῶν καταπιεζομένων θαναύσως ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ἰθαγενῶν μικρασιατικῶν ἐθνοτήτων. Ὅτι τῶν Ἰώνων (μουσουλμάνων ἑλληνογενῶν), τῶν Κρητῶν μουσουλμάνων (τῶν καλουμένων ἀπαρἀδέκτως «τουρκοκρητικῶν»), τῶν Φρυγῶν (Γιουρούκων), τῶν Ἐρυθίνων, τῶν Καραμανῶν (Ἀλειδιδῶν), τῶν Λυκαόνων (Ἀθιγγάνων), τῶν Κιλικίων (Ἑλληνοσύρων), τῶν Καππαδοκῶν (τουρκοφῶνων), τῶν Ποντίων (διγλώσσων), τῶν Ἀρμενίων (τῶν «τουρκαρμενίων», ὡς καλοῦνται, ἐκ τῶν ὁποίων ἔλκει τὴν καταγωγὴν τοῦ ὁ Γιλμάζ! – ἐνῶ ὁ μισέλλην τουρκοκιστὴς Ἐτσεδὶτ κατὰγειται ἐκ Ρεθυμνίων Κρητῶν!), τῶν Γεωργιανῶν, τῶν Κιρκασίων, τῶν Ἑρανῶν, τῶν Καρδούχων (Κούρδων), τῶν Λυδῶν (Λαζῶν) καὶ ἄλλων πολλῶν. Αἱ ὁποῖαι ἐθότητες κατὰ τὸν κουρδικὴν καταγωγῆς Ὁζάλ εἶναι εἴκοσι πέντε (25) τὸν ἀριθμὸν, ἐξαιρουμένων δευδαίως τῶν μειονοτήτων ἄλλων ἐθνῶν, ὡς τῶν Ἀλβανῶν, τῶν Βοσνίων, τῶν Θρακῶν, τῶν Ἑσθονῶν, τῶν Πολωνῶν, τῶν Ρώσων, τῶν Σύρων, τῶν Ἀζέρων κ.λπ. Τὰ ἰθαγενῆ ἔθνη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παρὰ τὴν τακτικὴν τῆς ἐθνικῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ ἀτατουρκοκισμοῦ ἐπεβίωσαν τῶν γενοκτονιῶν, τὰς ὁποίας ἐφήρμοσαν εἰς βάρος τῶν τὰ ὄργανα τοῦ ἀλδανοεθραίου Κεμάλ (τοῦ μὴ σχόντος ποτὲ ἰδίαν ἐν Θεσσαλονικῇ κατοικίαν ἢ φερομένη ὡς τοιαύτη εἶναι τοῦ πατριοῦ του, τὸν ὁποῖον ὁ «νιὸς» ἐμίσει θανασίμως καὶ δὲν ἐπέρασε ποτὲ τὴν οὐδὸν τῆς οἰκίας του).

Τὰ ἔθνη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (ὄχι «Τουρκίας») ζητοῦν δικαίωσιν. Ζητοῦν τὴν ἐφαρμογὴν καὶ δι' αὐτὰ τῆς Ἀρχῆς τῶν Ἐθνοτήτων.

Β.Γ. - Π.

Διεθνὴς μισελληνισμὸς μὲ κοινὴ ρίζα

Ὁ Shawn Eyer, ἐκδότης τοῦ ἀρχαιοελληνικῆς κατευθύνσεως περιοδικοῦ «The Lyre», ἓνας ἐκ τῶν διοργανωτῶν τῆς ἀναδιώσεως τῆς ἐορτῆς τῶν Παναθηναίων στὴν πόλιν Νάσβιλ τῆς πολιτείας Τεννεσὶ τῶν ΗΠΑ καὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ τοῦ Παρθενῶνος στὴν Νασούπολη, ἀποκαλύπτει πόσο πλαστογραφεῖται καὶ συκοφαντεῖται ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ πόσο μεθοδευμένα καὶ ὑποβλά τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ ἀπ' τὴν ἀμερικανικὴν ἐκπαίδευσιν:

«Γιὰ νὰ κατανοήσωμε –γράφει– τὸ πῶς πράγματα σὰν καὶ αὐτὰ προχωροῦν χωρὶς ἐρωτήσεις καὶ ἀμφισβητήσεις, θὰ πρέπει νὰ λάβωμε ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ὅτι στὴν Ἀμερικὴ σχεδὸν ὅλοι ἔχουν πλήρη ἄγνοια τῆς κλασσικῆς ἱστορίας. Ὅλα καὶ ὅλα ὅσα ἓνα τυχαῖο ἄτομο γνωρίζει σχετικὰ π.χ. μὲ τὴν Ρώμην εἶναι, ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ταίζαν τὰ λιοντάρια μὲ Χριστιανούς. Καὶ ὑποθέτω, ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἐκλαμβάνεται ἐπίσης ὡς ἐνοχὴ λόγῳ σχέσεων. Ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιβεβλημένης στεριότητος τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος κάθε πρόωμη διδασκαλία σχετικὰ μὲ τὸν κλασσικὸν κόσμον, ὅσες ἐλάχιστες φορὲς ἐπιχειρεῖται, εἶναι μέχρι θαμποῦ γελοιότητος ἐπιφανειακή. Διδάσκουν μόνον τοὺς κατ' αὐτοὺς «καλοὺς» μύθους καὶ τὴν «μὴ ἐπικίνδυνον» τέχνην. Τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα εἶναι καθαρὴ παραπληροφόρηση. Ὅλα ὅσα κάνουν τόσο ἐνδιαφέροντα τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνα πού ὁ δάσκαλος εἶναι ἐντελῶς ἀπρόθυμος νὰ παρουσιάσῃ στὴν τάξιν του, ἀκόμη καὶ στὴν δευτεροβάθμια ἐκπαίδευσίν μας».

Φυσικὰ ἡ ἴδια κατάστασις ἐπικρατεῖ στὰ «ἑλληνικὰ» σχολεῖα καὶ πανεπιστήμια («Φιλοσοφικὲς» σχολές). Γιατί ὁμως; Μήπως διότι οἱ ἴδιοι ἀφανεῖς διεθνεῖς μισέλληνες ἀποφασίζουν καὶ στὶς ΗΠΑ καὶ στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν πού θὰ παρέχεται στοὺς μαθητὰς καὶ φοιτητὰς;

Μ.Δ.Α. - Α.

᾽Αδολη ἀλλὰ πρόχειρη «᾽Οδύσσεια»

᾽Από τὴν τηλεοπτικὴ μεταφορὰ τῆς «᾽Οδύσσειας», πὺν προεβλήθη τὸν περασμένο Νοέμβριο σὲ τρεῖς συνέχειες ἀπὸ τὸν τηλεοπτικὸ σταθμὸ «Σκάν», παρὰ τὴν ἐξαίρετὴ σκηνοθεσίᾳ καὶ ἀπόδοσιν τῶν ἠθοποιῶν δὲν ἔλειψαν καὶ κάποια ἀτυχή φαινόμενα. Κατὰ πρῶτον παρουσιάσθηκαν οἱ «᾽Ελληνες» (ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «᾽Αχαιοὶ») νὰ πολεμοῦν ἐναντίον τῶν Τρώων, κάτι τὸ ὁποῖο δημιουργεῖ τὴν ἐσφαλμένη ἐντύπωση, ὅτι οἱ Τρῶες δὲν ἦταν ᾽Ελληνες. Κατὰ δευτέρον δὲ παρουσιάσθηκε ἡ Καλυψὼ ὡς... μιγάδα! Χωρὶς νὰ ἔχουμε τὴν παραμικρὴ προκατάληψιν ἐναντίον τῶν ἐγχρώμων συνανθρώπων μας ὀφείλουμε νὰ ἐπιμένουμε στὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, πὺν βεβαιώνει τὴ λευκοδεσμίᾳ τῆς Νύμφης. Εὐτυχῶς πάντως ἡ Ἀθηνᾶ τῆς ταινίας ἦταν «ἄσπρη» εἰς πείσμα προφανῶς τοῦ κ. Μπερνάλ – πρᾶγμα πὺν ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ δημιουργοὶ τῆς τηλεοπτικῆς «᾽Οδύσσειας» παρὰ τὰ λάθη καὶ τὶς προχειρότητες δὲν εἶχαν δόλο.

M.M.

Εὐστοχη πρόταση

Παραθέτουμε ἀπόσπασμα τῆς ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς, πὺν ἀπέστειλε ὁ συγγραφέας Εὐάγγελος Κουτσόπουλος πρὸς τὸν ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ: «Νὰ ἐξετασθῇ ἡ δυνατότης ἰδρύσεως στὴν Ἀθήνα Μουσείου Ἀντιγράφων καὶ Ἐκμαγείων τῶν Ἑλληνικῶν ἔργων τέχνης τῆς ἀρχαιότητος (ἡ ὅσων εἶναι δυνατόν), τὰ ὁποῖα στολίζουν ξένα Μουσεία ἀνὰ τὸν κόσμον. Σὲ κάθε ἀντίγραφο θὰ πρέπει νὰ ἀναγράφεται, τί παριστάνει καὶ σὲ ποῖο Μουσεῖο φιλοξενεῖται... Ἡ προσωπικὴ σας ἱστορικὴ καταξίωση ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐνέργεια θὰ συνοδεύεται γιὰ πάντα ἀπὸ τὴ γενικὴ ἐπιδιοκμασία καὶ τὴν ἐθνικὴ ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων».

Ἰδοὺ ἡ πρόκλησις λοιπὸν γιὰ τὸν ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ καὶ γιὰ ὅποιον ἄλλον πολιτικὸ ἢ πνευματικὸ ταγὸ ἐπιθυμῇ νὰ προσφέρῃ ἐθνικὸ ἔργο καὶ ὅχι νὰ ἀρκῆται σὲ ἀνόητες ἀερολογίες: ᾽Ας σπεύσῃ νὰ ὑποστηρίξῃ ἐμπράκτως τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κουτσόπουλου.

Π.Α.Κ.

Μπε-Μπε δεσμῶτις

᾽Ρααῖ! Τί δημοκρατικὴ χώρα ἡ Γαλλία! Μετὰ τὸ σύρσιμο τοῦ Γκαρωντὸν στὰ δικαστήρια ἔχουμε τὴν καταδίκη τῆς Μπαρντῶ, γιὰτὶ εἶπε, ὅτι κατελήφθη ἡ Γαλλία ἀπὸ ξένον πληθυσμό. ᾽Οτι τὰ τζαμιὰ ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἐνῶ τὰ καμπαναριὰ τῶν ἐκκλησιῶν σιωποῦν. Δὲν ἔχει κάποιος τὸ δικαίωμα νὰ ἀνησυγῇ καὶ νὰ τὸ δηλώνῃ, ὅτι ἡ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας του ἀλλάζει σὲ θάρος τῶν αὐτοχθόνων. Οἱ Ἑρᾶκλεις τῆς δημοκρατίας καταδοκοῦν γιὰ τὸν ἀσεβῆ. Τώρα ἂν μὲ τὴν βία ἐπιβάλλουν τὴν ὑποταγὴν τοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ ἀπέναντι τῶν κάθε εἶδους λαθρομεταναστῶν, καὶ αὐτὸ εἶναι χειρότερος ρατσισμός, δὲν κάνουν τὸν κόπο νὰ τὸ ἐρευνήσουν.

A. K.

Στὴν «Θεσσαλονίκη τῶν Ἑβραίων» τὸ 1933

Μὲ τὴν εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναδείξεως τῆς Θεσσαλονίκης σὰν πολιτιστικῆς πρωτεύουσας τῆς Εὐρώπης τὸ 1997 ἐδεχθήκαμε καταιγισμόν δημοσιευμάτων καὶ ἐκδηλώσεων γιὰ τὴν «Θεσσαλονίκη τῶν Ἑβραίων» καὶ τὴν ἀρμονικὴν τους συμβίωσιν μὲ τοὺς ᾽Ελληνες. ᾽Αν ὅμως ἔκαναν τὸν κόπο νὰ ρίξουν μιὰ ματιὰ σὲ δύο πρωτοσέλιδα ἄρθρα στὴν βενιζελικὴ ἐφημερίδα «Ἡμερήσιος Κρήνη», δημοσιευθέντα στίς 24 καὶ 26 Νοεμβρίου τοῦ 1933, θὰ διεπίστωναν ἀκριβῶς τ' ἀντίθετα: ᾽Εξ αἰτίας τοῦ ξυλοδαρμοῦ Ἑβραίων στρατιώτη ἀπὸ ᾽Ελληνα συνστρατιώτην του κατὰ τὴν ἐφημερίδα ἐκινδύνευσε νὰ αἵματοκυλιστῇ ἡ πόλις. Καὶ γιὰ νὰ μὴ δῦδουν μερικοὶ φασιστικὸν δάκτυλον, ὁ «καυγᾶς» τους ἐξεκίνησε ἐξ αἰτίας τῶν θρησκευτικῶν τους διαφορῶν.

A. K.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Γ. ΚΑΛΑΜΠΑΛΙΚΗΣ

Μία γεωπονική οδηγία 22.000 ετών

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΣΕ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η χρονολόγηση δύο εκ των οδηγιών του Ήσιόδου δια συνδυασμού αστρονομικών και βιολογικών στοιχείων, που έμπεριέχονται στους αρχαίους στίχους, και δι' αξιολογήσεως τούτων βάσει των δεδομένων της μεταπτώσεως του άξονος της Γης. Η χρονολόγηση αποκαλύπτει, ότι ή μία εκ των οδηγιών είναι παναρχαία, εύρημα που αποτελεί επίσης ένδειξη, ότι στην Ελλάδα υπήρχε ανεπτυγμένος πολιτισμός σέ εποχές άπίστευτα μακρινές.

Ο Ήσιόδος στο ποίημά του «Έργα και Ημέραι» γράφει:

383 «Πληιάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
ἄρχεσθ' ἀμήτοι, ἀρότιοιο δὲ δυσσομενάων.»
[«Όταν ἀνατέλλουν οἱ Ἀτλαγενεῖς Πλειάδες,
νὰ ἀρχίξῃς τὸν θερισμό, τὸ δὲ ὄργωμα, ὅταν δύσουν.»]

Οἱ στίχοι αὐτοὶ περιέχουν δύο γεωπονικὲς οδηγίες. Ἡ πρώτη ὑποδεικνύει, νὰ ἀρχίξῃ ὁ θερισμός, ὅταν οἱ Πλειάδες ἀνατέλλουν· καὶ ἡ δευτέρα συνιστᾷ, νὰ ἀρχίξῃ τὸ ὄργωμα τῶν ἀγρῶν, ὅταν οἱ Πλειάδες δύσουν. Καὶ οἱ δύο οδηγίες, ἀντὶ νὰ καθορίζουν ἡμερολογιακῶς τὴν ἐποχὴ τῆς ἀντίστοιχης γεωργικῆς ἐργασίας, ὅπως γίνεται σήμερα, τὴν προσδιορίζουν μὲ τὴν ἀνατολὴ καὶ τὴν δύση τῶν Πλειάδων.

Πότε ἔζησε ὁ Ήσιόδος;

Ὁ Ήσιόδος, ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἀρχαίους Ἕλληνες ποιητές, γεννήθηκε στὴν Ἀσκλη κοντὰ στὸν Ἐλικῶνα. Ὁ πατέρας του καταγόταν ἀπὸ τὴν Αἰολικὴ Κύμη τῆς Μ. Ἀσίας καὶ πρέπει νὰ ἦταν ἀπὸ εὐγενικὴ γενιά, γιατί ὁ ἴδιος τὴν ἀναφέρει ὡς «**δῖον γένος**», δηλαδὴ «θεϊκὴ γενιά» («Έργα καὶ Ημέραι» 299). Ἡ ἐπικρατοῦσα ἀντίληψη εἶναι, ὅτι ὁ Ήσιόδος εἶναι νεώτερος τοῦ Ὀμήρου, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴ του ἦταν γενικευμένη ἡ χρὴση τοῦ σιδήρου, κάτι πὸν δὲν συνέβαινε κατὰ τὴν Ὀμηρικὴ ἐποχὴ. Τὸ ἴδιο συνάγεται καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν κατάσταση, πὸν ἀνήκει σὲ νεώτερη ἐποχὴ ἐκείνης στὴν ὁποία ἐντάσσονται τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη.

Ἡ πρώτη ἀναφορὰ στὸν Ήσιόδο γίνεται σὲ ποιήματα τοῦ Σιμωνίδου τοῦ Ἀμοργίνου, ὁ ὁποῖος ἔζησε τὸ 640 π.Χ. Ὁ Ἡρόδοτος θεωρεῖ τὸν Ήσιόδο καὶ τὸν Ὀμηρο τετρακόσια ἔτη ἀρχαιότερους του. Ἀπὸ αὐτὸ συνάγεται, ὅτι ὁ Ήσιόδος πρέπει νὰ ἔζησε γύρω στὸ 850 π.Χ. Ὅμως ἡ ἐκτίμηση αὐτὴ τοῦ Ἡρο-

Οἱ Πλειάδες (κοινῶς Πούλια) εἶναι ἕνας ἀστερισμός, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑπτὰ μικροὺς λαμπεροὺς ἀπλανεῖς ἀστέρες καὶ μερικοὺς ἀκόμη μικροτέρους καὶ δυσδιακρίτους διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Εὐρίσκονται μερικές μοῖρες δυτικῶς καὶ βορείως τῶν Ὑάδων καὶ ἀνήκουν μαζὺ μὲ τίς τελευταῖες στὸ ζῳδίον τοῦ Ταύρου. Πρῶτα θὰ χρονολογήσωμε τὴν πρώτη ὁδηγία καὶ μετὰ θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν δευτέρα ὁδηγία.

Ι. Ἐναρξη θερισμοῦ κατὰ τὴν ἀνατολὴ τῶν Πλειάδων

Οἱ ἀνωτέρω στίχοι δεικνύουν σαφῶς, ὅτι, ὅταν διευτυπώθῃ ἡ πρώτη ὁδηγία, οἱ Πλειάδες ἀνέτελλαν τὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ἄρχιζε ὁ θερισμός. Τώρα στὴν χώρα μας οἱ Πλειάδες ἀνατέλλουν περὶ τὴν 23ῃ Μαΐου ἢ 335 ἡμέρες μετὰ τὴν θερινὴ τροπὴ τοῦ Ἡλίου (πού εἶναι τὴν 22α Ἰουνίου), ἐνῶ ὁ θερισμός τῶν σιτηρῶν στὴν Βοιωτία, πατρίδα τοῦ Ἡσιόδου, ἀρχίζει τὸ δεύτερο δεκαήμερο τοῦ Ἰουνίου, δηλαδὴ 7 ἡμέρες κατὰ μέσον ὁρο πρὸ τῆς θερινῆς τροπῆς τοῦ Ἡλίου. Ἡ διαφορὰ στὸν χρόνον ἀνατολῆς τῶν Πλειάδων ἐν σχέσει πρὸς τὸν χρόνον ἐνάρξεως τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τότε μέχρι τώρα ὀφείλεται στὴν μετάπτωση τῶν ἐποχῶν, τὴν ὁποία ἀνεκάλυψε ὁ Ἰππαρχος τὸν δεύτερον αἰῶνα π.Χ. Αἰτία τῆς μεταπτώσεως εἶναι ἡ κωνικὴ περιστροφή τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς (σὰν τὸν ἄξονα τῆς «σφοῦρας») πρὸς δυσμὰς κατὰ 50,379 δεύτερα λεπτὰ τῆς μοίρας ἐτησίως, ἔνεκα τῆς ὁποίας προκαλεῖται προήγηση τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐποχῶν (π.χ. τῆς θερινῆς τροπῆς τοῦ Ἡλίου, τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας κ.λπ.) κατὰ μία ἡμέρα κάθε $\Delta/E=70,4$ ἔτη [Δ =ἡ περίοδος ἑνὸς πλήρους κύκλου μεταπτώσεως τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς (25725 ἔτη) καὶ E =ἡ μέση διάρκεια τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους (365,24 ἡμέρες)]. Ἐνεκα τῆς μεταπτώσεως ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύση τῶν ἀμφιφανῶν ἀπλανῶν ἀστέρων μετατίθεται στὸν ἴδιον τόπον πρὸς τίς ἐπομενες ἐποχὰς τοῦ ἔτους κατὰ μία ἡμέρα κάθε 70,4 ἔτη, ἐνῶ ὁ χρόνος ὠριμάσεως τῶν σιτηρῶν παραμένει ἀμετάβλητος, γιὰ τὸν λόγο πού ἐκτίθεται ἀμέσως κατωτέρω. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι οἱ «νῦ» ἡμέρες μεταπτώσεως συντελοῦνται σὲ $n\Delta/E$ ἔτη.

Ὁ χρόνος ὠριμάσεως τῶν σιτηρῶν καὶ ἐνάρξεως τοῦ θερισμοῦ παραμένει σταθερὸς οὐδὲν τρόπον, διότι ἡ ὠρίμασις τῶν καρπῶν τῆς γῆς εἶναι στοιχεῖο ἐνὸς ἐποχικῶς συ-

δότου δὲν πρέπει νὰ εὐσταθῇ, γιὰτὶ οἱ δύο ποιητὲς δὲν ἦταν σύγχρονοι, γιὰ τοὺς λόγους πού ἔχουν ἤδη ἀναφερθῇ. Οὔτε ὁμως ὁ Ὅμηρος εἶναι δυνατόν νὰ ἔγραψε ἔπη ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὸν πόλεμον τῆς Τροίας μὲ πολὺν μεγάλη χρονικὴ ἀπόστασις ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ γεγονότα.

Διατυπώθηκε ἡ ἄποψη, ὅτι πολὺ πιθανὸν εἶναι νὰ εἶχε σχηματισθῇ στὴν Βοιωτίαν ποιητικὴ σχολή, ἡ ὁποία ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὸν Ἡσιόδον καὶ συνέχισε τὸ ποιητικὸ ἔργον μετὰ ἀπὸ αὐτόν. Οἱ ποιητὲς αὐτοὶ ἴσως νὰ συνέγραψαν κάποια ἀπὸ τὰ ἔργα, πού ἀργότερα ἀπεδόθησαν στὸν Ἡσιόδον. Ὅπως δὲ ποτε ἡ «**Ἀστρονομία**», ἔργον πού ἀποδίδεται στὸν Ἡσιόδον, ἀλλὰ ταυτόχρονα ἀπὸ πολλοὺς ἀμφισβητεῖται ἡ πατρότητά του, πρέπει νὰ εἶναι ἔργον τῆς Βοιωτικῆς ποιητικῆς σχολῆς καί, ἂν δὲν ἐγράφη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἡσιόδον τὴν ἐποχὴ πού ζοῦσε, τότε πιθανὸν νὰ τὴν ἔγραψε κάποιος ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους ποιητὲς τῆς σχολῆς του. Ὁ συγγραφέας τῆς «**Ἀστρονομίας**» θὰ πρέπει νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὸν Ἡσιόδον μόλις λίγες γενεές, διαφορετικὰ δὲν θὰ γινόνταν εὐκόλως τὸ σφάλμα νὰ ἀποδοθῇ ἀπὸ διάφορους τὸ ἔργον στὸν Ἡσιόδον (ἂν

νηρημένου βιολογικοῦ κύκλου, ὁ ὁποῖος δὲν μεταβάλλει ἐποχὴ συναρτήσεως μὲ τὴν πάροδο τῶν χιλιετιῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπέλθῃ μετάλλαξη. Ὁ βιολογικὸς κύκλος ποὺ σχετίζεται μὲ τοὺς ἀνωτέρω στίχους, εἶναι ὁ κύκλος βλαστήσεως καὶ ὠριμάσεως τῶν δημητριακῶν. Γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἐργασίας μας θὰ χρησιμοποιήσωμε ἓνα μόνο στοιχεῖο τοῦ κύκλου τούτου, τὸ στοιχεῖο τῆς ὠριμάσεως τῶν σιτηρῶν (τῶν σημαντικωτέρων ἐκ τῶν δημητριακῶν), ἡ ὁποία ὠρίμαση συντελεῖται πάντοτε τὸ θέρος στὰ γεωγραφικὰ πλάτη τῆς χώρας μας. Γι' αὐτὸ προφανῶς ἡ ἐναρξὴ τῆς συγκομιδῆς τους («θέρος» ἢ «θερισμός») καὶ ἡ ὀνομασία τῆς ἐποχῆς («θέρος»), κατὰ τὴν ὁποία πραγματοποιεῖται ἡ συγκομιδὴ τους ἔχουν κοινὴ ἐτυμολογία μὲ τὸ ρῆμα «θέρω» (θερμαίνω), ἀπὸ τὴν σχετικῶς ὑψηλὴν ἀτμοσφαιρικὴ θερμοκρασία ποὺ ἐπικρατεῖ, ὅταν ἀρχίξῃ ἡ ἐσοδεῖα λίγες ἡμέρες πρὸ τῆς θερινῆς τροπῆς τοῦ Ἡλίου. Κατὰ συνέπεια ὁ βιολογικὸς κύκλος τῶν σιτηρῶν εἶναι ἐποχικῶς συνηρημένος. (Ἡ ἐποχὴ τοῦ θέρους, ὡς γνωστόν, εἶναι τὸ χρονικὸ διάστημα μεταξὺ τῆς θερινῆς τροπῆς τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας).

Ἐνεκα τῶν ἀνωτέρω ἀστρονομικῶν καὶ βιολογικῶν δεδομένων, ποὺ ἀποτελοῦν ἐκφάνσεις νόμων τῆς φύσεως, ἡ μὲν ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ τῶν σιτηρῶν στὴν πατρίδα τοῦ Ἡσιόδου παραμένει ἡ ἰδία ἀπὸ τότε ποὺ διευτυπώθη ἡ ὥς ἄνω πρώτη γεωργικὴ ὁδηγία μέχρι σήμερα, ἡ δὲ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύση τῶν Πλειάδων ἔχει ἔκτοτε μετατεθῇ (λόγῳ τῆς μεταπτώσεως) ἐν σχέσει πρὸς τὴν θερινὴ τροπὴ τοῦ Ἡλίου κατὰ $335+7=342$ ἡμέρες. Οἱ 342 ἡμέρες μεταπτώσεως συντελοῦνται σὲ $342\Delta/E=24087$ ἔτη. Ἐπομένως ἡ ὁδηγία αὐτή, ποὺ ὑπεδείκνυε νὰ ἀρχίξῃ ὁ θερισμὸς κατὰ τὴν ἀνατολὴ τῶν Πλειάδων, πρέπει νὰ διευτυπώθῃ κατὰ προσέγγιση πρὸ 24087 ἐτῶν ἢ τὸ $24087-1997=22090$ π.Χ. ἢ περὶ τὸ τέλος τῆς 23ης χιλιετίας π.Χ.

Ἄρα ἡ πρώτη ὁδηγία πρέπει νὰ διευτυπώθῃ στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ κάποιον πανάρχαιο πρωτοπόρο τῆς γεωπονίας περὶ τὸ τέλος τῆς 23ης χιλιετίας π.Χ., διότι τότε μόνον οἱ Πλειάδες ἀνέτελλαν στὸν ἑλληνικὸ οὐρανὸ τὶς ἡμέρες ἐνάρξεως τοῦ θερισμοῦ, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ τελευταίου κύκλου μεταπτώσεως τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς.

Ἐξυπακούεται, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ διευτυπώθῃ ἡ ἐν λόγω ὁδηγία τὴν ἐποχὴ τοῦ

φυσικὰ πρόκειται γιὰ σφάλμα).

Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει μίαν ἀστρονομικὴ παρατήρηση τοῦ Ἡσιόδου, δίχως ὅμως νὰ ξεκαθαρίζῃ, ἂν ἀνήκῃ στὴν «**Ἀστρονομία**». Τὸ γεγονὸς ὅμως ὅτι ἀναφέρεται στὸ σύγγραμμα αὐτὸ πρέπει νὰ σημαίνει, ὅτι ἀπὸ κεῖ ἀντλήσῃ τὴν πληροφορία. Ἡ πληροφορία ποὺ μᾶς δίνει εἶναι σημαντικὴ, γιατί μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ στὸν ὑπολογισμὸ τῆς ἐποχῆς ποὺ ἔζησε ὁ Ἡσιόδος. Γράφει λοιπὸν ὁ Πλίνιος τὰ ἑξῆς: «**Ὁ Ἡσιόδος (μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου φέρεται μίαν «Ἀστρονομία») εἶπε, ὅτι ἡ πρωινὴ δύση τῶν Πλειάδων συμβαίνει τὴ μέρα τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας. Ὁ Θαλῆς τὴν τοποθετεῖ τὴν εἰκοστὴ πέμπτη μέρα μετὰ τὴν ἰσημερίαν**» (Πλίνιος, Ν.Η XVIII 213).

Ἡ διαφορὰ αὐτὴ τῶν εἰκοσιπέντε ἡμερῶν ἀνάμεσα στὶς δύο παρατηρήσεις τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Θαλοῦ ὀφείλεται προφανῶς στὴν διαφορετικὴ χρονολογία παρατηρήσεως. Οἱ Πλειάδες (κοινῶς Πούλια) εἶναι ἓνα γαλαξιακὸ σμήνος, τὸ ὁποῖο μὲ γυμνὸ ὀφθαλμὸ φαίνεται νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ 7-11 ἀστέρες καὶ ἀνήκει στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Ταύρου. Μποροῦμε εὐκόλα νὰ ὑπολογί-

Ἡσιόδου⁽¹⁾, διότι, ἐξ ὧσων ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (Εὐτέρπη 53), ὁ ποιητής ἔζησε «τετρακοσίοις ἔτεσι... καὶ οὐ πλέοσι» πρὸ αὐτοῦ, δηλαδή πρὸ 27,5 αἰώνων ἢ περίπου πρὸ 2750 ἐτῶν ἀπὸ σήμερα, καὶ ἡ ἔκτοτε μετάπτωση εἶναι 2750E/Δ=39 ἡμέρες. Ὡς ἐκ τούτου οἱ Πλειάδες τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἡσιόδου ἀνέτελλαν 39 ἡμέρες πρὸ τῆς τωρινῆς ἡμερομηνίας ἀνατολῆς τους (23ης Μαΐου) ἢ περὶ τὴν 14ῃ Ἀπριλίου τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, καὶ οὐδέποτε ὁ θερισμὸς τῶν σιτηρῶν ἤρχιζε στὴν χώρα μας τὶς ἡμέρες ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὸ δεῦτερο δεκαήμερο τοῦ τωρινοῦ Ἀπριλίου.

II. Ἐναρξη ὁργώματος κατὰ τὴν δύση τῶν Πλειάδων

Ἡ δευτέρα ὁδηγία τῶν ἀναγραφέντων στίχων ὑποδεικνύει, νὰ ἀρχίξῃ τὸ ὄργωμα τῶν ἀγρῶν, ὅταν δύσουν οἱ Πλειάδες. Τώρα οἱ Πλειάδες στὴν χώρα μας δύουν περὶ τὴν 15ῃ Μαΐου κατὰ τὸ λυκόφωσ ἢ περὶ τὶς 327 ἡμέρες μετὰ τὴν θερινὴ τροπὴ τοῦ Ἡλίου, τὸ δὲ ὄργωμα στὴν Βοιωτία, τὴν πατρίδα τοῦ Ἡσιόδου, ἀρχίζει τὸ τελευταῖο δεκαήμερο τοῦ Ὀκτωβρίου ἢ τὸ πρῶτο τοῦ Νοεμβρίου (τρίτο ἕως πέμπτο δεκαήμερο τοῦ φθινοπώρου).

Ἐὰν αὐτὴ ἡ δευτέρα ὁδηγία εἶχε διατυπωθῇ μαζὺ μὲ τὴν πρώτη κατὰ τὴν 23ῃ χιλιετία π.Χ., τὸ ὄργωμα τῶν ἀγρῶν γιὰ τὴν σπορὰ τῶν σιτηρῶν στὴν πατρίδα τοῦ ποιητοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρχίξῃ μία περίπου ἐβδομάδα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ θερισμοῦ, ὅπερ ἄτοπον. Τοῦτο συνάγεται ἐκ τῶν προαναφερθέντων, διότι, ἐὰν ἀφαιρέσωμε ἀπὸ τὶς 327 ἡμέρες μετὰ τὴν θερινὴ τροπὴ τοῦ Ἡλίου, ποὺ τώρα δύουν οἱ Πλειάδες, τὶς ὑπολογισθεῖσες 342 ἡμέρες τῆς μεταπτώσεως (ἀπὸ τὴν 23ῃ χιλιετία π.Χ. μέχρι τώρα), εὐρίσκο-

(1) Ὁ ἑξαίρετικὰ ἀξιόπιστος Πανσανίας δηλώνει («Βοιωτικά» XXX, 3), ὅτι: «μολονότι ἐρευνήσα ἐξονυχιστικὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐποχῆς ποὺ ἔζησε ὁ Ἡσιόδος καὶ κατέληξα σὲ ἀκριδέστατο συμπέρασμα, δὲν μοῦ ἦτο εὐχάριστο νὰ τὸ δημοσιεύσω, διότι γνωρίζω, ὅτι θὰ μὲ κατηγορήσουν καὶ ἄλλοι καὶ ὄχι λιγότερο ὅσοι ἐκφράζουν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μου τὶς κατεστημένες ἀπόψεις σχετικὰ μὲ τὴν ἐποχὴ συνθέσεως τῶν Ἐπῶν» [*Περὶ δὲ Ἡσιόδου*

σουμ, σὲ πόσα ἔτη ἀντιστοιχεῖ αὐτὴ ἡ μετατόπιση τῶν Πλειάδων πάνω στὴν οὐράνιο σφαῖρα, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι λόγω τῆς μεταπτώσεως τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς ὅλοι οἱ ἀστερισμοὶ μετατοπίζονται κατὰ 50",2 κάθε χρόνο. Οἱ 25 ἡμέρες ἀντιστοιχοῦν σὲ $25.360/365,24.3600 = 88708",79$. Διαιρῶντας μὲ τὴν ἐτήσια μετατόπιση τῶν 50",2 βρίσκουμε 1767 ἔτη. Ἄρα ὁ Ἡσιόδος ἔζησε περίπου 1700 ἔτη πρὶν ἀπὸ τὸν Θαλῆ τὸν Μιλήσιο. Συνεπῶς (ἐπειδὴ ὁ Θαλῆς ἤκμασε περὶ τὸ 600 π.Χ.) βρίσκουμε, ὅτι ὁ Ἡσιόδος ἔζησε περὶ τὸ 2.300 π.Χ. μὲ κάποια μικρὴ ἴσως ἀπόκλιση. Τότε πρέπει λοιπὸν νὰ γράφτηκαν τὰ «Ἔργα καὶ Ἡμέραι», ἢ «Θεογονία» καθὼς καὶ ἡ «Ἀστρονομία».

Εἶναι ἐκπληκτικὸ τὸ γεγονὸς, ὅτι στὰ τέλη τῆς 3ης χιλιετίας ἔχουμε συγγραφὴ ἀστρονομικοῦ ἔργου. Προφανῶς ἡ ἀστρονομικὴ παρατήρηση καὶ μελέτη θὰ εἶχε ἀρχίσει πολὺν πρὶν. Ἔτσι φθάνουμε στὴν ἐκπληκτικὴ σκέψη καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῶν Ἑλλήνων ἀστρονόμων τῆς 1ης χιλιετίας: Θαλῆς, Ἰππαρχος, Παρμενίδης, Ἀναξίμανδρος, Ἀρίσταρχος καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Πῶς ἄλλως τε θὰ μποροῦσε ὁ Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος νὰ καταλήξῃ στὴν διατύπω-

με εὐκόλα, ὅτι περὶ τὸ τέλος τῆς 23ης χιλιετίας π.Χ. οἱ Πλειάδες ἔδουν στὴν κυρίως Ἑλλάδα κατὰ μέσον ὄρο περὶ τὴν 15ῃ ἡμέρα πρὸ τῆς θερινῆς τροπῆς τοῦ Ἥλιου, πού ἀντιστοιχεῖ στὴν 1ῃ ἐβδομάδα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ θερισμοῦ. Ἐπομένως ἡ δευτέρα ὁδηγία ἀποκλείεται νὰ διευπλώθῃ συγχρόνως μὲ τὴν πρώτην.

Προκύπτει λοιπὸν τὸ ἐξῆς πρόβλημα: Ἐνῶ ἡ περὶ θερισμοῦ ὁδηγία τῶν ἀρχαίων στίχων μᾶς ὁδηγεῖ στὸν προσδιορισμὸ τῆς ἀνωτέρω παναρχαίας ἐποχῆς (23ης χιλιετίας π.Χ.), κατὰ τὴν ὁποία στὴν Ἑλλάδα ὑπῆρχε ἀνεπτυγμένος πολιτισμός, ὥστε νὰ γίνωνται μεθοδικές παρατηρήσεις τοῦ οὐρανοῦ καὶ νὰ διατυπώνωνται χρήσιμες γεωπονικὲς ὁδηγίες, ἡ δευτέρα περὶ ὀργώματος ὁδηγία δὲν ἰσχύει γιὰ τὴν ἰδίᾳ χρονικὴν περίοδο. Αὕτῃ ἡ χρονικὴ ἀσυμβατότης τῶν δύο ὁδηγιῶν μᾶς ὡδήγησε στοὺς ἀκολούθους συλλογισμούς, πού νομίζομε, ὅτι δίδουν καὶ τὴν λύση τοῦ προβλήματος.

Στοὺς χρόνους μας οἱ Πλειάδες εὐρίσκονται στὸν δυτικὸ ὀρίζοντα ὄχι μόνο περὶ τὴν 15ῃ Μαΐου κατὰ τὸ λυκόφως, ὁπότε δύουν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν 26ῃ Νοεμβρίου κατὰ τὸ λυκαυγές, ἢ περίπου 157 ἡμέρες μετὰ τὴν θερινὴν τροπὴ τοῦ Ἥλιου ἢ 170 περίπου ἡμέρες πρὸ τῆς τελευταίας ἐμφανίσεώς τους κατὰ τὸ λυκόφως στὸν δυτικὸ ὀρίζοντα (δύσεώς τους), στὴν διάρκεια τοῦ ἐτησίου κύκλου. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι, ἐὰν ἀπὸ τὴν 157ῃ ἡμέρα μετὰ τὴν θερινὴν τροπὴ τοῦ Ἥλιου ὀπισθοδρομήσωμε στὸν ἐτήσιο κύκλο κατὰ 342 ἡμέρες μεταπτώσεως, εὐρίσκομε, ὅτι καὶ τὴν 23ῃ χιλιετία π.Χ. οἱ Πλειάδες ἐνεφανίζοντο ἐπίσης στὸν δυτικὸ ὀρίζοντα τὸ λυκαυγές περὶ τὴν 180ῃ ἡμέρα μετὰ τὴν θερινὴν τροπὴ τοῦ Ἥλιου, πού ἀντιστοιχεῖ περίπου στὴν σημερινὴν 19ῃ Δεκεμβρίου· ἀλλὰ ἡ ἐποχὴ αὕτῃ εἶναι ἀρκετὰ προχωρημένη γιὰ τὴν ἐναρξὴ τοῦ ὀργώματος στὰ γεωγραφικὰ

τε ἡλικίας καὶ Ὀμήρου πολυπραγμονήσαντι ἐς τὸ ἀκριθέστατον οὗ μοι γράφειν ἡδὺν ἦν, ἐπισταμένῳ τὸ φιλαίτιον ἄλλων τε καὶ οὐχ ἥκιστα ὅσοι κατ' ἐμὲ ἐπὶ ποιήσει τῶν ἐπῶν καθεστήθεσαν».] Ὁ ὑπαινιγμὸς τοῦ Πανσανία εἶναι ἐδῶ διπλός: Ἀφ' ἑνὸς ἡ ἀκριδὴς χρονολόγησις τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποία ἔζησαν οἱ δύο μεγάλοι Ἕλληνες ἐπικοί, ὁδηγεῖ σὲ περιόδους πολὺ παλαιότερες ἀπ' ὅ,τι πιστεύεται, ἀφ' ἑτέρου τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς κατὰ

ση τῆς θεωρίας του γιὰ τὸ ἡλιοκεντρικὸ σύστημα τὸ 265 π.Χ., μία ἐπαναστατικὴ ἀνακάλυψη τὴν ὁποία ἡ ἀνθρωπότητα ἀνεγνώρισε μόνο 1800 χρόνια ἀργότερα; Πῶς θὰ μπορούσε ὁ Ἱππαρχος νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν μετάπτωση τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς καὶ τὴν μετατόπισιν τοῦ σημείου γ' τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἂν δὲν εἶχε ὑπ' ὄψιν του προηγούμενες λεπτομερεῖς καταγραφές τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κινήσεων τῶν ἀστέρων; Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ ἀλλαγές καὶ οἱ μετατοπίσεις εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνωνν αἰσθητὲς κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς ἑνὸς ἀνθρώπου, ὅσο ὀξυδερκής καὶ παρατηρητικὸς κι ἂν εἶναι. Ἀπαιτοῦνται παρατηρήσεις πολλῶν γενεῶν, ὥστε νὰ καταστοῦν ἐκμεταλλεύσιμες πρὸς ἐξαγωγήν συμπερασμάτων ἀπὸ τοὺς ἐπομένους.

Κλείνοντας θέλω νὰ ἀναφερθῶ σὲ ἓνα σχόλιο τῶν ἐκδόσεων «Ἐξάντας»: Στὴν ἔκδοσή τους μὲ τίτλο «Θαλῆς-Ἀναξίμανδρος-Ἀναξίμενης» τῆς σειρᾶς Ἀρχαῖοι Συγγραφεῖς, Ἀθήνα 1991, στὴν σημείωσις 58, γράφεται τὸ ἐξῆς: «Ἡ παρατήρησις αὕτῃ σχετικὰ μὲ τὴν δύση τῶν Πλειάδων φαίνεται νὰ ἰσχύῃ μᾶλλον γιὰ τὴν Αἴγυπτον παρὰ γιὰ τὴν Ἰωνίαν καὶ νὰ δείχνῃ, πῶς ὁ Θαλῆς ἐπη-

πλάτη τῆς χώρας μας. Τὴν ἐποχὴ ὅμως τοῦ Ἡσιόδου ἢ κατὰ τὸ λυκανυγὲς ἐμφάνιση τῶν Πλειάδων στὸν δυτικὸ ὁρίζοντα συνέβαινε 39 ἡμέρες πρὸ τῆς τωρινῆς 26ης Νοεμβρίου ἢ τὸ τρίτο δεκαήμερο τοῦ φθινοπώρου, ποὺ ἦταν ἐποχὴ ὀργώματος καὶ τότε, ὅπως εἶναι καὶ τώρα στὴν πατρίδα του ποιητοῦ. Ἄρα ἡ δευτέρα ὁδηγία ἴσχυε καὶ πρέπει νὰ διευκρινιστοῦν τοὺς χρόνους τοῦ Ἡσιόδου.

Τὰ ἀνωτέρω μᾶς ὁδηγοῦν στὴν ἐκδοχὴ, ὅτι κάποιος ἀρχαῖος γεωργὸς σύγχρονος τοῦ Ἡσιόδου (ἢ καὶ ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς) ἐπὶ τῇ θάσει μιᾶς προϋπαρχούσης παναρχαίας γεωπονικῆς ὁδηγίας, ποὺ συνιστοῦσε νὰ ἀρχίζῃ ὁ θερισμός, ὅταν ἀνατέλλουν οἱ Πλειάδες (καὶ ποὺ δὲν ἴσχυε πλέον τοὺς χρόνους του), συνεχέτισε τὴν ἐποχὴ ἐνάρεξως τοῦ ὀργώματος τῶν ἀγρῶν μὲ τὴν κατὰ τὸ λυκανυγὲς ἐμφάνιση τῶν Πλειάδων στὸν δυτικὸ ὁρίζοντα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ὃ δὲ Ἡσίοδος συμπεριέλαβε τὶς δύο συναφεῖς γεωργικὲς ὁδηγίες τοὺς στίχους του, ἴσως γιὰ νὰ τὶς διαφυλάξῃ ἀπὸ τὴν λήθη τοῦ χρόνου. Αὐτὸ ἐσυνήθιζετο τοὺς πρὸ καὶ τοὺς μετὰ τὸν Ἡσίοδο ἀρχαίους ποιητὲς, οἱ ὁποῖοι, ὡς γνωστόν, ἀναφέρουν ὅχι σπανίως στὰ ἔργα τους σημαντικὰ γεγονότα καὶ γνώσεις ἀπὸ τὸ ἐγγὺς καὶ ἀπὸ τὸ μακρυνὸ παρελθόν.

Ἡ ὡς ἄνω ἐκδοχὴ συμφωνεῖ καὶ μὲ τὸ δεδομένο, ὅτι ἡ κατὰ τὸ λυκανυγὲς παρατήρηση τοῦ οὐρανοῦ εἶναι μία πατροπαράδοτη συνήθεια τῶν γεωργῶν, οἱ ὁποῖοι προγραμματίζουν τὴν ἐργασία τῆς ἡμέρας (π.χ. θερισμὸ ἢ ὀργωμα), ἀφοῦ πρῶτα ἐπισκοπήσουν τὸν οὐρανὸ μετὰ τὴν πρωινὴ ἔγερσή τους μὲ τὸ πρῶτο φῶς τῆς ἡμέρας. Αὕτῃ ἡ συνήθεια τῶν ἀγροτῶν εἶναι διαχρονικῶς χρήσιμη ἕως ἀπαραίτητη, διότι, ὡς γνωστόν, ὁ αἶθριος οὐρανὸς εὐδοκῶναι τὴν ἐργασία στὴν ὑπαιθρο, ἐνῶ ἡ βροχὴ τὴν δυσχε-

τὴν ὁποία ἔγραψε ὁ ἴδιος ὁ Πausanias (Ρωμαιοκρατία καὶ εἰσβολὴ τοῦ δόγματος «Ἐξ Ἀνατολῶν τὸ φῶς») δὲν ἐπέτρεπε τὴν προβολὴ στοιχείων, ποὺ ἀνεδείκνυναι τὴν παναρχαιότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

Περαιτέρω («Βοιωτικά» XXXI, 4) ὁ Pausanias, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη ἐπιτοπίως ὁλόκληρὴ τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν γενέτειρά του Ἡσιόδου κώμη Ἀσκη, δηλώνει ὅτι: «οἱ κατοικοῦντες γύρω ἀπὸ τὸν Ἑλικῶνα Βοιωτοὶ στηριζόμενοι στὴν κρατούσα παράδοση λέγουν, ὅτι ὁ Ἡσίοδος δὲν συνέθεσε ἄλλο ἀπὸ τὰ ἀποδιδόμενα σ' αὐτὸν ἔργα (δηλ. «Θεογονία», «Ἡοῖαι» κ.λπ.) παρὰ μόνον τὸ «Ἔργα καὶ Ἡμέραι»· καὶ ἀπὸ τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἔργο ἀφαιροῦν τὸ προοίμιο ποὺ ἀναφέρεται στὶς Μοῦσες καὶ λέγουν, ὅτι οἱ στίχοι (τοῦ Ἡσιόδου) ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ τμήμα ποὺ ἀναφέρεται στὶς Ἐριδες· καὶ μοῦ ἔδειξαν (οἱ Βοιωτοὶ στὸν Pausanias) ἓνα μολύδι (φυλασσόμενο) ἐκεῖ ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ, ποὺ κατὰ τὸ με-

ρεάστηκε ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴ ἀστρονομία».

Τὸ παραπάνω σχόλιο εἶναι λανθασμένο ἀπὸ ἀστρονομικῆς ἀπόψεως, διότι ἡ Ἰωνία καὶ ἡ Αἴγυπτος θρῖσκονται στὴν ἴδια ὠριαία ἄτρακτο, καὶ συνεπῶς ὅσοι ἀστερισμοὶ θρῖσκονται πάνω ἀπὸ τὸν ὁρίζοντα τῶν δύο χωρῶν ἀνατέλλουν καὶ δύουν τὴν ἴδια ἡμέρα. Ὅπως ὁ ἥλιος μεσουρανεῖ ταυτοχρόνως στὶς χώρες τῆς ἴδιας ὠριαίας ἀτράκτου, ὁμοίως καὶ οἱ ἀστερισμοί. Ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύση τους συμβαίνουν σὲ λίγο διαφορετικὲς ὥρες (λόγω διαφορᾶς γεωγραφικοῦ πλάτους) ὅχι ὅμως καὶ ἡ μεσουράνησή τους, ἡ ὁποία συμβαίνει ταυτοχρόνως στὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Ἰωνία. Ἐπομένως οἱ Πλειάδες ἀνέτελλαν, μεσουρανοῦσαν καὶ ἔδυναν τὴν ἴδια ἡμέρα καὶ στὶς δύο χώρες.

Ὁ Θαλῆς λοιπὸν δὲν ἐνστερνίστηκε «κατὰ λάθος» κάποια παρατήρηση τῶν

ραίνει. Ἐπὶ πλέον ἢ (πρώτη) ἀνατολὴ τῶν ἀμφιφανῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ ἐν προκειμένῳ τῶν Πλειάδων παρουσιάζεται πάντοτε τὸ λυκανγὲς στὴν διάρκεια τοῦ ἐτησίου κύκλου, κατὰ ποῦ ἦτο γνωστὸ στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν παναρχαιότητα, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν κατάλληλη ἀξιολόγηση ἄλλων περιωθεισῶν παναρχαίων παρατηρήσεων τοῦ οὐρανοῦ, ποὺ ἀναφέρονται σὲ ἄλλους ἀπλανεῖς ἀστέρας καὶ μνημονεύουν ὁ Ὁμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος.

Πρέπει ὁμως νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ κατὰ τὸ λυκανγὲς ἐμφάνιση τῶν Πλειάδων στὸν δυτικὸ ὁρίζοντα δὲν σημαίνει τὴν δύση τους (διότι ἡ δύση τῶν ἀστέρων συντελεῖται πάντοτε τὸ λυκόφως) καὶ ὅτι τὸ νὰ θεωρηθῇ κατὰ τὸν ὄγδοο π.Χ. αἰῶνα ἐνδεχομένως ὡς δύση τῶν Πλειάδων ἢ κατὰ τὸ λυκανγὲς ἐμφάνισή τους στὸν δυτικὸ ὁρίζοντα, ἀποτελεῖ ἔνδειξη, ὅτι οἱ ἀστρονομικὲς γνώσεις τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡσιόδου δὲν πρέπει νὰ ἦσαν τόσο ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ὅσο οἱ ἀντίστοιχες τῆς 23ης χιλιετίας π.Χ. Ἡ λεπτομέρεια αὐτὴ ὑπαινίσσεται τὴν διαφορὰ ἐπιπέδου πολιτισμοῦ μεταξὺ τῶν ἐποχῶν, ποὺ ἴσχυαν οἱ δύο ὁδηγίες.

Συμπερασματικῶς συμφώνως πρὸς τοὺς ἀνωτέρω συλλογισμούς μας οἱ ἀναγραφέντες στίχοι τοῦ Ἡσιόδου περιέχουν δύο ὁδηγίες, ποὺ διευτυπώθησαν σὲ δύο πολὺ διαφορετικὲς χρονικὲς περιόδους. Μία παναρχαία, ποὺ διευτυπώθη περὶ τὸ τέλος τῆς 23ης χιλιετίας π.Χ., κατὰ τὴν ὁποία περίοδο ὁ πολιτισμὸς στὴν Ἑλλάδα προφανῶς ἤκμαζε καὶ ἐγίνοντο ἀκριβεῖς παρατηρήσεις τοῦ οὐρανοῦ (πρὸ τῶν μεγάλων γεωφυσικῶν καταστροφῶν στὸν ἑλληνικὸ ὥρο) καὶ μία ἀρχαία, ποὺ διευτυπώθη περὶ τὸν ὄγδοο αἰῶνα π.Χ., στοὺς χρόνους τοῦ ποιητοῦ.

γαλύτερο μέρος του ἔχει καταστραφῇ ἀπὸ τὴν πολυκαιρία, μὲ τὸ ὅποιο ἔχουν γραφῇ τὰ “Ἔργα καὶ Ἡμέραι.” [«Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξη λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιῆσαι οὐδὲν ἢ τὰ Ἔργα· καὶ τούτων δὲ τὸ ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προσοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς Ἐριδας λέγοντες· καὶ μοι μόλυδον ἐδείκνυσαν, ἔνθα ἡ πηγὴ, τὰ πολλὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου λελυμασμένον· ἐγγέγραπται δὲ αὐτῷ τὰ Ἔργα»].

Προκύπτει λοιπὸν ἀπὸ ἓναν αὐτήκοο μάρτυρα τῆς παραδόσεως, ὅτι τὰ «Ἔργα καὶ Ἡμέραι» δὲν εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου, ἀλλὰ ἐν μέρει, σύγγραμμα τοῦ Ἡσιόδου καὶ – ἔμμεσα – ὅτι τὸ μὴ ἡσιόδειο τμῆμα του ἐγράφη σὲ πολὺ παλαιότερες ἐποχές. [Σημείωση Δημ. Ι. Λάμπρου].

Αἰγυπτίων· ἀπλῶς ἔκανε μία σωστὴ παρατήρηση, ποὺ διέφερε ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Ἡσιόδου, γιατί παρατηροῦσε τὸν οὐρανὸ 1700 ἔτη μετὰ.

Ὁ Θαλῆς ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους σοφὸν τῆς ἀρχαιότητος, μαθηματικὸς, ἀστρονόμος καὶ ἰδρυτὴς τῆς Μιλησιακῆς Σχολῆς. Σὲ ὅλη του τὴν ζωὴ παρακολουθοῦσε τὶς κινήσεις τῶν ἀστέρων, προέβλεψε τὴν ἑκλειψὴ τοῦ Ἥλιου τὸ 585 π.Χ. καὶ ἄφησε ἄφωνους τοὺς Αἰγυπτίους ἱερεῖς, ὅταν ὑπελόγισε μὲ τὴν βοήθεια τῶν ὁμοίων τριγώνων τὸ ὕψος μιᾶς πυραμίδας. Δὲν εἶναι λοιπὸν κάπως ἀφελὲς νὰ σκεφτοῦμε, πῶς «ἐπηρεάστηκε» ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις τῶν Αἰγυπτίων καὶ νιοθέτησε ἄκριτα κάτι ποὺ δὲν ἴσχυε στὴν χώρα του;

Ἀγγελικὴ Πριάκου

Μαθηματικὸς

«...Ότι αὐτοὶ ἐλεγήσονται»

Αὐτὴ ἡ Μητρόπολις Λαρίσης πρέπει νὰ ἔχη μέλι. Διότι δὲν ἐξηγεῖται διαφορετικὰ οὔτε ἡ προμεοῦρα τῶν σεβασμίων ἱεραρχῶν μας πρὸς κατάκτησίν της, καθ' ὅσον τέτοια σφαγὴ δὲν ἔγινε οὔτε στὸν Τρωικὸ πόλεμο, οὔτε ἡ ἐκατέρωθεν μαῦρη λύσσα τῶν ὁπαδῶν τοῦ... ἀποθανόντος ἱεράρχου καὶ τῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ ἐκάστοτε νέου. Αὐτὴ δὲν εἶναι Μητρόπολις, εἶναι ἡ Νέα Σιών, ἵνα μὴ γράψω ἡ θεοδάδιτος πόλις, καὶ εἶναι φανερόν, ὅτι ὁποῖος προὔσταται ἐκεῖ ἐξαγνισμένος προσεγγίζει τὸ θεῖον καὶ μετὰ θάνατον κάθεται εἰς τὸ πρῶτο νεφέλωμα δεξιὰ του. Αὐτὸ πού λέμε στὸ γήπεδο «εἰσιτήριοι διακεκριμένης θέσεως».

Τί; Νὰ κόψω τίς ἀρλούμπες, γιατί θὰ γελᾶνε μαζί μου κι οἱ κότες! ὦ! καλὰ, δὲν λέω, πλούσια πόλις ἡ Λάρισα, ὁ κάμπος εὐφορος καὶ τὸ προσκύνημα τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς (δοθήειά μας) κερδοφόρο. Πολὺ κερδοφόρο! Ἀλλὰ, στὸν Θεὸ πὺν πιστεύετε, τὰ πλούτη τῆς θεσσαλικῆς πρωτευούσης εἶναι ἱκανὰ νὰ δελεάσουν ἓνα λειτουργὸ τοῦ Ὑψίστου, ὁ ὁποῖος ζῇ ἐν ἄκρα ταπεινότητι φορῶντας ἓνα τριμμένο ἀπὸ τὴν πολυκαιρία ράσο καὶ φέρεται ἐν ταῖς δημοσίαις αὐτοῦ ἐμφάνισεν ἐπὶ πῶλον ὄνου; Ὁχι, βέβαια!

Εἰδικὰ μάλιστα, ὅταν ἔχη καὶ ἄξιους συνεργάτες, πὺν ἐπιδίδονται μετὰ περισσῆς μανίας στὸ ἔργο τῆς φιλανθρωπίας. Δὲν ξέρω, ἂν τοὺς εἶδατε στὴν τηλεόραση, μὲ τί ὑπερβάλλοντα ζῆλο κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἐνέπιπτον λαῦροι ἐπὶ τῶν χρηματοφόρων σάκκων. Ξέρετε τώρα. Αὐτὰ πὺν προορίζονται γιὰ τὰ εὐαγγέλιον ἰδρύματα καὶ ὑπερχειρῶν καὶ ὀρφανῶν. Ἀλλὰ τίς ἡ χρεια τῶν χρημάτων, λέγω, εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὅτι αὐτοὶ ἐλεγήσονται (μετὰ θάνατον βέβαια). Θὰ ἀποκτήσουν τὴν συννεφάρα τους ἐν Παραδείσῳ ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ τὸν ἀτενίζον ἀσκαρδαμνκί. Αὐτὴ ἡ θέση καλεῖται στὸ γήπεδο «ἀριθμημένο εἰσιτήριο». Πληρώνεις κατὰ παραπάνω, ἀλλὰ τὴν δορίσκεις.

ὦ! καὶ ἀφοῦ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἀναξιοπαθοῦντες θὰ κληρονομήσωσι τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, τί νὰ τὰ κάνουν τὰ ψυχοφθόρα χρήματα, τὰ ὄργανα αὐτὰ τοῦ Σατανᾶ; Νὰ πᾶνε χαμένα; Τόσα παγκάρια «δουλεύουν» νυχθημερόν καὶ τόσα «ἀγιάσματα» κόδουν μονέδα κάθε μέρα. Κάπου πρέπει νὰ διοχετευθοῦν ἐπ' ἀγαθῷ. Ὅπως βέβαια καὶ ὁ χρυσὸς τῶν ταμάτων τοῦ φιλοχρίστου πληρώματος. Ὅτσι ἡ ἐπιτροπὴ καταμετρήσεως ἔκανε τὴν καρδιά της πέτρα, καὶ γιὰ νὰ σωθοῦν τόσες ἀνθρώπινες ψυχές, τὰ ἐνεθλάκωνε. Ὁ ἓνας μάλιστα τὰ ἐνεπουκαμίαζε, καθὼς ἔχοντας ἀνοικτὸ τὸ πονκάμισο ἔρριχνε μέσα τίς δεσμίδες. Οἱ ἄλλοι, πιὸ σεμνοί, ἤρχοντο τὸ ἀπόγευμα κατὰ μόνος καὶ ἔπαιρναν τὸ ποσὸ τῆς ἀρεσκείας τους.

Μερικοὶ κακεντρεχεῖς στὴν Λάρισα λένε, ὅτι καὶ γιὰ τὸν Μητροπολίτη ἔδρασαν τὸ κατὰ τίς τους. Φυσικὰ ἐμεῖς ἀδυνατοῦμε νὰ τὸ πιστέψουμε. Ὅχι! Καθότι «Ἅγιος» ἄνθρωπος τί νὰ τὰ κάνη τὰ χρήματα; Ἀλλως τε εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι οἱ Ἅγιοι πατέρες οὔτε ἀρχομανεῖς εἶναι οὔτε πάθη ἔχουν. Διάγουν βίον ἀσκητικὸν καὶ τρῶνε ἀκρίδες μὲ μέλι. Γιὰ νὰ μὴ γράψω, ὅτι εἶναι καὶ στυλίτες. Μάλιστα, φίλοι μου! Στυλίτες, καθὼς μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀρέσκονται νὰ κάθονται ἐπὶ «στύλου». Θὰ μποῦν ἔτσι κι αὐτοὶ στὸν Παράδεισο ἀλλὰ στὴ θέση τῶν ὀρθίων. Μαζὺ μὲ τοὺς χούλιγκανς.

Γιώργος Πετρόπουλος

ΜΑΡΙΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ - ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

Τὰ στοιχεῖα πὺν ἀποσιωπᾷ ὁ Ἀφροκεντρισμός

ΟΙ ΝΕΕΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΠΑΛΑΙΟΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΟΓΙΚΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ

ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΟΙΤΙΔΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΕΙΔΟΥΣ

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 20 Ἰουλίου τοῦ 1997 ἐδημοσιεύθη στὴν ἐφημερίδα «Καθημερινή» ἄρθρο κατ' ἀποκλειστικότητα ἀπ' τὸ ἀγγλικὸ ἔντυπο «The Observer», τὸ ὁποῖο ἔγραψε ὁ ἀνθρωπολόγος Κρίς Στρίγκερ. Τίτλος τοῦ δημοσιεύματος εἶναι: «*Εἴμαστε ὅλοι Ἀφρικανοί*». Γράφει συγκεκριμένα ὁ Στρίγκερ. «*Αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι Εὐρωπαῖοι (Νεαντερτάλειοι) μὲ ὁδήγησαν σὲ μιὰ σημαντικὴ ἀνακάλυψη: ὅτι δὲν εἶναι πρόγονοί μας καὶ ὅτι ὅλοι εἴμαστε Ἀφρικανοὶ κάτω ἀπ' τὸ δέρμα*».

Ἄς δοῦμε τί πρεσβεύει ὁ Στρίγκερ: «*Οἱ ἀνατομικὲς ἐνδείξεις ἦταν σαφεῖς: Δὲν ὑπῆρχε κανένα χαρακτηριστικὸ πὺν νὰ ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Νεάντερταλ ἐξελίχθηκε στὸν Homo Sapiens. Ἐπρόκειτο ἀπλῶς περὶ ἀντικατάστασης. Τότε ἀπὸ πὺν προήλθαμε;*». Καὶ ἀποφαίνεται: Ἀπὸ τὴν Ἀφρική. Ὅπως ὁ ἴδιος γράφει, οἱ ἐπιστήμονες Τόντ Ὀλσεν καὶ Ἰαν Τάτερσαλ στὴν Νέα Ὑόρκη καὶ ὁ Πήτερ Ἀντριου στὸ Λονδίνο τὸν παρεκίνησαν νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ιδέα του, ὅτι ὁ Homo Sapiens ἔχει ἀφρικανικὲς ρίζες. Τὰ ἐπιχειρήματά του (ἐπιεικῶς ἀντιεπιστημονικά): Οἱ σκελετοὶ Νεάντερταλ ἦσαν κατάλληλοι γιὰ κρύα κλίματα ἐνῶ οἱ σκελετοὶ τοῦ Homo Sapiens κατάλληλοι γιὰ θερμὰ κλίματα, ἄρα οἱ Homines Sapiens ἦλθαν ἀπ' τὴν Ἀφρική. Εἰδικώτερα ὁ Στρίγκερ δέχεται τὴν «κλασσικὴ ἀποψη», ὅτι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὁ Homo Erectus, ἦλθε ἀπ' τὴν Ἀφρική τὸ 1.000.000 π.Χ. (sic) καὶ μετεξελίχθη στὸν ἄνθρωπο τοῦ Νεάντερταλ, τῆς Ἰάδας καὶ τοῦ Πεκίνου. Ὅμως αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ πρόγονοί μας. Ἐνα δεῦτερο κύμα ἀνθρώπων – οἱ Homines Sapiens – μετανάστευσαν πρὶν 100.000 χρόνια πάλι ἀπ' τὴν Ἀφρική καὶ ἀντικατέστησαν ὅλους τοὺς ὑπόλοιπους. Ἐπικαλεῖται δὲ τὴν ἔρευνα τοῦ Ἀλαν Γουίλσον, πὺν ὑπεστήριξε βάσει τοῦ DNA τῶν φυλῶν, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἓναν κοινὸ Ἀφρικανικὸ πρόγονο, καθὼς καὶ τὴν γενετικὴ ἐργασία ὠρισμένων Γερμανῶν καὶ Ἀμερικανῶν ἐρευνητῶν, πὺν ὑπεστήριξαν, ὅτι τὰ ὁστᾶ τῶν Νεαντερτάλειων ἦσαν ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπὸ αὐτὰ τῶν σύγχρονων ἀνθρώπων. Ὡστόσο ἀναφέρει καὶ τοὺς ἐπικριτὲς τῶν θεωριῶν του: Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μίτσιγκαν Μίλφορντ Γούλποφ ὑποτιμᾷ τὸ ἔργο του λέγοντας, ὅτι ἦτο «*μιὰ ἐπιστημονικὴ ἀπόδοση τῆς ἱστορίας τοῦ Κάιν, βασισμένη σὲ ἓναν πληθυσμὸ, ὁ ὁποῖος ἀντικαταστάθηκε γρήγορα, πλήρως καὶ τὸ πιὸ πιθανὸ δίαυα ἀπὸ ἄλλους*». Ὅμοιως καὶ ὁ Λόριγκ Μπρέις ἀνεκοίνωσε, ὅτι «*ἡ βασικὴ τοποθέτηση τοῦ Στρίγκερ εἶναι ἓνα ἐξαιρετικὸ παράδειγμα αὐτοῦ πὺν ἔχει ἀποκληθῇ μεγάλο ὀπισθογύρισμα, κάτι πὺν χαρακτήρισε τὴν παλαιοανθρωπο-*

λογία την προηγούμενη δεκαετία». Ουσιαστικά όμως πρόκειται για μία «διαφωνία» της Σχολής των Ἀφροκεντριστών. Ὁ Στρίγκερ υποστηρίζει, ὅτι ἤλθαν δύο κύματα ἀνθρώπων ἀπ' τὴν Ἀφρική, οἱ Homines Erecti πρὸ 1 ἐκ. χρόνων καὶ κατόπιν οἱ Homines Sapietes πρὸ 100.000 χρόνων. Ἀντίθετα οἱ ἄλλοι υποστηρίζουν, ὅτι μόνο ἓνα κύμα ἀνθρώπων ἤλθε ἀπ' τὴν Ἀφρική, οἱ Homines Erecti τὸ 1.000.000 π.Χ., οἱ ὅποιοι εἶναι καὶ οἱ πρόγονοί μας. Δηλαδή καὶ οἱ δύο υποστηρίζουν τὴν (δῆθεν) ἀφρικανικὴ καταγωγὴ τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους. Ὁ Στρίγκερ καὶ ὅλοι οἱ Ἀφροκεντρισταὶ ἀποσιωποῦν τὰ νέα ἀνθρωπολογικὰ δεδομένα, πὺν ἀνατρέπουν τὸ σκηνικὸ τῆς παγκοσμίου προϊστορίας καὶ τὶς παλαιότερες ἀνθρωπολογικὲς ἀντιλήψεις, ἢ σκοπίμως τὰ περιφρονοῦν. Γι' αὐτὸ στὴν ἐργασία αὐτὴ θ' ἀναφερθοῦν τὰ νέα ἀνθρωπολογικὰ δεδομένα, πὺν ἀποσιωπᾷ ὁ Ἀφροκεντρισμός, καὶ ἐν συνεχείᾳ θὰ παρατεθοῦν ἐπιχειρήματα καὶ στοιχεῖα ἀρνούμενα ἐκ τοῦ χώρου τῆς ἀρχαιολογίας καὶ τῆς παλαιοανθρωπολογίας, πὺν κλονίζουν ἐκ δάθρων τὶς ἀπόψεις των.

II. ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1989 ἀνεκαλύφθη στὸ Ξηροχώρι Θεσσαλονίκης ἀπ' τοὺς παλαιοντολόγους Γεώργιο Κουφὸ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Λουὶ Ντέ Μπονὶς τοῦ πανεπιστημίου Πουατιέ τῆς Γαλλίας τὸ κρανίον ἀνθρωποειδοῦς - προγόνου τοῦ ἀνθρώπου τῆς ὁμάδος τῶν ραμαπιθήκων ἡλικίας 9-11 ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Οἱ ἐπιστήμονες τὸ ὠνόμασαν «Οὐρανοπίθηκο Μακεδονικό». Σημειωτέον, ὅτι τὸ παλαιότερο εὑρημα ἀνθρωποειδοῦς - προγόνου τοῦ ἀνθρώπου (;) - ἦτο ἐκεῖνο τοῦ Αὐστραλοπιθήκου τοῦ Ἀφρικανικοῦ, ὁ ὅποιος ἐπαρουσιάσθη στὴν περιοχὴ τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὶν 3,18 ἑκατομμύρια χρόνια (κατ' ἄλλους πρὶν 5 ἐκ.), καὶ δάσει αὐτοῦ τοῦ εὐρήματος ἐθεωρεῖτο κοιτὶς τοῦ ἀνθρώπου ἢ Ἀφρική. Ὅμως ὁ ραμαπίθηκος τῆς Μακεδονίας εἶναι κατὰ 5-7 περίπου ἑκατομμύρια ἔτη ἀρχαιότερος ἀπ' τὸν Ἀφρικανικό. Ἡ χρονολόγησι τοῦ κρανίου ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὴν πανίδα, πὺν εὐρέθη μαζὺ μ' αὐτό. Ἀπ' τὴν πανίδα αὐτὴ ἀποδεικνύεται, ὅτι πρὶν 11 ἐκ. χρόνια στὴν Μακεδονία ζοῦσαν ὕαινες, λεοπάρδαλεις, ρινόκεροι, γαζέλλες. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ συγκεκριμένο εὑρημα στὴν Μακεδονία ἔχουν εὐρεθῇ πολλὰ παλαιοανθρωπολογικὰ εὐρήματα ἀρχαιότερα κι ἀπ' αὐτὰ τῆς Ἀφρικής. Σημειωτέον, ὅτι ἔνεκα τῆς ἀνακαλύψεως τῶν εὐρημάτων αὐτῶν τὸ διεθνoῦς κύρους ἀγγλικὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ «New Scientist» ἐδημοσίευσε στὸ τεῦχος 1701 τῆς 27.1.90 ἄρθρο μὲ τίτλο «Κοιτὶς τοῦ ἀνθρώπου ἢ Ἑλλάς καὶ ὄχι ἡ Ἀφρική».

Ὡστόσο δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ συγκεκριμένος ραμαπίθηκος τῆς Μακεδονίας δὲν πρέπει νὰ εἶναι πρόγονος τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν περίοδο ἐκείνη πρέπει νὰ συνυπῆρχαν οἱ ἀνθρωποὶ καὶ τὰ ἀνθρωποειδῆ. Οἱ γεωλογικὲς ἀνακατατάξεις, πὺν συνέβησαν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Νεώτερης Μειοκαίνου Περιόδου (πρὶν ἀπὸ 15-20 ἐκ. χρόνια), ἐπέφεραν ἀλλαγὴ τῆς οἰκολογίας τῶν ὄντων. Τότε πρέπει νὰ ἐμφανίζεται, ὅπως θὰ δοῦμε κατωτέρω διεξοδικῶς, καὶ ὁ Πρωτάνθρωπος στὴν

Μακεδονία (πὺν πιθανῶς εἶναι ἐξέλιξι τῶν ἀνθρωποειδῶν). Οἱ ἀνθρωποειδεῖς δὲν ἐξαφανίζονται συνεπῶς τὴν περίοδο 9-11 ἐκ. ἐτῶν (πὺν εὐρέθῃ ὁ ραμαπίθηκος), ἀλλὰ ὑπῆρχε συνύπαρξι ἀνθρωποειδῶν καὶ ἀνθρώπων, ὅπως ἀπεδείχθη ἀπ' τὸ νέο εὑρημα τοῦ Homo Erectus Trigliensis (πρωτανθρώπου) τῶν 11 ἐκ. ἐτῶν. Οἱ Ἀφροκεντρισταὶ ὑποστηρίζουν, ὅτι ὁ Αὐστραλοπίθηκος ὁ Ἀφρικανικὸς εἶναι πρόγονος τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ στὴν περιοχὴ τῆς Αἰγίδος ἔχουν εὐρεθῇ καὶ ἄλλα ἀνθρωποειδῆ ἐκτὸς ἀπ' τὸ κρανίον τοῦ ραμαπιθήκου ἡλικίας ἀρχαιότερης ἀπ' αὐτὴν τοῦ Αὐστραλοπιθήκου τοῦ Ἀφρικανικοῦ. Πρὸ 10 ἐκατ. ἐτῶν ζοῦσε ὁ Μεσοπίθηκος ὁ Πεντελικός, ὁ ὁποῖος ἐντοπίσθηκε στὴν Ἀττικὴ καὶ ἦτο πίθηκος, πὺν δὲν ζοῦσε πιά στὰ δένδρα, ἀλλὰ περπατοῦσε μὲ τὰ τέσσερα. Ἐπίσης τὸ 1973 25 χλμ. βορειοδυτικὰ τῆς Θεσσαλονίκης εὐρέθῃ ὁ Δρυοπίθηκος ὁ Μακεδονικός. Στὰ Λιόσια εὐρέθῃ ὁ Γραικοπίθηκος τὸ 1949 καὶ τὸ 1975 στὸ Ἀλιδέρι τῆς Εὐδοίας ὁ Ἑλλαδοπίθηκος ὁ Ἡμιόρθιος (πὺν δὲν περπατοῦσε μὲ τὰ τέσσερα πόδια ἀλλὰ μὲ τὰ δύο, ὄχι ὄρθια ἀλλὰ ἡμιόρθια) ἡλικίας 9-10 ἐκ. ἐτῶν καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι πιὸ ἐξελιγμένος ἀπ' τὸν Αὐστραλοπίθηκο. Ἄρα ἀνθρωποειδῆ καὶ ἀνθρωποὶ συνυπῆρχαν. Ἐξ ἄλλου στὸ 8ο Παναφρικανικὸ Συνέδριον τῶν ἀνθρωπολόγων, πὺν συνῆλθε τὸ 1977 στὸ Ναϊρόμπι τῆς Κένυας, διετυπώθη ἡ ἄποψι ἀπ' τὸν διάσημον ἀνθρωπολόγον Λῆκνυ, ὅτι ὁ Αὐστραλοπίθηκος δὲν εἶναι ἄμεσος πρόγονος τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ «παράλληλος» καὶ ὅτι «οἱ Ἑλλαδοπίθηκοι εἶναι πλησιέστεροι πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος» (δὲς «Βῆμα» 2 Δεκεμβρίου 1978).

Σημειωτέον, ὅτι τὸ 1975 μέλη τῆς Ἀνθρωπολογικῆς Ἑταιρείας Ἑλλάδος ἀνεκάλυψαν εὐρήματα, πὺν τοὺς ὠδήγησαν στὸ συμπέρασμα, ὅτι στὴν Ἑλλάδα ἔζησε ὁ ἡμιόρθιος πίθηκος πρὶν ἀπὸ 10 ἐκ. χρόνια. Οἱ πίθηκοι αὐτοὶ εἶχαν ὄρθια στάσι κατὰ 65% σὲ σχέσι μὲ τὸν ἀνθρωπο. Ἀξιοσημείωτο εἶναι, ὅτι τῆς ἰδίας περιόδου εἶναι καὶ ὁ Μεσοπίθηκος ὁ Πεντελικός, πὺν ἐβάδιζε μὲ τὰ τέσσερα καὶ κατέθηκε ἀπ' τὰ δένδρα. Συνεπῶς τὴν περίοδο ἐκείνη στὴν Ἑλλάδα ὑπῆρχαν πίθηκοι πὺν ζοῦσαν στὰ δένδρα, πίθηκοι πὺν κατέβηκαν ἀπ' τὰ δένδρα καὶ περπατοῦσαν μὲ τὰ τέσσερα καὶ πίθηκοι πὺν ἄρχισαν νὰ στέκωνται ὄρθιοι (ἡμιόρθιοι πίθηκοι). Βέβαια ὕστερα ἀπὸ τὶς πιὸ πρόσφατες ἀνακαλύψεις, στίς ὁποῖες θ' ἀναφερθοῦμε ἐν συνεχείᾳ, γνωρίζομε, ὅτι ἀνθρωποὶ ἔμφρονες ζοῦσαν ἐδῶ καὶ 11 ἐκ. ἔτη στὴν Μακεδονία καὶ συνεπῶς πίθηκοι δένδρων, πίθηκοι βαδίζοντες μὲ τὰ τέσσερα καὶ ἡμιόρθιοι πίθηκοι ζοῦσαν πρὸ τῶν 12 ἐκ. ἐτῶν καὶ ἀποτελοῦν τὴν προγονικὴ μορφή τοῦ ἀνθρώπου. Ὡστόσο τὴν περίοδο πὺν ἀνεκαλύφθη τὸ εὑρημα, οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀντιληφθῇ, ὅτι ἀνθρωποὶ κατοικοῦσαν τὴν παρωχημένη ἐκείνη περίοδο (11 ἐκ. ἔτη). Ἔτσι ὁ ἡμιόρθιος αὐτὸς πίθηκος ἐθεωρήθη προγονικὴ μορφή τόσο τοῦ Αὐστραλοπιθήκου ὅσο καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Συγκριμένα ὁ ἀνθρωπολόγος Α. Πουλιανὸς ἐδήλωσε, ὅτι «εἶναι δυνατόν οἱ Ἑλλαδοπίθηκοι νὰ εἶναι πρόγονοι τῶν ἀφρικανικῶν ἀνθρωπομόρφων καὶ ἀνθρωποειδῶν» (δήλωσί του σὲ ἐφ. «Καθημερινή», 29 Φεβρουαρίου 1976). Ἡ ἄποψι αὐτὴ τοῦ

Πουλιανού συνάδει με την γνώμη του Λήκν, ότι ο Αύστραλοπίθηκος ο 'Αφρικανικός δὲν εἶναι ἄμεσος πρόγονος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι οἱ Ἑλλαδοπίθηκοι εἶναι πλησιέστεροι πρὸς τὸ ἀνθρώπινο γένος καθὼς καὶ μετὰ τὴν ἀποψη τοῦ διεθνoῦς κύρους περιοδικoῦ «New Scientist», πoῦ δάσει τοῦ εὐρήματος τοῦ ραμαπιθήκου τῆς Μακεδονίας θεωρεῖ κοιτίδα τοῦ ἀνθρώπου τὸ Αἶγαῖο καὶ ὄχι τὴν Ἀφρική.

III. ΟΙ ΠΡΩΤΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΑΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Ἄς ἀναφερθοῦμε ὁμoς στὰ εὐρήματα τοῦ σπηλαίου τῶν Πετραλῶνων τῆς Χαλκιδικῆς. Ὡς γνωστόν, ἐκεῖ εὐρέθη κρανίο πρῶιμου ἀνθρώπου (ἀρχανθρώπου), ὁ ὁποῖος χρονολογεῖται στὰ 700 μετὰ 750.000 ἔτη π.Χ. Ὁ ἀρχάνθρωπος ἀνῆκε στὸ 11ο στρώμα, στὴν Κρίνεια παγετώδη περίοδο, πoῦ χρονοεντοπίζεται αὐτὴ τὴν ἐποχή. Ὁ ἀρχάνθρωπος ἔχει χρονολογηθῇ μετὰ 10 διαφορετικῆς μεθόδους, πoῦ ἔγιναν σὲ ξένα πανεπιστήμια, οἱ ὁποῖες ἔδειξαν τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα. Οἱ μέθοδοι ἦσαν: ἡ στρωματογραφική, ἡ μέθοδος τῆς πανίδας, τῆς μικροπανίδας, τῆς λιθοτεχνίας, ἡ μέθοδος τῆς στροφορμῆς τῶν ἠλεκτρονίων τοῦ Ἰαπωνά πυρηνικοῦ φυσικοῦ Ἰκέγια, ἡ μέθοδος οὐρανίου-θορίου, ἡ θερμοφωταύγεια, ὁ παλαιομαγνητισμὸς κ.ἄ. Οἱ ὑποστηρίζοντες ὅτι δῆθεν ὁ ἀρχάνθρωπος εἶναι 260.000 ἐτῶν ἀντικροῦνται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ σταλαγμίτης, πoῦ σφράγισε τὴν σπηλιά, ἄρχισε νὰ δημιουργηθῇ πρὶν ἀπὸ 300-350.000 χρόνια καὶ συνεπῶς ὅ,τι εὐρίσκεται κάτω ἀπ' αὐτὸν ἔχει ὁπωσδήποτε μεγαλύτερη ἡλικία. Ἐξ ἄλλου στὸ συνέδριο Προϊστορίας στὴ Νίκαια τῆς Γαλλίας (1976) ἔγιναν δεκτῆς οἱ ἀπόψεις τοῦ Πουλιανού καθὼς καὶ ὅτι στὴν σπηλιά δὲν ὑπάρχει τίποτε νεώτερο ἀπ' τὰ εὐρήματα τῶν 350.000 χρόνων. Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ ἐφημερίδα «Μακεδονία» στὸ φύλλο τῆς 8-4-1981, στὸ συνέδριο τῆς Οὐνέσκο ξένοι ἐπιστήμονες ὑπεστήριξαν τὶς θέσεις τοῦ Πουλιανού καθὼς καὶ ὅτι ὁ ἀρχάνθρωπος τῶν Πετραλῶνων εἶναι ὁ ἀρχαιότερος τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ ἔχει ἡλικία πάνω ἀπὸ 700.000 χρόνια. Οἱ ξένοι αὐτοὶ ἐπιστήμονες ἦσαν οἱ ἀνθρωπολόγοι καθηγηταὶ Λ. Βιντυάρτι, Σαντιάγκο Γκενοδὲς καὶ Σεῖκ Ἀντὰ Ντιόπ.

Ἡ ἀνακάλυψη τοῦ ἀρχανθρώπου ἀνατρέπει τὶς ἀπόψεις ὠρισμένων πoῦ ὑποστηρίζουν, ὅτι ὁ Homo Sapiens ἐνεφανίσθη τὸ 40.000 π.Χ., ἢ τὶς ἀναφερθεῖσες ἀπόψεις τοῦ Στρίγκερ, ὅτι ὁ Homo Sapiens ἐνεφανίσθη τὸ 100.000 π.Χ. στὴν Ἀφρική. Ὁ ἀρχάνθρωπος τῶν Πετραλῶνων ἦτο ἔμφρων (Homo Sapiens). Ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς καὶ πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Θερακολογικῶν Μελετῶν Α. Καψῆς τὸν ὀνομάζει «Πρῶιμο Σοφὸ Ἀνθρωπο» (Pro Homo Sapiens) («Θερακολογία», τεῦχος 2, σελ. 7). Τὴν ἴδια ἀποψη ἔχει καὶ ὁ ἀνακαλύψας καὶ ἐρευνήσας τὸν ἀρχάνθρωπο Α. Πουλιανός, ἰσχυριζόμενος ὅτι μετὰ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀνακάλυψη τὸ στάδιο τοῦ Homo Sapiens πρέπει νὰ ἐπεκταθῇ πρὸς τὰ πίσω (ἐνν. ἀπ' τὸ 40 ἢ 100.000 π.Χ.). Τοῦτο πλὴν τῶν ἄλλων ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι χρησιμοποιοῦσε φωτιά, γιὰ νὰ ψήνῃ τὰ θηράματά του καὶ εἶχε τέλεια ἐργαλειοτεχνία καὶ καταμερισμὸ ἐργασίας, δηλαδὴ σ' ἄλλο χῶρο τοῦ σπηλαίου εἶχε τὸ ἐργαστήριον

τῶν ὀστέινων ἐργαλείων καὶ σ' ἄλλο χῶρο τὸ ἐργαστήριον τῶν λίθινων ἐργαλείων. Κατεσκεύαζε ἐργαλεῖα ἀπὸ λίθο, χαλαζία καὶ βωξίτη, πού τὰ μετέφερε ἀπ' τὸ σημερινὸ χωριὸ Κρήνη (6 χλμ. μακρυνὰ ἀπ' τὴν σπηλιά). Εἶχε σκέψι ἀρκετὴ καὶ αἶσθημα καλλιτεχνίας, ἐφ' ὅσον κατεσκεύαζε μὲ προηγμένες τεχνικὲς ἀμυγδαλόσχημα ἐργαλεῖα, μαχαίρια καὶ κοπίδια καὶ ἀμυγδαλόσχημα καλλιτεχνικά μαχαίρακια. Χρησιμοποιοῦσε καὶ τὰ ὀστᾶ ἀπ' τὰ ζῶα πού ἔτρωγε καὶ μ' αὐτὰ κατεσκεύαζε τσεκούρια καὶ μαχαίρια καθὼς καὶ παραμάνες ἢ βελόνες, γιὰ νὰ δένη τὰ δέρματα. Σ' ἓνα ὀστό δὲ ἔφτιαξε καὶ τρύπα τεχνητή. Χρησιμοποιοῦσε ἐπίσης καὶ λειαντήρα: Κρατοῦσε σιαγὸνα ἀγριοθηρίου ἀπ' τὰ δόντια καὶ μ' αὐτὴν ἐλείαινε τὰ δέρματα. Σ' ἓνα ἐργαλεῖο ἀπὸ βωξίτη ἢ δεξιὰ πλευρὰ εἶναι ἀνέπαφη. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ ἀρχάνθρωπος ἦτο δεξιόχειρας καὶ ἐκ τούτου ἐξάγεται τὸ ἔμμεσο συμπέρασμα, ὅτι εἶχε λαλιά. Ἀξιοθαύμαστο εἶναι, ὅτι εὐρέθη καὶ κρανίον ὕαινας τοποθετημένο πάνω στὴν σιαγὸνα τῆς, καὶ τὰ δύο μαζὺ ἦσαν τοποθετημένα πάνω σὲ μία κόγχη τῆς σπηλιάς, σὰ νὰ τὰ φύλαγε ὁ ἀρχάνθρωπος ὡς εἰκόνημα. Συνεπῶς ὁ ἄνθρωπος ἀπ' τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχε κάποιο αἶσθημα συμβολισμοῦ: Πρόσεχε ὠρισμένα φαινόμενα καὶ τὰ συμβόλιζε μέσα στὴν σπηλιά. Ὁ ἀρχάνθρωπος κυνηγοῦσε ὁμαδικὰ (ἀρκοῦδες κυρίως καὶ ἄλλα ζῶα), εἶχε μία κοινωνικὴ δομὴ καὶ ὁ πολιτισμὸς του εἶναι πρωτόγονος καὶ μοναδικός. Οὐδεμία συνεπῶς ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι ὁ Πετραλώνειος ἄνθρωπος τοῦ 700.000 π.Χ. ἦτο Homo Sapiens· καὶ ἐπομένως ἡ ἀποψὶ τοῦ Στρίγκερ, ὅτι ὁ Homo Sapiens ἦλθε ἀπ' τὴν Ἀφρικὴ τὸ 100.000 π.Χ. καταρρέει ἐκ βάθρων.

Δὲν εἶναι ὅμως ὁ ἀρχάνθρωπος τὸ μόνο εὔρημα, πού ἀνεκάλυψε ὁ Α. Πουλιανὸς στὸ σπήλαιον Πετραλώνων. Ἀνθρώπινα ἴχνη ὑπάρχουν ὡς τὸ τελευταῖον στρώμα (27ο – ὁ ἀρχάνθρωπος εὐρέθη στὸ 11ο). Δηλαδή ἀνθρώποι κατοικοῦσαν καὶ πρὸ τοῦ 700.000 π.Χ., τῆς ἐποχῆς δηλαδή πού ἔζησε ὁ ἀρχάνθρωπος, καὶ συνεπῶς οἱ ἀπόψεις τῶν ἀντιπάλων τοῦ Πουλιανοῦ, ὅτι δῆθεν ἡ χρονολογία τοῦ ἀρχανθρώπου εἶναι λανθασμένη μὲ τὸ αἰτιολογικὸ ὅτι δὲν θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρξῃ ἄνθρωπος στὸ Αἰγαῖο τόσο παλιά, δὲν εἶναι ὀρθές. Ὁ Α. Πουλιανὸς τὸ 1981 ἀνεκάλυψε στὸ 16ο στρώμα δύο ἀνθρώπινους σκελετοὺς ἡλικίας 800.000 ἐτῶν. Ἀλλὰ καὶ στὸ 18ο στρώμα ἀνεκάλυψε ἀνθρώπινη κνήμη. Ὁ Πουλιανὸς ἔχει φτάσει ὡς τὸ 27ο στρώμα τοῦ σπηλαίου καὶ ἔχει βρῆ λείψανα πού ἀποδεικνύουν, ὅτι οἱ ἀρχάνθρωποι κατοικοῦσαν καὶ στὰ 27 στρώματα. Ἐχει βρῆ ἐπίσης χίλια περίπου ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἡλικίας 1 ἐκ. ἐτῶν περίπου. Ἐξ ἄλλου στὸ σπήλαιον βρῆκε ἴχνη φωτιᾶς ἡλικίας 1.050 ἐκ. ἐτῶν, τὰ ἀρχαιότερα στὸν κόσμον. [Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐπόμενη χρονολογικὰ χρῆσι φωτιᾶς εἶναι τῆς Ἀφρικῆς λίγο ἀργότερα, τῆς Νότιας Γαλλίας (400.000 χρόνια πρὶν) καὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Πεκίνου (360.000 χρόνια πρὶν)]. Εἶχε βρεθῇ ἓνα τεμάχιο σταλαγμίτη καμένο, καὶ ἀκριβῶς σ' αὐτὸ τὸ τεμάχιο ἐμετρήθη ἡ ἡλικία τῆς φωτιᾶς. Τὶς χρονολογήσεις ἔκαμαν μὲ διάφορες μεθόδους ὁ Α. Πουλιανός, ὁ Ἰάπωνας πυρηνικὸς φυσικὸς Ἰεέγια καὶ ὁ βιοφυσικὸς τῆς ΝΑΣΑ Α. Τσουσίμης. Ὁ καμένος σταλαγμίτης ἀνῆκε στὸ 24ο

στρώμα. Σημειωτέον, ότι ο Πουλιανός βρέθηκε στο ίδιο σημείο και άλλα ίχνη φωτιάς-στάχτης. Στο ίδιο στρώμα του σπηλαίου εύρεθη μαχαίρι από βωξίτη, που χρησιμοποιούσαν οι αρχάνθρωποι. Στο 22ο στρώμα εύρέθησαν και άλλα εργαλεία.

Ἀλλά και έξω του σπηλαίου τῶν Πετραλώνων κατοικοῦσαν ἄνθρωποι. Συνεπῶς ὁ ἀρχάνθρωπος εἶχε προγόνους, πού ζοῦσαν ἔξω ἀπ' τὸ σπήλαιο πρὸ τοῦ 1 ἐκ. π.Χ. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος στὴν Ἑλλάδα καταφεύγει στὰ σπήλαια πρὶν 1,5 ἐκ. περίπου χρόνια, γιὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπ' τοὺς παγετῶνες. Μὲ τὸ σκεπτικὸ λοιπὸν ὅτι, ἂν εὐρίσκοντο ἄνθρωποι πρὸ τοῦ 1-1.5 ἐκ. χρόνια π.Χ., αὐτοὶ θὰ ἦσαν γηγενεῖς καὶ δὲν θὰ ἦλθαν ἀπ' τὴν Ἀφρική, ἄρχισαν τὶς ἐπίπονες ἐρευνές τους γύρω ἀπ' τὸ σπήλαιο ὃ Ἀρης Πουλιανὸς καὶ ἡ Ἀνθρωπολογικὴ Ἑταιρεία Ἑλλάδος, μὲ τὶς ὁποῖες ἄλλαξαν τὸ σκηνικὸ τῆς παγκοσμίου προϊστορίας. Ἐξω ἀπ' τὸ σπήλαιο εὐρέθησαν τὰ πρῶτα ἀνθρώπινα ἀσβεστολιθικά εργαλεῖα (τσεκούρια, μαχαίρια). Ἐνα εργαλεῖο εἶναι τεχνολογικά πολὺ τελειοποιημένο. Ὁ ἀρχάνθρωπος πού τὸ κατεσκεύασε, τὸ εἶχε γυαλίσει πάνω στὴν πέτρα καὶ τὸ εἶχε κάνει σὰν σκεπάρνι, ὅπως φτιάχνει τὸ σκεπάρνι καὶ ὁ σημερινὸς μαραγκός. Ἡ μπροστινὴ του πλευρὰ λειτουργοῦσε σὰν τσεκούρι ἐνῶ τὸ πίσω μέρος σὰν σφύρα («τακούνι»), γιὰ νὰ χτυπᾷ τὰ διάφορα ἀντικείμενα. Τὸ εργαλεῖο αὐτὸ χρονολογεῖται στὰ 2 ἐκ. ἔτη, δηλαδὴ πολὺ πρὶν εἰσέλθῃ ὁ ἄνθρωπος στὴν σπηλιά.

IV. ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΟΥ ΕΛΕΦΑΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ

Ἐνα ἄλλο σημαντικὸ εὑρημα τοῦ Πουλιανοῦ, πού ἀποδεικνύει τὴν ὑπαρξὶ ἀνθρώπων πρὸ 3 ἐκ. ἐτῶν – κλονίζοντας ὡσαύτως ἐκ βάθρων τὴν θεωρίαν περὶ ἀφρικανικῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου – εἶναι ὁ διαμελισμένος ἐλέφαντας τοῦ Περδίκκα τῆς Πτολεμαΐδος. Μὲ τὴν μέθοδο τοῦ παλαιομαγνητισμοῦ ἐχρονολογήθη τὸ στρώμα, ὅπου εὐρέθη ὁ ἐλέφαντας, καὶ ἔτσι ἀπεδείχθη, ὅτι αὐτὸς ἔζησε πρὸ 3 ἐκ. ἐτῶν περίπου. Στὴν ἡλικία αὐτὴ συνηγορεῖ καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἐλέφαντα. Ὁ ἐλέφαντας αὐτὸς διαμελίσθηκε ἀπὸ ὁμάδα ἀρχανθρώπων τῆς περιοχῆς, ἀφοῦ εὐρέθησαν πάνω στὸν σκελετὸ του δεκάδες τεχνητὰ αἰχμηρὰ λίθινα καὶ χαλαζιακὰ εργαλεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀρχαιότερα ἀπ' τὰ ἀφρικανικά, δηλαδὴ τὰ ἀρχαιότερα τοῦ κόσμου. Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ τὸ περιοδικὸ «Nature» τῆς 23ης Ἰανουαρίου 1997, στὴν Gona τῆς Αἰθιοπίας εὐρέθησαν εργαλεῖα ἡλικίας 2,5 ἐκ. ἐτῶν. Βάσει δὲ αὐτοῦ τοῦ εὐρήματος ὑπεστηρίζετο, ὅτι κοιτὶς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ Ἀφρική. Οἱ κυνηγοὶ (ἀρχάνθρωποι) τοῦ Περδίκκα τῆς Μακεδονίας ἔσπασαν τὸ κεφάλι τοῦ ἐλέφαντα μὲ χειροπελέκεις (μὲ μεγάλες πέτρες-κοπανιστήρια), ἀφοῦ πρῶτα τὸν τύφλωσαν μὲ εργαλεῖα ὁστέινα ἀπὸ περόνη ἱππαρίου (οἱ περόνες ἱππαρίου εὐρέθησαν στὸ μάτι τοῦ ἐλέφαντα), καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἀφήρεσαν τὸ μυαλὸ καὶ ἄρχισαν τὸν διαμελισμὸ τοῦ κρέατος, γιὰ νὰ τὸ μεταφέρουν πιθανώτατα στὴν κατοικία τους. Στὰ κόκκαλα τοῦ ἐλέφαντα εὐρέθησαν κοπίδια καὶ μαχαίρια. Ἐπειδὴ ὁ ἐλέφαντας ἦτο μεγάλο θηρίο (εἶχε μῆκος 5 μ. καὶ ὕψος 4 μ.), ὑπολογίζεται, ὅτι πρέπει νὰ τὸν κυνήγησε μία ὁμάδα κυνηγῶν, 20-30 τὸν ἀριθ-

μὸ τὸ λιγώτερο. Συνεπῶς οἱ ἀρχάνθρωποι πρὸ 3 ἐκ. ἐτῶν ἤξεραν νὰ προβλέπουν, τί θὰ συμβῇ, καὶ νὰ ὀργανώνουν τὸ κυνήγι τους. Οἱ ἀρχάνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ζοῦσαν εἴτε σὲ καλύβες εἴτε σὲ δένδρα, διότι ἡ περιοχή Πτολεμαΐδος ἦτο ζούγκλα καὶ τὸ κλίμα ἦτο θερμὸ καὶ κατάλληλο, γιὰ νὰ ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος ἔξω ἀπ' τὰ σπήλαια (οἱ παγετῶνες ἀρχίζουν πρὸ 1,5 ἐκ. ἐτῶν).

V. Η ΚΝΗΜΗ ΤΗΣ ΤΡΙΓΛΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 11 ΕΚ. ΕΤΩΝ

Ὁ Α. Πουλιανὸς καὶ ἡ Ἀνθρωπολογικὴ Ἑταιρεία Ἑλλάδος συνέχισαν τὶς ἐρευνες καὶ ἀνεκάλυψαν στοιχεῖα, πού ἀποδεικνύουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἦτο ἀκόμη ἀρχαιότερος. Συγκεκριμένα στὴν Ἰκαρία, στὴν Μῆλο καὶ στὸ Πόρτο Ράφτη τῆς Ἀττικῆς εὐρέθησαν ἐργαλεῖα 4-5 ἐκ. ἐτῶν. Στὴν Πτολεμαΐδα σὲ διάφορους ἀμμόλοφους εὐρέθησαν ἐργαλεῖα ἡλικίας 6 ἐκ. ἐτῶν. Στὴν περιοχή τῆς Χαλκιδικῆς καὶ στὴν Μάνη ἐργαλεῖα 11-12 ἐκ. ἐτῶν. Ὑπενθυμίζομε, ὅτι τὰ ἀρχαιότερα ἐργαλεῖα τῆς Ἀφρικῆς εἶναι 2,5 ἐκ. ἐτῶν. Τὰ ἐργαλεῖα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς (ἀπὸ 4-12 ἐκ. ἐτῶν) εὐρέθησαν διάσπαρτα σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴν Ἡπειρο καὶ τὴν Μακεδονία ὡς τὴν Κρήτη. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι οἱ ἀρχάνθρωποι κατοικοῦσαν σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Τὸ μόνο πού ἔμενε ἦτο νὰ εὐρεθῇ κι ἓνας σκελετὸς (ἢ μέρος σκελετοῦ) ἐνὸς τέτοιου ἀνθρώπου. Πράγματι ὁ Α. Πουλιανὸς ἀνεκάλυψε προσφάτως (1997) στὴν Τρίγλια τῆς Μακεδονίας ἀπολιθωμένη κνήμη κανονικοῦ ἀνθρώπου (δυστυχῶς τὸ ὑπόλοιπο μέρος τοῦ σκελετοῦ πρέπει νὰ εἶναι... κτισμένο!). Ἡ γωνία στρέψης τῆς κνήμης ἀποδεικνύει, ὅτι ἦτο ὀρθιος ἄνθρωπος καὶ εἶχε ὕψος 1.20 μ. Ἡ κνήμη εὐρέθη στὸ ἀνώτερο μειόκαινο στρώμα. Δηλαδή ὁ ἀρχάνθρωπος εἶναι ἡλικίας 11 ἐκ. ἐτῶν. Δίπλα του εὐρέθησαν ἐργαλεῖα ἀπὸ χαλαζία τῆς ἴδιας περιόδου, πού τὰ χρησιμοποιοῦσε, γιὰ νὰ κάνῃ τὶς διάφορες ἐργασίες του. Εὐρέθη δὲ καὶ ἀνθρώπινο ἀπολιθωμένο περίττωμα, τὸ ὁποῖο ἐχρονολογήθη ἀπὸ Ἑλληνα γεωφυσικὸ τῆς ΝΑΣΑ καὶ εἶναι ἡλικίας 11-12 ἐκ. ἐτῶν, τῆς ἴδιας δηλαδή ἡλικίας μὲ τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὴν ἀνθρώπινη κνήμη. Ὁ ἐν λόγω γεωφυσικὸς ἀνέλυσε μὲ τὸ μικροσκοπιο ὅλες τὶς τροφές τοῦ ἀρχανθρώπου. Βασικὴ του τροφή ἦσαν κρέας καὶ σπόροι ἀπὸ ἄγρια δένδρα, πού ἀκόμα ὑπάρχουν στὴν Χαλκιδική. Τὸ μέρος πού εὐρέθη ὁ ἀρχάνθρωπος εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ ἀποφάγια (δικά του ἢ καὶ τῶν συνανθρώπων του) προερχόμενα ἀπὸ ζῶα τῆς ἐποχῆς (ρινόκερους, τραγόκερους, πουλιὰ καὶ ἱππάρια). Συνεπῶς ὁ ἀρχάνθρωπος τῆς Τρίγλιας ἦτο καὶ κυνηγὸς καὶ κυνηγοῦσε ἱππάρια, μαστόδοντες καὶ ἄλλα ζῶα. Τὰ ἐργαλεῖα του δὲν ἦσαν χοντροκομμένα ἀλλὰ ἀρκετὰ δουλεμένα σὰν κι αὐτὰ τοῦ Περγίκκα τῆς Μακεδονίας (τῶν 3 ἐκ. ἐτῶν) ἀλλὰ καὶ τοῦ σπηλαίου τῶν Πετραλώνων. Ἐπὶ παραδείγματι εὐρέθη ἐργαλεῖο 12 ἐκ. ἐτῶν, τὸ ὁποῖο ἦτο σκεπάρνι (μὲ τὸ μπροστινὸ μέρος ἔσκαβε, μὲ τὸ πίσω μέρος χτύπαγε). Στὸ ἐργαλεῖο αὐτὸ φαίνεται ξεκάθαρα ἡ λείανσις. Εἶναι συνεπῶς δουλεμένο μὲ κάποια τεχνική. Ὅμοια ἐργαλεῖα εὐρέθησαν στὴν Θεσσαλία, στὸ Αἰτωλικὸ καὶ στὴν Μάνη.

Τὸ εὔρημα συνεπῶς δὲν εἶναι ἀνθρωποπίθηκος (ὅπως ὁ ραμαπίθηκος τῆς Μακεδονίας ἢ ὁ Ἑλλαδοπίθηκος ὁ Ἡμόρθιος), ἀν καὶ συγγενεὴ μ' αὐτούς, ἀλλὰ

ὄρθιος ἄνθρωπος, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Α. Πουλιανὸς τὸν ὠνόμασε «Homo Erectus Trigliensis». Μόνο αὐτὴ ἡ περιοχή (καὶ συγκεκριμένα ἡ ζώνη ἀπὸ τὴν Πίνδο ὡς τὴν Μ. Ἀσία) ἦτο δυνατόν νὰ «γεννήσῃ» ἄνθρώπους, διότι πρὶν ἀπὸ 15-20 ἑκ. χρόνια στὴν περιοχή τοῦ Β. Αἰγαίου συνέβησαν τρομακτικὲς γεωλογικὲς ἀνακατατάξεις, πὺν ἐπέφεραν ἀλλαγὴ τῆς οἰκολογίας τῶν ὄντων. Τὰ ἀπολιθωμένα δάση τῆς Καστοριᾶς, τῆς Θράκης, τῆς Λέσβου κ.τ.λ. ἀποδεικνύουν τὴν οἰκολογικὴ αὐτὴ ἀλλαγὴ. Οἱ συνθήκες αὐτὲς συνέβαλαν στὴν γέννησι τοῦ νέου εἴδους τοῦ ζωικοῦ βασιλείου, τοῦ ἀνθρώπου.

Ἅτερο στοιχεῖο πὺν ἀποτελεῖ ἔνδειξι γιὰ τὸ ποιὰ ὑπῆρξε ἡ κοιτὶς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προέρχεται ἐκ τῆς γεωλογικῆς ἐπιστήμης, ἡ ὁποία ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ περιοχή τῆς Πελαγονίας (Ὀλύμπου-Μακεδονίας-Ἡπείρου) ἦτο ἡ πρώτη χέρσος γῆ πὺν ἀνεδύθη ἀπ' τὴν πανθάλασσα 115.000.000 χρόνια πρὸ τῆς ἀναδύσεως οἰασδῆποτε ἄλλης ὁροσειρᾶς. Γράφει ἐπ' αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς Γεωλογίας Ι. Μελέντης: «Πρὸ 140.000.000 ἐτῶν, ὅταν ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ πλανήτης γῆ εἶχε περίπου τὴν μορφή μιᾶς πανθάλασσας, στίς ἀρχὲς δηλαδὴ τῆς κρητιδικῆς περιόδου, μιὰ γιγαντιαία ἀνοδικὴ ὁρογενετικὴ κίνησις ἀνύψωσε ἐπάνω ἀπ' τὰ ὕδατα αὐτῆς τῆς πανθάλασσας τὴν Πελαγονικὴ ὁροσειρά. Ἦτο μιὰ στενὴ ζώνη ξηρᾶς, ἡ ὁποία περιελάμβανε τὴν βορειότερη Μακεδονία (Πελαγονία), τὸν Ὀλυμπο, τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰ τῆς μετέπειτα Θεσσαλίας καὶ τὴν δόρειο Εὐβοία. Ἀπ' αὐτὴν τὴν πρώτη ὁρογενετικὴ κίνησι περνοῦν 115.000.000 χρόνια, γιὰ ν' ἀρχίσῃ μιὰ νέα ὁρογενετικὴ περίοδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀναδύονται ἐκ τῶν ὑδάτων οἱ ὑψηλότεροι ὄρεινοὶ ὄγκοι τῆς γῆς, δηλαδὴ τὰ Ἱμαλαία, οἱ Ἀλπεις, τὰ Πυρηναῖα» («Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τ.Α., εἰσαγωγή). Συνεπῶς, ἀφοῦ ἡ περιοχή τῆς Πελαγονίας ἦτο ἡ πρώτη γῆ πὺν ἀνεδύθη ἐκ τῆς θαλάσσης, θὰ πρέπει ἐκεῖ νὰ ἀνεπτύχθησαν οἱ πρῶτοι ἔμβιοι ὁργανισμοί. Αὐτὸ μᾶς ἐπιτρέπει τὴν πιθανολόγησι, ὅτι καὶ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐνεφανίσθησαν σ' αὐτὴ τὴν περιοχή. Δὲν θὰ πρέπει δὲ νὰ θεωρηθῇ τυχαῖο τὸ γεγονός, ὅτι στὴν ἴδια περιοχή ἔχουν εὑρεθῇ τὰ ἀρχαιότερα ἐπὶ γῆς παλαιοανθρωπολογικὰ εὑρήματα, ὅπως ἀπεδείχθη ἐκ τῶν προαναφερθέντων, πὺν ἀποδεικνύουν ὡς πρωταρχικὴ κοιτίδα τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους τὴν εὐρύτερη περιοχή τῆς Μακεδονίας.

Τὰ συμπεράσματα ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀναφερθέντων εἶναι: α) Κοιτίδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἶναι ἡ περιοχή τῆς Μακεδονίας (ἡ εὐρύτερη περιοχή ἀπὸ τὴν Πίνδο ὡς τὴν Μ. Ἀσία), ἀφοῦ ἐκεῖ εὑρέθη ὁ ἀρχαιότερος ἄνθρωπος (Homo Erectus) τῆς γῆς ἡλικίας 11 ἑκ. ἐτῶν. β) Ἄνθρωποι, ἀνθρωποειδῆ, πιθηκάνθρωποι (βαδίζοντες μὲ τὰ τέσσερα ἢ ἡμιόρθιοι) τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (πρὶν 11 ἑκ. χρόνια), ὅπως ἀποδεικνύουν οἱ παλαιοανθρωπολογικὲς ἔρευνες, συνυπῆρχαν. γ) Οἱ Homines Sapientes δὲν ἦλθαν ἀπ' τὴν Ἀφρικὴ τὸ 100.000 π.Χ. γιὰ τοὺς λόγους πὺν ἐξετέθησαν ἀνωτέρω (ἦδη Homo Sapiens κατοικοῦσε στὸ Αἶγαῖο ἀπ' τὸ 800.000 π.Χ. τοῦλάχιστον).

Ἡ ἐξόντωσις τοῦ Θ. Καΐρη

«Ἐπιτρέπεται ἐν εὐνομονμένῳ κράτει, κανχωμένῳ μάλιστα ἐπὶ ἀνεξιθρησκείᾳ, νὰ ἐρευνᾷ τις τὴν συνείδησιν τοῦ ἄλλου καὶ νὰ ζητῇ ἔγγραφον ὁμολογίαν τῆς πίστεώς του; Ἄν τοῦτο ἐπιτρέπεται, τότε ἂς ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν ἀφιστάμεθα πολὺ τῆς ἐποχῆς τῶν δικαστηρίων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως». Τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν ἔδωκεν ὁ Θεόφιλος Καΐρης, ὅταν ἡ ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνεδρίασε στίς 21 Ὀκτωβρίου 1839, γιὰ νὰ δικάσῃ τὸν Καΐρη ὡς «αἵρετικόν». Σὲ δύο δὲ ἡμέρες σὲ νέα τῆς συνεδρίασιν ἡ Σύνοδος καθήρεσε τὸν Καΐρη, ἀπόντα μάλιστα, διότι ἦτο «παραβάτης τῶν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπ' αὐτοῦ δοθεισῶν ὁμολογιῶν ἐν τῷ ἱερῷ βαπτίσματι καὶ ἐν τῇ περιβολῇ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱεροσύνης, ἀρνητὴς τε τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως καὶ ἀντάρτης κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, βλασφημῶν καὶ ἀποβάλλων πάντα τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως δόγματα καὶ μυστήρια καὶ διδάγματα καὶ ἔθιμα καὶ τὰς τελετὰς καὶ τὰς παραδόσεις καὶ γενόμενος ἀρχηγὸς καὶ διδάσκαλος νέας ἄλλης θρησκείας, Θεοσεβισμὸς παρ' αὐτοῦ καλουμένης, ἣτις ἐστὶν ἀσέβεια καὶ ἀθεΐα, ὡς τοιοῦτος ἀρνησίχριστος ἀναφανείς καὶ ἀνατροπὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ, κοινὸς δὲ λυμεὼν καὶ ψυχροφθόρος».

Ὅπισθεν τοῦ ἀορίστου αἰτιολογικοῦ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Καΐρη φανερόν ἐστίν, ὅτι ὑποκρύπτονται ἄλλοι σκοποί. Στόχος τῶν ἐπικριτῶν τοῦ ἦταν τὸ σχολεῖο-ὀρφανοτροφεῖο τοῦ Καΐρη, ποῦ εἶχε ἰδρύσει στὴν γενέτειράν του Ἄνδρο. Ἡ ἐπίθεσις ἐναντίον τοῦ Καΐρη σηματοδοτεῖ τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς γνώσεως, ποῦ εἶχαν στερεώσῃ μὲ κόπους οἱ φωτεινοὶ ἡγέτες τοῦ ἑλληνικοῦ διαφωτισμοῦ. Λίγους μῆνες πρὶν ἢ ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας (τὸν Ἰούλιον) εἶχε ἀρνηθῇ νὰ παραστῇ στὴν θεμελίωσιν τοῦ πανεπιστημίου, διότι τὸ κτίσιμό του τὸ ἐθεώρησεν ἀσέβειαν. Ὁ δὲ ἱεροκέρυκας Γερμανός, ποῦ παρευρέθηκε αὐτοδοῦλως, ἐπεπλήχθηκε αὐστηρῶς.

Τὴν πολεμικὴν ἐναντίον τοῦ Καΐρη κατηύθυνον ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ', ὁ πρόεδρος τῆς Συνόδου ὁ Κυνουρίας Διονύσιος, ποῦ συνυπέγραψε ἐπὶ τῆς ἀγίας τράπεζας τὸν ἀφορισμὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, καὶ ὁ σφοδρὸς πολέμιος τοῦ αὐτοκέφαλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Κ. Οἰκονόμου. Ἰδιαιτέρα γιὰ τὸν τελευταῖον ἡ ἐφημερὶς «Ἀθηνᾶ» γράφει στὸ φύλλο τῆς 14ης Νοεμβρίου 1839: «Ὁ ἅγιος Οἰκονόμος μᾶς ἐξηγήθη φανερὰ εἰς τὴν Ἐπίκρισιν του καὶ ἄλλοι, ὅτι οἱ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ ἱερεῖς, δὲν πρέπει νὰ σπονδάζουν, ἀλλὰ πρέπει νὰ μένουν ἀμαθεῖς καὶ ὅλως διόλου νὰ ἀφοσιωθοῦν εἰς τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἀγίου Πνεύματος...». Ἀλλὰ καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς Συνόδου Θεόκλητος Φαρμακίδης σημειώνει στὴν ἀπολογία του γι' αὐτὴν τὴν

περίοδον: «...γινώσκων δὲ καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις παρὰ τινων ἐχθρῶν τῆς αὐτονομίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ τῶν ἄλλων αὐτῆς σχολείων λεγόμενα, καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ὁθωνος φλυαρούμενα, ἔπρεπε νὰ πιστεύσω ἀμέσως εἰς τὰς διαδιδόμενας φήμας κατὰ τοῦ Καίρη, ἀνδρὸς γνωστοῦ ἐπὶ παιδείᾳ, ἀρετῇ καὶ εὐσεβείᾳ». Οἱ δυσσοδομοῦντες κατὰ τῆς παιδείας προετοιμάζουν τὸν θάνατο τῆς ἀναδιώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀρωγὸς στὸ «θεάρεστό» τους ἔργο θὰ σταθῇ τὸ ἐπίσημο κράτος. Ὁ ὑπουργὸς Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Παιδείας Γ. Γλαράκης θὰ κινητοποιήσῃ πολεμικὰ πλοῖα, γιὰ νὰ μεταφερθῇ ἀπὸ τὴν Ἀνδρον στὴν Ἀθήνα ὁ Καῖρης καὶ νὰ ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῆς Συνόδου. Ἡ ἐπιχείρησις ἀνετέθηκε στὸν ἥρωα τοῦ ἀγῶνος ναύαρχο Κ. Κανάρη· τόσο σπουδαία ἦταν. Ἔτσι ὁ σεβαστὸς διδάσκαλος μετεφέρθηκε ὑπὸ περιορισμὸν ἐντὸς πολεμικοῦ πλοίου συνοδίᾳ χωροφυλάκων.

Μόλις ὅμως ἔφυγεν ὁ Καῖρης ἀπὸ τὴν Ἀνδρον, ἡ σχολή του ἔπαυσε νὰ λειτουργῇ. Μὲ παρέμβασιν τοῦ διοικητοῦ Τήνου καὶ Ἀνδρου Ι. Θεοτόκη, ποὺ ἐνήργησε τὴν σύλληψιν τοῦ Καίρη ἐν ὀνόματι τοῦ κράτους, οἱ ἐργασίες στὸ ἡμιτελὲς κτήριο, ὅπου θὰ μετεστεγάζετο ἡ σχολή, ἔπαυσαν, μὲ κίνδυνον νὰ καταρρεύσῃ τὸ κτίσμα. Ἀμέσως Πατριαρχεῖο καὶ Σύνοδος ἐξαποστέλλουν «ἐπιτίμια» ἐναντίον τοῦ Καίρη. Στὸ Πατριαρχεῖο ἰδρύεται ἐπὶ τούτου σχολή, ὅπου ὑποχρεοῦνται νὰ φοιτήσουν οἱ διατελέσαντες μαθητὲς τοῦ Θεόφιλου, προκειμένου ν' «ἀνανήψουν» καὶ νὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ διορισθοῦν ὡς διδάσκαλοι. Ἡ πρῶξις αὕτη τοῦ Γρηγορίου ΣΤ' ἐξεδόθη στίς 19 Δεκεμβρίου 1839, μετὰ δηλαδὴ τὴν φυλάκισιν τοῦ Καίρη στὴν μονὴν Εὐαγγελισμοῦ τῆς Σκιάθου. Ὁ γραμματεὺς τῆς Συνόδου Θ. Φαρμακίδης παύεται καὶ διορίζεται καθηγητῆς... φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο. Τὰ γεγονότα τοῦ 1839 προδικάζουν αὐτὸ ποὺ θ' ἀκολουθήσῃ στὴν δεκαετία 1850-1860 μὲ φυλακίσεις γιὰ προσβολὴν τῆς θρησκείας, μὲ τὴν ἔξαρσιν τοῦ ἀγαθαγγελισμοῦ καὶ τῶν προφητειῶν τοῦ Παπουλάκου, μὲ τὸν ἀφορισμὸν τοῦ Λασκαράτου. Τέλος τὸ 1853 ὁ Καῖρης δικάσθηκε καὶ καταδικάσθηκε σὲ φυλάκισιν ἀπὸ πολιτικὰ δικαστήρια. Ὅμως τὸ ἀσθενὲς καὶ γέρικο σῶμα του δὲν ἄντεξε. Τὸν ἔθαψαν διαστικὰ παρουσίᾳ μόνον τοῦ ἀδελφοῦ του στὸν περίβολο τοῦ λοιμοκαρθατηρίου Σύρου. Καὶ ὅπως ἀναφέρει τὸ ὑστερόγραφο τοῦ ἡμερολογίου τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀσθενείας του στὴν φυλακή: «Ταύτην τὴν στιγμὴν ἠκούσθη, ὅτι τὴν ὑστεραίαν ἀπὸ τῆς ταφῆς ἡμέραν ἀνασκάψαντες τὸ μνημεῖον καὶ τὴν κοιλίαν διασχίσαντες τοῦ νεκροῦ ἐνέπλησαν ἀσθέστου αὐτὴν».

Ἀκεῖς

Οἱ ἀρχαῖες τραγωδίες εἶναι μουσικά ἔργα;

Διαδίδοντας τὰ διάφορα μελετήματα γύρω ἀπὸ τὴ μουσικὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τὶς τραγωδίες καὶ τοὺς Ὀρφικοὺς Ὑμνους καὶ ἄλλους ἀρχαίους ποιητές, μοῦ ἐγεννήθησαν ὥρισμα ἐρωτήματα.

Μᾶς λέγουν οἱ εἰδήμονες, ὅτι τὰ πρῶτα φωνήεντα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἦταν 5: **α, ε, ι, ο, υ** καὶ ἐποφέροντο μουσικά. Ἀργότερα προσέθεσαν τὰ **η** καὶ **ω**. Ἐχομε ὁμως τὴν 5φθογγὴ μουσικὴ κλίμακα, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 ἤχους· καὶ ἔχουν διασωθῇ τὰ γνωστά πολυφωνικά τραγούδια τῆς Ἡπείρου. Αὐτὲς οἱ κλίμακες εἶναι οἱ ἀρχαιότερες τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν. Καὶ τὰ τραγούδια θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς μουσικολόγους ὡς τὰ ἀρχαιότερα τῆς Εὐρώπης.

Ἄς σκεφθοῦμε; Πῶς οἱ ἄνθρωποι τοῦ πρώτου καιροῦ μπορούσαν νὰ συνεννοηθοῦν, πρὶν μπορέσουν νὰ ὁλοκληρώσουν τὴν γλῶσσα τους; Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ στὸ Μέγαρο Μουσικῆς σὰν ἓνα εἶδος συνανλίας παρουσιάσθηκε μία ομάδα ἀνθρώπων τῆς ὑπαίθρου, ἡ ὁποία μὲ τιτιδίσματα πουλιῶν συνωμίλησαν μεταξὺ τους. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο συνεννοοῦντο ἀπὸ τὸν ἓνα λόφο στὸν ἄλλο. Ποιὸς ξέρει ποίων αἰώνων κατάλοιπο εἶναι αὐτό; Ἀλλὴ παρατήρηση πὺν μπορούμε νὰ κάνουμε εἶναι: Τὰ μωρά, πρὶν νὰ μιλήσουν, τραγουδοῦν καὶ μὲ τὴν αἴσθηση τοῦ ρυθμοῦ ἀνεπτυγμένη. Σίγουρα οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, γιὰ νὰ μιλήσουν, μιμήθηκαν τὴ φύση. Ὅταν ἀρχίξῃ νὰ στρογγυλοποιεῖται ἡ ἄρθρωση τοῦ λόγου καὶ μὲ τὸν ἥσυχο ρυθμὸ ἐκείνης τῆς ζωῆς οἱ ἄνθρωποι θὰ συνέχισαν νὰ μιλοῦν ἡχοτραγουδῶντας. Κι ὅταν ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς ἀρχίξῃ νὰ γίνεται ἐντονώτερος, θὰ πρέπει κι οἱ ἤχοι τῆς ὁμιλίας νὰ γίνουν πιὸ «κοφτοί».

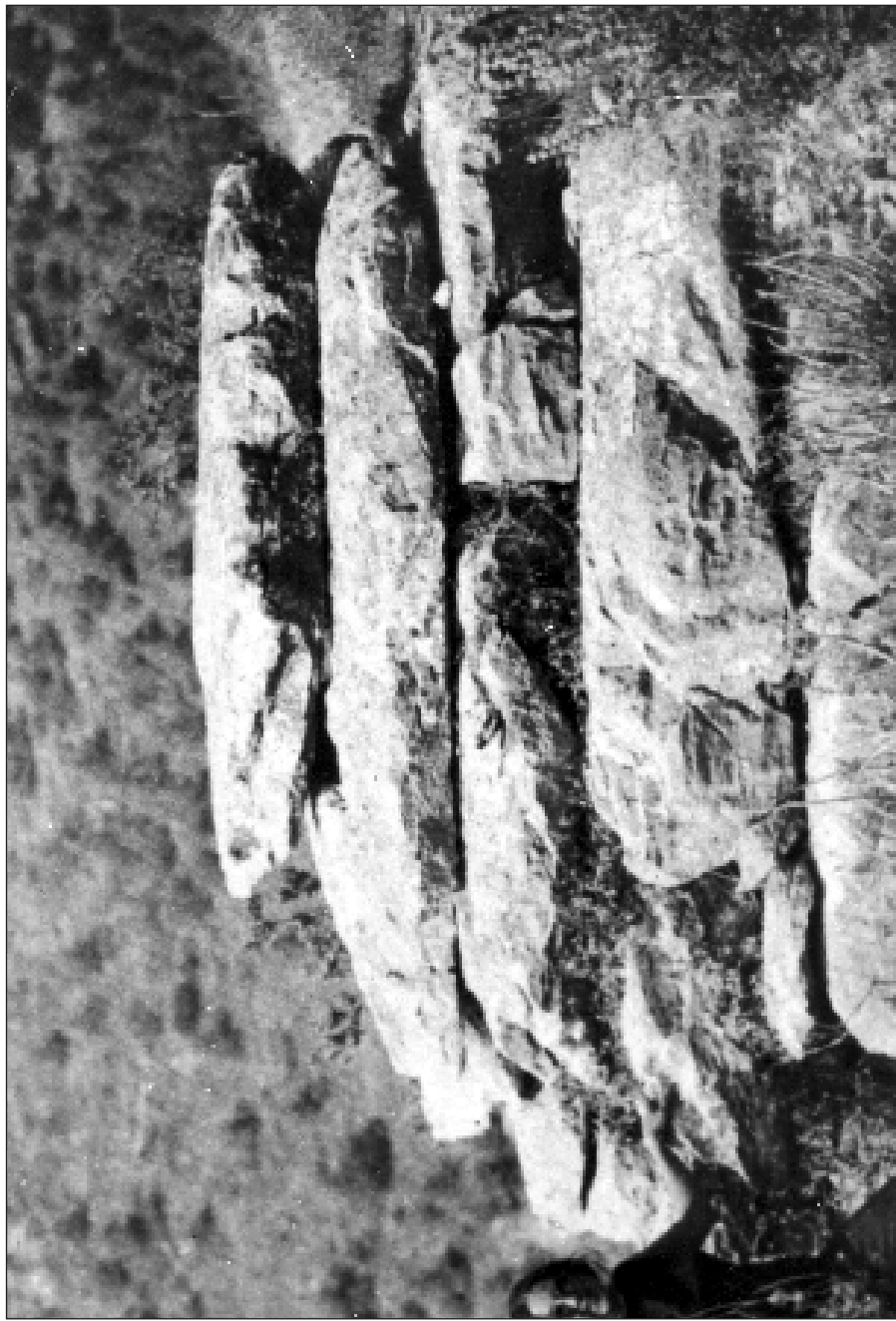
Ὅμως ἓνα μουσικὸ ἔργο σὰν τὴν τραγωδίαν γιατί θὰ πρέπει νὰ μὴν ἐποφέρετο μουσικά, ὅταν μάλιστα ξέρονμε, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πῆγαιναν στὸ θέατρο τὸ πρῶι καὶ ἔφηναν τὸ ἀπόγευμα; Ὁ χρόνος διάρκειας τῆς τραγωδίας δὲν ἦτανε δύο ὥρες, ὅπως διαρκεῖ σήμερα, ἀλλὰ γιὰ κάποιο λόγο διαρκοῦσε περισσότερο. Ὅπως π.χ. τὰ ἔργα τοῦ Βάγκνερ...

Θὰ ἤθελα νὰ θέσω κι ἓνα ἄλλο ἐρώτημα στὸν Ἕλληνα λάτρη τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Τὸν ἱκανοποιεῖ ἡ ψυχρὴ καὶ ἀπόμακρη ἀπαγγελία; Πῶς θὰ δεχότανε μία μουσικὴ ἀπαγγελία; Ὅχι δέδινα μὲ τὸ ὕψος μιᾶς ὀπερας μὲ τοὺς λαρυγγισμούς, πὺν πάλι ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν οὐσία· χωρὶς νὰ ξεχνᾶμε, ὅτι ἡ ὀπερα εἶναι μία ἀντιγραφὴ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Πιστεύοντας ὅτι ἡ μουσικὴ δοθῇ τὴν κατανόηση τοῦ λόγου, ἐπεχείρησα μία τέτοια ἐργασία. Προσπάθησα νὰ μιμηθῶ τὸν τρόπο πὺν ἔψαλλαν οἱ Βυζαντινοὶ τὶς ὑμνωδίες (χωρὶς τὸ ἀσκητικὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἥθος τῆς χριστιανοσύνης). Ἀλλάξα τὸ ὕψος, τὸ ἔκανα κοσμικόν. Ἰσῶς νὰ ἔχομε μία τραγωδίαν πιὸ προσιτὴ στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Ἐτσι, ὥστε ὁ ἀρχαῖος λόγος νὰ ἔχῃ κάποια ἄλλη προσέγγιση, λυρικώτερη καὶ ὅχι τὴν τωρινὴν στομφώδη ἀπαγγελίαν, πὺν μὲ ὑπεράνθρωπες προσπάθειες πολλὲς φορὲς ὁ τραγῶδης προσπαθεῖ νὰ μεταδώσῃ μὲ δρυχηθμούς. Ἐνῶ θὰ μπορούσε νὰ τὸ πετύχῃ μ' ἓνα κατάλληλο μουσικὸ διάστημα.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ σκέφτομαι, μήπως πρέπει νὰ δοῦμε τρόπους, ὥστε προσεγγίζοντας τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν ὁ ἀκροατὴς νὰ διδάσκειται καὶ νὰ ψυχαγωγῆται οὐσιαστικά καὶ ὅχι νὰ ἐντυπωσιάζεται ἀπὸ σκηνικά καὶ φωτιστικά εὐρήματα. Ἡ οὐσία σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῶν σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος εἶναι ὁ λόγος μὲ τὴ γνώση καὶ τὶς ιδέες του καὶ ὅχι ὁ ἐντυπωσιασμός. Ἡ μουσικὴ δοθῇ τὴν ψυχὴν, γιὰ νὰ προσαρμωσθῇ στὸ κλίμα τοῦ λόγου. Μ' αὐτὸ τὸ σκεπτικὸν θὰ δέχονταν οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες νὰ ἀποτολμῇ κανεὶς ἓνα τέτοιο ἀνέδασμα; μία τραγωδίαν μελισματική, μία τραγωδίαν πὺν θὰ ἔχῃ ἤχο-ἀπαγγελίαν;

Μαρία Σ. Στούπη

Πιανίστα - Παιδαγωγός

Λεπτομέρεια τῶν «μεγαλιθικῶν δόμων» τοῦ «Δρακόςπιτου» (ΑΙΑ, 81, Νο 2, 1977, σ. 191, εἰκ. 17).

N. K. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ*

Τὸ «δρακόσπιτο» τοῦ Ὑμηττοῦ

Ἕνασμα γιὰ τὴ συγγραφὴ αὐτοῦ τοῦ σύντομου κειμένου ὑπῆρξε ἡ δημοσίευση ἀρθρου στὸ περιοδικὸ «Δαυλὸς» (ἔτος 16ο, ἀρ. 188-189, 1997, σ. 11608) μὲ τίτλο: «Κυκλωτερὲς κτίσμα καὶ ἐπιγραφὴ σὲ ἀρχαῖο λατομεῖο τοῦ Ὑμηττοῦ». Ἰδιαίτερα θὰ ἤθελα νὰ ἐπισημάνω τὴν ἀνακρίδεια τῆς ἀναφορᾶς στὸ κείμενο τῶν κ.κ. Παναγιώτη Κουβαλάκη, Μάριου Μαμανέα καὶ Βασίλη Κατσιαδράμη, ὅτι «καθ' ὅσον γνωρίζουμε, δὲν ἀναφέρεται τίποτε γι' αὐτὸν (τὸν «κυκλωτερὴ οἰκίσκο») στὴν ἀρχαιολογικὴ βιβλιογραφία».

Τὸ «μεγαλιθικὴς» δομῆς αὐτὸ κτίσμα ἀνήκει στὴ γνωστὴ ὁμάδα τῶν «δρακόσπιτων», ποὺ ἔχουν ἐπισημανθῇ στὴ ΝΔ Εὐβοία (ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες περιοχές). Ὁ «κυκλωτερὴς οἰκίσκος» καλύπτεται κατὰ τὸ πάγιο σύστημα τῶν «δρακόσπιτων» μὲ ἐκφορικὰ προεξέχουσες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ μεγάλων διαστάσεων καὶ βάρους πλάκες.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι περιορισμένες εἶναι οἱ ἱστορικὲς πληροφορίες ποὺ ἔχουμε γιὰ τὰ λατομεῖα τοῦ Ὑμηττοῦ. Σχετικὰ παραπέμπω στὴ μελέτῃ τοῦ Γ.Κ. Γαρδίκας «Ὑμηττός», ποὺ δημοσιεύθηκε στὰ «Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας» τοῦ ἔτους 1920 (περίοδος Δ', Ἀθήνησι 1920), σ. 71-79, ὅπου ὑπάρχουν ἀφθονες πληροφορίες γιὰ τὸ σπουδαῖο δουνὸ τῆς Ἀττικῆς, τὸ ὁποῖο δεσπόζει στὸ «κλεινὸν ἄστυ», ὅπως ἐπίσης καὶ στοὺς E. Curtius καὶ J. A. Kaupert, *Karten von Attika* 2 (Berlin 1883, σ. 25-28), οἱ ὁποῖοι καὶ ἐπισημαίνουν τὴ θέσῃ τοῦ «δρακόσπιτου» (Steinhaus) στὸν πίνακα IV τῆς μελέτης. Παλιὰ ἀποκαλοῦσαν τὸ δουνὸ (τὸν Ὑμηττὸ) «ὁ τρελλὸς» καὶ «Τρελλοδοῦνι», ὀνομασία ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ Monte Matto, παραθορὰ τῆς ὀνομασίας τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ στὴ συνέχεια ἐπακολούθησε ἡ σύγχυση πρὸς τὸ ὁμόφωνο ἐπίθετο matto=μανιώδης, τρελλὸς (πρὸβλ. Ed. Dodwell, *Classical Tour...*, I. σ. 480). Ἡ ὀνομασία Ὑμηττός, ὅπως καὶ οἱ σχετικὲς ὀνομασίαι τῆς Ἀττικῆς: Ἀρδηττός, Βοιληττός, Γαργηττός, Λυκαδηττός κ.ἄ., ἀνήκουν στὴν ἀρχαιότερη διάλεκτο τῆς χώρας. Ὁ Ὑμηττός φαίνεται, πὼς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦταν ὅπως καὶ σήμερα γυμνός (Γ.Κ. Γαρδίκας, ὁ.π., σ. 74).

Τὴν χαραγμένη στὸ κατώτατο μέρος λαξευμένου βράχου σὲ ἀπόσταση 25 μ. ἀπὸ τὸν «οἰκίσκο» ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ, θὰ πρέπει νὰ συνδέσουμε μὲ τὶς ἀντίστοιχες ποὺ ὑπάρχουν στὸ σπήλαιο τῆς Βάρης, οἱ ὁποῖες συνόδευαν τὰ ἄτεχνα κατασκευασμένα ἀπὸ ἐργάτες λατόμους ἀνάγλυφα στὶς ἐσωτερικὲς ἐπιφάνειες τῶν βράχων τῆς σπηλιᾶς, ποὺ συνοδεύονται μὲ ἀπεικόνιση ἐργαλείων τῆς τέχνης τῶν λιθοξόνων καὶ ὠρισμένες ἐπιγραφές.

Τὸ σπήλαιο αὐτὸ, μὲ βάση τὶς ἐπιγραφές ποὺ δημοσιεύθηκαν (CIA, I, σ. 423-431), ἦταν ἀφιερωμένο στὶς Νύμφες, γι' αὐτὸ ὀνομάσθηκε καὶ «Νυμφαῖον». Σὲ ἄλλες ἐπιγραφές ὁμως σημειώνεται, ὅτι τὸ σπήλαιο ἦταν ἀφιερωμένο στὶς Χάριτες, τὸν Πᾶνα καὶ τὸν Ἑρσὸν Ἀπόλλωνα (Γ.Κ. Γαρδίκας, ὁ.π., σ. 77). Οἱ ἐπιγραφές αὐτὲς χρονολογήθηκαν λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ 432 π.Χ. Στὸν Ὑμηττὸ ὅμως ἐκτὸς τῶν λατομείων μαρμάρου ὑπῆρχαν καὶ ἀργυρορυχεῖα.

Ἀρχαιολογικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ ἀρχαῖο αὐτὸ κτίσμα τοῦ Ὑμηττοῦ, ἐξ ὧν γνωρίζω, ἀντλοῦμε ἀπὸ τὴ μελέτῃ τῶν J. D. Carpenter καὶ Dan Boyd, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ *Archaeology* (29, No 4, 1976, σ. 256-257), ἡ ὁποία γιὰ πρώτη φορὰ μᾶς δίνει διαστάσεις καὶ πληροφορίες γιὰ τὸ «δρακόσπιτο» αὐτὸ καὶ ὅπου σημειώνεται, ὅτι οἱ δύο ἐρευνητὲς εἶδαν χαραγμένα σὲ δόμο λίθο τῆς ΝΑ πλευρᾶς τοῦ μεγαλιθικοῦ κτίσματος τὰ ὀνόματα τῶν περιγητῶν Fauvel (1789) καὶ Milchhöfer (1880). Καὶ οἱ μελετητὲς αὐτοὶ ἀναγνωρίζουν τὴ μεγάλη ὁμοιότητα τοῦ «δρακόσπιτου» μὲ τὰ ἀντίστοιχα τῆς ΝΔ Εὐβοίας. Ὡς πρὸς τὴ λειτουργία του ἐκφράζουν τὴν ἂποψη, ὅτι πιθανὸν χρησιμοποιοῦντο ὡς μικρὸς «βωμὸς» ἢ

* Ὁ κ. Ν. Κ. Μ. εἶναι καθηγητὴς τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

᾽Αποψη τοῦ «Δρακόσπιτου» (AJA, 81, No 2, 1977, σ. 191, εἰκ. 16).

ναῖσκος.

Σὲ νεώτερη, πλὸ ἐμπεριστατωμένη μελέτη τους: «*Dragon-Houses: Enoia, Attika, Karia*», στὸ κεφάλαιο «The “Dragon-House” on Hymettos», ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ «*American Journal of Archaeology*» (81, 1977, σ. 189 καὶ ἑξ.), μᾶς δίνουν περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὸν τρόπο δομῆς του, τὸν τρόπο στεγάσεως (σ. 200), τὴ λειτουργία του (σ. 205) καὶ ἐπιχειροῦν συγκριτικὴ τυπολογικὴ καὶ μορφολογικὴ διερεύνηση μὲ τὰ ἀντίστοιχα «δρακόσπιτα» τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Καρίας (σ. 206).

Τὸ ἀρχαιολογικὸ αὐτὸ τεκμήριο ἔχει σπουδαία σημασία γιὰ τὴν παρακολούθηση αὐτῶν τῶν ιδιότυπων κτισμάτων (συχνὰ πλατυμέτωπων ὅπως τὸ ἱερὸ ἐπάνω στὴν κορυφὴ τῆς Ὀχης) καὶ τὴν ἔρευνα τοῦ δρόμου ποὺ ἀκολούθησε ἡ διάδοση καὶ ἡ μορφολογία τους, ἀλλὰ καὶ τὴν «ἐθνικότητα» τῆς φυλετικῆς ομάδας, στὴν ὁποία ἀνήκουν οἱ κατασκευαστές τους (Ἀδαντες;). Ἴσως στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀναφέρω καὶ τὶς προσωπικὲς μου ἐργασίες γιὰ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν τὰ «δρακόσπιτα» τῆς ΝΔ Εὐβοίας: Ν. Κ. Μουτσόπουλος: «Τὰ “δρακόσπιτα” τῆς ΝΔ Εὐβοίας: Συμβολὴ στὴν Ἀρχιτεκτονικὴ, τὴν τυπολογία καὶ τὴ μορφολογία τους», «Ἐπιστημονικὴ Ἑπετηρίδα τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς», Τμῆμα Ἀρχιτεκτόνων, τ. Η', Θεσσαλονίκη 1978-1980, σ. 263-478 + εἰκ. 4-7. Τοῦ ἴδιου: «Τὰ Δρακόσπιτα», «Ἀρχαιολογία», τ. 42, Μάρτιος 1992, σ. 47-54.

Γιὰ ὅσους ἔχουν ἓνα ιδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ μνημεῖα αὐτὰ τῆς «μεγαλιθικῆς» ἀρχιτεκτονικῆς παραπέμπω καὶ στὶς παρακάτω ἐργασίες:

Ν. Κ. Μουτσόπουλος -Γ. Δημητροκάλλης: «Μεγαλιθικὰ μνημεῖα στὴ Νάξο», περιοδ. «Ἀνθρωπος», τ. 3, τεύχ. 1, Ἰανουάριος 1976, σ. 76-104. Τῶν ἴδιων: «Τὰ μεγαλιθικὰ μνημεῖα τῆς Μάνης» στὰ «Πρακτικὰ τοῦ Α' Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν» (Σπάρτη, 7-14.9.1975), τ. Β', Ἀθῆναι 1976, σ. 135-169 + πίν. Κ' - ΝΕ'. Τῶν ἴδιων: «*Further Notes on the megalithic monuments of Naxos*», «*Balkan Studies*», τ. 18, 2, Thessaloniki 1977, σ. 251-259. Τῶν ἴδιων: «Νεότερες ἔρευνες στὰ μεγαλιθικὰ μνημεῖα τῆς Μάνης», «Πρακτικὰ Α' Λακωνικοῦ Συνεδρίου», Σπάρτη 7-11 Ὀκτωβρίου 1977=«Λακωνικὰ Σπουδαῖα» Ε', Πρακτικὰ Β', σ. 385-390 (Ἀθῆναι 1980). Τῶν ἴδιων: «Τὰ ντολμὲν στὴ “Γιαλόμαντρα” τῆς Σαμοθράκης: Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ ἔρευνα γιὰ τὴ Θράκη», Συμπόσιο Ξάνθη - Κομοτηνῆ, Ἀλεξάνδρου-πολη. Institut for Balkan Studies, 5-9 Δεκεμβρίου 1985. «Πρακτικὰ», Θεσσαλονίκη 1988, σ. 17-37.

(Θεσσαλονίκη: 30.11.1997)

Κράμα ἀμάθειας καὶ μισελληνισμοῦ ΟΤΑΝ Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΔΕΝ ΞΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ...

Ὁ καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βασίλης Κρεμμυδάς ἔγραψε στὰ «ΝΕΑ» (14.10.97), ὅτι:

«Τὸ πρῶτο σημεῖο ποὺ “δγάζει μάτι” εἶναι, ποὺ οἱ ὑπεύθυνοι σύνταξης τοῦ βιβλίου (ἱστορίας τῆς Α΄ Λυκείου) ἔχουν ἀνακαλύψει ἐλληνικὸ ἔθνος καὶ ἐλληνικὴ ἐθνικὴ συνείδηση στὴν ἀρχαιότητα, ὅταν οὔτε τὸ ὄνομα “Ἑλλάς” δὲν χρησιμοποιεῖτο γιὰ ὁλόκληρο τὸν χῶρο, ὅπου κατοικοῦσαν Ἑλληνες, ὅταν τὸ “Ἕλλην” καμμιά σχέση δὲν εἶχε μὲ “ταυτότητες” καὶ ἄλλα τέτοια. Ὅταν κυρίως πᾶνε ἀρκετὲς δεκαετίες, ποὺ ἡ ἱστοριογραφία, ἡ ξένη πρῶτα καὶ ἡ ἐλληνικὴ κατόπιν, ἔχει ἀποδείξει, ὅτι ἐθνικὴ συνείδηση καὶ ἔθνος δὲν μπορεῖ νὰ ὑπῆρξαν παρὰ μόνον κατὰ τοὺς νεότερους χρόνους, κατὰ τὴ φάση δηλαδὴ τῆς διαμόρφωσης τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων, διότι τὰ χαρακτηριστικὰ τοὺς μόνον σὲ αὐτὲς τίς συνθήκες ἦταν δυνατόν νὰ σχηματισθοῦν».

Ἀσφαλῆ ἀπάντηση διάψευσης δίνουν φιλόσοφοι, ἱστορικοὶ καὶ ποιητὲς Ἑλληνες τῆς ἀρχαιότητος στὴ ξένη ἱστοριογραφία τῶν «καπιταλιστικῶν σχέσεων» τοῦ κ. καθηγητῆ. Παραθέτουμε μερικὰ ἀποσπάσματα ἄνευ σχολίων, γιὰτὶ εἶναι τόσο εὐγλωττα:

- «Οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι Ἑλληνες κατὰ πόλεις τε ὅσοι Ἑλλήνων ξυνήεσαν καὶ ξύμπαντες ὕστερον κληθέντες οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωικῶν δ' ἀσθένειαν καὶ ἀμειξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἔπραξαν» (Θουκυδίδης, Ἱστοριῶν Α, 4).

- «Υπὸ μὲν δὴ Ἀμφικτύονος αὐτοῦ φασιν εἰς συνέδριον κοινὸν τοσάδε γένη τοῦ Ἑλληνικοῦ συναχθῆναι» (Παυσανίας, Φωκικά VIII, 2).

- «Αὐτός τε γὰρ Ἕλληνας γένος εἰμὶ τῶρχαῖον καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλομι ὄραν τὴν Ἑλλάδα» (Ἀλέξανδρος Α', γιὸς τοῦ βασιλιᾶ Ἀμύντα, 498-454 π.Χ.) (Ἡρόδοτος, IX 45,2).

- «Ἑλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν» (490 π.Χ.) (Σιμωνίδης ὁ Κεῖος).

- 1. «Πᾶσα γὰρ γένατ' ἂν Ἑλλάς βασιλέως ὑπήκοος».

- 2. «Οὐ γὰρ ὡς φυγὴ παιᾶν' ἐφύμνουσιν σεμνὸν Ἑλληνες τότε, ἀλλ' ἐς μάχην ὁρμῶντες εὐψύχῳ θράσει... Ὡ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε, ἐλευθεροῦτε πατρίδα, ἐλευθεροῦτε δὲ παῖδας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρῶν ἔδη, θήκας τε προγόνων, νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών» (Ναυμαχία Σαλαμῖνος, 480 π.Χ.) (Αἰσχύλος, Πέρσαι, 472 π.Χ.).

- «Πέρσας ἐξελάσαντες ἐλευθέρῳ Ἑλλάδι κοινῷ ἰδρύσαντο Διὸς ὄμοιο ἐλευθερίῳ». (Μάχη Πλαταιῶν, 479 π.Χ.) (Πλούταρχος, Ἀριστείδης 19).

- 1. «Ποίας πολίτης πατρίδος Ἕλληνας γεγώς;».
- 2. «Τὸ σὸν Ἑλλάς ἀποτείσει φόνον δίκας τίνουσα τῆς Ἀνλίδι σφαγῆς».
- 3. «Ἑλλάδος εὐίππου πύργους καὶ τείχη χόρτων τ' εὐδένδρων ἐξαλλάξας Ἐυρώπαν, πατρώων οἴκων ἔδρας».
- 4. «᾽Ω τῆςδ' ἀνάσσω Ἑλλάδος στρατηγίας Ἀγάμεμνον».
- 5. «Πέμψω δὲ καὶ τάσδ' Ἑλλάδ' εἰς εὐδαίμονα γυναικάς». (Εὐριπίδης, Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις, 412 π.Χ.).
- «Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπίς μύριοι καὶ τετρακόσιοι, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι» (401 π.Χ.) (Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις, Α VII, 10).
- «Πρῶτον μὲν ἀνδραποδισμοῦ πέρι, δοκεῖ δίκαιον Ἕλληνας Ἑλληνίδας πόλεις ἀνδραποδίζεσθαι, ἢ μὴδ' ἄλλη ἐπιτρέπειν κατὰ τὸ δυνατόν καὶ τοῦτο ἐθίζειν, τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους φείδεσθαι, εὐλαβουμένους τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων δουλείαν;» (Πλάτων, Πολιτεία Ε, 469, C).
- «Ὅσους δὲ (Ἀλέξανδρος) αὐτῶν (τῶν μισθοφόρων Ἑλλήνων) αἰχμαλώτους ἔλαβε, τούτους δὲ δήσας ἐν πέδαις εἰς Μακεδονίαν ἀπέπεμψεν ἐργάζεσθαι, ὅτι παρὰ τὰ κοινῇ δόξαντα τοῖς Ἕλλησιν Ἕλληνες ὄντες ἐναντία τῇ Ἑλλάδι ὑπὲρ τῶν βαρβάρων ἐμάχοντο, ἀποπέμπει δὲ καὶ εἰς Ἀθήνας τριακοσίας πανοπλίας Περσικὰς ἀνάθημα εἶναι τῇ Ἀθηνᾷ ἐν πόλει. Καὶ ἐπίγραμμα ἐπιγραφῆναι ἐκέλευσε τότε: Ἀλέξανδρος Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων» (Μάχη Γρανικοῦ, 334 π.Χ.) (Ἀρριανός, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις Α, 16).
- «Ὅς ἔφη (ὁ Ναυπάκτιος στρατηγὸς Ἀγέλαος) δεῖν μάλιστα μὲν μηδέποτε πολεμεῖν τοὺς Ἕλληνας ἀλλήλοις» (217 π.Χ., Κοῖλα Ναυπακτίας) (Πολύβιος, Ἱστορία Ε, 104).
- «Τίνος καὶ πηλίκης δεῖ τιμῆς ἀξιοῦσθαι Μακεδόνας, οἳ τὸν πλείω τοῦ δίον χρόνον οὐ παύονται διαγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς βαρβάρους ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀσφαλείας, ὅτι γὰρ αἰεὶ ποτ' ἂν ἐν μεγάλοις ἦν κινδύνους τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας, εἰ μὴ Μακεδόνας εἵχομεν πρόφραγμα» (210 π.Χ., Λυκίσκος ὁ Ἀκαρνάν) (Πολύβιος, Ἱστορία Θ, 35, 2).
- «Ἀπαντας καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἕλληνας καὶ τοὺς τὴν Εὐρώπην ἐλευθέρους, ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους γενέσθαι, νόμοις χρωμένους τοῖς ἰδίους». (Ἰσθμία Κορίνθου, Διακήρυξις Ρωμαίων 126 π.Χ.) (Πολύβιος, Ἱστορία ΙΗ, 46, 15).
- «Ἔστι μὲν οὖν Ἑλλάς καὶ ἡ Μακεδονία» (Στράβων, ΙΙΙ, ἀπ. 9).

Γεράσιμος Καζάνας

Ἡ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΑΜ. ΑΣΠΙΩΤΗΣ, Ἀρχαῖοι Ἕλληνες μουσικοὶ
καὶ σφζόμενα μουσικὰ ἀποσπάσματα μετὰ μεταγραφὴν τους εἰς
τὴν σύγχρονον Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν σημειογραφίαν

«...Μουσάων ἀρχόμεθα, ταὶ Διὶ πατρὶ ὑμνεῦσι τέρπουσιν μέγαν νόον...» («Θεογονία»). Οἱ Μοῦσες ὥστόσο δὲν τέρπουν μονάχα τὸν νοῦν, ἀλλ' «ἐπικουφίζουν τὰ ἄλγη» καὶ ἔλκουν τὶς ψυχὰς πρὸς τὸ ὠραῖο καὶ τὸ ἀγαθόν. Ὁ Ἀσκληπιὸς θεράπευε τοὺς ἀσθενεῖς μετὰ τὴν Μουσικὴν καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς «ἐπεκούφιζεν τὰ ἐκ τοῦ πολέμου ἄλγεα» κιθαρίζοντας.

Ἡ λέξις *Μουσική*, πού ἔχει περάσει αὐτούσια σ' ὅλες τὶς γλῶσσες τοῦ κόσμου, προέρχεται ἐκ τοῦ ρήματος «μῦν» (: μυνέω = διδάσκω, κατηγῶ, εἰσάγω κάποιον εἰς τὰ μυστήρια) καὶ ἀπὸ τὶς Μοῦσες (τὶς θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης), πού ὑπῆρξαν ἑφοροὶ ὅλων τῶν Ἐπιστημῶν καὶ ὅλων τῶν Τεχνῶν. «Ὁ ὅρος “Μουσική” ἀρχικῶς ἐσήμαινε τὴν παιδείαν καὶ πᾶσαν τέχνην σχέσιν ἔχουσαν μετὰ τὴν ψυχοπνευματικὴν ἀγωγήν, τὴν διανόησιν καὶ τὰς καλὰς τέχνας. Σήμερον μετὰ τὸν ὅρον “Μουσική” ἐννοοῦμε γενικῶς τὴν Τέχνην τῶν ἤχων· παρὰ τοῖς ἀρχαίοις αὕτη ἐκαλεῖτο “Ἀρμονική”», λέγει ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρουσιαζόμενου βιβλίου, πού μόλις ἐξέδωσεν ὁ «Δαυλὸς» μετὰ τὴν φιλολογικὴν, γλωσσικὴν καὶ τεχνικὴν ἐπιμέλειαν τοῦ διευθυντοῦ του.

Μία στενότερη σχέσις συνδέει τὴν Μουσικὴν μετὰ τὸν Πολιτισμό, ἃν κρίνουμε ἀπὸ τὸ

Ἡ ἀπιστία πρὸς τὴν ἀλήθειαν γεννᾷ τὸν Πολιτισμό

Ἡ Τέχνη χαρακτηρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὸ διονυσιακὸ τοῦ πνεύματος καὶ ἡ Ἐπιστήμη φαίνεται νὰ ἐξελίσσεται καὶ νὰ προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ ἀπολλώνειον φῶς. Ὁ Νίτσε καθώρισε γιὰ τὴν ἐπιστήμην τῆς ἐποχῆς του, ὅτι ἐξελίσσεται σύμφωνα μετὰ τὸ ἀσκητικὸ ἰδανικόν, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀλήθειας, καὶ ἐπομένως ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν αὕτη ἐκλείπει πλήρως τὸ διονυσιακὸ πνεῦμα. Ἐν τούτοις σήμερον, ἀναζητῶντας τὴν δομὴν τῆς ἐπιστήμης μέσα ἀπὸ τὴν ἱστορίαν της, εἴμαστε σὲ θέσιν νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι δὲν ἔχει μόνον ἡ Τέχνη τὸ προνόμιον νὰ λειτουργῇ διονυσιακά, οὔτε ἔχει μόνον αὕτη τὸ πλεονέκτημα νὰ ἀναζητᾷ τὴν μὴ-ἀλήθειαν. Ἡ Ἐπιστήμη λειτουργεῖ καὶ λειτουργοῦσε διονυσιακά καὶ ἀπολλώνεια, ὅπου ὡς πρὸς τὸ μεθοδολογικόν τους πλάσιον οἱ ὅροι σημαίνουν ἐπαγωγή καὶ ἀπαγωγή (σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις) ἀντίστοιχα. Αὐτὸ πού ἀρχίζει νὰ ἀλλάξῃ σήμερον εἶναι, ὅτι οἱ ἐπιστήμονες ἐγκαταλείπουν τὸ ἀσκητικὸ ἰδανικόν, τὴν πεποίθησιν ὅτι ὑπάρχει Ἀλήθεια,

διάγραμμα τῆς σελίδος 101 τοῦ βιβλίου· ὁ ἀριθμὸς τῶν μουσικῶν τῆς κάθε ἐποχῆς εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδό της. Τὰ μεγαλύτερα ποσοστά, βλέπουμε, ἐμφανίζονται στὰ πανάρχαια χρόνια – ἐποχὴ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν θεῶν - βασιλέων (18,9%) – καὶ στὸν 5ο π.Χ. αἰῶνα – ἐποχὴ κορυφώσεως τῆς προσπάθειας ἀναγεννήσεως τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Διὸς (16,3%). Τὰ ποσοστὰ σχεδὸν μηδενίζονται κατὰ τοὺς χρόνους ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μουσικὴ ἀποτελοῦσε ἀδελφὴν ἐπιστῆμην τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Ἀστρονομίας. Ὁ Ar. Szabó, ἀναζητῶντας τὶς «ἀπαρχές τῶν Ἑλληνικῶν Μαθηματικῶν», ἀνεκάλυψε, ὅτι οἱ μαθηματικοὶ ὄροι τῆς «συνεχείας» καὶ τῶν «ἀρρήτων ἀριθμῶν» ἔχουν μουσικὴν προέλευσιν. «Υπάρχουν τρεῖς μέσοι εἰς τὴν Μουσικὴν: εἷς ὁ ἀριθμητικὸς, δεῦτερος ὁ γεωμετρικὸς καὶ τρίτος ὁ ἀντίστροφος, ὁ καλούμενος ἁρμονικός» (σελ. 229). Ὅμως καὶ οἱ μαθηματικοὶ ὄροι «λόγος», «διάστημα», «μέσος», «ἄκρος» κ.ἄ. ἔχουν ἐπίσης τὴν προέλευσίν τους ἀπὸ τὴν Μουσικὴν.

Ὁ Πλάτων ἀφιερώνει πολλὰ χωρία τῶν διαλόγων του στὴν Μουσικὴ, πού τὴν θεωρεῖ ὡς «ὀκλήν τῶν νέων πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ὥραϊον». «Ὁ Ἀριστοτέλης διακρίνει τὴν χρῆσιν τῆς Μουσικῆς: α) πρὸς παιδιάν...· β) πρὸς ἠθικὴν μόρφωσιν γ) πρὸς ἀπολαυστικὴν ἐνασχόλησιν ἥτοι διαγωγὴν, εἰς ἣν παρατάσσεται καὶ ἡ φρόνησις· δ) πρὸς κάθαρσιν ἥτοι ἀπαλλαγὴν τῶν διαταραττουσῶν κινήσεων ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία ἀπαλλαγὴ προκαλεῖται μόνον διὰ τῆς διεγέρσεως τῶν ψυχικῶν συγκινήσεων» (σελ. 41). Ὁ Σταγειρίτης ἔγραψε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ τὸ σχετικὸν μὲ τὴν Μουσικὴν ἔργο «Πρόβληματα», τὸ ὁποῖο ὑπεδιαιρεῖτο εἰς τὰ α) «Περὶ Φωνῆς» καὶ β) «Περὶ Ἀρμονίας» (ὁ. π.). Μὲ τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸν ρυθμὸ ἀσχολήθηκε καὶ ὁ Πάριος Ἀρχιλόγος, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ φράσις: «Γίγνωσκε δ' οἷος ρυθμὸς ἀνθρώπους ἔχει» (ἀπό-

ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα Ἀλήθειας.

Αὐτὸ δέδοια ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν κατάρρευση τοῦ κόσμου τῶν Ἰδεῶν, ἀλλὰ εἶναι μία πραγματικότητα, πού πρέπει νὰ ἀποδεχθοῦμε: Ἡ ἐπιστῆμὴ τῆς βιολογίας (J. P. Changeaux) ἀπέδειξε, ὅτι ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος ἐξελίσσεται. Οἱ νευρικές του συνάψεις πραγματώνονται κατὰ ἓνα σχῆμα δαρβινικῆς ἐπιλογῆς, τὸ ὁποῖο ἀποδέχεται ἐκείνες τὶς συνάψεις πού ὠθοῦν τὴ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς αὐτὸ πού θὰ ὠρίζαμε ὡς ἐξέλιξη. Μ' ἄλλα λόγια ἡ πρόοδος δὲν ἔχει τελεολογικὴ ὑπόσταση, ἀλλὰ προσδιορίζεται ἀπὸ τὸν ὑπαρκτὸ ἐγκέφαλο. Καὶ ὁ ἐγκέφαλος χαρακτηρίζεται οὐσιωδῶς ἀπὸ δύο μορφές: ἐπαγωγὴ καὶ ἀπαγωγὴ. Καὶ ἡ ἀπαγωγὴ χαρακτηρίζει τὸ ἤδη ὑπάρχον, αὐτὸ δηλαδή πού χρῆζει ἀνάλυσης καὶ παρατήρησης καὶ πού ἡ μονομερὴς ἀνάπτυξή του ἐπιβάλλει στὸ ἀνθρώπινο εἶδος τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀναζήτησίν της: τὸ ἀσκητικὸ ἰδανικόν. Ἐνῶ ἡ ἐπαγωγὴ χαρακτηρίζει τὸ μὴ-ὑπαρκτὸ καὶ τὴν σύνθεσή του, τὴν κατασκευὴν του, αὐτὸ πού εἶναι πέρα ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἀλή-

σπ. 67), πράγμα πού σημαίνει, ὅτι ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὸν δικό του ρυθμό, «τὸν σκοπὸ του», καθὼς λέγει ὁ λαός.

Μιὰ καὶ ὁ λόγος περὶ Μουσικῆς καὶ ρυθμῶν ἢ ἡθῶν, πρέπει νὰ ξέρουμε, ὅτι «οἱ μουσικῆς τρόποι» σχετίζονται καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς πολιτικούς νόμους, καθὼς λέγει ὁ Πλάτων στὴν «Πολιτεία» (403 κ.ἐξ.). Οἱ Ἕλληνες διέκριναν τοὺς παρακάτω ρυθμούς: τὸν Δώριο, πού ἦταν ἀνδρικός· τὸν Ὑποδῶριο ἢ Παλαιο-αιολικό, πού ἦταν ἐπίσης ἀνδρικός καὶ περήφανος· καὶ τὸν Ἰάστιον ἢ Ἰωνικόν, πού ἦταν αὐστηρὸς καὶ μεγαλόπρεπος. Οἱ ὑπόλοιποι ρυθμοὶ ἦσαν μιξοδόρβαροι καὶ ὁ Πλάτων τοὺς θέτει ἐκτὸς τῆς πολιτείας του· αὐτοὶ ἦσαν: ὁ Λύδιος καὶ ὁ Ὑπολύδιος, φιλήδονοι, μεθυστικοὶ καὶ κατάλληλοι γιὰ διασκεδάσεις· καὶ ὁ Φρύγιος, πού ἦταν ἐνθουσιαστικός, ἐνθεος.

Ὁ λαμπρὸς νέος Ἕλλην μουσικοσυνθέτης Νικόλαος Σταμ. Ἀσπιώτης, πού ζῆ καὶ δημιουργεῖ στὴ Γερμανία, ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρουσιαζόμενου βιβλίου, ἐργάσθηκε πολὺ καὶ μὲ περίσσιο ζήλο, γιὰ νὰ πετύχῃ τὸ ἄθλημα αὐτό· γιατί περὶ ἀθλήματος πρόκειται! Μέσα στίς διακόσιες πενήντα περίπου σελίδες τοῦ βιβλίου του κατεχώρισε ὅλους τοὺς Ἀρχαιοέλληνες μουσικούς (381 τὸν ἀριθμὸν) μ' ὅλα τὰ πληροφοριακὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ ζωὴ τους καὶ τὰ ἔργα τους καὶ τὰ 23 ἀρχαῖα ἑλληνικὰ μουσικὰ ἀποσπάσματα, πού διασφύζονται μέσα στοὺς κώδικες τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Εὐρώπης. Ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ πληροφορηθῇ π.χ. γιὰ τὴν μουσικὴ Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Ἀρμονία (σελ. 27 καὶ 44 ἀντίστοιχα), γιὰ τὸν Ἀμφίωνα καὶ τὴν Ἀοιδὴ (σελ. 33 καὶ 37), γιὰ τὴν Κόριννα (τὴν ἀντίπαλο στοὺς λυρικοὺς ἀγῶνες τοῦ Πινδάρου) καὶ τὴν Δαμοφύλη (σελ. 69 καὶ 50), γιὰ τὸν Ἀγάθωνα (τὸν γνωστὸ ἀπ' τὸ «Συμπόσιον») καὶ τὸν Ἀλκιβιάδη (σελ. 25 καὶ 31), γιὰ τὸν Ἀλύπιο καὶ τὸν Μιχαήλ Ψελλὸ (σελ. 32 καὶ 99). Ἀλλὰ τὸ ση-

θεια καὶ ὑπαρκτὴ ιδέα.

Ἡ κατανόηση αὐτοῦ τοῦ δυϊσμοῦ φέρει τὴν ἐξῆς διαπίστωση: Δὲν ψάχνουμε μὲ τὴν ἐπιστήμη τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ τὴν κατασκευάζουμε καὶ ἡ κατασκευὴ αὕτὴ ἀποτελεῖ τὴν κατανόησίν της. Ἡ Τέχνη ἐξ ὀρισμοῦ ἀπορρίπτει τὸ σύμπλεγμα τῆς ἀλήθειας, καὶ αὐτὸ δὲν θεωρεῖται παράλογο, τὸ διονυσιακὸ πνεῦμα ἐπιβάλλεται καθ' αὐτὸ στὴν ὑπαρξὴ τῶν ἔργων της.

Ἀντιθέτως ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔχει σκοπὸ φαντάζει παραλογισμός, ἀλλὰ, ἐπειδὴ, ὅπως ἀναλύσαμε, ὁ σκοπὸς δὲν ἀποτελεῖ ἀναγκαῖα ὑπόθεση γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ νοῦ, αὐτομάτως φανερῶνεται, ὅτι ὁ παραλογισμὸς εἶναι φαινομενικὸς καὶ ταυτόχρονα ἀναδεικνύεται ἡ σωρευμένη διαστροφή τοῦ νὰ ὑπάρχῃ ὁ ἄνθρωπος γιὰ μακρὸ χρόνον μέσα στὸν κλοιὸ τῆς κοινωνίας! Καὶ ἐννοοῦμε τὴν κοινωνία στὴν εἰρηνικὴ μορφὴ της, καὶ ὁ ὅρος «διαστροφή» συγκαταλέγει τὸν χρόνον καὶ τὴν εἰρήνην (κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ μακροῦ χρόνου) ὡς ἀναγκαῖα τῆς κοινωνίας. Γιατί ὅμως διαστροφή;

μαντικώτερο τμήμα τοῦ διδύλου περιέχει τὰ 23 ἀρχαῖα ἑλληνικά μουσικά ἀποσπάσματα, τὰ ὅποια ὁ συγγραφεὺς δημοσιεύει μὲ τὴν διασωθεῖσα ἀρχαία μουσική σημειογραφία τους καὶ τὴ μεταγραφή τους στὴ σύγχρονη εὐρωπαϊκὴ, σὲ τρόπο ὥστε νὰ «διαβάξῃ» ὁ ἀναγνώστης τὸ μέλος τους ἢ νὰ τὸ παίξῃ μ' ἓνα οἰοδῆποτε μουσικὸ ὄργανο.

Δὲν θ' ἀναφεροῦμε στὰ παραρτήματα Α' («Μουσικαὶ Ἀναφοραὶ τοῦ Ὀμήρου») καὶ Β' («Εἰκόνες Ἀρχαίων Μουσικῶν Ὁργάνων»), ἀλλὰ θὰ κλείσουμε μὲ τὴν ἀναφορὰ μας σ' ἓνα ἀπ' τὰ «σφζόμενα μουσικά ἀποσπάσματα», ποὺ παρατίθενται στὶς σελίδες 105-200, ὅπως εἴπαμε τόσο μὲ τὴν ἀρχαία μουσική σημειογραφία – κάτι τὸ καταπληκτικὸ καὶ πρωτόφαντο – ὅσο καὶ στὴν σύγχρονη εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ κλίμακα:

«Ἐπιτάφιος τοῦ Σεικίλου

*Εἰκὼν ἢ λίθος εἰμί· τίθησί με Σείκιλος ἔνθα
μνήμης ἀθανάτου σῆμα πολυχρόνιον.*

*

*Ὅσον ζῆς, φαίνου, μηδὲν ὅλως σὺ λυποῦ·
πρὸς ὀλίγον ἐστὶ τὸ ζῆν, τὸ τέλος ὁ χρόνος
ἀπαιτεῖ. Σείκιλος Εὐτέρ [που] ζῆ.»*

Ὅπως παραπάνω ἀναλύθηκε ὁ νοῦς ὑπάρχει ἐν ἀντιθέσει μὲ τὴν ἀλήθεια. Ὁ προσανατολισμὸς ἐπομένως καὶ ἡ στρατευμένη κατεύθυνση τῆς κοινωνίας πρὸς τὸν ἀνὺπαρκτο στόχο τῆς ἀλήθειας, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς γενικῆς ἀγάπης εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ οὐτοπία: εἶναι διαστροφή· διότι ἓνας τέτοιος στόχος ἐπιβάλλει τὴ μονομερῆ ἀνάπτυξη τῆς ἀπαγωγῆς, τὸ συμπλήρωμα τῆς μη-κατασκευῆς μὲ δογματικὲς πεποιθήσεις καὶ τὴν καταδαράθρωση τῆς ἐπαγωγῆς: «**Ἄς μακελλέψουμε τὸ ἥμισυ τοῦ ἐγκεφάλου στοῦ ὀνόμα τῆς Ἀλήθειας**». Αὐτοὶ ποὺ ἐπὶ 2000 χρόνια τὸ ξεφωνίζουν, ἔχουν ἤδη νικήσει. Ἡ σύ-

Πόσο ἀλήθεια ἀνθρώπινα εἶναι τὰ λόγια αὐτὰ καὶ πόσο σύγχρονα, ὅσο καὶ ἡ μουσικὴ κλίμακα γιὰ αὐτοὺς ποὺ κατέχουν τὴν Μουσικὴ καὶ ξέρουν νὰ κιθαρίζουν» ἢ νὰ παίξουν οἰοδήποτε ἄλλο ὄργανο...

Σαράντος Πάν

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ, *Μισοπάγων, Κατὰ Γαλιλαίων, Ἐπιστολαί*

Οἱ ἐκδότες καὶ μεταφραστές τοῦ ἔργου τοῦ πλατωνικοῦ φιλοσόφου Κέλσου «*Ἀληθὲς Λόγος*», παρουσίασι τοῦ ὁποίου ἐκάμαμε στὸ ὑπ' ἀρ. 185 τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ», συνεχίζουν νὰ μᾶς ἐκπλήττουν. Ὅπως εἶχαν ἀνακοινώσει στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ βιβλίου «*Κέλσος. Ἀληθὲς Λόγος*», στόχος τους εἶναι ἡ ἔκδοσι «ἄγνωστων» ἔργων τῆς Ὑστερῆς Ἀρχαιότητος. Αὐτὴ τὴν φορὰ συνεχίζουν μὲ μία κάπως πιὸ γνωστὴ ἀλλὰ ἐντελῶς συκοφαντημένη προσωπικότητα τῆς Ὑστερῆς Ἀρχαιότητος, τὸν Ἰουλιανό, ὁ ὁποῖος ἔδωσε τὴν ζωὴ του γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μετάφρασι τοῦ ἔργου του «*Μισοπάγων*», τῶν *Ἐπιστολῶν* του καὶ τοῦ *Ἀπανθίσματος* ἔκαμε ὁ Γιάννης Ἀδραμίδης, ἐνῶ τὸ «*Κατὰ Χριστιανῶν*» μετέφρασε ὁ Γιάννης Χριστοδοῦλου. Σημειώτεον, ὅτι ἡ νεοελληνικὴ ἀπόδοσι τῶν ἔργων ἐγίνε βάσει τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ προτύπου καὶ ὄχι μέσῳ μεταφράσεών τους σὲ δυτικοευρωπαϊκὰς γλώσσες... Μέγιστο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ὁ πρόλογος τοῦ βιβλίου, τὸν ὁποῖο ἔγραψε ὁ Γιάννης Ἀδραμίδης.

Στόχος τῶν ἐκδοτῶν εἶναι ἡ «*ἱστορικὴ ἀποκατάστασις τοῦ Ἰουλιανοῦ*». Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐπιβεβλημένο, ἐφ' ὅσον, ὅπως γράφει ὁ συγγραφεὺς τοῦ προλόγου: «*Ὅχι μόνον ὁ Ἰουλιανὸς ἀλλὰ ὁλόκληρη ἡ Ὑστερὴ Ἀρχαιότητα θρίσκειται θυθισμένη μὲς στὰ*

γκριση μὲ τοὺς αἰῶνες πρὶν τὴ γέννησι τοῦ Χριστοῦ μᾶς πείθει γι' αὐτό: «*Ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς δημιουργήθηκε ἀπ' αὐτοὺς ποὺ δὲν νοιώθουν τρόμο μπρὸς στὴν ἀνυπαρξία τῆς ἀλήθειας. Δημιουργήθηκε ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ πίστεψαν στὸ ἥρωικὸ ἰδεώδες καὶ μεγαλουργήσαν μέσα ἀπὸ αὐτό, δημιουργήθηκε ἀπὸ τὰ ὄντα τῆς σκληρότητας. Ὅσο καιρὸ ὁ Ὅμηρος τραγουδοῦσε στὴν Ἑλλάδα τὴ σκληρότητα καὶ δόξαζε τὴν περίλαμπρη ἄνισι φύσιν, ὁ πολιτισμὸς ἦταν τὸ ἄνθος. Τὸ ἄνθος τοῦ πολέμου.*

Δὲν θὰ κονράσω μὲ παράδειγμα ἐκ τῆς σημερινῆς στρεβλῆς κοινωνίας κατὰ τῆς σκληρότητας καὶ τῆς ἐπαγωγῆς. Ἀρκεῖ νὰ σκεφθοῦμε τὰ στρατευμένα κανάλια καὶ τοὺς «μαραθωνίους ἀγάπης», τίς αὐτοκτονίαις μαθητῶν ποὺ δὲν εἶναι τόσο σκληροί, ὥστε νὰ ξέρον νὰ ἀποτυγχάνουν. Ὅσο γιὰ τὴν ἐπαγωγή: τὸ ὅτι πρόκειται νὰ εἰσαχθοῦν ἐρωτήσεις πολλαπλῆς ἐπιλογῆς στὰ σχολεῖα εἶναι ἀρκετό.

Ἀθανάσιος Ἀλεξέλλης

Μαθηματικὸς

σκοτάδια τῆς λήθης. Ὁ μέσος ῥῆλλονας θὰ ἐκπλαγεῖ – ἴσως νὰ ἐνοχληθεῖ – μαθαίνοντας ὅτι γιὰ ἓνα σοδαρὸ ἀριθμὸ ξένων ἱστορικῶν ἐπιστημόνων ὁ πραγματικὸς Χρυσὸς Αἰῶνας τῆς ἀρχαιότητος ἦταν ὁ Β΄ μετὰ Χριστόν. Καὶ θὰ ἐκπλαγεῖ, διότι στὴ συνείδησή του ἔξι ὁλόκληροι αἰῶνες ῥῆλλονισμοῦ ἔχουν συμπειστεῖ στὴ λέξη “παρακμή”. ῥῆλλονιστρία σταματᾷ μὲ τὸν θάνατο τοῦ Μ. ῥῆλλονιστρία καὶ ξαναρχίζει μὲ τὸν Μέγα Κωνσταντῖνο. Στὸ μεταξὺ διάστημα ὁ κόσμος μεταβαίνει ἀπὸ παρακμὴ σὲ ἀκόμη χειρότερη παρακμή, περιμένοντας τὴν νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ, γιὰ νὰ σωθεῖ ἐπιτέλους. (Ὅλοι οἱ ῥῆλλονιστρία ἀντοκράτορες εἶναι ἐξ ὀρισμοῦ “κακοί”. ῥῆλλονιστρία ἐποχὴ πὺν ἀρχίζουν νὰ θαπτίζονται Χριστιανοὶ γίνονται ἐξ ὀρισμοῦ “καλοὶ”).» (σελ. 11). «Σήμερα ὁ ῥῆλλονιστρία – γράφει ὁ Γ. ῥῆλλονιστρία – ἀποτελεῖ μὴ ἐνοχλητικὴ παρένθεση μέσα στὰ ἐγγχειρίδια τῆς ἑλλληνικῆς ἱστορίας. ῥῆλλονιστρία ἀντάρτε μὲ τὸ ἐπώνυμο πὺν τοῦ χάρισαν οἱ χριστιανοὶ (“Παραδάτης” ἢ “Ἀποστάτης”)...» (σελ. 11). ῥῆλλονιστρία πρῶσσοπικότης αὐτῆ τοῦ ῥῆλλονισμοῦ χαρακτηρίζεται «Παραδάτης», μὴ πρῶσσοπικότης πὺν, ἂν δὲν τὸν ἐσκότωναν – ξέρουμε ποιοὶ –, τὸ μέλλον τοῦ ῥῆλλονισμοῦ θὰ ἦτο διαφοροετικὸ. Στὴν πρῶσσοπικότητα οἱ κατηγοροῦντες τὸν ῥῆλλονιστρία εἶναι, ὅπως ἔγραφε ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος, «πρῶδοτα τοῦ γνησίῳ ἑλλληνικοῦ ἱδανικοῦ».

Θὰ κλείσω τὴν παρουσίασι τοῦ βιβλίου τούτου μὲ μὴ πρῶσσοπικὸ ἀπὸ τὸν πρῶλογο τοῦ Γ. ῥῆλλονιστρία: «ῥῆλλονιστρία εἶναι, ὅτι ὁ ῥῆλλονιστρία στάθηκε ἀνελέητος στὴν πρῶσσοπικὴ του κατὰ τοῦ ἱουδαϊσμοῦ. ῥῆλλονιστρία ἀπέναντι στοὺς ἱδανικοὺς τὸν ῥῆλλονιστρία – πὺν ἄλλωστε ἦταν ὑπῆκοοί του – ἢ στάση του ἦταν ἄμεμπτη. Μήπως θὰ πρεπε, ἀπὸ ἑνὸς νὰ ἐνστερνίζεται τὰ ἱουδαϊκὰ δόγματα καὶ ἀπὸ ἑτέρου νὰ διώκει τοὺς ῥῆλλονιστρία, ὅπως ἔκαναν ὅλοι οἱ μετέπειτα – καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας – ἀντισημίτες;» (σελ. 12). Πρῶσσοπικὸ ὅλοι οἱ ἀντισημίτες καὶ κατὰ βάσιν οἱ ῥῆλλονιστρία πρῶσσοπικὸν τὸν σημιτικῆς κατασκευῆς Θεὸ Γαχβὲ καὶ τὴν ἱσχύουσα ἱουδαιογενὴ θρησκεία, πὺν οἱ ἱδανικοὶ οἱ ἑβραιοσιωνιστρία ἐπέβαλαν... ῥῆλλονιστρία ἑθνικὴ λοιπὸν σχιζοφρένεια σὺ ὅλο της τὸ μεγαλεῖο!

Μάριος Δημόπουλος – ῥῆλλονιστρία

ΕΚΚΕ – Π. ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, ῥῆλλονιστρία οἰκογένεια ὡς μονάδα ἐργασίας τοῦ λαοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

ῥῆλλονιστρία ἄξιοπιστία τῆς Βίβλου ἀμφισβητήθηκε πάντοτε καὶ οὐδέποτε ἢ «Παλαιὰ Διαθήκη» ἐθεωρήθη ἱστορικὴ πηγή. Τὸ ΕΚΚΕ (ῥῆλλονιστρία Κέντρο Κοινωνικῶν ῥῆλλονιστρία) ὅμως ἔρχεται νὰ ἐκδώσῃ τὸ ἐν θέματι βιβλίο, πρῶσσοπικὸν γιὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ἱστορικὴ «σπουδαιότητα» τῶν «θεοπνεύστων γραφῶν». Βιβλίο, πὺν θὰ πρῶσσοπικὸν τὸν γέλωτα σὲ οἰονδήποτε κοινωνιολόγο ἢ ἱστορικὸ, πὺν θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ τὸ ἀναγνώσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξευτελισμὸ τοῦ κρατικοδίατου ΕΚΚΕ, πὺν θέλει νὰ ὀνομάζεται «ἑθνικὸ» καὶ νὰ διεκδικῇ τίτλους ἐπιστημονικότητος.

Ὁ κύριος Π. Σινόπουλος ἀναφέρει χαρακτηριστικά στὸν πρόλογο τῆς ἔκδοσης: «Τὸ Α' Μέρος ἀσχολεῖται μὲ τὴν διάρθρωση τῆς κοινωνίας τοῦ περιούσιου λαοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης...»(!) Θεωρεῖται λοιπὸν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ «περιούσιος» (σ.σ. ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ) ὃχι πιά μόνον ἀπὸ τοὺς θεολόγους καὶ τοὺς σιωνιστὲς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς «κοινωνιολόγους»! Καὶ ἔτσι εἰσβάλλει πλέον ἀκράτητη ἡ Ἰουδαϊκὴ Θεολογία καὶ Μυθολογία στὸν χῶρο τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν. Μάλιστα στὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου σημειώνεται ὁ ὑπότιτλος: «κοινωνιολογικὴ ἔρευνα». Ἄς ὑποθέσουμε κάποιον ἄλλον συγγραφέα, ὁ ὁποῖος νὰ χαρακτηρίζε ὡς «περιούσιος», «ἐκλεκτὸς» ἢ «ἀνώτερος» τὸν λαὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος μὲ τὴν παγκοσμίως ἀναγνωρισμένη προσφορὰ του, καὶ μάλιστα νὰ ἐπρόκειτο γιὰ ἔκδοση δημοσίου ιδρύματος: Μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε, ὅτι θὰ ξεσήκωνε στὸ πόδι τὶς γνωστὲς «ἀντιρατσιστικὲς» καὶ «ἀντιφασιστικὲς» ὁργανώσεις, δεκάδες «προοδευτικοὶ» διανοούμενοι-ὑπερασπιστὲς τῶν «ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων» θὰ γέμιζαν αὐτόκλητα καὶ ἀσφυκτικὰ τὰ ὀκτάστηλα τῶν ἐφημερίδων καὶ τὶς τηλεοπτικὲς ὁθόνες. Στὴν περίπτωση ὅμως τῆς παρούσης ἐκδόσεως τοῦ ΕΚΚΕ ὁ συγγραφέας ἔχει νὰ εἰσπράξῃ μόνον τὰ θεορὰ τους συγχαρητήρια.

Στὸ στενὸ ἐπιστημονικὸ πεδίο ἡ παρούσα συγγραφή αὐτοχαρακτηρίζεται ὡς «κοινωνιολογικὴ». Πρόκειται γιὰ μία καθαρὴ «ἐπιστημονικὴ» ἀπάτη, ἀφοῦ ἀπὸ μεθοδολογικῆς ἀπόψεως – καὶ αὐτὸ τὸ γνωρίζει ὁ οἰοσδήποτε κοινωνιολόγος – εἶναι ἀδύνατον τὰ βιβλικὰ κείμενα νὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενο ἐρεύνης τῆς κοινωνιολογίας, ἢ ὁποῖα ἀσχολεῖται μὲ ὑπαρχτὲς-ζωντανὲς κοινωνίες. Ὁ κοινωνιολόγος δύναται νὰ ἀναφέρεται ἐπικουρικὰ σὲ προϋπάρχουσες ἱστορικὲς μελέτες καὶ ὃχι νὰ κατατρίβεται πρωτογενῶς μὲ κείμενα θεολογικοῦ-φιλολογικοῦ ἢ ἔστω δογματικοῦ ἐνδιαφέροντος, γιὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ παρελθούσες συνήθειες.

Κατὰ τὰ ἄλλα τὸ κείμενο ἀναλίσκεται σὲ θεολογικὲς καὶ φιλολογικὲς παρατηρήσεις ἐπὶ πλήθους χωρίων τῆς Βίβλου, σὲ αὐθαίρετες ἐπινοήσεις ἄσχετων νεολογισμῶν, σὲ μεθοδευμένες παραποιήσεις ἀπόψεων μεγάλων κοινωνιολόγων, μὲ ἀπώτερο στόχο νὰ φανῇ, ὅτι στὴν Παλαιὰ Διαθήκη περιέχονται ἐργασιακὲς σχέσεις, πὺν στηρίζονται στὴν οἰκογενειακὴ ἀλληλεγγύη καὶ οἱ ὁποῖες ἀντιδιαστέλλονται πρὸς τὴν σημερινὴ ἀπάνθρωπη σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ἐργασία του! Ὡστόσο ὁ συγγραφέας ἀποφεύγει νὰ χρησιμοποιήσῃ ὡς παράδειγμα οἰκογενειακῆς ἀλληλεγγύης στὴν ἐργασία τὴν περίπτωση τῆς... Σάρας. Ἡ Σάρα δέχεται νὰ «ἐργασθῇ» στὸ χαρὲμι τοῦ Φαραώ, γιὰ νὰ κερδίσῃ ὁ φερόμενος «ἀδελφὸς» καὶ σύζυγός της, ὁ Ἀβραάμ, «βόες καὶ καμήλους»... Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε παρὰ νά... συγχαροῦμε τὸ ΕΚΚΕ γι' αὐτὴν τὴν «περιούσια» ἔκδοσή του καὶ νὰ προτείνουμε στὸν συγγραφέα νὰ ἀσχοληθῇ «κοινωνιολογικά» μὲ ἓνα ἐξίσου σπουδαῖο θέμα οἰκογενειακῆς ἀλληλεγγύης τῆς Βίβλου: τὶς σχέσεις οἰκογενειακῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τοῦ Λὼτ καὶ τῶν θυγατέρων του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ, *Νεοελληνική Γλῶσσα*

Εἶναι γενικῶς ἀποδεκτό, ὅτι ἡ «ὀργάνωσις» τῶν δημοτικιστῶν σκοπὸν ἔχει τὸν ἀφανισμό καὶ τὴν ἐξολόθρευσι τῆς πλουσιωτάτης καὶ ἐπὶ χιλιάδες ἔτη ἀδιαιλίπτως ὁμιλουμένης ἑλληνικῆς γλώσσας. Ἡ στενοκεφαλιά (ποὺ πολλὰς φορὲς ἀγγίζει τὰ ὅρια τῆς ἡμιμάθειας) συμβάλλει καὶ στὴν φτώχυνσι τοῦ γλωσσικοῦ μας ὀργάνου, ἀφοῦ προσπαθοῦν νὰ ἀποβάλουν τὰ λόγια στοιχεῖα τῆς γλωσσικῆς μας παραδόσεως, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ μέγιστο μέρος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Καὶ τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα εἶναι, ὅτι, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐποχὴ ἐδημιουργοῦντο καινὲς λέξεις πρὸς ἔκφρασιν τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, σήμερα κάτι τέτοιο δὲν παρατηρεῖται.

Δυστυχῶς τὸ ἐνταῦθα παρουσιαζόμενο διβλίο κινεῖται σ' αὐτὰ τὰ πλαίσια. Ὁ συγγραφεὺς προσπαθεῖ νὰ μᾶς καθορίσῃ, πῶς θὰ ὁμιλοῦμε «ὀρθῶς», ὥστε νὰ μὴν χρησιμοποιήσωμε στοιχεῖα ποὺ θυμίζουν καθαρεύουσα! Ἄς δοῦμε ὅμως τί γράφει: «*Συχνὰ ἀκοῦμε σὲ κείμενα τὸ ρῆμα “ἀφορῶ, -ᾶς, -ᾶ, κ.τ.λ.” νὰ ἔχει συνταχθεῖ μὲ ἐμπρόθετη αἰτιατική (στόν, στήν, στό, στούς, στίς, στὰ) κατὰ τὴ σύνταξή του στήν καθαρεύουσα, ἐνῶ πρέπει νὰ συντάσσεται μὲ ἀπρόθετη αἰτιατική (τόν, τήν, τό, τούς, τίς, τά), π.χ.: “Ἡ εἰσήγησις, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀφορᾷ τὸν ἐκσυγχρονισμό”. Τὸ σωστό: “Ἡ εἰσήγησις, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀφορᾷ τὸν ἐκσυγχρονισμό” (sic). Τὸ σωστὸ δεδαίως εἶναι τὸ ἀντίθετο καὶ τὰ λεγόμενα τοῦ συγγραφέως δεικνύουν τὴν ἀμάθειά του, ἐφ' ὅσον τὸ ἀφορῶ σημαίνει «ἀποβλέπω σὲ κάτι», «ἀναφέρομαι σὲ κάτι» καὶ στὴν ἀρχαία ὅπως καὶ στὴ νέα ἑλληνικὴ συντάσσεται ὑποχρεωτικὰ μὲ δοτικὴ (ἢ μὲ τὴν πρόθεσι σὲ καὶ αἰτιατική).*

Κατὰ τὸν συγγραφέα ἡ πρότασι «*Λαμβανομένων ὑπόψιν ὅμως ὅτι ὑπάρχει ἀνεπάρκεια χώρου...*» εἶναι «λανθασμένη», ἐνῶ τὸ σωστὸ εἶναι: «*Ἄν ὅμως λάθοιμε ὑπόψιν ὅτι...*». Συνεπῶς ἀπαγορεύει τὴν χρῆσι τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Τέρμα λοιπὸν τὰ «*δοθείσης ἐνκαιρίας*» καὶ τὰ συναφῆ, διότι ἀποτελοῦν λόγια στοιχεῖα καὶ εἶναι καταραμένα σὲ μία ἀκραιφνῇ δημοτικῇ. Ἀπαγορεύεται ἐπίσης καὶ ἡ χρῆσις τῆς προθέσεως ὑπὸ+αἰτιατική. Εἶναι «*λάθος*» λοιπὸν νὰ ποῦμε: «*Ἐνα σύστημα μακροπρόθεσμων συμφωνιῶν γιὰ τὴν ὑπὸ εὐνοϊκούς ὁρους ἐξασφάλισις ἐξαγωγῶν...*», ἀφοῦ τὸ ὀρθὸ εἶναι: «*Ἐνα σύστημα μακροπρόθεσμων συμφωνιῶν γιὰ τὴν ἐξασφάλισις ἐξαγωγῶν (ἢ γιὰ νὰ ἐξασφαλιστοῦν ἐξαγωγές) μὲ εὐνοϊκούς ὁρους*».

Φυσικὰ δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἐπεκταθοῦμε. Μνημονεύσαμε ἀπλῶς τὸ διβλίο αὐτὸ ὡς τυπικώτατο δείγμα ἐξουσιαστικῆς ἐπεμβάσεως στὴν ἐλεύθερη γλωσσικὴ ἐξέλιξι καὶ ἀπαγορεύσεως τῆς χρήσεως τοῦ τεράστιου πλούτου τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας, ἀλλὰ καὶ ὡς κραυγαλέα ἀπόδειξι τῆς ἀγραμματοσύνης τοῦ συγγραφέως του (ἐν ὀνόματι μάλιστα τῆς... ὀρθοέπειας!).

Μάριος Δημόπουλος - Ἀπολλώνιος